

UNIVERZA V MARIBORU
FAKULTETA ZA ORGANIZACIJSKE VEDE

Magistrsko delo

**KVANTITATIVNA ANALIZA KAZALNIKOV BONITETE
PODJETIJ**

Mentor:
dr. Mićo Mrkaić, doc.

Avtorica:
Bernarda Šenk

Kranj, september 2004

IZJAVA

Bernarda Šenk izjavljam, da sem avtorica tega magistrskega dela, ki je plod mojega raziskovalnega dela in sem ga napisala pod mentorstvom dr. Mića Mrkaića, doc. in skladno s prvim 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah dovolim objavo magistrskega dela na spletnih straneh.

V Kranju, dne 05.09.2004

Podpis:_____

POVZETEK

Obvadovanje tveganj je eno ključnih dejavnikov uspešnosti v sodobnem poslovanju. Med ta tveganja se uvrščajo tudi poslovna razmerja. Seznanjenost z boniteto podjetja zmanjšuje tveganje za napačne odločitve, ki lahko podjetje oškodujejo ali celo ogrožajo, utegnejo ga tudi odvrniti od perspektivnih naložb in drugih poslovnih potez.

Kako je povezana boniteta z dejanskim plačilom kupca, sem preverjala z Altmanovim in Kraličkovim modelom. Oba sem zavrnila, ker ne napovedujeta zamud. Korelacijski in determinacijski koeficient sta dosegla zelo nizke vrednosti. To pomeni, da korelacije med zamudami in posameznima modeloma ni. Najboljše rezultate napovedovanja zamud sem dobila s pomočjo večkratne regresije. Izmed 125 kazalnikov sem dobila 20 kazalnikov, ki so značilni. Pozitiven vpliv na zamude imajo naslednji kazalniki: zunajbilančne obveznosti, stroški dela, finančni odhodki, število mesecev poslovanja, dolgoročna pokritost dolgoročnih sredstev in zalog, multiplikator kapitala, slabo revizijsko mnenje. Negativen vpliv na zamude imajo naslednji kazalniki: neopredmetena osnovna sredstva, denarna sredstva, pasivne časovne razmejitve, stroški plač, število zaposlenih v obračunskem obdobju, dodana vrednost na zaposlenega, finančni vzvod, obračanje obratnih sredstev, obračanje kratkoročnih poslovnih terjatev, čista donosnost kapitala, koeficient obračanja osnovnih sredstev in rezerve.

Čim pride do izboljšanja bonitete poslovnega partnerja, še posebej prej navedenih kazalnikov, tako da lahko pričakujemo krajše zamude pri njegovih plačilih, lahko omilimo zavarovanja njegovih plačil. Čim pa pride do bistvenega poslabšanja kazalnikov, ki največ povedo o zamudah moramo takoj uporabiti restriktivna sredstva za zavarovanje plačil.

Magistrsko delo je predstavilo težavnost napovedovanja zamud, pri relativno veliki količini podatkov. Kaj pa je tisto, kar vpliva pri vsakem posameznem podjetju na plačevanje računov? Ta odgovor je še vedno odprt in nanj bo moralo odgovoriti vsako podjetje zase, saj pozna svoje kupce in dogajanje, ki vpliva na uspešnost na tržišču.

KLJUČNE BESEDE:

- zamude
- boniteta
- večkratna regresija
- kazalniki

SUMMARY

Risk control is one of the main factors in successful modern business, business relationships being one of them as well. Knowing the creditworthiness of a firm is the key to reduce the risk of wrong decision-making, which can damage or even threaten the firm, or dissuade it from perspective investments and other business strokes.

I tested the connection of creditworthiness and actual customer payments with Altman's and Kraliček's model. I rejected them both, because they do not declare delays. The coefficient of correlation and determination reached very low values, which means that there is no correlation between delays in each model. The best results in declaring delays were gained with multiple regression. Twenty out of one hundred and twenty-five indicators were characteristic. The following indicators proved to have a positive influence on delays: off-balance sheet items, labour cost, financial expenses, number of month of operation, long-term financing of long-term assets and inventories, equity multiplier, bad auditor's opinion. The following indicators have a negative influence on delays: intangible fixed assets, money assets, accrued costs and deferred revenues, costs of salaries, average number of employees, value added per employee, financial leverage, current assets turnover, debtors turnover, return on equity, fixed assets turnover ratio and reserves.

As soon as the creditworthiness of business partner is improved, the insurance of their payments can be lowered. This can be done by improving the previously mentioned indicators and thereby lower the delays of payments. As soon as the indicators, which are most relevant for delays, worsen, restrictive insurance of payments needs to be applied.

The Master's degree presented difficulties in predicting delays while using a relatively large quantity of data. And what are the indicators, which have the influence on paying invoices in an individual firm? The answer to this question remains open, therefore each firm should provide its own answer. It is the firm which knows its customers and its factors of success.

KEY WORDS:

- delays
- creditworthiness
- multiple regression
- indicators

KAZALO

1. Uvod	5
2. Pregled različnih bonitetnih poročil slovenskih ponudnikov	6
3. Glavni načini presojanja bonitete podjetja	9
3.1. Kraličkov model	9
3.2. Altmanov model	9
3.3. Metoda petih C	10
3.4. Metoda štirih C in nova metoda štirih C	10
3.5. Metoda CAMPARI	11
3.6. Coleshawova metoda	11
3.7. Ekspertni sistemi	12
3.8. Nevronske mreže	12
3.9. Dinamični rating	12
4. Razlaga pojmov, ki nastopajo pri oceni bonitete podjetja	14
4.1. Bilanca stanja	14
4.2. Izkaz uspeha	17
5. Opis kazalnikov za kvantitativno oceno bonitete podjetja	20
5.1. Kazalniki premoženjsko – finančnega stanja	20
5.1.1. Kazalniki investiranja	20
5.1.2. Kazalniki financiranja	21
5.1.3. Kazalniki plačilne sposobnosti	22
5.2. Kazalniki obračanja sredstev in dnevi vezave	23
5.3. Kazalniki gospodarnosti, donosnosti in dohodkovnosti	24
5.4. Kazalniki denarnega toka	27
6. Financiranje podjetja	28
6.1. Računovodstvo in poslovne finance	28
6.2. Kvantitativne zasnove	28
6.3. Časovna vrednost denarja	28
6.4. Pomen tveganja	28
6.5. Finančno načrtovanje	29
6.6. Financiranje podjetja z lastniškim kapitalom	29
6.7. Financiranje podjetja z dolgoročnim dolgom	29
6.8. Financiranje podjetja s kratkoročnim dolgom	30
6.9. Upravljanje s kratkoročnimi naložbami	30
6.10. Odločitve o dolgoročnih naložbah podjetja	31
7. Opis podatkov	32
8. Analiza podatkov	47
8.1. Revizijsko mnenje	50
8.2. Dodana vrednost na zaposlenega	52
8.3. Poslovni uspeh	54
8.4. Letni promet	57
9. Izbira metod za določanje bonitetne ocene	60
10. Analiza različnih metod za določitev bonitetne ocene	62
10.1. Kraličkov model	62
10.2. Altmanov model	65
11. Oblikovanje zveze med kazalniki in zamudami	66
11.1. Korelacija	66
11.2. Večkratna regresija	70
11.2.1. Altmanov model	71
11.2.2. Kraličkov model	74
11.2.3. Izbira kazalnikov po računovodski presoji	78
11.2.4. Izbira kazalnikov, izpeljana iz korelacije	87
11.2.5. Izbira kazalnikov po moji presoji	97
11.2.6. Izbira kazalnikov s pomočjo večkratne regresije	108
11.2.7. Ocenjevanje vseh kazalnikov	119
12. Zaključek	122
13. Možna nadgradnja projekta	126
14. Literatura	127
15. Viri	127

1. UVOD

Obvladovanje tveganj je postalo eno od ključnih dejavnikov uspešnosti v sodobnem poslovanju in eden izmed glavnih pogojev za ohranjanje konkurenčne sposobnosti podjetja. V tržnem gospodarstvu so podjetja prepuščena sama sebi. Sama so odgovorna za svoje poslovanje. Posledice napačnih odločitev morajo nositi sama. Tržno gospodarstvo pomeni individualizacijo tveganja in individualno prevzemanje odgovornosti za uresničitev ali neuresničitev poslovnih načrtov. Zato morajo biti poslovni subjekti bolj pazljivi pri vzpostavljanju poslovnih stikov z bodočimi poslovnimi partnerji, še posebej s tistimi, s katerimi še nimajo lastnih izkušenj. Razen tega pa morajo zaradi dinamičnosti sprememb poizvedovati tudi po informacijah o že obstoječih poslovnih partnerjih.

Vedno bolj uveljavljen vir informacij predstavlja boniteta podjetja, ki skuša razložiti poslovne odnose in zaupanje v določeno podjetje. Slovenska podjetja so se šele začela zavedati pomena bonitet. Zato ponudniki bonitet med seboj tako rekoč ne tekmujejo, zlasti ne s ceno. Tako v medicini kot v poslovnem svetu velja načelo boljše preprečiti kot zdraviti. Tako preventivno moč ima v poslovnem svetu bonitetna dejavnost. Vse več dobrih podjetij pa se odloča, da na svojih spletnih straneh objavijo čim več podatkov o svojem podjetju. Med temi podatki najdemo tudi poslovna poročila, ki vsebujejo bilanco stanja, poslovni izid in pa finančne tokove.

Z nekaj denarja, ki ga bomo odšteli za boniteto, lahko prihranimo na milijone tolarjev, ki bi jih izgubili, če bi sklenili posel z družbo, ki se duši v dolgovih ali pa nima jasno opredeljene vizije o prihodnosti. Morda je celo bolj dragocena tista boniteta, ki vsebuje le en stavek: podjetje, za katero ste naročili boniteto, ne obstaja. In če si dovolimo nekaj cinizma: če ne naročimo bonitete o poslovnem partnerju pred sklenitvijo posla, se nam lahko zgodi, da bomo morali naročiti drugo storitev, s katero se tudi ukvarjajo bonitetne hiše - izterjavo dolgov. Ta nas bo stala veliko več časa in denarja.

Cilj magistrskega dela je ugotoviti, na kakšen način je povezana boniteta z dejanskim plačilom kupca. Le takrat, ko je račun poplačan, lahko rečemo, da smo posel zaključili. Kaj nam pomagajo ugodno nabavljene surovine, velika delovna storilnost v proizvodnji, dobro servisiranje kupca in celovita kakovost podjetja, če pa plačila ni. K čim večji uspešnosti podjetja dejansko prispeva tudi obračanje denarja. Če zmoremo dokaj natančno predvideti, kdaj bodo plačila dospela, lahko bolj učinkovito razporejamo denarna sredstva. Idealno bi bilo, da bi vsi kupci poravnali račune na datum plačila. Toda tega v realnem svetu ni. Obstaja pa nekaj svetlih točk, ki se tega držijo. Ta podjetja običajno imajo jasno vizijo, dobro obvladujejo stroške in imajo dodelano poslovno strategijo. Če si še ogledamo njihovo boniteto, jasno vidimo, da so v svoji panogi odlični.

Poznavanje bonitete obstoječih in potencialnih poslovnih partnerjev ter tudi bonitete lastnega podjetja je eden izmed temeljnih pogojev kakovostnega poslovnega odločanja. Zlasti dragocena so dolgoročna poslovna razmerja; prav zanje pa je nevarnost zmot v presojanju perspektivnosti povezave lahko najusodnejša. Seznanjenost z boniteto podjetja zmanjšuje tveganje za napačne odločitve, ki lahko podjetje oškodujejo ali celo ogrožajo, utegnejo ga tudi odvrniti od perspektivnih naložb in drugih poslovnih potez. Vedno bolj prihaja do izraza pomen bonitete za uresničevanje strategij in doseganje dolgoročnih ciljev podjetja. Tudi v tem kontekstu je poleg bonitete poslovnih partnerjev enako pomemben lasten bonitetni položaj.

2. PREGLED RAZLIČNIH BONITETNIH POROČIL SLOVENSКИH PONUDNIKOV

Poslovni svet posveča boniteti podjetja vse večjo pozornost. Tako so po informacijah o boniteti pričeli povpraševati različni interesi, kar dokazuje, da se je upoštevanje bonitete pričelo vidneje uveljavljati kot sredstvo za minimiziranje tveganja ter kot selekcijski instrument pri raznovrstnih poslih. Po informacijah o boniteti so pričeli povpraševati poslovni subjekti pri vseh blagovnih in finančnih razmerjih (Osmanagić-Benedik, 1992, str. 27).

Glavni uporabniki bonitete podjetja so:

- investitorji
- banke in posojilodajalci
- poslovni partnerji
- konkurenti
- lastniki podjetja
- podjetja za lastno oceno svojega poslovanja
- Slovenska izvozna družba in druge kreditne zavarovalnice
- drugi interesi

Bonitetna poročila I d.o.o., Intercredita, Creditreforma in bonitetne službe v SID-u so vsaka zase specifična in na svojevrsten način podajo oceno proučevanega podjetja. Med njimi je največ formalnih razlik pri prikazovanju eksplicitnih ocen tveganosti poslovanja preverjanega podjetja in pri velikosti priporočenega kreditnega zneska. Posledica tega je uporaba različnih metodologij obdelave podatkov in končnega izračuna ocen. Ocene kreditnih zneskov veljajo za dokaj konzervativne toliko bolj, če je uporabnik bonitete kreditna zavarovalnica, saj je to za bonitetne hiše varovalka za vse negotovosti, ki jih v analizi ne morejo upoštevati. Zato vam v slovenskem Creditreformu, če se ne dogovorite drugače, v poročilu zneska niti ne objavijo. Vse analize v bonitetnih poročilih (razen pri AJPES-u) se končajo z numerično oceno tveganosti poslovanja, ki omogoča preprosto obravnavanje in vrednotenje podatkov v poročilu. I d.o.o. prikazuje bonitetni rating Dun & Bradstreet, Creditreform je razvil bonitetni indeks, Intercredit prav tako predstavlja oceno finančne situacije z indeksom, bonitetna služba v SID-u pa izračunava skupno število doseženih točk (Kokošar, 2003, str. 37).

FINANČNI IN NEFINANČNI KAZALNIKI	BONITETNA POROČILA SLOVENSКИH PONUDNIKOV				
	I d.o.o.	Intercredit	Creditreform	AJPES (BON-1)	Bonitetna služba SID (SIDBON) ¹
Bilanca stanja	+	+	+	+	+
Izkaz poslovnega izida	+	+	+	+	+
Izkaz finančnega izida	-	-	-	-	-
Računovodski kazalniki	+	-	-	+	+
Primerjava s panogo	-	-	-	+	+
Pravnoorganizacijska oblika	+	+	+	+	+
Zgodovina podjetja	+	-	-	-	-
Velikost	+	-	-	+	+
Lastniška struktura	+	+	+	+	-
Nepremičnine	+	+	+	-	-
Kapitalske povezave	+	+	-	-	-
Dejavnost podjetja	+	+	+	+	+
Tržna usmeritev podjetja	+	+	+	-	+
Analiza managementa	+	+	-	-	-
Strategija podjetja	-	-	+	-	-
Informacije iz javnih medijev in druge "mehke informacije"	+	+	-	-	-

+ bonitetno poročilo vsebuje kazalnik

- bonitetno poročilo ne vsebuje kazalnika

Tabela 1: Katere finančne in nefinančne kazalnike vsebujejo bonitetna poročila (Kokošar, 2003, str. 38)

¹ Vsebinsko ne velja za celovitejšo boniteto tipa A, ki jo bonitetna služba Slovenska izvozna družba tudi ponuja

Nepripravljenost podjetij za posredovanje informacij; še posebej to velja za majhna podjetja in za področja nerazvitih držav; je problem, s katerim se srečujejo bonitetne hiše. Nepripravljenost vodstva za posredovanje podatkov ni priporočljiva, ker že sama po sebi nosi oznako visokega poslovnega tveganja, zato analitiki v boniteti tega ne pozabijo omeniti.

Velika in srednje velika slovenska podjetja se poslužujejo bonitetnih storitev predvsem zaradi zniževanja poslovnega tveganja pri sklepanju novih poslovnih razmerij. Med najpomembnejšimi podatki za oceno podjetij so finančni podatki, čeprav v zadnjem času pridobivajo pomen tudi nekateri nefinančni podatki. Zaupanje podjetij v zanesljivost bonitet je srednje, zaradi premajhne ažurnosti in natančnosti podatkov (Kokošar, 2003, str. 41).

V zadnjem desetletju smo bili priče oblikovanju številnih nefinančnih kazalnikov poslovanja oziroma sistemom teh kazalnikov. Nefinančni kazalniki so pomembno dopolnilo finančnim, ne morejo jih pa nadomestiti. Ne glede na to pa sta oblikovanje nefinančnih kazalnikov poslovanja in njihova kasnejša uporaba povezana z velikim problemom. Gre preprosto za to, da je uporaba nefinančnih kazalnikov poslovanja pretirana, to je, da tem kazalnikom pripisujemo prevelik pomen. Iz razmerja, ki ga vsebuje nek nefinančni kazalnik poslovanja oziroma njegove absolutne vrednosti namreč ne moremo razbrati sedanje vrednosti prihodnjih gospodarskih koristi za podjetje iz tega naslova. To pa hkrati tudi pomeni, da nefinančni kazalniki poslovanja ne morejo zadovoljivo pojasniti porušenih razmerij med knjigovodskimi in tržnimi vrednostmi podjetij in da nam ti kazalniki ne nudijo potrebnih informacij za poslovno odločanje v podjetjih o prihodnosti (Milost, 2003, str. 413).

Zaradi ogroženosti finančnega trga, predvsem izpostavljenosti bank kreditnemu tveganju, je sprejela vrsto ukrepov tudi Evropska unija. Eden izmed teh je smernica, imenovana Basel I, ki je v veljavi od leta 1998 kot kapitalski standard. V polnem teku pa je priprava nove smernice, tako imenovane Basel II, ki je usmerjena na mednarodno dejavne kreditne inštitucije in se opira na tri stebre (Bank für internationalen Zahlungsausgleich, 2001, 2002, Boss, Schulte-Mattler, 2001):

- Zahteve glede minimalne višine (lastnega) kapitala
- Poglobljena bančna analiza specifičnega rizičnega položaja (proces presojanja)
- Smernice za javna razkritja z namenom učvrstiti tržno disciplino

Spremenjene baselske smernice, ki naj bi stopile v veljavo do konca leta 2006, usmerjajo presojanje bonitete podjetja k širšemu spektru dejavnikov in kazalnikov. Med temi so prav tisti, ki jih do sedaj v metodologijah pogrešajo zahtevnejša oziroma ambicioznejša podjetja, to so kazalniki kakovosti ter kazalniki inovacijsko-inovacijske dejavnosti. Zanimivo je, da omenjeni sporazum poudarja orodja in metode, ki so teoretično znani že dalj časa, a manj v praktični uporabi (npr. sistem zgodnjih svaril, nekatere druge metode obvladovanja tveganj) (Knez-Riedl, 2003, str. 625-626).

Basel I

Pod okriljem Banke za mednarodne poravnave iz švicarskega Basla (Bank for International Settlements – BIS), kjer odbor deluje je nastal leta 1975 znani *The Basle Concordat* z naslovom *Report on the Supervision of Banks' Foreign Establishments*, ki je položil temelje mednarodnega sodelovanja pri nadzoru bank. Ta dokument je uveljavil idejo o skupni odgovornosti nadzornih teles matičnih držav in držav gostiteljic kot podlagi za delitev nadzornih odgovornosti in pristojnosti pri spremljanju likvidnosti in solventnosti bank.

Med temeljnimi cilji delovanja Odbora je težnja po krepitvi kapitalske moči mednarodnih bank kot sredstva za utrjevanje stabilnosti mednarodnega bančnega sistema. Dokument z naslovom »Mednarodno usklajevanje merjenja kapitala in kapitalskih standardov« je bil sprejet julija 1988. Leta 1991 so ga dopolnili s spremembo glede splošnih rezervacij za potencialne posojilne izgube, leta 1994 s spremembo o uvrščanju držav v skupino OECD, leta 1995 pa z dopolnili glede izvenbilančnih postavk in terjatev, zavarovanih z vrednostnicami, ki jih izdajajo osebe javnega sektorja, ki ne sodijo k osrednjim vladam držav OECD.

Dogovor je določil sestavine kapitala, ponderje za tehtanje sredstev, konverzijske faktorje za preračun izvenbilančnih postavk v primerljive kreditne postavke ter minimalno kapitalsko razmerje, ki ga morajo dosegati banke z mednarodnim poslovanjem.

Leta 1996 je Odbor objavil dokument »Dopolnitev kapitalskega dogovora z vključevanjem tržnih tveganj«. Tržno tveganje je tveganje spremembe vrednosti bilančnih ali izvenbilančnih postavk v bančni in tržni knjigi in z njimi povezanih izgub zaradi spremembe tržnih cen.

Smernica Basel I je sestavljena iz dveh dokumentov:

- Mednarodno usklajevanje merjenja kapitala in kapitalskih standardov: ki ima tri oddelke. Prva dva opisujeta ogroditve:
 - Oddelek 1: sestavne dele kapitala
 - Oddelek 2: ponderje tveganja
 - Oddelek 3: obravnavna ciljno standardno razmerje
 - Dodatek 1: opredelitev kapitala, ki se šteje v kapitalsko osnovo

- Dodatek 2: ponderji tveganja po bilančnih postavkah sredstev
 - Dodatek 3: kreditnokonverzijski faktorji za zunajbilančne postavke
- Dopolnitev kapitalskega dogovora z vključevanjem tržnih tveganj:
 - Ogrodje za merjenje tveganja
 - Kapitalska zahteva (Borak, 1997, str. 1-11)

3. GLAVNI NAČINI PRESOJANJA BONITETE PODJETJA

Enotne metodologije za presojanje bonitete ni. Metodologije so se in se še razvijajo na znanstveno-raziskovalnih inštitucijah, oblikuje pa jih praksa predvsem v večjih bankah in agencijah (Knez-Riedel, 2000, str. 35).

Zaradi stečajne ogroženosti posameznih podjetij in celotnih gospodarstev se je raziskovalna pozornost usmerila predvsem v napovedovanje stečajev. Večje banke v ZDA in v zahodni Evropi so že kmalu pričele uporabljati modele, pri katerih se s pomočjo indikatorjev, izračunanih iz letnih računovodskih izkazov, da sklepati na boniteto podjetja. V praksi sta se uveljavili predvsem multipla diskriminantna analiza (MDA) v več različicah (poenostavljena, Beermannova, Bleierjeva) in faktorska analiza (FA). Skupno jima je, da iz podatkov izračunavata kazalnike, ki jih po statistični metodi obdelujeta ter na podlagi dobljenih izidov in postavljenih meril opredeljujeta ogroženost posameznih podjetij (Knez-Riedel, 2000, str. 36).

3.1. Kraličkov model

Enostavna metoda Kraličkovega modela temelji na šestih finančnih kazalnikih, katerim je dodana posamezna teža. Seštevek ponderiranih kazalcev na koncu pokaže vrednost, ki opredeljuje finančno moč podjetja. Ponder je močan pri tehtanju denarnega toka, še bolj pa pri bruto dobičku, ki mu model daje največji poudarek.

$$DF = 1,5 X_1 + 0,08 X_2 + 10 X_3 + 5 X_4 + 0,3 X_5 + 0,1 X_6$$

- X_1 čisti denarni tok, deljen z obveznostmi (dolгови)
 X_2 celotna sredstva, deljena z obveznostmi (dolгови)
 X_3 bruto dobiček, deljen s celotnimi sredstvi
 X_4 bruto dobiček, deljen s prihodki iz poslovanja
 X_5 zaloge, deljene s prihodki iz poslovanja
 X_6 prihodki iz poslovanja, deljeni s celotnimi sredstvi

Vrednosti DF

+ 3	izjemno dobro
+ 2	zelo dobro
+ 1	povprečno
0	mejna vrednost
- 1	ogrožen obstoj

Prelomna vrednost DF v gornji enačbi je pri ničli, pozitivne vrednosti pomenijo za dobavitelja uspešno poslovanje z analiziranim kupcem, negativne vrednosti pa tako izpostavljenega dobavitelja ogrožajo (Rebernik, Repovž, 2000, str. 123).

3.2. Altmanov model

Je zelo priljubljen zaradi enostavnosti. Finančno zdravje podjetja ocenjuje na podlagi petih različno ponderiranih kazalnikov (Caouette, 1998, str. 116-117).

$$Z = 1,2 X_1 + 1,4 X_2 + 3,3 X_3 + 0,6 X_4 + 0,999 X_5$$

- X_1 obratni kapital, deljen s celotnimi sredstvi
 X_2 zadržani dobiček, deljen s celotnimi sredstvi
 X_3 dobiček pred obdavčitvijo, deljen s celotnimi sredstvi
 X_4 tržna vrednost kapitala, deljena s knjižno vrednostjo celotnih obveznosti
 X_5 prodaja, deljena s celotnimi sredstvi

Vrednost Z je pri večini podjetij med - 4 in + 5. Po raziskavi je Altman določil naslednje vrednosti Z za rangiranje finančno močnih (šibkih) podjetij:

$Z > 2,99$	finančno močno podjetje
$Z < 1,81$	podjetje v resnih težavah
$1,81 < Z < 2,99$	vmesna meja, podjetja se lahko razvijajo v obe smeri
$Z = 2,675$	meja uspešnosti in nevarnosti bankrota

Kasneje je bilo izpeljanih več različic Altmanovega modela, ena najbolj znanih je model Zeta.

Oba opisana modela sicer ocenjujeta finančne sklope bonitete podjetja, vendar ne dajeta nekega celostnega vpogleda, ki bi bil uporaben tudi v praksi.

Slabost vseh finančnih modelov je, da temeljijo zgolj na finančnih kazalnikih, torej na analizi preteklega poslovanja, premajhen pa je poudarek na prihodnosti. Njihova največja prednost je v hitrosti in enostavnosti, s katerima ocenimo finančno zdravje podjetja. Drži, da prihodnosti ni mogoče napovedati brez tveganja, a kljub vsemu za večino podjetij, s katerimi poslujemo, potrdimo njihov obstoj v naslednjem letu po celostni analizi (nepredvidljive okoliščine izključimo, ker nanje nimamo vpliva).

3.3. Metoda petih C

To je najpogostejša metoda v anglo-ameriški teoriji in praksi, povzeli pa so jo tudi zunaj tega območja. Gre za pet lastnosti, ki se v angleščini pričenjajo s črko C (Ross, Westerfield, Jaffe, 1999, str. 750):

Character – verjetnost, da bo dolžnik poravnal svoj dolg. Temu pripisujejo izkušeni poslovodni delavci največji pomen. Označujejo ga tudi kot "neoporečnost (integriteto) posloводства".

Capacity – dolžnikova plačilna sposobnost na podlagi preteklega poslovanja, ogleda podjetja in poslovnih metod, tudi tehničnih zmogljivosti. Poseben poudarek je na sposobnosti ohranjanja likvidnosti sredstev in doseganja trajnega dobička.

Capital – splošni finančni položaj podjetja, razviden iz kazalnikov. Nekateri ga imenujejo premoženjski položaj.

Collateral – jamstva oziroma sredstva zavarovanja.

Conditions – razmere, vpliv splošnih ekonomskih teženj in posebnega razvoja posameznih področij; konjunkturalne in tehnološke okoliščine; splošni gospodarski položaj in položaj panoge.

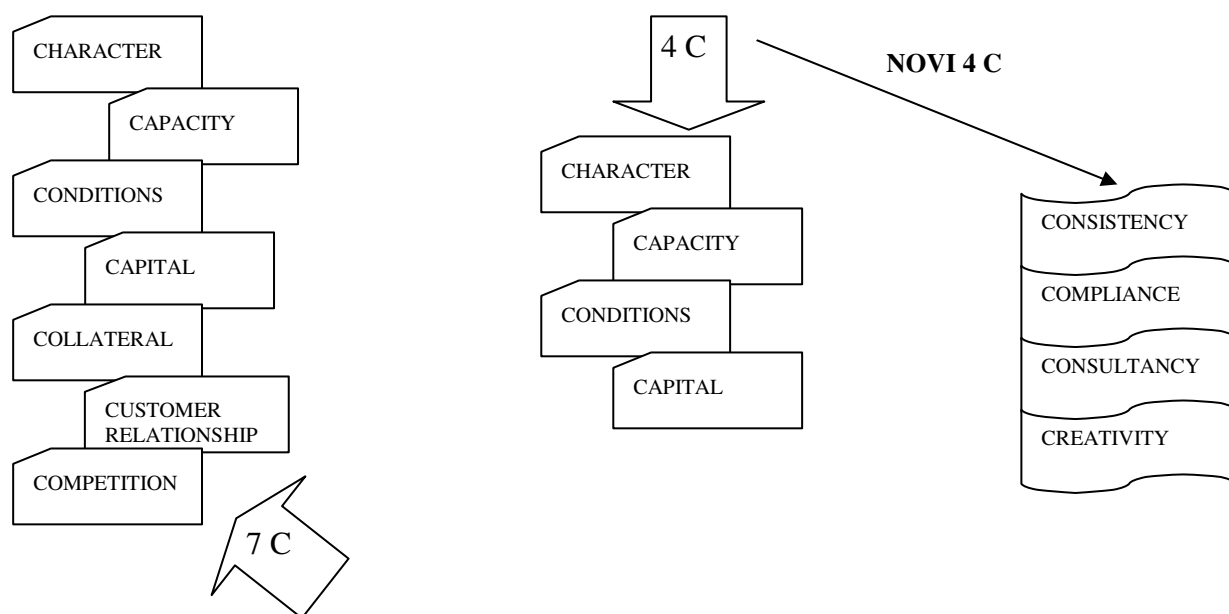
Kritiki priznavajo tej metodi uporabnost, vendar ji očitajo preveliko opiranje na računovodske podatke, z vsemi vplivi obračunskega sistema in posameznih računovodskih politik. Metodologija se je izpopolnila z dvema dodatnima C in jo sedaj imenujejo metodo sedmih C:

Customer Relationship – informacije o preteklih kreditnih izkušnjah

Competition – tekmeči

3.4. Metoda štirih C in nova metoda štirih C

Skrajšana oblika metode sedmih C-jev temelji le na štirih dejavnikih, in sicer na karakterju, kapaciteti, splošnih pogojih in na kapitalu (Character, Capacity, Conditions, Capital).

Slika 1: Prikaz nefinančnih modelov

Najnovejša dognanja pa ta štiri področja zanemarjajo in poudarjajo model novih štirih C-jev, ki so (Balduino, 2002, str. 38-41):

- **Consistency** – doslednost spoštovanja in upoštevanja zaposlenih
- **Compliance** – iskanje složnosti v internih in eksternih odnosih podjetja
- **Consultancy** – svetovanje pri izbiri partnerjev
- **Creativity** – iskanje pozitivnih lastnosti podjetja

3.5. Metoda CAMPARI

Metoda je različica prej omenjenih petih C z nekoliko drugačno razporeditvijo sodil in s tem poudarkov pri presojanju bonitete podjetja. Osredotočena je na kreditne posle, kar je razvidno iz obrazložitve posameznih sestavin:

- **Character** – ljudje, proizvodi, zgodovina: dajalec kredita (v našem primeru podjetje dobavitelj) mora imeti zaupanje v posel in zaposlene v podjetju. Preučitev karakterja kupcev ponavadi poteka preko neformalnih pogovorov in sestankov.
- **Ability** – zmožnost plačila: sestavina se nanaša na dejansko sposobnost jemalca kredita, da začne posel. Gre torej za sposobnost kupca, da je pripravljen za posel, voljan in zmožen plačati. Postavka v veliki meri temelji na zaupanju.
- **Margin** – nagrada, razlika: zmožnost managementa v smislu kontrole in nadzora tveganj, da bo podjetje poslovalo s kupci, ki bodo sposobni plačati svoje obveznosti.
- **Purpose** – razlog za kreditni zahtevek: namen začetka poslovanja s kupcem mora biti jasen in hkrati sprejemljiv za dobavitelja. Eden takih namenov je lahko plan rastoče prodaje kupca.
- **Amount** – zahtevani znesek kupčevega limita mora biti usklajen z namenom.
- **Repayment** – izvedljivost načrta: potrebno je presoditi kupčevo sposobnost za odplačilo dolga.
- **Insurance** – razpoložljiva in zahtevana zavarovanja, jamstva: kupci, ki ne dosegajo pogojev za odprt račun in ga kljub vsemu želijo, morajo nujno ponuditi ustrezno jamstvo za poravnavanje svojih obveznosti.

3.6. Coleshawova metoda

Angleški avtor Coleshaw presoja boniteto na podlagi 18 sestavin, ki so združene v tri sklope: splošne lastnosti podjetja ter kreditne in finančne značilnosti podjetja.

Lastnosti podjetja:

- zunanji vtis (ljudje, obrati, oprema)
- opis proizvoda (kakovost, oblika, predstavitev)
- tekmovalnost
- značilnosti končnega uporabnika
- sposobnost vodstva (preudarnost, poznavanje trga, izkušnje, slog vodenja)

Prednostne lastnosti podjetja:

- primerne stopnje donosnosti
- zahtevani proizvodi/storitve (zaloge, čas proizvodnje, dobave, servis, pomembni stroški)
- tržna privlačnost
- zavarovanje, jamstvo
- zamenljivost (stranke)

Kreditne in finančne značilnosti:

- poslovne izkušnje
- kreditna priporočila
- rast kapitala in dobička
- finančna moč, trdnost, solidnost poslovanja
- donos sredstev
- kapitalizacija

Coleshawova metoda je podobna metodi CAMPARI, vendar je razvita za večja podjetja. Tehtanje posamezne sestavine mora biti odraz premišljene politike. Znanje in izkušnje posredno vplivajo na posamezne pristope ocenjevalcev.

3.7. Ekspertni sistemi

Pri presojanju se ocenjevalci bonitete podjetja opirajo na ekspertne sisteme in umetne nevronske mreže. Ekspertni sistemi slonijo na znanju in rešujejo določene probleme s pomočjo povezovanja in predelovanja podatkov v odločitvenem procesu. Znanstvena podlaga je ekspertno znanje, urejeno v pravila, ki se izvajajo s pomočjo hevrističnih metod. Inštitucije, ki razvijajo takšne sisteme, si v glavnem še vedno nabirajo izkušnje z njihovim delovanjem. Sistem se opira predvsem na podatke, ki imajo lastnosti opozoril. Poleg dejstev in pravil uporablja ekspertni sistem tudi tako imenovane šibke signale, torej slabo opredeljene in nejasno sestavljene informacije, ki pa odločevalcu lahko koristijo (Knez-Riedl, 2000, str. 41-42). Sistem je razdeljen na osem opazovanih funkcijskih področij:

- trženje
- zaposleni
- organizacija
- raziskave in razvoj
- proizvodnja/storitve/trgovina
- nabava, skladiščenje, logistika
- poslovodstvo
- identiteta podjetja (samopodoba in podoba v očeh drugih)

Preučevanje področij je medsebojno povezano. Členitev področij na strateška polja je v skladu s strateškimi cilji opazovanega podjetja. Sledi njihova operacionalizacija na ravni ključnih dejavnikov (dejavnikov uspešnosti ali tveganja). Na naslednji tako imenovani faktični ravni sledi konkretizacija ključnih dejavnikov v obliki kazalnikov in ocen.

Informacije črpajo iz vprašalnika, ki pokriva naslednje sklope: opredelitev podjetja, proizvodni splet, marketing, zaposlene, organizacijo, raziskavo in razvoj, proizvodnjo, storitve, trgovino, nabavo, skladiščenje in logistiko, management (finančni, operativni, strateški), identiteto podjetja. Vprašalnik je obsežen. Čeprav je sistematičen, ga ni možno označiti kot fleksibilno analitično orodje. Intervjuvancem (v glavnem lastnikom in managerjem v podjetjih) namenja celoten sklop vprašanj, ne glede na dejavnost podjetja, predznanje o podjetju in raven znanja v podjetju, zlasti specifično ekonomskega. Kljub temu, da obsega številna vprašanja, so nekatera med njimi strukturirana tako, da omogočajo le skope odgovore. Zahtevajo torej še dodatna pojasnila. S psihološkega vidika je vprašalnik za intervjuvance obremenjujoč, saj vzame pogovor veliko časa. Čeprav sta širina in podrobnost vprašalnikov različni, je opazen trend obsežnih vprašalnikov. Ne le agencije za mnenje o boniteti podjetja, tudi večja podjetja zahtevajo od (potencialnih) partnerjev obsežne informacije. Na ta način pričakujejo veliko stopnjo razkritja dogajanja v podjetju, in sicer tistega, ki ni razvidno iz računovodskih izkazov ali drugih objavljenih podatkov (Knez-Riedl, 1998, str. 141).

3.8. Nevronske mreže

Prizadevanja za objektivno mnenje o boniteti podjetja v razmerah čedalje večjega števila nejasnih in nepopolnih informacij so pripeljala tudi do uporabe umetnih nevronskih mrež. Nevronske mreže so v bistvu funkcije, ki imajo obliko potegnjenega »S«. Nevronska mreža izbere različico rešitve, ki se je je sistem naučil s pomočjo primerov in se je že kdaj prej izkazala kot uspešna.²

Zgradbo mreže določajo izbira, tehtanje in prepletenost sodil. Sposobnost sistema, da prepozna vzorce, je dragocena pri reševanju odločitvenih problemov (Knez-Riedl, 2000, str. 42-43).

3.9. Dinamični rating

Sprotno beleženje sprememb in čim hitrejši način presojanja nam podaja dinamični rating, ki ga ponuja svetovna agencija za presojo bonitete Dun & Bradstreet iz ZDA. Agencija vzdržuje ažurnost ratinga s pomočjo dnevnih vhodnih informacij, na podlagi katerih se osredotoča na 13 preizkusov. Poleg velike odzivnosti na spremembe v

² Peruš, 1995, 183, razlaga nevronske mreže kot model sestavljenega sistema, ki ga sestavlja množica osnovnih prvin ali formalnih nevronov in množica sinaptičnih vezi (sinapsa = biol. stično mesto izrastkov dveh celic) med njimi. Zaradi prepletenosti in soodvisnosti mrežnih prvin se lahko tvorijo tako imenovane samoorganizacijske strukture. To pomeni, da sta urejanje in skupinjenje spontani. Sistem išče ravnovesje med svojim notranjim stanjem in zunanjimi vplivi z lastno dejavnostjo. Nevronske mreže se uporabljajo zlasti za napovedovanje in nadziranje. Zamisel prihaja iz raziskovanja možganov, kjer so nevroni živčne celice, ki se medsebojno pošiljajo sporočila. Uporabna je tudi v drugih sestavljenih sistemih. Nevroni razporejajo predvsem informacije, pri čemer so bodisi aktivni bodisi pasivni. To opredeljuje razporeditev nevronov, v kateri imajo posamezni nevroni svojo vlogo in mesto. Na dogajanja v mreži vpliva okolje; določa ji vsebino in zgradbo.

zvezi s podjetjem je odlika modela tudi upoštevanje vrste dejavnosti podjetja, tako da so lahko bolj poudarjeni za dejavnost pomembnejši kazalniki. Model obsega naslednje kazalnike:

- Raven kvalifikacije pokaže, ali predlaga podjetje agenciji dovolj informacij
- Ocenjena finančna moč - indikator velikosti glede na čisto vrednost sredstev
- Popolnost informacij o preteklosti podjetja in posloводства - agencija poskuša zaobseči zadnjih 25 let
- Leta poslovanja
- Informacije iz javnih evidenc in uradnih virov
- Analiza čiste izgube
- Prejšnje ocenitve
- Preizkus ravni zaposlenosti
- Starost računovodskih izkazov
- Vrsta predloženih finančnih informacij
- Analiza finančnih kazalnikov:
 - kratkoročni koeficient
 - sprotne obveznosti v primerjavi s čisto vrednostjo sredstev
 - celotne obveznosti v primerjavi s čisto vrednostjo sredstev
 - hitri preizkus
 - sprotne obveznosti v primerjavi z zalogami
 - stalna sredstva v primerjavi s čisto donosnostjo sredstev
 - čas obračanja
 - prodaja v primerjavi s čistimi obratnimi sredstvi
 - prodaja v primerjavi z zalogami
 - sredstva v primerjavi s prodajo
 - zapadle terjatve v primerjavi s prodajo
- Analiza plačevanja
- Preizkus ratinga podjetja matere

4. RAZLAGA POJMOV, KI NASTOPAJO PRI OCENI BONITETE PODJETJA

4.1. Bilanca stanja

Prikazuje premoženjsko in finančno zgradbo gospodarske družbe na določen dan (ob koncu obračunskega obdobja). Kaže obseg in kakovost sredstev (stalnih in gibljivih) ter obseg in kakovost financiranja (z lastniškimi in dolžniškimi viri financiranja). V bilanci stanja izkazana sredstva so posledica pridobitve v preteklosti ter pričakovanih koristi v prihodnosti. V bilanci stanja ne smejo biti izkazana v večji vrednosti, kot je njihova pričakovana korist. Kapital je trajen vir lastniškega financiranja sredstev gospodarske družbe, ki zapade v plačilo le, če gospodarska družba preneha poslovati. Dolg je sedanja obveznost gospodarske družbe. S poravnavo dolga se zmanjšajo sredstva gospodarske družbe.

Bilanca stanja		
NALOŽBE	SREDSTVA	Vidik bankirja
AKTIVA	PASIVA	Vidik računovodje
SREDSTVA	OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV	Vidik finančnika
PREMOŽENJE	KAPITAL	Vidik pravnika

Slika 2: Različni pogledi na bilanco

BILANCA STANJA NA DAN	
SREDSTVA	OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV
1. STALNA SREDSTVA Opredmetena osnovna sredstva Neopredmetena osnovna / dolgoročna sredstva Dolgoročne finančne naložbe	1. KAPITAL Osnovni kapital Rezerve Nerazdeljen oziroma zadržan dobiček
	2. DOLGOROČNE REZERVACIJE
2. GIBLJIVA SREDSTVA Zaloge Terjatve do kupcev Kratkoročne finančne naložbe Denar in vrednostni papirji Aktivne časovne razmejitve	3. DOLGOVI Dolgoročne obveznosti - Iz poslovanja - Iz financiranja Kratkoročne obveznosti - Iz poslovanja - Iz financiranja - Pasivne časovne razmejitve
Skupaj	Skupaj

Slika 3: Poenostavljena bilanca stanja (Rebernik, Repovž, 2000, str. 78)

Stalna sredstva

Vsebujejo neopredmetena dolgoročna sredstva, opredmetena sredstva, dolgoročne finančne naložbe in popravek kapitala.

Neopredmetena dolgoročna sredstva so naložbe v pridobitev materialnih pravic ali dolgoročno vračunljivi stroški in izdatki v zvezi s poslovanjem gospodarske družbe. To so dolgoročno razmejeni organizacijski stroški, dolgoročno razmejeni stroški razvijanja proizvodov, naložbe v koncesije, patente, licence, blagovne znamke, naložbe v dobro ime itd. Poslovni izid oziroma odhodke bodo ti stroški oziroma izdatki bremenili postopoma v letih, v katerih bodo na njihovi podlagi ustvarjeni prihodki. Dobro ime je presežek nabavne vrednosti kupljene gospodarske družbe nad pošteno vrednostjo njenega čistega premoženja (kapitala). Dobro ime je treba v breme odhodkov odpisovati v petih letih od nastanka.

Opredmetena osnovna sredstva so nepremične (zemljišča, zgradbe in druge postavke), oprema (proizvajalna in druga oprema) in druga opredmetena osnovna sredstva. Med opredmetena osnovna sredstva sodi tudi drobn inventar, katerega doba uporabnosti je daljša od leta dni. Opredmetena osnovna sredstva so predvsem stvari, ki jih gospodarske družbe posedujejo, da z njimi lahko opravljajo svojo dejavnost ali pa vzdržujejo in popravljajo takšne stvari. Opredmetena osnovna sredstva so v lasti gospodarskih družb ali pa jih imajo gospodarske družbe v finančnem najemu.

Dolgoročne finančne naložbe so naložbe v druge gospodarske družbe za daljši rok (nad letom dni). To so dolgoročno dana posojila, dolgoročni depoziti, naložbe v kapital drugih gospodarskih družb (kupljene delnice, pridobljeni deleži in pridobljene celote kapitala) itd. Dolgoročne finančne naložbe so namenjene pridobivanju prihodkov od financiranja (obresti) in drugim koristim, ki izvirajo iz naložb v kapital drugih gospodarskih družb.

V inflacijskih razmerah morajo gospodarske družbe revalorizirati neodpisane vrednosti neopredmetenih dolgoročnih sredstev in opredmetenih osnovnih sredstev z rastjo cen življenjskih potrebščin. Dolgoročne finančne naložbe pa revalorizirajo le, če je tako dogovorjeno v pogodbi.

Popravek kapitala pomenijo odkupljene lastne delnice, odkupljeni lastni deleži, nevplačani lastni kapital in revalorizacija teh postavk. Delniške družbe lahko odkupujejo lastne delnice na trgu vrednostnih papirjev, da jih pozneje ponudijo v odkup svojim delavcem, zaradi umika delnic ali iz drugih zakonsko dovoljenih razlogov. Pri pridobitvi lastnih delnic morajo delniške družbe v nekaterih primerih oblikovati sklad lastnih delnic, vendar ne v breme osnovnega kapitala ali v breme zakonskih in statutarne rezerv. Gospodarske družbe z omejeno odgovornostjo lahko pod določenimi pogoji odkupijo lastne deleže. Če imajo te družbe le enega lastnika z enim poslovnim deležem, odkupa lastnega deleža ne morejo izvesti.

Gibljava sredstva

So obratna sredstva in kratkoročne finančne naložbe. Obratna sredstva vsebujejo zaloge (materiala, nedokončane proizvodnje, proizvodov in blaga), dolgoročne in kratkoročne terjatve iz poslovanja, denarna sredstva in aktivne časovne razmejitve.

Obratna sredstva uporablja gospodarska družba za izvajanje poslovne dejavnosti. Obratna sredstva so vezana na pridobivanje prihodkov od poslovanja in jih spremeni gospodarska družba v denarna sredstva praviloma prej kot v letu dni ali celo večkrat letno.

Aktivne časovne razmejitve so tisti stroški oziroma odhodki gospodarske družbe (za zavarovanje, za najemnino itd.), ki se nanašajo navadno na celo leto, izkazani pa so kot sredstva v bilanci stanja. Njihova vrednost se zaradi bolj enakomernega poslovnega izida postopoma prenaša med odhodke (kratkoročno odloženi odhodki oziroma stroški). Redkeje so zaradi enakomernjšega poslovnega izida v tem izidu upoštevani že tudi prihodki, ki niso bili niti plačani niti še zaračunani, štejejo pa kot aktivne časovne razmejitve (predhodno nezaračunani prihodki). V takem primeru aktivne časovne razmejitve v bilanci stanja izražajo terjatev do potencialnega dolžnika (npr. terjatev za državne subvencije ali stimulacije).

Kratkoročne finančne naložbe so naložbe v druge gospodarske družbe z vnaprej določenim pogodbenim rokom vračila, ki ne sme biti daljši od leta dni. To so kratkoročno dana posojila, kratkoročni depoziti, naložbe v kapital drugih gospodarskih družb (kupljene delnice, pridobljeni deleži in pridobljene celote kapitala) itd. Kratkoročne finančne naložbe so tako kot dolgoročne finančne naložbe namenjene pridobivanju prihodkov od financiranja (obresti) in drugim koristim, ki izvirajo iz naložb v kapital drugih gospodarskih družb.

Gospodarske družbe morajo v inflacijskih razmerah ob upoštevanju določenih pogojev revalorizirati zaloge. Dolgoročne in kratkoročne terjatve se revalorizirajo, če je tako določeno s pogodbo. Nekatere kratkoročne finančne naložbe gospodarske družbe revalorizirajo v skladu s pogodbo (npr. kratkoročno dana posojila itd.), kratkoročne finančne naložbe v vrednostne papirje pa revalorizirajo gospodarske družbe ob upoštevanju določenih pogojev z rastjo cen življenjskih potrebščin ali z rastjo tečajev tujih valut.

Kapital

Izraža lastniško financiranje gospodarske družbe z denarnimi ali drugimi sredstvi. Kapital se razčlenjuje na osnovni kapital, vplačani presežek kapitala, rezerve, preneseni dobiček ali čisto izgubo iz prejšnjih let, revalorizacijski popravek kapitala in nerazdeljeni čisti dobiček ali čisto izgubo poslovnega leta. Čista izguba računsko pomeni odbitni popravek vrednosti celotnega kapitala.

Osnovni kapital je kapital, ki je nominalno opredeljen v statutu družbe in so ga temu ustrezno vpisali oziroma vplačali njegovi lastniki. Osnovni kapital se lahko pojavi kot delniški kapital, delež v kapitalu in vloga kapitala.

Delniški kapital je osnovni kapital, ki je sestavljen iz delnic (zmnožek števila delnic in njihove nominalne cene), in se pojavlja pri delniški družbi. Ker je pogosto prodajna cena ob izdaji delnic višja od njihove nominalne

vrednosti, delniški kapital ne predstavlja prvotnega vložka lastnikov v gospodarsko družbo. Pomemben je predvsem za ugotovitev glasovalnih pravic.

Delež v kapitalu sestavlja osnovni kapital predvsem v gospodarski družbi z omejeno ali neomejeno odgovornostjo.

Vloga kapitala je kapital pri enolastniški gospodarski družbi.

Vplačani presežek kapitala se pojavlja pri delniški družbi in pomeni razliko med prodajno ceno vpisanih delnic ob njegovi prodaji in njihovo nominalno vrednostjo, če je ta manjša. Prodaja delnic pod nominalno vrednostjo ni možna. Vplačani presežek kapitala lahko nastane tudi pri družbi z omejeno odgovornostjo, kadar družbeniki pri njeni ustanovitvi ali pri povečanju osnovnega kapitala vplačajo denarni oziroma stvarni osnovni vložek, katerega vrednost presega njegovo nominalno vrednost, ki mora biti registrirana v sodnem registru.

Vplačani presežek kapitala je vedno povezan z osnovnim kapitalom tako pri ustanovitvi gospodarske družbe kot pri povečanju osnovnega kapitala. Zato vplačanega presežka kapitala brez registracije osnovnega kapitala ali njegovega povečanja ni mogoče vplačati.

Rezerve so namensko opredeljeni del kapitala za poravnavanje izgube v prihodnjih letih. V bilanci stanja so kot zakonske, statusne in druge rezerve. Pozneje jih ni mogoče razdeliti med lastnike v obliki dividend in deležev.

Preneseni čisti dobiček iz prejšnjih let je tisti del čistega dobička, ki ni bil razporejen v rezerve ali kako drugače porabljen. Gospodarske družbe ga morajo razporediti najpozneje v petih letih po sprejemu letnega poročila.

Prenesena čista izguba iz prejšnjih let je še neporavnana izguba, ki posredno zmanjšuje celotni kapital. Gospodarska družba ga mora poravnati najpozneje v petih letih po nastanku v breme izrednih odhodkov.

Ohranjanje realne vrednosti kapitala je zagotovljeno preko revalorizacije z rastjo cen življenjskih potrebščin. Revalorizacijo izkazuje gospodarska družba na posebnem kontu - revalorizacijski popravek kapitala – kot prišteveni del celotnega kapitala.

Dolgoročne obveznosti

So obveznosti z rokom zapadlosti plačila, daljšim od leta dni od njihovega nastanka oziroma od datuma bilance stanja. Dolgoročne obveznosti so obveznosti iz financiranja (dolgoročno dobljena posojila in izdani dolgoročni vrednostni papirji) ter dolgoročne obveznosti iz poslovanja (predvsem dolgoročni blagovni krediti).

Dolgoročne obveznosti se revalorizirajo v skladu s pogodbo med upnikom in dolžnikom.

Dolgoročne rezervacije

So dolgoročne pasivne časovne razmejitve, vzpostavljene za obveznosti, ki bodo po utemeljenem pričakovanju (že sklenjeni posli ali kake druge podlage) nastopile šele čez več kot leto dni. Poleg dolgoročnih rezervacij, ki temeljijo na pričakovanih bodočih obveznostih, je oblikovanje dolgoročnih rezervacij dopuščeno tudi za nekatere druge namene. Dolgoročne rezervacije se tako oblikujejo predvsem:

- na podlagi dolgoročno vnaprej vračunanih odhodkov oziroma stroškov (za garancije, za investicijsko vzdrževanje itd.), da se poslovni izid s tovrstnimi stroški oziroma odhodki sproti, enakomerno obremenjuje,
- na podlagi dolgoročno odloženih prihodkov, ki ob svojem nastanku niso priznani v poslovnem izidu, temveč se jih v poslovni izid enakomerno vračunava v obdobju trajanja posla, zaradi katerega so nastali. Taka primera sta, če prodajalec prevzame obveznost, da bo prodani proizvod vzdrževal določeno število let, kritje stroškov, ki bodo z vzdrževanjem šele nastali, pa je že vključeno v prodajno ceno proizvoda in primer razmejevanja prihodkov od financiranja iz finančnega najema, ki jih ima najemodajalec,
- na račun slabega imena, ki se pojavi pri nakupu druge gospodarske družbe, če je bila naložba vanjo manjša od njenega čistega premoženja. Med prihodke je potrebno vrednost slabega imena vključiti pri obračunih poslovnega izida v petih letih,
- na drugih podlagah.

Dolgoročne rezervacije se revalorizirajo z rastjo cen življenjskih potrebščin.

Kratkoročne obveznosti

So obveznosti, ki zapadejo v plačilo v največ letu dni. Kratkoročne obveznosti so obveznosti iz financiranja (kratkoročno dobljena posojila in izdani kratkoročni vrednostni papirji, zlasti menice) ter obveznosti iz poslovanja (kratkoročne obveznosti do dobaviteljev, kratkoročne obveznosti za predujme itd.).

Kratkoročne obveznosti se revalorizirajo v skladu s pogodbo med upnikom in dolžnikom.

Kratkoročne pasivne časovne razmejitve

Se oblikujejo za vnaprej pričakovane stroške oziroma odhodke gospodarske družbe, ki sicer še niso nastali, gospodarska družba pa jih enakomerno vračunava v poslovni izid (vnaprej vračunani stroški oziroma odhodki). Tak primer so stroški kala, razsipa, uničenja in loma ali pa neposredni stroški nabave blaga, stroški večjega vzdrževanja itd., s katerimi gospodarska družba enakomerno obremenjuje poslovni izid. Kratkoročno odloženi prihodki pa nastajajo, če so storitve gospodarske družbe že zaračunane ali celo plačane, gospodarska družba pa jih še ni opravila (na primer vnaprej plačana najemnina). V takem primeru so v bilanci stanja namesto klasičnih obveznosti do dobaviteljev izkazane pasivne časovne razmejitve.

4.2. Izkaz uspeha

Prikazuje uspešnost poslovanja gospodarske družbe v obračunskem obdobju s prikazom prihodkov in odhodkov ter poslovnega izida gospodarske družbe (čisti dobiček ali čista izguba). Računovodska načela zahtevajo, da se odhodki nanašajo na ustvarjene prihodke, kar pomeni, da vsi stroški oziroma izdatki, nastali v obračunskem obdobju, ne vplivajo na poslovni izid, če proizvodi niso bili prodani in niso ustvarili prihodkov. Pri gospodarskih družbah, ki opravljajo storitvene dejavnosti, velja to le za izdatke za osnovna sredstva, ki bremenijo poslovni izid več let, v katerih gospodarska družba ustvarja prihodke.

IZKAZ USPEHA ZA OBDOBJE	
1. Poslovni prihodki	
• Domači trg	
• Tuji trg	
2. Poslovni odhodki	
3. Dobiček / izguba iz poslovanja = 1 - 2	

4. Finančni prihodki	
5. Finančni odhodki	
6. Dobiček / izguba iz financiranja = 4 - 5	

7. Dobiček / izguba iz rednega delovanja = 3 + 6	

8. Izredni prihodki	
9. Izredni odhodki	
10. Dobiček / izguba v izrednem delu = 8 - 9	

11. CELOTNI PRIHODKI = 1 + 4 + 8	
12. CELOTNI ODHODKI = 2 + 5 + 9	
13. CELOTNI DOBIČEK / IZGUBA = 11 - 12	

14. Davki	
15. ČISTI DOBIČEK / IZGUBA = 13 - 14	

Slika 4: Skrajšana oblika izkaza uspeha

Če je delež stroškov blaga, materiala in storitev v prihodkih poslovanja v posamezni gospodarski družbi manjši kot v dejavnosti, v katero sodi, je upravljanje s stroški v tej gospodarski družbi učinkovito. Enake primerjave so mogoče tudi z ugotovitvijo deležev drugih postavk stroškov oziroma odhodkov v prihodkih iz poslovanja posamezne gospodarske družbe.

Podobno je lahko zmanjševanje deležev stroškov blaga, materiala in storitev v prihodkih iz poslovanja v daljšem časovnem obdobju znak za učinkovitejše upravljanje s tovrstnimi stroški v opazovani gospodarski družbi.

Prihodki iz poslovanja

So prihodki od prodaje proizvodov, blaga in materiala ter prihodki od opravljenih storitev na domačem in tujem trgu. Mednje štejejo tudi prihodki iz usredstvenih lastnih proizvodov, storitev blaga in materiala, ki jih gospodarska družba porabi sama v okviru svoje dejavnosti. Prihodki iz poslovanja so tudi subvencije, dotacije, regresi, kompenzacije, premije in podobni prihodki, v kolikor se nanašajo na prodane količine in njihove stroške. Prihodki od prodaje proizvodov, blaga in materiala se merijo na podlagi prodajnih cen, navedenih v računih, zmanjšanih za odobrene popuste. Za upravičenost izkazovanja prihodkov od prodaje ni pomembno niti plačilo, niti kupčev fizični prevzem kupljenih količin, temveč le ugotovitev prodajne vrednosti, pomemben je prenos vseh tveganj in pravic, ki izhajajo iz lastništva od prodajalca na kupca, ter ne sme biti večje negotovosti v zvezi s plačilom in večje negotovosti glede možnosti vračila prodanih količin.

Odhodki iz poslovanja

So poslovni stroški, nastali v obračunskem obdobju, popravljeni za spremembo stroškov, ki se zadržujejo v zalogah nedokončane proizvodnje in proizvodov oziroma storitev.

Odhodki iz poslovanja so stroški blaga, materiala in storitev, stroški dela, stroški amortizacije, stroški oblikovanja rezervacij in drugi odhodki. Stroški dela vsebujejo plače, ki pripadajo zaposlenim ne glede na poslovni izid, stroške za socialno varnost ter druge stroške dela (regres za letni dopust, jubilejne nagrade, solidarnostne pomoči, stroške prevoza na delo in z dela, stroške prehrane, odpravnine ob upokojitvi, izplačila po pogodbah o delu in po avtorskih pogodbah itd.). Drugi odhodki poslovanja so odpisi obratnih sredstev ter spremembe vrednosti zalog proizvodov in nedokončane proizvodnje itd.

Dobiček iz poslovanja brez amortizacije

So prihodki iz poslovanja, zmanjšani za odhodke iz poslovanja brez stroškov amortizacije. Izračun te postavke omogoča natančnejšo primerljivost med gospodarskimi družbami, ki je lahko otežena zaradi različnih metod amortiziranja.

Dobiček iz poslovanja (celotni kosmati dobiček iz poslovanja)

Je računska razlika med prihodki iz poslovanja in odhodki poslovanja. Dobiček iz poslovanja kaže sposobnost gospodarske družbe, da pridobiva prihodke z opravljanjem registrirane dejavnosti.

Izguba iz poslovanja

Je računska razlika med prihodki iz poslovanja in odhodki. Izguba iz poslovanja kaže, da gospodarska družba ni sposobna pridobivati prihodkov z opravljanjem registrirane dejavnosti.

Prihodki od financiranja

So prihodki od dolgoročnih in kratkoročnih finančnih naložb (obresti in dividende ali drugi deleži iz dobička, pozitivne tečajne razlike, izračunani revalorizacijski presežek itd.).

Odhodki financiranja

So odhodki za pridobljena posojila (obresti), odpisi dolgoročnih in kratkoročnih finančnih naložb, dani kasaskonti, negativne tečajne razlike, izračunani revalorizacijski primanjkljaj itd.

Dobiček iz rednega delovanja

Je računsko dobiček iz poslovanja, povečan za pozitivno razliko med prihodki od financiranja in odhodki financiranja oziroma zmanjšan za tovrstno negativno razliko, ki ni večja od dobička iz poslovanja, sicer gospodarske družbe ugotovijo izgubo iz rednega delovanja. Dobiček iz rednega delovanja lahko ugotovijo tudi gospodarske družbe, ki so ugotovile izgubo iz poslovanja, če so ugotovile večjo pozitivno razliko med prihodki in odhodki od financiranja kakor izgubo iz poslovanja.

Izguba iz rednega delovanja

Je računsko izguba iz poslovanja, povečana za negativno razliko med prihodki od financiranja in odhodki financiranja oziroma zmanjšana za tovrstno pozitivno razliko, ki ni večja od izgube iz poslovanja, sicer gospodarske družbe ugotovijo dobiček iz rednega delovanja. Izguba iz rednega delovanja lahko ugotovijo tudi gospodarske družbe, ki so ugotovile dobiček iz poslovanja, če so ugotovile večjo negativno razliko med prihodki in odhodki od financiranja kakor dobiček iz poslovanja.

Izredni prihodki

So sestavljeni iz neobičajnih postavk in postavk iz preteklih računskih obdobj (izterjane odpisane terjatve, dobiček od prodaje osnovnih sredstev, prejete kazni in odškodnine, odpravljene rezervacije itd.). Izredni prihodki so tudi prihodki, dobljeni od drugih za poravnavo izgube iz prejšnjih let.

Določene gospodarske družbe, lastninjene po Zakonu o lastninskem preoblikovanju podjetij, izkazujejo izredne prihodke zaradi zmanjšanja dolgoročnih rezervacij, oblikovanih na račun slabega imena iz naslova precenjenih sredstev ob lastninjenju. Tako nastali izredni prihodki pa ne pomenijo in nikoli niso pomenili denarnega toka za gospodarsko družbo.

Izredni odhodki

So sestavljeni iz neobičajnih postavk in postavk iz preteklih obračunskih obdobj (rezervacije za bodoče izgube, izgube pri prodaji osnovnih sredstev, denarne kazni, odškodnine itd.). V izredne odhodke šteje tudi poravnana izguba iz prejšnjih let.

Pri vključevanju izrednih prihodkov in izrednih odhodkov v analizo uspešnosti poslovanja je potrebna previdnost. Te postavke namreč ne pomenijo redne poslovne dejavnosti gospodarske družbe, ni pa tudi mogoče dovolj natančno oceniti njihovega obsega v prihodnosti. Zato se jih iz analiz pogosto izključuje.

Celotni dobiček

Je računsko dobiček iz rednega poslovanja, povečan za pozitivno razliko med izrednimi prihodki in izrednimi odhodki oziroma zmanjšan za tovrstno negativno razliko, ki ni večja od dobička iz rednega delovanja, sicer gospodarske družbe ugotovijo celotno izgubo. Celotni dobiček lahko ugotovijo tudi gospodarske družbe, ki so ugotovile izgubo iz rednega delovanja, če so ugotovile večjo pozitivno razliko med izrednimi prihodki in odhodki kakor izgubo iz rednega delovanja. Celotni dobiček lahko ugotovijo tudi tiste gospodarske družbe, ki so ugotovile izgubo iz poslovanja in izgubo iz rednega delovanja, če so ugotovile večjo pozitivno razliko med izrednimi prihodki in odhodki od zneska obeh vrst izgub.

Celotna izguba

Je računsko izguba iz rednega delovanja, povečana za negativno razliko med izrednimi prihodki in izrednimi odhodki oziroma zmanjšana za tovrstno pozitivno razliko, ki ni večja od izgube iz rednega delovanja, sicer gospodarske družbe ugotovijo celotni dobiček. Celotno izgubo lahko ugotovijo tudi gospodarske družbe, ki so ugotovile dobiček iz rednega delovanja, če so ugotovile večjo negativno razliko med izrednimi prihodki in odhodki od zneska obeh vrst dobička.

Davek iz dobička (izgube)

Ugotovijo gospodarske družbe od davčne osnove po stopnji, predpisani z zakonom. Ta davek se zmanjša za zakonsko priznane davčne olajšave.

Čisti dobiček poslovnega leta

Je pozitivni poslovni izid, ki pripada lastnikom in ga lahko prerazporedijo na povečanje osnovnega kapitala, na oblikovanje rezerv, del čistega dobička pa lahko ostane nerazporejen. Računsko je čisti dobiček celotni dobiček (razlika med prihodki in odhodki), zmanjšan za davek od dobička. Dobiček iz rednega delovanja, ugotovljen v izkazu uspeha, ni nujno enak dobičku, ki je podlaga za obdavčitev; od njega se lahko razlikuje zaradi pribitnih in odbitnih postavk, ki jih določa davčna zakonodaja.

Čista izguba poslovnega leta

Je negativni poslovni izid, v katerem so vključene tudi nevračunane dajatve. Računsko je zato čista izguba večja od razlike med odhodki in prihodki za nevračunane dajatve.

5. OPIS KAZALNIKOV ZA KVANTITATIVNO OCENO BONITETE PODJETJA

Kazalnike poslovanja sem razdelila v tri temeljne skupine:

- kazalniki investiranja, financiranja in plačilne sposobnosti,
- kazalniki obračanja in dnevi vezave,
- kazalniki gospodarnosti, donosnosti in dohodkovnosti.

Dodana vrednost na zaposlenega

Je osnovni ekonomski indikator in temeljno merilo gospodarske aktivnosti in uspeha. Vsebinsko pomeni novo ustvarjeno vrednost, ki so jo gospodarske družbe proizvedle v enem letu. Negativno dodano vrednost imenujemo izguba na substanci.

Dodana vrednost na zaposlenega oziroma produktivnost prikazuje, kolikšna vrednost dodane vrednosti je bila ustvarjena povprečno na zaposlenega. Gospodarska družba je poslovno uspešnejša, če je ugotovila čim večji znesek dodane vrednosti na zaposlenega in če je ugotovila čisti dobiček.

$$\text{Dodana vrednost na zaposlenega} = \frac{\text{kosmati donos iz poslovanja} - \text{stroški blaga, materiala in storitev} - \text{drugi odhodki iz poslovanja}}{\text{povprečno število zaposlenih}}$$

5.1. Kazalniki premoženjsko – finančnega stanja

5.1.1. Kazalniki investiranja

Kazalniki investiranja omogočajo presojo ugodnosti sestave sredstev gospodarske družbe. Vrednosti teh kazalnikov je potrebno presojati glede na dejavnost, ki jo posamezne gospodarske družbe opravljajo. Kazalniki investiranja so pomembni predvsem za posloводства gospodarskih družb pri odločanju o investicijah, manj pa so pomembni za zunanje uporabnike (za upnike in lastnike).

1. Delež osnovnih sredstev v sredstvih

Vrednost kazalnika je odvisna od dejavnosti, ki jo gospodarska družba opravlja. V tehnološko intenzivnih dejavnostih (rudarstvo, nekatere predelovalne dejavnosti, oskrba z elektriko, plinom, vodo itd.) je vrednost tega kazalnika praviloma večja kot v delovno intenzivnih panogah (trgovina, storitve itd.). Visoko tehnološko intenzivne gospodarske družbe imajo lahko med osnovnimi sredstvi relativno več neopredmetenih osnovnih sredstev. Zmanjšanje vrednosti kazalnika pomeni, da gospodarska družba hitro raste in da so se relativno povečala gibljiva sredstva (zaloge, terjatve ipd.). Lahko pa zmanjšanje kazalnika pomeni tudi dezinvestiranje osnovnih sredstev. Med načinom financiranja sredstev ter vrednostjo tega kazalnika ni neposredne povezave. Več dolgoročnih sredstev zahteva usklajeno dolgoročno financiranje teh sredstev. Za natančnejšo analizo je potrebno ugotoviti deleže posameznih vrst stalnih sredstev v sredstvih gospodarske družbe (delež neopredmetenih dolgoročnih oziroma neopredmetenih osnovnih sredstev, opredmetenih osnovnih sredstev ter delež dolgoročnih finančnih naložb). Na podlagi tega je mogoče ugotoviti, koliko lastniškega oziroma koliko dolžniških virov financiranja zahteva poslovanje posamezne gospodarske družbe.

$$\text{Delež osnovnih sredstev v sredstvih} = \frac{\text{neopredmetena dolgoročna sredstva} + \text{opredmetena osnovna sredstva}}{\text{sredstva}} \times 100 \quad (\text{v } \%)$$

2. Delež obratnih sredstev v sredstvih

Vrednost tega kazalnika je odvisna od dejavnosti. Večja bo v storitveni, trgovski in podobnih dejavnostih. Povečanje vrednosti kazalnika lahko pomeni povečanje obsega poslovanja. Vrednost tega kazalnika pa se lahko povečuje tudi zaradi večanja zalog ali terjatev, ne da bi se povečal obseg poslovanja. Na vrednost kazalnika vpliva tudi povečanje ali zmanjšanje (investiranje ozir. dezinvestiranje) osnovnih sredstev.

$$\text{Delež obratnih sredstev v sredstvih} = \frac{\text{gibljiva sredstva} - \text{kratkoročne finančne naložbe} - \text{aktivne časovne razmejitev}}{\text{sredstva}} \times 100 \quad (\text{v } \%)$$

3. Delež finančnih naložb v sredstvih

Ta kazalnik premoženjskega položaja opozarja, kolikšen je delež tistih sredstev gospodarske družbe, ki ne sodelujejo pri nastajanju prihodkov od poslovanja, temveč sodelujejo pri nastajanju prihodkov od financiranja (to je pri nastajanju prihodkov od naložb v kapital drugih gospodarskih družb, pri nastajanju prihodkov od danih posojil depozitov itd.).

$$\text{Delež finančnih naložb v sredstvih} = \frac{\text{dolgoročne finančne naložbe} + \text{kratkoročne finančne naložbe}}{\text{sredstva}} \times 100 \quad (\text{v } \%)$$

5.1.2. Kazalniki financiranja

Omogočajo predvsem presojo ugodnosti sestave obveznosti do virov sredstev. Financiranje sredstev z dolгови vpliva na finančno tveganje ter donosnost gospodarske družbe. Bolj ko se gospodarska družba zadolžuje, bolj je finančno tvegana za upnike. Uporaba relativno cenejšega dolžniškega vira financiranja v uspešnih letih več kot proporcionalno poveča donosnost kapitala, v slabih letih pa donosnost kapitala več kot proporcionalno zmanjša. Donosnost in finančno tveganje sta povezana. Načeloma je od narave poslovanja in od sestave sredstev odvisno, v kolikšni meri se sme gospodarska družba zadolževati. Gospodarske družbe s stabilnim, dobro predvidljivim poslovanjem lahko varneje uporabljajo več dolžniških virov financiranja kot pa gospodarske družbe, ki poslujejo z veliko negotovostjo, s hitrimi spremembami proizvodov, z visokim deležem neopredmetenih dolgoročnih sredstev, ki povečujejo njihovo poslovno tveganje. Po drugi strani pa je stabilno poslovanje za gospodarsko družbo lahko manj donosno kot pa bolj tvegano poslovanje.

1. Delež kapitala v financiranju

Ta kazalnik kaže lastniško financiranje vseh sredstev gospodarske družbe. Večji kot je delež sredstev, financiran s kapitalom, večja je vrednost tega kazalnika, manj je gospodarska družba finančno tvegana za upnike, več tveganja nosijo lastniki. Kazalnik je zato zelo pomemben za upnike, ki želijo oceniti, kolikšno je tveganje glede vračil posojil (glavnice in obresti) oziroma kako bi dodelitev dodatnega posojila vplivala na finančno tveganje gospodarske družbe. Lastnike pa zanima finančno tveganje v povezavi z donosnostjo. Bolj ko je gospodarska družba tvegana za upnike (nižja vrednost tega kazalnika), višja je praviloma donosnost kapitala. Višja vrednost kazalnika pomeni večjo varnost naložb upnikov in stabilnost donosov lastnikov, vendar pa previsoka vrednost tega kazalnika lahko pomeni tudi neracionalno financiranje z dražjimi viri financiranja (če je obrestna mera za posojila nižja od načrtovanega donosa kapitala).

$$\text{Delež kapitala v financiranju} = \frac{\text{kapital}}{\text{obveznosti do virov sredstev}} \times 100 \quad (\text{v } \%)$$

2. Delež dolgov v financiranju

Ta kazalnik kaže dolžniško financiranje vseh sredstev gospodarske družbe.

$$\text{Delež dolgov v financiranju} = \frac{\text{dolgoročne obveznosti} + \text{kratkoročne obveznosti}}{\text{obveznosti do virov sredstev}} \times 100 \quad (\text{v } \%)$$

3. Kapitalska pokritost stalnih sredstev

Kaže lastniško financiranje stalnih sredstev. Če je vrednost kazalnika večja kot 1 pomeni, da so z lastniškim kapitalom v celoti financirana najbolj nelikvidna sredstva (opredmetena in neopredmetena osnovna sredstva, dolgoročne finančne naložbe itd.) in še del gibljivih sredstev, kar povečuje varnost upnikov. Če je vrednost tega kazalnika manjša kot 1, neposredno ne pomeni, da je gospodarska družba nelikvidna, saj so stalna sredstva lahko financirana racionalneje, z dolžniškimi dolgoročnimi viri financiranja.

$$\text{Kapitalska pokritost stalnih sredstev} = \frac{\text{kapital}}{\text{stalna sredstva}}$$

4. Celotne obveznosti do kapitala (finančni vzvod)

Kazalnik kaže odnos dolgov do kapitala gospodarske družbe. Večja kot je vrednost tega kazalnika, večja je zadolženost gospodarske družbe. Večja vrednost finančnega vzvoda pomeni v primeru pozitivnega poslovnega izida večji donos na vloženi kapital in hkrati večje tveganje za upnike in lastnike gospodarske družbe.

$$\text{Celotne obveznosti do kapitala} = \frac{\text{dolgoročne in kratkoročne obveznosti}}{\text{kapital}} \times 100 \quad (\text{v } \%)$$

5. Multiplikator kapitala

Meri delež sredstev, financiranih s kapitalom, zato ima tisto podjetje, ki se financira večinoma preko dolgov, višjo vrednost multiplikatorja kapitala.

$$\text{Multiplikator kapitala} = \frac{\text{sredstva}}{\text{kapital}}$$

5.1.3. Kazalniki plačilne sposobnosti

Plačilno sposobnost gospodarske družbe zelo grobo odraža primerjava vnovčevanja sredstev z zapadlostjo obveznosti do virov financiranja sredstev. Ker pa bilanca stanja prikazuje sredstva in obveznosti do virov sredstev gospodarske družbe na določen dan (konec obračunskega obdobja), se lahko to stanje že naslednji dan spremeni. Zato mora gospodarska družba uporabljati dodatne informacije o plačilni sposobnosti, ki naj temeljijo na predračunih denarnih tokov in drugih podatkih. Kazalniki plačilne sposobnosti pa so zanimivi za posojilodajalce, ki pri odobravanju posojil upoštevajo vrednosti določenih kazalnikov za več zaporednih obdobj ali zahtevajo, da vrednosti le teh ne smejo biti nižje od določene kritične vrednosti.

1. Dolgoročna pokritost dolgoročnih sredstev in zalog

Ta kazalnik kaže dolgoročno financiranje dolgoročnih sredstev in zalog. Kot dolgoročna sredstva so upoštevana stalna sredstva in dolgoročne terjatve iz poslovanja. Zaloge so v imenovalcu tega kazalnika zato, ker jih je v normalnem, stalnem obsegu mogoče upoštevati kot trajna sredstva.

Če je vrednost kazalnika 1 ali večja od 1, je spoštovano tako imenovano zlato bilančno pravilo, ki pravi, da morajo biti dolgoročna sredstva, vključno z zalogami dolgoročno financirana. Ob tem je potrebno upoštevati, da se morajo zaloge hitro obračati. Zato je ta kazalnik »konzervativen« indikator plačilne sposobnosti. Nizke vrednosti tega kazalnika so za gospodarske družbe značilne, saj se med številnimi kratkoročnimi obveznostmi iz financiranja skrivajo obnovljivi krediti, ki so dejansko dolgoročni. To in dejstvo, da so zaloge vnovčljive tudi v kratkem obdobju, pa pomeni, da ni nujno, da je zaradi nizke vrednosti kazalnika gospodarska družba plačilno nesposobna.

$$\text{Dolgoročna pokritost dolgoročnih sredstev in zalog} = \frac{\text{kapital} + \text{dolgoročne rezervacije} + \text{dolgoročne obveznosti}}{\text{stalna sredstva} + \text{dolgoročne terjatve iz poslovanja} + \text{zaloge}}$$

2. Kratkoročna pokritost kratkoročnih obveznosti (kratkoročni koeficient)

Ta kazalnik kaže financiranje kratkoročnih sredstev iz kratkoročnih obveznosti do virov sredstev. Kot kratkoročna sredstva so upoštevane zaloge, kratkoročne terjatve iz poslovanja, kratkoročne finančne naložbe in denarna sredstva.

Če je vrednost kazalnika 1, pomeni, da ima gospodarska družba kratkoročna sredstva v celoti financirana s kratkoročnimi obveznostmi do virov sredstev. Če je vrednost kazalnika večja od 1, gospodarska družba kratkoročna sredstva financira tudi dolgoročno. Čim večja je vrednost tega kazalnika (2 ali več), ugodnejša naj bi bila plačilna sposobnost gospodarske družbe.

$$\text{Kratkoročni koeficient} = \frac{\text{zaloge} + \text{kratkoročne terjatve iz poslovanja} + \text{kratkoročne finančne naložbe} + \text{denarna sredstva}}{\text{kratkoročne obveznosti}}$$

3. Pospešena pokritost kratkoročnih obveznosti (pospešeni koeficient)

Ta kazalnik kaže, ali gospodarska družba financira zaloge in druga kratkoročna sredstva s kratkoročnimi obveznostmi ali tudi dolgoročno. Zaloge so najmanj likvidna oblika kratkoročnih sredstev, zato jih je v primeru likvidacije oziroma stečaja najtežje vnovčiti. Ta kazalnik je pomembno merilo sposobnosti gospodarske družbe za poravnavo kratkoročnih obveznosti brez poseganja v zaloge.

Če je vrednost tega kazalnika 1 (praviloma naj bi tudi bil 1), gospodarska družba vse zaloge financira dolgoročno. Če je vrednost tega kazalnika večja od 1, gospodarska družba poleg zalog dolgoročno financira tudi kratkoročna sredstva.

$$\text{Pospešeni koeficient} = \frac{\text{kratkoročne terjatve iz poslovanja} + \text{kratkoročne finančne naložbe} + \text{denarna sredstva}}{\text{kratkoročne obveznosti}}$$

4. Razmerje med kratkoročnimi terjatvami in kratkoročnimi obveznostmi iz poslovanja

Kazalnik pokaže, koliko kratkoročnih terjatev iz poslovanja (terjatve do kupcev in druge terjatve, vnovčljive najpozneje v letu dni) je pokritih s kratkoročnimi obveznostmi iz poslovanja (z obveznostmi do dobaviteljev in z

drugimi obveznostmi iz poslovanja, ki zapadejo v plačilo najpozneje v letu dni) oziroma koliko kratkoročnih obveznosti iz poslovanja bi lahko poravnali z vnovčenjem kratkoročnih terjatev iz poslovanja. Je zelo grob pokazatelj plačilne sposobnosti, saj brez primerjave rokov dospelosti kratkoročnih terjatev iz poslovanja z roki dospelosti kratkoročnih obveznosti iz poslovanja še ni mogoče trditi, da je plačilna sposobnost gospodarske družbe zagotovljena, če je vrednost tega kazalnika 1 ali več. Ker na plačilno sposobnost gospodarske družbe vplivajo tudi roki dospelosti obveznosti iz financiranja ter roki dospelosti drugih kratkoročnih sredstev (kratkoročne finančne naložbe), na podlagi tega kazalnika ni mogoče podati trdnjših sklepov o plačilni sposobnosti gospodarske družbe.

$$\text{Razmerje med kratkoročnimi terjatvami in kratkoročnimi obveznostmi iz poslovanja} = \frac{\text{kratkoročne terjatve iz poslovanja}}{\text{kratkoročne obveznosti iz poslovanja}}$$

5.2. Kazalniki obračanja sredstev in dnevi vezave

Kazalniki obračanja sredstev izražajo, koliko prihodkov ustvari gospodarska družba z obstoječimi sredstvi ali povedano drugače, koliko sredstev potrebuje gospodarska družba, da ustvarja obstoječe prihodke. Analiza teh kazalnikov lahko pokaže, da ima posamezna gospodarska družba v primerjavi z drugimi gospodarskimi družbami za doseganje podobnih prihodkov veliko več sredstev. Hitrejše obračanje sredstev oziroma krajši dnevi njihove vezave pomeni manj vezanih sredstev gospodarske družbe. Na kazalnike obračanja sredstev oziroma na število dni vezave sredstev vplivajo proizvodna tehnologija, delež stalnih sredstev med vsemi sredstvi, vrsta proizvodov itd. Ti kazalniki so primerljivi le med gospodarskimi družbami v isti dejavnosti. Različne vrste sredstev se različno hitro obračajo (terjatve normalno hitreje kot zaloge), zato je potrebna analiza obračanja posameznih vrst sredstev. Posebno pomembno za uspešnost poslovanja je ustrezno upravljanje z zalogami in terjatvami. Hitrost obračanja sredstev namreč vpliva na donosnost sredstev in s tem tudi na donosnost kapitala.

1. Obračanje sredstev

Kazalnik meri obračanje sredstev podjetja in nam pove, kolikokrat se sredstva obrnejo.

$$\text{Obračanje sredstev} = \frac{\text{čisti prihodki od prodaje} \cdot 2}{\text{sredstva} + \text{sredstva prejšnjega leta}}$$

2. Obračanje osnovnih sredstev

Koeficient pove kako uspešno podjetje uporablja opredmetena osnovna sredstva.

Obračanje osnovnih sredstev =

$$\frac{\text{čisti prihodki od prodaje} \cdot 2}{\text{zemljišča in zgradbe} + \text{oprema in druga opredm. osn. sred.} + \text{zemljišča in zgradbe prejšnjega leta} + \text{oprema in druga opred. osn. sred. prejšnjega leta}}$$

3. Obračanje obratnih sredstev

Kazalnik je eden pomembnejših kazalnikov in kaže, kolikokrat letno se obratna sredstva (zaloge, terjatve, denarna sredstva) gospodarske družbe obrnejo. Večja vrednost tega kazalnika pomeni hitrejše obračanje obratnih sredstev in s tem hitrejše prehajanje obratnih sredstev iz manj likvidnih oblik v denarna sredstva. Kazalnik je primerljiv samo v okviru dejavnosti, v katero je gospodarska družba razvrščena.

$$\text{Obračanje obratnih sredstev} = \frac{\text{odhodki iz poslovanja} - \text{amortizacija}}{\text{povprečna obratna sredstva}}$$

4. Obračanje zalog

Kazalnik obračanja zalog kaže, kolikokrat letno se obrnejo zaloge gospodarske družbe. Visoka vrednost kazalnika kaže dobro upravljanje z zalogami.

$$\text{Obračanje zalog} = \frac{\text{odhodki iz poslovanja} - \text{amortizacija}}{\text{povprečne zaloge}}$$

5. Obračanje terjatev iz poslovanja

Kazalnik pove, kolikokrat letno se obrnejo terjatve iz poslovanja (terjatve do kupcev in druge terjatve iz poslovanja) v denarna sredstva. Metoda izračuna tega kazalnika predpostavlja, da so vsi proizvodi, blago, material in storitve prodani z odloženim plačilom ter da so vsi prihodki vnovčeni. Večja vrednost tega kazalnika pomeni hitrejšo obračanje terjatev iz poslovanja v denarna sredstva. Kazalnik je primerljiv le med gospodarskimi družbami v isti dejavnosti.

$$\text{Obračanje terjatev iz poslovanja} = \frac{\text{prihodki iz poslovanja}}{\text{povprečne terjatve iz poslovanja}}$$

6. Dnevi vezave zalog

Večje je število dni vezave zalog, počasnejše je obračanje oziroma spreminjanje zalog v likvidnejše oblike gibljivih sredstev. Večje zaloge zahtevajo več sredstev za njihovo financiranje, kar vpliva na slabši poslovni izid.

$$\text{Dnevi vezave zalog} = \frac{\text{povprečne zaloge} \cdot 365}{\text{odhodki iz poslovanja} - \text{rezervacije} - \text{amortizacija}} \quad (\text{v dnevih})$$

7. Dnevi vezave terjatev iz poslovanja

Večje ko je število dni vezave terjatev iz poslovanja pomeni počasnejše obračanje oziroma spreminjanje teh terjatev v likvidnejšo obliko, v denarna sredstva. Večji obseg terjatev zahteva več sredstev za njihovo financiranje, kar vpliva na slabši poslovni izid.

$$\text{Dnevi vezave terjatev iz poslovanja} = \frac{\text{povprečne terjatve iz poslovanja} \cdot 365}{\text{prihodki iz poslovanja} - \text{vrednost usredstvenih lastnih proizvodov, storitev, blaga in materiala}} \quad (\text{v dnevih})$$

8. Dnevi vezave kratkoročnih obveznosti iz poslovanja

Ta kazalnik kaže, v koliko dneh gospodarska družba poravnata kratkoročne obveznosti iz poslovanja. Povečevanje števila dni vezave kratkoročnih obveznosti iz poslovanja v daljšem časovnem obdobju lahko kaže na poslabšanje plačilne sposobnosti gospodarske družbe.

$$\text{Dnevi vezave kratkoročnih obveznosti iz poslovanja} = \frac{\text{povprečne kratkoročne obveznosti iz poslovanja} \cdot 365}{\text{stroški blaga, materiala in storitev ter stroški dela}} \quad (\text{v dnevih})$$

5.3. Kazalniki gospodarnosti, donosnosti in dohodkovnosti

Kazalniki gospodarnosti (ekonomičnosti), donosnosti (rentabilnosti) in dohodkovnosti so kazalniki poslovne uspešnosti. Kazalniki gospodarnosti in donosnosti pojasnjujejo dosežene poslovne rezultate (skupne prihodke, prihodke iz poslovanja, čisti dobiček itd.) glede na ugotovljene stroške oziroma vložke za njihovo ostvaritev. Čim večja je njihova pozitivna vrednost, tem uspešnejša je gospodarska družba (razen kazalnika povprečne mesečne plače na zaposlenega, za katerega ta trditev ne velja v celoti, predvsem ne velja v primeru slabih rezultatov drugih kazalnikov uspešnosti).

1. Celotna gospodarnost

Ta kazalnik najbolj sintetično odraža gospodarnost poslovanja s prikazom intenzivnosti odmika skupnih prihodkov od skupnih odhodkov. Pri presoji tega kazalnika pa je potrebno upoštevati tudi, da je poslovni izid lahko zmanjšan oziroma skupni odhodki povečani, za znesek poravnane izgube iz prejšnjih let. Vrednost kazalnika je primerljiva med gospodarskimi družbami iste dejavnosti.

Gospodarska družba je uspešnejša, če je vrednost kazalnika večja od 1 in če hkrati izkazuje čisti dobiček. Vrednost tega kazalnika je namreč lahko večja od 1, pa lahko gospodarska družba izkazuje čisto izgubo, če je bil obračunan davek od dobička večji od razlike med skupnimi prihodki in skupnimi odhodki.

$$\text{Celotna gospodarnost} = \frac{\text{skupni prihodki}}{\text{skupni odhodki}}$$

2. Gospodarnost poslovanja

Kazalnik pove, koliko prihodkov iz poslovanja (prihodkov od prodaje in drugih prihodkov iz poslovanja) je gospodarska družba dosegla na 100 tolarjev odhodkov iz poslovanja (stroškov blaga, materiala in storitev, stroškov dela, amortizacije in drugih odhodkov iz poslovanja), prilagojenih za razliko v vrednosti zalog.

$$\text{Gospodarnost poslovanja} = \frac{\text{prihodki iz poslovanja}}{\text{odhodki iz poslovanja}}$$

3. Čista dobičkovnost skupnih prihodkov

Ta kazalnik pove, koliko čistega dobička oziroma čiste izgube je bilo ugotovljeno na 100 tolarjev doseženih skupnih prihodkov gospodarske družbe. Pri presoji tega kazalnika je potrebno upoštevati, da je čisti dobiček lahko zmanjšan za znesek iz prejšnjih let, ki povečuje skupne odhodke.

Gospodarska družba je poslovno uspešnejša, če izkazuje čisti dobiček in je vrednost tega kazalnika čim večja. Vrednost kazalnika je smiselno primerjati med gospodarskimi družbami v isti dejavnosti. Dejavnosti, kjer je obračanje sredstev hitreje, imajo navadno nižjo dobičkovnost prihodkov in obratno.

Če gospodarska družba ali dejavnost nista poslovali pozitivno, če je gospodarska družba ugotovila čisto izgubo, dejavnost pa neto čisto izgubo (negativno razliko med čistim dobičkom in med čisto izgubo), ima vrednost tega kazalnika negativni predznak.

$$\text{Čista dobičkovnost skupnih prihodkov} = \frac{\text{čisti dobiček} / \text{čista izguba}}{\text{skupni prihodki}} \times 100 \quad (\text{v } \%)$$

4. Proizvodnost sredstev

Kazalnik pove, koliko skupnih prihodkov je gospodarska družba dosegla na vsakih 100 tolarjev obstoječih sredstev in kaže na učinkovitost uporabe lastnih sredstev s strani gospodarske družbe. Gospodarska družba je poslovno uspešnejša, čim večja je vrednost kazalnika in če hkrati izkazuje čisti dobiček.

$$\text{Proizvodnost sredstev} = \frac{\text{skupni prihodki}}{\text{povprečna sredstva}}$$

5. Čista donosnost sredstev

Kazalnik kaže, kako uspešno je bilo poslovanje pri upravljanju sredstev. Kaže, koliko čistega dobička oziroma čiste izgube je gospodarska družba ugotovila na vsakih 100 tolarjev obstoječih sredstev ne glede na to, kako so financirana. Gospodarska družba posluje uspešneje, če je vrednost tega kazalnika čim večja. Čista donosnost sredstev je zmnožek dveh drugih kazalnikov, izraženih v obliki razmerja, čiste dobičkovnosti prihodkov ter proizvodnosti sredstev. Večja kot je vrednost obeh kazalnikov, večja je vrednost kazalnika čiste donosnosti sredstev.

Če sta gospodarska družba ali dejavnost poslovali s čisto izgubo, ima vrednost kazalnika čiste donosnosti sredstev negativni predznak.

$$\text{Čista donosnost sredstev} = \frac{\text{čisti dobiček} / \text{čista izguba}}{\text{povprečna sredstva}} \times 100 \quad (\text{v } \%)$$

$$\frac{\text{čisti dobiček} / \text{čista izguba}}{\text{povprečna sredstva}} = \frac{\text{čisti dobiček} / \text{čista izguba}}{\text{skupni prihodki}} \times \frac{\text{skupni prihodki}}{\text{povprečna sredstva}}$$

6. Čista donosnost kapitala

Čista donosnost kapitala je s stališča lastnikov gospodarske družbe najpomembnejši in eden najpogostejše uporabljenih kazalnikov poslovne uspešnosti. Kazalnik pojasnjuje, kako uspešno upravlja poslovanje s premoženjem lastnikov. Pokaže, koliko čistega dobička je gospodarska družba dosegla na vsakih 100 tolarjev vloženega kapitala. Gospodarska družba je poslovno uspešnejša, če je vrednost tega kazalnika čim večja (pozitivna). Vendar pa višja vrednost kazalnika lahko pomeni tudi večje tveganje na račun velikega zadolževanja gospodarske družbe. Čista donosnost kapitala je namreč odvisna od sestave virov financiranja sredstev.

Čisto donosnost je mogoče primerjati z zahtevano donosnostjo kapitala: lastniki za svojo udeležbo pri financiranju gospodarske družbe zahtevajo določen donos, odvisen od tveganja. Če poslovanje ne zmore zagotavljati zahtevanega donosa, potem ne uresničuje cilja lastnikov.

$$\text{Čista donosnost kapitala} = \frac{\text{čisti dobiček} / \text{čista izguba}}{\text{povprečni kapital}} \times 100 \quad (\text{v } \%)$$

7. Dobičkovnost prihodkov iz poslovanja

Ta kazalnik pove, koliko dobička iz poslovanja oziroma izgube iz poslovanja je gospodarska družba ustvarila na vsakih 100 tolarjev doseženih prihodkov iz poslovanja.

Gospodarska družba je poslovno uspešnejša, čim večja je vrednost tega kazalnika, in če hkrati izkazuje čisti dobiček. Na vrednost tega kazalnika vplivata obseg odhodkov iz poslovanja in število gospodarskih družb v dejavnosti. Večji kot je delež odhodkov iz poslovanja v prihodkih iz poslovanja, nižja bo stopnja dobičkovnosti prihodkov iz poslovanja.

$$\text{Dobičkovnost prihodkov iz poslovanja} = \frac{\text{dobiček iz poslovanja} / \text{izguba iz poslovanja}}{\text{prihodki iz poslovanja}} \times 100 \quad (\text{v } \%)$$

(Pejić, Stanišić, Radovanović, 1991, str. 95-96)

8. Celotna dobičkovnost prihodkov iz poslovanja

Ta kazalnik pove, koliko celotnega dobička oziroma celotne izgube je gospodarska družba ustvarila na vsakih 100 tolarjev doseženih prihodkov iz poslovanja. Gospodarska družba je poslovno uspešnejša, čim večja je vrednost tega kazalnika, in če hkrati izkazuje čisti dobiček. Na vrednost kazalnika celotne dobičkovnosti prihodkov iz poslovanja vplivajo obseg odhodkov iz poslovanja, razlika med prihodki iz financiranja in odhodki financiranja ter razlika med izrednimi prihodki in izrednimi odhodki.

$$\text{Celotna dobičkovnost prihodkov iz poslovanja} = \frac{\text{celotni dobiček} / \text{celotna izguba}}{\text{prihodki iz poslovanja}} \times 100 \quad (\text{v } \%)$$

9. Čista dobičkovnost prihodkov iz poslovanja

Kazalnik pokaže, koliko čistega dobička poslovnega leta oziroma čiste izgube poslovnega leta je gospodarska družba ustvarila na vsakih 100 tolarjev prihodkov iz poslovanja. Gospodarska družba je poslovno uspešnejša, čim večja je vrednost tega kazalnika. Za presojo tega kazalnika veljajo enaka pojasnila kot pri kazalniku celotne dobičkovnosti prihodkov iz poslovanja pod zaporedno številko 8. Poleg tega pa na vrednost tega kazalnika vpliva tudi obračunani davek iz dobička (izgube) gospodarskih družb.

$$\text{Čista dobičkovnost prihodkov iz poslovanja} = \frac{\text{čisti dobiček poslovnega leta} / \text{čista izguba poslovnega leta}}{\text{prihodki iz poslovanja}} \times 100 \quad (\text{v } \%)$$

10. Delež davka iz dobička (izgube) v celotnem dobičku (celotni izgubi)

Ta kazalnik pove, koliko davka iz dobička (izgube) so gospodarske družbe obračunale na vsakih 100 tolarjev ustvarjenega celotnega dobička oziroma celotne izgube. Vrednost kazalnika je odvisna od davčne osnove, od davčne stopnje, predpisane z zakonom, in od uveljavljanja zakonsko priznanih olajšav.

$$\text{Delež davka iz dobička (izgube) v celotnem dobičku (celotni izgubi)} = \frac{\text{davek iz dobička} / \text{izgube}}{\text{celotni dobiček} / \text{celotna izguba}} \times 100 \quad (\text{v } \%)$$

11. Skupni prihodki na zaposlenega

Kazalnik pove, kolikšen znesek skupnih prihodkov je bil v gospodarski družbi ugotovljen na posameznega zaposlenega. Gospodarska družba je poslovno uspešnejša, če je ugotovila na zaposlenega čim večji znesek skupnih prihodkov in če je ugotovila čisti dobiček. Vrednost tega kazalnika je odvisna od dejavnosti ali je delovno ali kapitalno intenzivna.

$$\text{Skupni prihodki na zaposlenega} = \frac{\text{skupni prihodki}}{\text{povprečno število zaposlenih}}$$

12. Čisti dobiček / čista izguba na zaposlenega

Kazalnik pove, kolikšen znesek čistega dobička oziroma kolikšen znesek čiste izgube je bil v gospodarski družbi ugotovljen na posameznega zaposlenega. Pri presoji tega kazalnika je potrebno upoštevati, da je čisti dobiček lahko zmanjšan za znesek izgube iz prejšnjih let, ki povečuje skupne odhodke.

$$\text{Čisti dobiček / izguba na zaposlenega} = \frac{\text{čisti dobiček / čista izguba}}{\text{povprečno število zaposlenih}}$$

13. Povprečna mesečna plača na zaposlenega

Ta kazalnik izraža dohodkovnost z vidika zaposlenih. Pri presoji tega kazalnika je potrebno med drugim upoštevati tudi vrednost drugih kazalnikov poslovne uspešnosti.

$$\text{Povprečna mesečna plača na zaposlenega} = \frac{\text{plače / število mesecev poslovanja}}{\text{povprečno število zaposlenih}}$$

5.4. Kazalniki denarnega toka

1. Enostavni denarni tok

Enostavni denarni tok je vsota čistega dobička (izgube) poslovnega leta in amortizacije v opazovanem obdobju.

Enostavni denarni tok = čisti poslovni izid obračunskega obdobja + amortizacija neopredmetenih dolgoroč. sred. in opredmet. osn. sredst.

2. Sprememba v obratnih sredstvih

Je enaka seštevku neto povečanja kratkoročnih obveznosti iz poslovanja in pasivnih časovnih razmejitev, zmanjšanem za neto povečanje zalog ter povečanje kratkoročnih terjatev iz poslovanja in aktivnih časovnih razmejitev.

Povečanje obratnih sredstev je lahko posledica povečanega obsega prodaje gospodarske družbe ali pa dolgotrajnejšega zadrževanja sredstev v zalogah in v terjatvah. Povečanje obsega obratnih sredstev bo zahtevalo pridobitev dodatnih virov njihovega financiranja.

Povečanje obratnih sredstev je prikazano kot odtok (negativna vrednost).

Sprememba v obratnih sredstvih = (kratkoročne finančne in poslovne obveznosti – kratkoročne obveznosti na podlagi obveznic – kratkoročne obveznosti do bank) – (kratkoročne finančne in poslovne obveznosti prejšnjega leta – kratkoročne obveznosti na podlagi obveznic prejšnjega leta – kratkoročne finančne obveznosti do bank prejšnjega leta) + (pasivne časovne razmejitve - pasivne časovne razmejitve prejšnjega leta) - (zaloge – zaloge prejšnjega leta) – (kratkoročne poslovne terjatve – kratkoročne poslovne terjatve prejšnjega leta) – (aktivne razmejitve – aktivne razmejitve prejšnjega leta)

3. Popravljen denarni tok

Je seštevek enostavnega denarnega toka, odhodkov iz naslova oblikovanja dolgoročnih rezervacij in spremembe v obsegu obratnih sredstev.

Popravljen denarni tok predstavlja presežek likvidnih finančnih sredstev, ki so posledica poslovne dejavnosti gospodarske družbe in so osnova za financiranje njene rasti ter za izplačila lastnikom. Popravljen denarni tok je priporočljivo primerjati z naložbami v opredmetena osnovna sredstva.

Popravljen denarni tok = čisti poslovni izid obračunskega obdobja + amortizacija + ((kratkoročne finančne in poslovne obveznosti – kratkoročne obveznosti na podlagi obveznic – kratkoročne finančne obveznosti do bank) – (kratkoročne finančne in poslovne obveznosti prejšnjega leta – kratkoročne obveznosti na podlagi obveznic prejšnjega leta – kratkoročne finančne obveznosti do bank prejšnjega leta)) + (pasivne časovne razmejitve – pasivne časovne razmejitve prejšnjega leta) – (zaloge – zaloge prejšnjega leta) – (kratkoročne poslovne terjatve – kratkoročne poslovne terjatve prejšnjega leta) – (aktivne časovne razmejitve – aktivne časovne razmejitve prejšnjega leta)

4. Naložbe v opredmetena osnovna sredstva

Naložbe v opredmetena osnovna sredstva so enaka razliki med stanjem opredmetenih osnovnih sredstev ob začetku in koncu leta, zmanjšani za amortizacijo.

Spremembe naložb v opredmetena osnovna sredstva odražajo naložbeno politiko podjetja.

Če je seštevek popravljenega denarnega toka in naložb v opredmetena osnovna sredstva pozitiven, je to signal, da je podjetje sposobno financirati rast in razvoj s pomočjo ustvarjenega presežka sredstev iz lastnega poslovanja oziroma lastne amortizacije. V nasprotnem primeru, če je ta seštevek negativen daljše obdobje, se je gospodarska družba za financiranje rasti in razvoja prisiljena dodatno zadolževati, kar bo povečalo finančno tveganje za upnike in lastnike in negativno vplivalo na njen poslovni izid.

Naložbe v opredmetena osnovna sredstva = opredmetena sredstva prejšnjega leta – opredmetena osnovna sredstva – amortizacija

6. FINANCIRANJE PODJETJA

6.1. Računovodstvo in poslovne finance

Temeljni cilj računovodskega procesa je izdelava številčnih (računovodskih) podatkov o preteklih poslovnih dogodkih. Ti podatki so koristni in celo nepogrešljivi za finančnike in investitorje. Z namenu ustrezno prilagoditvijo računovodskih podatkov lahko bistveno bolje ocenimo prihodnost in kasneje lahko predvidevanja primerjamo z dejanskimi rezultati. Vrste računovodskih izkazov poslovanja so bilanca stanja in izkaz uspeha. Bilanca stanja nam pove, kolikšna sredstva so bila vložena v podjetje, kako je podjetje prišlo do teh sredstev in kako jih je naložilo, kakor je to razvidno na določen dan. Izkaz uspeha prikazuje prihodke, odhodke in poslovni izid (dobiček ali izgubo) podjetja v določenem časovnem obdobju. Izkaz finančnih tokov je računovodski izraz, ki prikaže pritoke in odtok finančnih sredstev (ne nujno denarja) v določenem časovnem obdobju. To je smiselna združitev bilance stanja na začetku računovodskega obdobja, bilance stanja ob koncu računovodskega obdobja (iz teh dveh so izračunane razlike stanj) in izkaza uspeha istega računovodskega obdobja. Izkaz denarnih tokov nam pokaže, s kakšnimi transakcijami in koliko denarja je priteklo na žiro račun podjetja ter s kakšnimi transakcijami in koliko denarja je odteklo z žiro računa v določenem časovnem obdobju.

Finančni kazalec je številka, ki izraža razmerje med dvema ali več postavkami računovodskih izkazov poslovanja. Poznamo analizo trenda in panožno primerjalno analizo.

Amortizacija so odhodki ustreznih deležev nabavne vrednosti osnovnih sredstev. Obstaja več metod amortizacije, in sicer enakomerna časovna amortizacija, padajoče časovne vrste, funkcionalna amortizacija, pospešena amortizacija. Pri isti nabavni vrednosti posameznega stroja lahko uporaba drugačne metode amortizacije zelo spremeni letne stroške amortizacije. Tudi pri vrednotenju zalog ima računovodstvo na izbiro več metod (lifo, fifo). Izjemni dogodki kot so vojne, naravne nesreče in politični dogodki tudi vplivajo na rezultate poslovanja v določenem računovodskem obdobju. Veliko je ne vključenih postavk, kot so tržne vrednosti licenc, patentov, znanja zaposlenih, raznih tožb.

6.2. Kvantitativne zasnove

Podatke analiziramo s pomočjo mer srednjih vrednosti (aritmetična sredina, mediana), analizo variabilnosti (koeficient variacije, variacijski razmik), analizo trenda, analizo odvisnosti pri časovnih vrstah.

$$\text{Koeficient variacije} = \frac{\text{standardni odklon}}{\text{aritmetična sredina}}$$

$$\text{Linearna funkcija trenda: } T = \alpha + \beta * t$$

Posebni dejavniki vplivajo, da so podatki znotraj serije neprimerljivi, zato moramo te dejavnike izločiti s posebnimi metodami (Mramor, 1993, str. 181-184).

6.3. Časovna vrednost denarja

Prihodnja vrednost označuje vsoto denarja, na katero bo narastla naložba v določenem časovnem obdobju. Pri sedanji vrednosti izračunamo, koliko denarja bi morali imeti danes, da bi z njegovo naložbo z določeno donosnostjo v določenem času dosegli določeno prihodnjo vrednost. Najbolj pogosto je obveznica pogodba, s katero se kreditojemalec obvezuje, da bo kreditodajalcu (upniku ozir. imetniku obveznice) plačal serijo obresti in odplačal glavnico (v nominalni vrednosti), ko obveznica dospe. Brezkuponska obveznica imetniku do dospelja ne prinaša ničesar, ob dospelju pa denarni znesek F. Pri običajni obveznici s kuponi kupon predstavlja letne obresti, ob dospelju pa se izplača celotna glavnica (nominalna vrednost obveznice). Obveznica brez dospelja je izredno redek vrednostni papir in poznamo le nekaj primerov. Način izračuna njene vrednosti je enak kot pri izračunu vrednosti delnic, ker ima glede dospelja podobno značilnost kot delnice.

Vrednost navadnih delnic: prihodnji denarni donosi navadne delnice niso obljubljeni v točno določeni višini kot pri večini obveznic. Donosi navadne delnice so v obliki dividende in v obliki porasta cene navadne delnice.

6.4. Pomen tveganja

Posameznik običajno povezuje donosnost in tveganje vsake posamezne naložbe, saj je značilno, da izbira vsako naložbo posebej. Običajno ljudje prihajajo v finančne težave, ker vse njihove naložbe skupaj ne dajejo

pričakovane donosnosti. Pri tem pa lahko nekatere njihove naložbe prinašajo več, kot so pričakovali, druge pa precej manj. Zahtevana donosnost je tveganje, da zaradi posamezne naložbe donosnost premoženja ne bo enaka pričakovani. Tveganje naložb lahko zmanjšamo:

- z znanjem in analizami,
- z razpršitvijo naložb (diverzifikacijo): z neposredno razpršitvijo naložb, z oblikami naložb, časom do vnovčitve, kvaliteto, posredno razpršitvijo naložb, z investicijskimi in depozitnimi finančnimi institucijami,
- z zavarovanjem pri zavarovalnicah.

6.5. Finančno načrtovanje

Kakovostno finančno načrtovanje bistveno prispeva k boljšemu poslovanju. Takšno načrtovanje omogoča upravi podjetja, da sprejema pretehtane odločitve in se izogne "ad hoc" odločitvam, sprejetim v časovni stiski, za katere je večja verjetnost, da se bodo izkazale kot nepravilne. Dobiček se na splošno načrtuje za četrt, pol, celo leto ali pet let. Dobiček iz poslovanja je enak prihodkom od prodaje, zmanjšanim za ustrezne stroške poslovanja (odhodke). Poznamo stalne in spremenljive stroške poslovanja (spreminjajo se z obsegom prodaje). Stopnja poslovnega vzvoda je razmerje med stopnjo porasta dobička iz poslovanja in stopnjo porasta obsega prodaje. Čim večji je delež stalnih stroškov poslovanja v skupnih stroških poslovanja, tem večja je stopnja poslovnega vzvoda, kar se grafično odraža v položnejši premici skupnih stroškov prodaje. Analiza finančnega vzvoda obravnava razmerje med celotnim dobičkom in dobičkom iz poslovanja. Podjetje, ki ima visoko stopnjo poslovnega vzvoda in hkrati visoko stopnjo finančnega vzvoda, posluje zelo tvegano. Doseči mora zelo visoko raven prodaje, da lahko pokrije visoke stalne stroške poslovanja in stalne stroške financiranja. Za namen dolgoročnega finančnega načrtovanja je namreč potrebno pripraviti načrte izkaza uspeha in bilance stanja za prihodnja časovna obdobja, vendar pa so za načrt financiranja podjetja nujno potrebne ustrezne prilagoditve načrtovanih izkazov poslovanja. Podjetje si s kratkoročnim finančnim načrtovanjem ne pomaga samo pri ugotavljanju, ali v določenem časovnem obdobju potrebuje denar, temveč s pomočjo tega načrtovanja natančneje ugotovi tista krajša časovna obdobja, ko bo kratkoročno potrebovalo zunanje financiranje. Čas do nastopa finančnega presežka se lahko izkoristi za to, da se med vsemi možnostmi izbere tisto, ki bo za podjetje najugodnejša in se tako zmanjša stroške financiranja podjetja ali pa poveča prihodke.

6.6. Financiranje podjetja z lastniškim kapitalom

Ne glede na neposredni (prispevajo lastniki) ali posredni (imelniki dolžniškega kapitala) nastanek lastniškega kapitala pa je lahko tako nepogojni kot pogojni lastniški kapital v različnih oblikah:

1.) Navadne delnice (deleži): delnica predstavlja neposredno naložbo lastnikov ob nakupu in v obliki zadržanih dobičkov,

a) lastniške pravice: pravica do dividend, pravica do preostalih sredstev po prenehanju poslovanja, pravica do glasovanja, prednostna pravica, pravica prenosa,

b) značilnosti navadnih delnic: datum dospelja, nominalna vrednost, vrste navadnih delnic,

c) prednosti in slabosti financiranja z navadnimi delnicami.

2.) Prednostne delnice so večkrat neugoden način dolgoročnega vira financiranja podjetij, ker nimajo datuma dospelja:

a) lastniške pravice in druge značilnosti: glasovalne pravice, dividende, zbirnost, udeležba, možnost odpoklica in odkup,

b) največja slabost financiranja podjetja s prednostnimi delnicami je visok strošek financiranja predvsem zaradi davkov.

3.) Nakupni boni so vrednostni papirji, ki dajejo pravico (ne pa obveznost) nakupa navadne delnice po določeni ceni v določenem časovnem obdobju.

4.) Zamenljivi vrednostni papirji (zamenljive obveznice).

Viri lastniškega kapitala so neformalni viri (potencialni kupci in dobavitelji) in formalni viri lastniškega kapitala (finančne institucije visoko tveganega kapitala, lokalni in državni razvojni skladi in družbe, investicijske banke, samostojna zaprta prodaja).

6.7. Financiranje podjetja z dolgoročnim dolgom

Dolgoročni dolg je tisti dolg, ki zapade v plačilo čez več kot eno leto. Preveliko financiranje podjetja z dolgoročnim dolgom lahko povzroči nezmožnost, da bi podjetje poravnavalo svoje pogodbene obveznosti in utegne voditi na koncu v stečaj. Zadolžitev podjetja je posreden način omejevanja moči managementa

(Antunović, 1999, str. 222). Podjetje lahko s financiranjem z dolgom poveča donosnost kapitala, kadar je donosnost naložbe podjetja, financirane z dolgom večja, kot so stroški dolga (obresti). Z vidika poslovanja podjetja je izredno pomemben proces pogajanja z upniki, saj dogovorjeni pogoji praviloma veljajo ves čas do dospelosti dolga in jih je relativno težko spremeniti. Ko se podjetje odloča o dolgoročni zadolžitvi in se izbira ustrezno razmerje med lastniškim in dolžniškim kapitalom, mora podjetje upoštevati naslednje faktorje: vrsto podjetja, dobičkonosnost, sredstva podjetja, razpoložljivost dolgoročnih kreditov in stroške dolga. Pridobitev dolžniškega kapitala (dolgoročnih kreditov) je odvisna od faze razvoja podjetja in poteka lahko iz zasebnih virov (neposredna zadolžitve, zaprta prodaja), javnih virov (odprta, zaprta prodaja), državnih virov. Namesto da bi se podjetje dolgoročno zadolžilo in kupilo določeno osnovno sredstvo, je lahko vir osnovnega sredstva tudi zakup. Finančni zakup je dolgoročna pogodba med lastnikom osnovnega sredstva in zakupnikom, ki ima rok dospelosti ob koncu življenjske dobe zakupljenega osnovnega sredstva. Poslovni (operativni) zakup je krajši od življenjske dobe osnovnega sredstva. Pogodbo lahko prekliče ali lastnik ali zakupnik. Zakupnik mora nositi vse stroške vzdrževanja.

6.8. Financiranje podjetja s kratkoročnim dolgom

Kratkoročni kredit je lahko tudi krajši od enega leta. Običajen vir kratkoročnega dolga so poslovne banke, lahko pa so tudi druga podjetja. Proizvajalec ali dobavitelj kreditira svojega kupca, tako da mu dovoli uporabljati svoje blago ali storitve za določeno časovno obdobje, preden zahteva plačilo. Obseg kratkoročne zadolžitve se povečuje ali zmanjšuje v skladu s krčenjem ali širjenjem obsega poslovanja. V obdobjih, ko je razpoložljivost bančnih kreditov nizka, podjetja pogosto podaljšujejo rok plačila podjetjem - kupcem ali preprosto dopuščajo daljši rok plačila, kot je bil dogovorjen ob prodaji. Dejanski stroški kratkoročnega financiranja podjetja so praviloma zelo različni glede na vir financiranja in kreditno sposobnost podjetja. Finančni direktor mora praviloma ob prošnji banki za odobritev kratkoročnega kredita navesti namen uporabe kredita, predlagati časovni načrt odplačila in prepričati kreditnega referenta, ki ga določi bankir, da bo uporaba prinesla dobiček. Najbolj pogost kratkoročni bančni kredit je za nakup gibljivih sredstev oziroma zalog. V povprečju so ti krediti z dospelostjo treh mesecev, lahko so zavarovani ali nezavarovani (ocena kreditne sposobnosti podjetja) na podlagi finančne obljube. Stroški kredita so pri naših bankah bistveno višji kot pri tujih.

Velika podjetja se lahko kratkoročno financirajo tudi z izdajanjem kratkoročnih kreditov – komercialnih zapisov z običajno dospelostjo od enega do 270 dni, kar predstavlja alternativo bančnemu kreditu. Stroški financiranja z izdajanjem komercialnih zapisov so za velika in znana podjetja lahko precej nižja od stroškov bančnih kratkoročnih kreditov. Podjetje lahko pri drugem podjetju najame kratkoročno posojilo. Najbolj običajen pa je medpodjetniški komercialni (blagovni) kredit. V recesiji se prodaja zmanjšuje in dobavitelj skuša ohraniti obseg prodaje celo z boljšimi kreditnimi pogoji. Če se takšen kredit poplača prezgodaj, lahko to pomeni, da se podjetje odpoveduje uporabi denarja, preden je to potrebno, če pa se plača prepozno, lahko postane kreditna sposobnost podjetja vprašljiva, kar povzroči zaostritev kreditnih pogojev v prihodnosti.

6.9. Upravljanje s kratkoročnimi naložbami

V zvezi s kratkoročnimi naložbami podjetja in posebno z naložbami v denar sta izredno pomembna pojma likvidnost naložbe in likvidnost podjetja. S pojmom likvidnost naložbe opisujemo hitrost možne spremembe naložbe v denar in tako sam denar predstavlja popolno likvidno naložbo. Podjetje potrebuje denar v svojem poslovanju zaradi naslednjih razlogov: transakcijski, varnostni, špekulativni, razlogi vezani na različne poslovne možnosti. Razlogi za čim manj denarja, ker v blagajni nima donosa, pa so: višina obrestne mere, inflacija in pogoji restriktivne politike. Od hitrosti krogotoka je precej odvisno, koliko denarja potrebuje podjetje. Bistveno načelo upravljanja z denarjem je "v vsakem trenutku niti premalo niti preveč". Da bi to lahko izpolnili moramo paziti na naslednje: napovedovanje, hitrost prejemanja plačil, počasnost plačevanja, učinkovito nalaganje presežkov in poceni financiranje primanjkljajev. Kratkoročne finančne naložbe so: blagajniški zapisi Banke Slovenije, blagajniški zapisi bank, komercialni zapisi velikih podjetij, razne vloge pri bankah in kratkoročna posojila drugim podjetjem. Kadarkoli podjetje proizvod ali storitev proda in namesto plačila v denarju sprejme obljubo, da bo plačilo opravljeno na določen prihodnji datum, s tem kupcu odobri kredit, ki se pri podjetju izkaže kot terjatev do kupca. Podjetje zasnuje svojo kreditno politiko, ki postavi načela odobravanj kreditov glede na: vrste kupcev, dobo plačila, ponujene popuste in način izterjave. Dejavniki kreditne odločitve so: značaj kupca, sposobnost plačila, zavarovanje, finančna moč in gospodarske razmere. Podjetje mora izdelati postopek izterjave, ki bo finančno učinkovit, kar pomeni, da bo podjetje pri danih stroških izterjalo čim več, vendar pa mora biti ta sistem tudi tržno učinkovit – čim manj mora vplivati na obseg prodaje. Finančnik mora strogo nadzorovati obseg kapitala, ki je naložen v zaloge, saj je končni učinek slabega upravljanja z zalogami lahko vsaj tako neugoden kot pri slabem upravljanju s terjatvami do kupcev.

Splošne koristi ustrezne količine in kvalitete zalog
 Manjše tveganje izgubljenih možnosti prodaje
 Nemotena proizvodnja

Stroški upravljanja z zalogami
Naraščajoči z večjim obsegom zalog
 Obresti
 Stroški skladiščenja
 Zastaranje
 Uničenje

Padajoči z večjim obsegom zalog
 Stroški nabave (veliki nakupi)
 Popusti za velike nakupe

Metode nadzora zalog so: metoda stalne zaloge in ABC metoda.

6.10. Odločitve o dolgoročnih naložbah podjetja

Za podjetja, katerih cilj je dolgoročna rast in uspešno poslovanje, velja, da morajo imeti ves čas sodobne zgradbe in opremo. Proces odločanja o dolgoročnih naložbah obsega naslednje korake:

1. ustvarjanje zamisli
2. oblikovanje kakovostnih predlogov
3. zbiranje ustreznih informacij
4. sistematična analiza in ocena predlogov (notranja stopnja donosa, izračun stroškov kapitala, izračun notranje stopnje donosa, neto sedanja vrednost)
5. odločanje
6. izvedba in spremljanje učinkov

Drugi faktorji odločitev o dolgoročnih naložbah so še: razpoložljivost kapitala, nefinančni faktorji in negotovost.

7. OPIS PODATKOV

Proizvodno podjetje, ki sem ga analizirala, je v letih od 1998 do 2002 prodajalo svoje izdelke in storitve 430 kupcem. Od tega je bilo domačih 335 in tujih 95. Bistveno več prometa so naredili domači kupci. V letu 1998 je bilo število domačih kupcev 149, ti so ustvarili 79 % celotnega prometa. Število tujih kupcev v petih opazovanih letih variira od 40 v letu 1998, ko so ustvarili 21 % prometa, do 50 v letu 2000 z ustvarjenim 35 % deležem letnega prometa. Najvišji delež prometa so tuji kupci (46) dosegli v letu 2001, ko je bil le-ta 44 %. V tem letu so kupci v povprečju potrebovali 95 dni za poplačilo računov, kar je največ v opazovanih letih. V letu 2002 je prišlo do omejitve sodelovanja s tistimi kupci, ki so za poplačilo dolgov potrebovali veliko časa ali pa so celo imeli prisilno poravnavo. V tem letu je 98 domačih kupcev imelo 72 % delež prometa.

Leto	Promet domačih kupcev v %	Promet tujih kupcev v %	Delež prometa opazovanega leta / celotni promet 1998-2002 v %	Št. domačih kupcev	Št. tujih kupcev	Skupno št. kupcev
1998	78,84	21,16	18,74	149	40	189
1999	60,71	39,29	16,94	151	49	200
2000	65,33	34,67	17,00	161	50	211
2001	56,08	43,92	21,99	142	46	188
2002	72,02	27,98	25,33	98	47	145

Tabela 2: Promet domačih in tujih kupcev

V tabeli 3 so predstavljeni vsi kupci, s katerimi smo poslovali v letih 1998 – 2002. Največji kupec Metal Ravne je imel povprečne dogovorjene roke plačil 64 dni, plačeval pa je s povprečno zamudo 40 dni. Drugi največji kupec pa je bil Alp metal, ki pa je plačeval račune 12 dni prej, kot je bil dogovorjeni rok plačila (28 dni). Izmed 22 največjih kupcev je imel največje zamude pri plačilih Litostroj ulitki in to kar 113 dni. Dogovorjeni povprečni rok plačila pa je imel 36 dni. Najdaljši dogovorjeni rok plačila je imela Eta Cerčno, in sicer 77 dni. Svoje račune je poravnala na dan plačila. Zelo dober plačnik je bil tudi Non ferrum Kranj, ki je imel povprečni dogovorjeni rok plačila 14 dni, plačeval pa je v povprečju z enodnevno zamudo. Pregled tabele nam poda naslednje:

- Največji zamudniki s plačili so: Litostroj ulitki (113 dni), Felis (147 dni), Livarna Gorica (232 dni), Livnica čelika Tuzla (136 dni), Inexa Štore (158 dni), Croning livarna (221 dni), Kovinoplastika Lož (151 dni), Fedoor (138 dni), Wire & Profil (198 dni), Lesnina Mg oprema (146 dni), Emal d.o.o. (276 dni), STO Ravne (154 dni), Lama Dekani (131 dni), Iskra Avtoelektrika Livarna (145 dni), At Mers Minerali (172), Energoinvest Sarajevo (127 dni), Adut Štore (140 dni), Comet Zreče (102 dni), Kik Kamnik (122 dni), Center Ljubljana (151 dni), SŽ Jeklo Štore (381 dni), Unior Zreče (172 dni), Jože Kordiš s.p. (987 dni), Alpina Žiri (108 dni), Acroni Jesenice (111 dni), Ines d.o.o. (285 dni), Jedro d.o.o. (816 dni), P & P Vojnik (469 dni), Protecme (199 dni), Planika Kranj (378 dni), Livarstvo Petek (125 dni) in Elkoterm Brezje (768 dni). Vzrok za tako velike zamude so večinoma likvidnostne težave podjetij, stečaj ali pa ne plačajo računov in jih naša družba po nekem določenem času odpiše.
- Najhitrejši plačniki, ki so plačevali več kot 10 dni pred rokom dosvetja, so: Alp Metal (-12 dni), Fidem Koper (-60 dni), Svetina Alojzija (-11 dni), Zanoški Josip (-13 dni), Odp Alpro Vlasnica (-11 dni), Ading Skopje (-13 dni), Ad Plastik (-21 dni), Dvig & nagib (-32 dni), Čirovič Željko (-23 dni), Pečarstvo Rudolf Klukovič s.p. (-30 dni), Pelko Iztok s.p. (-19 dni), Kne Drago (-15 dni), Zevnik Franc (-24 dni), Fidela (-14 dni), Povhe Rudolf (-11 dni), Mitrovič Vladanka (-14 dni), Ahčin Kne Renata (-28 dni), Šter Darja (-32 dni), Tepina Miro (-29 dni), Bertoneelj Filip (-13 dni), Vurnik Jože (-19 dni), Moris d.o.o. (-21 dni), Berčič-Kranj (-16 dni), Endering (-15 dni), Legat Nataša s.p. (-17 dni), Koželj Jože (-20 dni), Zupan Anica (-19 dni), Pavlin Renata (-30 dni), Antolič Mateja (-13 dni), Hudovernik Anton (-22 dni), Urbanc Vladimir (-21 dni), Antolin Alojzija (-36 dni), Zupančič Ema (-12 dni), Pučko Alojz (-15 dni), Mrzić Radovan (-70 dni), Zadnek Denis (-27 dni), Kelvišar Matjaž (-12 dni), Škerjanec Tatjana (-16 dni), Kastelic Marjan s.p. (-12 dni), Gospodarska družba (-11 dni). Porodi se nam vprašanje »Zakaj so tako hitro plačevali?«. Vzroki za hitra plačila so največkrat plačilo vnaprej in pa kompenzacije, ki so v teku v dveh možnih kombinacijah, ki so tudi potrjene. Večkrat kupec zahteva vračilo denarja. Zgodi pa se tudi, da pusti preplačilo do naslednje izstavitve računa in s tem tudi do naslednjega dosvetja v plačilo. Iz tabele je razvidno, da so boljši plačniki večinoma tisti, s katerimi ima naša družba zelo majhen promet.
- V letih od 1998 do 2002 je družba Exoterm, kemična tovarna Kranj, d.d. ustvarila za 5.445.050.688 SIT prometa. Zaradi neplačil računov in obresti je morala v teh petih letih odpisati za 314.421.527 terjatev, kar znese 5,77 % celotnega ustvarjenega prometa.

Tabela 3: Predstavitev kupcev

Št.	Tuji / dom.	Naziv	Vsota računov v SIT	Delež prometa v %	Vsota plačil v SIT	Storno v SIT	Povprečje plačil v SIT	Povprečje dogov. roka plačila v dneh	Povprečje izvedenega plačila v dneh	Povprečje zamud v dneh
1	D	METAL RAVNE	663.744.085	12,19	664.071.259	9.685.106	599.884	64	104	40
2	D	ALP METAL LJUBLJANA	635.559.680	11,67	635.542.223	1.273.361	1.268.547	28	15	-12
3	D	NON FERRUM KRANJ D.O.O.	310.218.740	5,70	203.679.071	2.744.054	652.818	14	15	1
4	D	LIVAR, D.D.IVANČNA GORICA	290.374.099	5,33	289.552.769	12.176.590	733.045	56	98	42
5	T	PAOLO MELINGO	205.618.120	3,78	205.292.220	39.076.922	786.560	12	65	53
6	T	SOTO D.O.O.	194.240.502	3,57	194.405.467	36.498.854	753.510	22	72	50
7	D	MERKUR D.D. NAKLO	183.991.667	3,38	183.829.787	1.004.322	204.029	56	127	72
8	T	BH STEEL ŽELJEZARA ZENICA	156.403.088	2,87	156.811.402	4.295.578	1.686.144	19	38	19
9	D	FERAL D.O.O.	151.395.977	2,78	150.090.728	1.173.575	1.072.077	57	79	22
10	T	JADRAN-IMPEX	146.044.404	2,68	137.166.258	45.068.933	424.663	10	59	49
11	T	MIV D.D. VARAŽDIN	137.309.882	2,52	138.017.677	24.339.885	312.257	18	98	79
12	D	LIVARNA VUZENICA D.O.O.	111.498.047	2,05	111.498.047	1.678.048	432.163	68	124	55
13	D	LITOSTROJ ULITKI D.O.O.	111.479.251	2,05	110.685.884	4.094.127	340.572	36	150	113
14	T	MAJ KOMERC-LEAR D.O.O.	108.124.717	1,99	106.939.799	20.461.929	954.820	15	63	48
15	T	JAP TRADING spol.s.r.o.	106.063.670	1,95	106.159.606	7.652.043	1.294.629	21	27	6
16	D	TALUM D.D. KIDRIČEVO	72.264.991	1,33	72.264.991	0	768.776	32	35	2
17	D	FENIKS D.O.O. ŽALEC	69.758.444	1,28	69.720.694	132.863	233.962	42	50	7
18	D	ETA D.O.O. CERKNO	66.507.672	1,22	66.718.002	51.325	364.579	77	77	0
19	D	KOVINOTEHNA D.D. CELJE	65.435.060	1,20	65.421.755	1.501.285	204.443	40	118	78
20	T	ISOMAG MINERALFASER	63.650.548	1,17	63.759.848	4.875.460	483.029	25	59	34
21	D	KROKAR D.O.O. KRANJ	63.353.077	1,16	64.658.150	148.506	187.960	9	36	26
22	T	SIKOMI KOLEV Q SIMEONOV	55.922.738	1,03	56.255.562	2.472.618	712.096	24	84	61
23	T	FELIS, d.o.o.	53.010.929	0,97	52.800.365	9.633.913	621.181	31	178	147
24	D	ABRASIV MUTA D.O.O.	50.275.211	0,92	50.275.211	59.687	361.692	38	41	4
25	T	IND. MOTORA RAKOVICA	46.961.086	0,86	46.969.698	21.959	1.043.771	10	37	27
26	D	LIVARNA GORICA D.O.O.	46.515.514	0,85	46.507.112	1.021.873	381.206	40	271	232
27	T	ŽELJEZARA SISAK-NOVA	45.064.100	0,83	45.172.572	0	3.764.381	2	56	54
28	T	SANEKS C.O. UVOZ -IZVOZ	44.907.634	0,82	44.380.064	3.332.689	407.157	13	31	18
29	D	PS CIMOS TAM AI, D.O.O.	41.315.303	0,76	41.315.303	568.141	1.007.690	79	85	6
30	T	SILTAL D.O.O.	39.264.082	0,72	39.372.196	2.331.129	418.853	19	61	42
31	D	CIMOS INTERNAT. KOPER	39.205.673	0,72	39.199.109	10.910.309	3.015.316	21	73	52
32	T	ŽELJEZARA SISAK d.d.- u stečaju	36.930.663	0,68	36.930.663	35.307	1.367.802	6	8	2
33	D	KOVIS-LIVARNA D.O.O.	34.254.938	0,63	34.254.938	499.473	267.617	50	110	60
34	D	NBM D.O.O.	33.820.689	0,62	33.820.689	19.579	1.090.990	33	39	6
35	T	ŽELJEZARA ILIJAŠ, d.o.o.ILIJAŠ	32.343.611	0,59	32.447.417	4	1.046.691	29	41	12
36	D	ALPKEM D.O.O. KRANJ	27.685.245	0,51	27.675.785	8.280	120.855	28	31	3
37	T	FURTENBACH GmbH	26.592.114	0,49	27.161.411	11.072.816	312.200	6	85	78
38	D	EXOTERM D.D. KRANJ	25.091.663	0,46	25.091.663	0	1.568.229	4	7	3
39	T	LIVNICA ČELIKA, d.o.o. TUZLA	24.297.290	0,45	23.368.891	2.663.638	409.981	20	156	136
40	T	IMPAKTA	23.931.694	0,44	24.030.025	142.086	358.657	25	65	40
41	D	ERA KOPLAS D.O.O. VELENJE	23.609.482	0,43	23.581.800	52.223	462.388	40	107	66
42	D	INEXA STORE D.O.O.	23.479.528	0,43	23.479.528	95.680	469.591	35	194	158
43	T	JELŠINGRAD BANJA LUKA	22.491.077	0,41	22.538.610	8.844.808	450.772	13	69	56
44	D	M.P.P.LIVARNA MARIBOR	22.195.799	0,41	22.195.799	1.550.768	149.972	47	141	94
45	D	HANSA D.O.O. HARDEK	21.909.247	0,40	21.909.247	1.112.166	1.153.118	27	79	52
46	D	CIMOS TITAN, D.O.O.	21.316.893	0,39	21.281.025	0	452.788	66	87	21
47	D	BLISK D.O.O. ŠKOFJA LOKA	20.480.563	0,38	19.863.904	7.292	126.522	18	89	70
48	D	ALPEXO LOGISTIKA D.O.O.	20.339.974	0,37	20.339.974	0	10.169.987	6	6	0
49	D	PRODEKS D.O.O. BREŽICE	20.148.314	0,37	19.848.314	32.752	330.805	48	140	92
50	T	LJEVAONICA BJELOVAR,D.D.	19.883.982	0,37	19.712.492	339.725	323.156	40	86	46
51	D	ARMATURE MUTA,RAVNE	18.474.674	0,34	18.474.674	214.311	253.078	43	193	150
52	T	LIVNICA KIKINDA D.O.O.IDA	17.970.782	0,33	18.116.811	0	1.509.734	45	96	51
53	T	IN TIME d.o.o. ZENICA	17.823.993	0,33	16.059.308	0	845.227	41	51	10
54	D	CRONING LIVARNA D.O.O.	17.353.210	0,32	17.353.210	164.113	327.419	42	263	221

Št.	Tuji / dom.	Naziv	Vsota računov v SIT	Delež prometa v %	Vsota plačil v SIT	Storno v SIT	Povprečje plačil v SIT	Povprečje dogov. roka plačila v dneh	Povprečje izvedenega plačila v dneh	Povprečje zamud v dneh
55	D	KOVINOPLASTIKA LOŽ D.D.	16.095.731	0,30	16.087.875	661.529	229.827	42	193	151
56	D	FEDOOR INŽENIRING KRANJ	14.986.110	0,28	14.688.044	114.134	149.878	9	147	138
57	T	FERROMETAL KFT BUDAPEST	14.040.961	0,26	14.054.240	2.015.484	305.527	15	46	31
58	T	MAČKATICA a.d. SURDULICA	14.038.633	0,26	14.244.549	8.690	1.582.728	10	106	96
59	D	TUS D.O.O. ZG. JEZERSKO	13.783.259	0,25	13.783.259	0	110.266	10	31	22
60	D	ISKRA AVTOELEKTRIKA d.d.	13.511.932	0,25	13.495.310	25.180	385.580	38	124	86
61	T	BELKD KFT. BUDAPEST	12.642.912	0,23	12.642.912	6.273.303	1.149.356	4	102	98
62	D	ISKRA AVTOELEKTRIKA TRG.	11.844.885	0,22	11.415.938	39.570	285.398	37	137	100
63	D	HERMI-RAUTER IN OSTALI	11.585.763	0,21	11.585.763	0	251.864	23	27	4
64	D	CINKARNA	11.531.935	0,21	12.513.193	19.656	417.106	26	40	15
65	T	FISA d.o.o.	11.473.667	0,21	11.480.071	1	1.640.010	21	22	1
66	D	FILUM D.O.O.	11.060.820	0,20	11.060.820	323.168	502.765	36	52	15
67	D	W & P PROFIL D.O.O.	10.941.024	0,20	11.133.024	0	856.386	20	218	198
68	T	BERG MONTANA FITTINGS AD	10.884.078	0,20	10.929.706	1.286.658	993.610	30	39	9
69	D	FIDEM D.O.O. KOPER	10.711.233	0,20	10.711.233	10.711.233	10.711.233	60	0	-60
70	T	DP HANDEL	10.378.793	0,19	10.412.755	1.422.345	1.041.276	23	32	10
71	D	KOLPA	10.278.800	0,19	10.278.800	427.035	205.576	28	128	99
72	D	LESNINA MG OPREMA	10.174.925	0,19	10.174.925	234.984	199.508	31	178	146
73	D	ELEKTRONABAVA D.O.O.	10.127.403	0,19	10.127.403	45.225	259.677	28	75	47
74	T	MANNING TRADING S.A.	9.051.187	0,17	9.145.497	0	2.286.374	60	118	58
75	T	HRVATSKE ŽELJEZ. ZAGREB	8.427.714	0,15	8.426.328	443	526.646	1	-4	-5
76	D	URBANA D.O.O.	7.654.979	0,14	7.654.979	0	2.551.660	0	58	58
77	T	FFB KOMERC DD BEOGRAD	6.978.776	0,13	6.978.776	1.962.709	498.484	7	38	32
78	D	ZARICA D.O.O. KRANJ	6.934.474	0,13	6.934.474	14.987	247.660	45	43	-2
79	D	PRIMET D.O.O.	5.847.392	0,11	5.847.392	45.091	584.739	28	46	18
80	D	TABOR, D.D.	5.693.618	0,10	5.693.618	344.694	172.534	49	43	-6
81	D	EMAL D.O.O.	5.551.254	0,10	5.551.254	0	308.403	37	313	276
82	D	STO RAVNE	5.312.985	0,10	5.312.985	53.208	75.900	32	186	154
83	T	FERO PREIS ČAKOVEC, d.o.o.	5.173.969	0,10	5.196.012	634.068	96.222	17	57	41
84	D	SVETINA ALOJZIJA IN MARKO	5.040.912	0,09	5.040.912	0	5.040.912	1	-10	-11
85	D	ZANOŠKI JOSIP	5.040.456	0,09	5.040.456	0	5.040.456	1	-12	-13
86	D	LAMA D.D. DEKANI	4.870.090	0,09	4.870.090	22.239	88.547	21	152	131
87	T	ŽELJEZARA SPLIT	4.846.808	0,09	4.930.015	578.700	547.779	20	108	88
88	T	KASZIMPEX KFT	4.633.284	0,09	4.659.637	0	423.603	36	78	42
89	D	SREDNJA ŠOLA JESENICE	4.613.529	0,08	4.613.529	0	61.514	19	18	-1
90	D	ALPETOUR REMONT, D.D.	4.570.642	0,08	4.570.642	10.642	1.142.660	6	10	5
91	T	PLAMEN	4.540.412	0,08	4.540.412	1.681.708	110.742	28	67	39
92	T	K T K BLANSKO GmbH	4.363.163	0,08	4.363.163	2.137.824	229.640	17	118	100
93	D	ZVONKO BRDAR	4.262.274	0,08	4.262.274	0	4.262.274	1	1	0
94	T	ODP ALPRO VLASNICA	4.227.383	0,08	4.227.383	14.010	1.056.846	1	-10	-11
95	D	JEREB MARIJA	4.121.366	0,08	4.121.366	0	4.121.366	1	3	2
96	D	ISKRA AVTOELEKTRIKA LIV.	3.988.926	0,07	3.988.926	0	90.657	26	171	145
97	T	IMK 14. OKTOBAR KRUŠEVAC	3.696.189	0,07	3.698.288	0	616.381	10	28	18
98	T	MZT LEARNICA	3.527.240	0,06	3.546.060	0	1.773.030	29	59	30
99	D	GRADBINEC GIP D.O.O.	3.521.213	0,06	3.521.213	238.000	92.664	13	19	7
100	D	SWATY TOVARNA UMETNIH B.	3.512.185	0,06	3.512.185	0	117.073	28	96	68
101	D	VIDMAR STANE S.P.-Liv.	3.475.086	0,06	3.475.086	0	144.795	30	36	6
102	D	FRANTAR PRIMOŽ	3.401.956	0,06	3.401.956	0	39.103	10	23	13
103	T	VESUVIUS	3.395.851	0,06	3.395.851	0	1.697.925	1	-7	-8
104	D	FERSPED D.D. LJUBLJANA	3.390.970	0,06	3.306.644	0	58.011	23	30	6
105	D	SLIŠKOVIĆ RATIMIR	3.333.200	0,06	3.333.200	0	3.333.200	0	0	0
106	T	METALLEGHE, s.p.a.	3.329.935	0,06	3.353.008	0	3.353.008	31	75	44
107	D	IVAN STOŽER S.P	3.303.412	0,06	3.303.412	0	300.310	1	-4	-6
108	T	METAL TRADING,Int. s.r.l	3.284.067	0,06	3.295.861	381.993	94.167	29	48	19
109	T	AT MERS MINERALI d.o.o.	3.046.585	0,06	3.102.854	0	620.571	54	226	172

Št.	Tuji / dom.	Naziv	Vsota računov v SIT	Delež prometa v %	Vsota plačil v SIT	Storno v SIT	Povprečje plačil v SIT	Povprečje dogov. roka plačila v dneh	Povprečje izvedenega plačila v dneh	Povprečje zamud v dneh
110	T	ENERGOINVEST EN.SARAJEVO	2.903.324	0,05	2.903.324	2.001.691	290.332	14	141	127
111	T	SAMOBORMETAL	2.874.642	0,05	2.882.775	2.011	205.913	17	33	16
112	T	RAPID VIROVITICA	2.672.949	0,05	2.672.949	446.205	92.171	8	69	61
113	T	DOBRA,d.o.o.	2.573.366	0,05	2.573.366	0	197.951	17	56	39
114	D	HERMI, D.O.O.	2.512.890	0,05	2.512.890	0	837.630	47	44	-3
115	T	MEGAPREM d.o.o.ZAGREB	2.468.089	0,05	2.468.089	807	145.182	2	1	-1
116	D	KOVIS, D.O.O.	2.336.230	0,04	2.336.230	33.431	93.449	37	76	39
117	T	3.MAJ BRODOGRADILIŠTE,d.d.	2.288.991	0,04	2.288.991	5.978	254.332	4	68	64
118	D	TERMIT D.D. DOMŽALE	2.263.027	0,04	2.263.027	48.013	90.521	27	122	95
119	D	TRČEK ROBERT S.P.	2.259.615	0,04	2.279.735	0	32.109	11	33	22
120	T	PRO-SAM d.o.o.	2.173.425	0,04	2.182.782	4.100	136.424	15	84	69
121	T	CHEMET-0ZD KFT.	2.116.327	0,04	2.119.175	0	353.196	20	63	43
122	T	MOTINS A.D.	2.102.142	0,04	2.115.993	0	1.057.997	60	62	2
123	D	KILI, D.O.O., LIBOJE	2.099.976	0,04	2.099.976	0	149.998	29	88	58
124	D	LUBRICANTS COMMERCE	1.897.952	0,03	1.897.952	0	135.568	11	13	2
125	D	AVTEK D.O.O. LJUBLJANA	1.815.208	0,03	1.815.208	0	605.069	23	46	23
126	D	CHEMETS, KRANJ, D.O.O.	1.798.691	0,03	1.822.991	25.800	23.675	29	38	10
127	D	ADUT D.O.O. ŠTORE	1.668.951	0,03	1.668.951	0	42.794	30	170	140
128	D	COMET D.D.	1.641.402	0,03	1.636.542	14.409	54.551	18	120	102
129	D	TCG UNITECH LTH - OL D.O.O.	1.626.774	0,03	1.626.774	0	162.677	19	22	4
130	D	PROMARKET TRADING, d.o.o.	1.626.559	0,03	1.626.559	775.040	203.320	26	109	84
131	D	AVTOHIŠA VRTAČ, D.O.O.	1.600.000	0,03	1.600.000	0	1.600.000	5	24	19
132	D	ETP	1.563.250	0,03	1.560.925	0	195.116	21	67	46
133	D	KOROTAN D.O.O. KRANJ	1.560.000	0,03	1.560.000	0	780.000	5	37	32
134	D	SUROVINA D.D.	1.503.833	0,03	1.502.133	0	33.381	30	59	28
135	D	DIFA D.O.O. ŠKOFJA LOKA	1.471.802	0,03	1.471.802	0	81.767	25	28	3
136	T	ADING SKOPJE	1.406.563	0,03	1.406.563	2.432	234.427	1	-12	-13
137	D	KIK KAMNIK	1.383.605	0,03	1.379.470	0	197.067	21	143	122
138	T	ULJANIK Handel GmbH	1.366.268	0,03	1.366.268	6.996	170.784	0	15	14
139	D	PROMETAL D.O.O. SEŽANA	1.311.942	0,02	1.311.942	0	100.919	27	36	9
140	D	ALUM D.O.O. MAKOLE	1.299.090	0,02	1.299.090	35.700	36.086	27	32	5
141	T	ALPRO O.D.P. sa p.o.	1.229.577	0,02	1.229.577	0	409.859	0	0	0
142	D	CENTER D.D.	1.176.854	0,02	1.176.854	25.406	84.061	23	174	151
143	D	JGZ" POHORJE" MIRNA	1.140.340	0,02	1.112.390	0	42.784	30	40	10
144	T	TEMMES S.R.L.	1.138.220	0,02	1.138.220	7.427	227.644	18	43	25
145	D	ASFALT-BETON	1.135.837	0,02	1.135.837	256.838	378.612	0	0	0
146	T	ACT HANDEL GmbH	1.128.502	0,02	1.128.502	1.681	225.700	24	28	4
147	T	VIŠEVICA-KOMP	1.126.913	0,02	1.126.913	562.307	375.638	1	8	7
148	T	KOMA SPOL S.R.O.	1.108.021	0,02	1.108.021	0	277.005	23	13	-10
149	D	ORKA	1.106.562	0,02	1.106.562	0	184.427	18	18	0
150	D	SŽ JEKLO ŠTORE D.O.O	1.103.067	0,02	1.103.067	6.829	220.613	27	408	381
151	D	CHEMO D.D. LJUBLJANA	998.642	0,02	998.642	5.647	38.409	24	71	47
152	D	CIMOS COMMERCE, D.O.O.	983.875	0,02	983.875	0	196.775	22	31	9
153	T	ECKA Granulate GmbH & Co.KG	975.299	0,02	975.299	393.879	325.100	15	34	19
154	D	ALPETOUR ŠPEDICIJA IN TRANSPORT, D.D.	955.850	0,02	955.850	0	191.170	10	23	13
155	D	MAGNETI LJUBLJANA, D.D.	947.487	0,02	947.487	0	47.374	29	31	2
156	D	ISKRA TEL,d.o.o.	942.535	0,02	942.535	0	471.267	34	38	4
157	D	FEAL-INŽENIRING D.O.O. PTUJ	898.654	0,02	898.654	0	299.551	9	8	0
158	T	AD PLASTIK, d.d.	873.720	0,02	878.335	2.183	109.792	1	-20	-21
159	D	UNIOR KOVAŠKA INDUSTRIJA	872.584	0,02	872.584	51.715	218.146	17	189	172
160	T	MAGMA GIES. GmbH	871.052	0,02	871.052	578.882	62.218	2	66	63
161	D	SKRIN,d.o.o.	866.439	0,02	866.439	0	288.813	10	11	1
162	D	BELINKA KEMOSTIK, D.O.O.	864.615	0,02	864.615	0	123.516	22	25	3
163	T	3.MAJ MOTORI I DIZALICE D.D.	818.036	0,02	818.036	4.497	136.339	3	1	-3
164	D	TERMIT	759.545	0,01	759.545	25.810	94.943	27	70	43

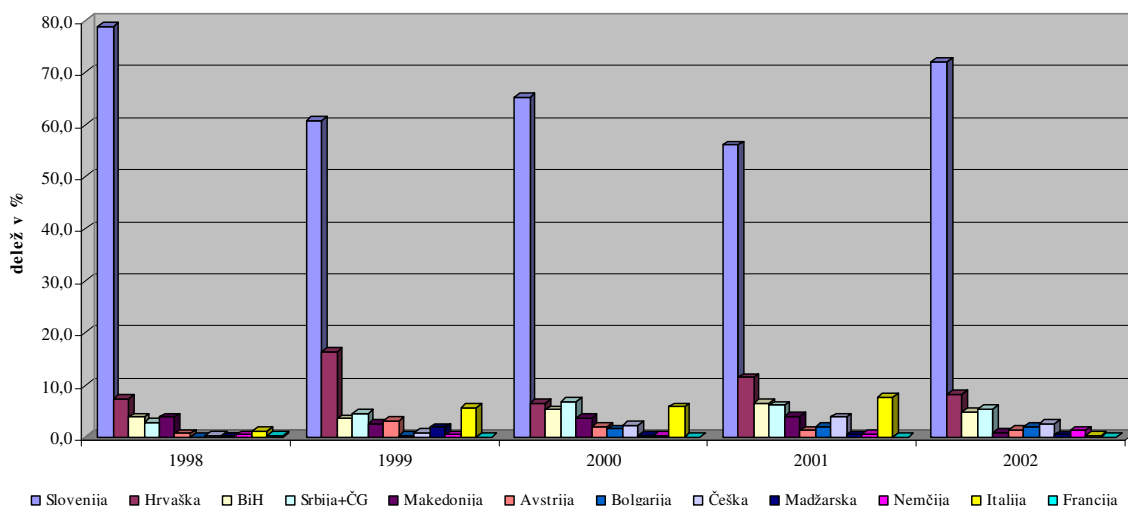
Št.	Tuji / dom.	Naziv	Vsota računov v SIT	Delež prometa v %	Vsota plačil v SIT	Storno v SIT	Povprečje plačil v SIT	Povprečje dogov. roka plačila v dneh	Povprečje izvedenega plačila v dneh	Povprečje zamud v dneh
165	D	VATROSTALNA P.O. JESENICE	718.175	0,01	718.175	0	119.696	17	40	23
166	D	ISKRA-OTC D.O.O. KRANJ	690.603	0,01	690.603	0	138.121	10	25	15
167	D	TERMOTEHNA d.o.o.	658.798	0,01	658.798	0	658.798	1	0	-1
168	D	ALMOS ŠKOFJA LOKA D.O.O.	645.586	0,01	645.586	0	33.978	22	122	100
169	T	ALFATEH	617.573	0,01	638.667	313.072	212.889	10	83	73
170	D	PRIMEŽ	604.520	0,01	604.520	0	201.507	20	23	3
171	D	BUH FRANC, S.P	579.009	0,01	579.009	0	82.716	1	-4	-4
172	T	LIPOVICA OKPD POPOVAČA	575.631	0,01	575.631	6.141	143.908	1	1	0
173	D	MLK D.O.O., LJUBLJANA	553.268	0,01	553.268	0	276.634	1	-3	-4
174	D	ALPMETAL & CO D.O.O. SELCA	552.196	0,01	552.196	0	39.443	26	30	5
175	D	ISKRA INDUSTRIJA SESTAVNIH DELOV D.D	540.124	0,01	540.124	0	38.580	57	60	3
176	D	INSTITUT ZA VARILSTVO	540.000	0,01	540.000	0	270.000	8	9	1
177	D	OBLAK-DOLNIČAR SONJA S.P.	535.539	0,01	535.539	0	35.703	26	39	13
178	T	FINTEX CHEMIE-LEOŠ	534.870	0,01	534.870	0	133.718	1	1	0
179	D	ROTO d.o.o.ČERNELAVCI	532.600	0,01	532.600	57.445	29.589	19	98	79
180	D	MARIBORSKA LIVARNA M.	532.534	0,01	532.534	0	177.511	8	59	51
181	T	KONČAR-ALATI d.d.	509.006	0,01	511.523	0	170.508	17	11	-5
182	D	SELAN CIRIL	469.955	0,01	469.955	0	20.433	25	24	-1
183	D	DVIG & NAGIB,d.o.o.	457.210	0,01	457.210	0	457.210	1	-31	-32
184	D	ŠOLSKI CENTER LJUBLJANA	449.681	0,01	449.681	0	37.473	23	30	8
185	T	LJEVAONICA DUGA RESA	449.678	0,01	449.887	51	89.977	1	-2	-3
186	D	SALI FIN, FINANČNE IN BORZNE STORITVE, D.D	441.455	0,01	441.455	441.455	441.455	0	0	0
187	D	PAUN BOŽIDAR S.P.	441.000	0,01	441.000	0	441.000	35	39	4
188	D	BESCO D.O.O.	440.636	0,01	440.636	0	55.079	18	21	3
189	D	VENDER d.o.o. ŽALEC	437.290	0,01	437.290	0	437.290	1	0	-1
190	D	SIB, D.O.O., CERKLJE	431.796	0,01	431.796	0	23.989	31	35	5
191	D	DOLNIČAR ANTONIJA S.P.	426.482	0,01	426.482	203.739	85.296	32	27	-5
192	T	non ferrum Metallpulver GesmbH & Co KG	395.235	0,01	395.235	0	197.617	11	17	7
193	D	JOŽE KORDIŠ	382.028	0,01	382.028	40.146	34.730	24	1011	987
194	D	DINOS KRANJ, d.o.o.	381.674	0,01	381.674	0	47.709	30	35	5
195	D	ALPINA D.D. ŽIRI	380.755	0,01	380.755	1.277	27.197	15	123	108
196	D	BOX D.O.O. KRANJ	380.661	0,01	380.661	0	31.722	18	27	9
197	T	KOVINTRADE PRAHA	379.150	0,01	380.684	0	380.684	30	41	11
198	D	ELKO ELEKTROKOVINA P.	361.306	0,01	361.306	0	45.163	30	30	0
199	T	VATROSTALNA SISAK d.d.	352.302	0,01	352.340	27	88.085	1	-2	-2
200	D	ISKRA ORODJARNA D.O.O.	346.155	0,01	346.155	0	173.078	60	59	-1
201	D	ORODJARSTVO GORJAK AIDA	341.324	0,01	341.324	0	170.662	30	125	95
202	D	NOVAK DANICA	319.016	0,01	319.016	0	22.787	27	30	3
203	D	KOPAČ JANKO S.P.	317.683	0,01	317.683	8.360	52.947	16	14	-2
204	T	HENSCHKE GMBH	313.931	0,01	314.363	0	314.363	3	14	11
205	D	ŽELEZARNA JESEN.-ACRONI	306.305	0,01	306.305	199.913	51.051	8	119	111
206	D	JOŽE ZAKRAJŠEK S.P.	293.822	0,01	293.822	0	20.987	1	14	13
207	D	SEMESADIKE D.D. MENGEŠ	289.338	0,01	289.338	289.338	289.338	8	0	-8
208	D	KIP-MARKETING D.O.O.	287.843	0,01	287.843	0	22.142	23	44	21
209	D	TKC TEHNOLOŠKI KONZ.	276.000	0,01	276.000	0	276.000	7	3	-4
210	T	BIJELIČ BRANE	275.000	0,01	275.000	0	137.500	1	0	-1
211	D	AVTO-BH TRGOVINA	274.999	0,01	274.999	0	274.999	8	61	53
212	D	SPECOR D.O.O. LJUBLJANA	266.932	0,00	266.932	0	266.932	8	11	3
213	T	"BH STEEL ŽELJEZARA" ZENICA	252.376	0,00	252.376	1.013	84.125	10	12	2
214	D	ALUSUISSE TOMOS D.O.O.	242.474	0,00	242.474	0	242.474	60	60	0
215	D	UNITAS ARMATURE,D.D.	241.367	0,00	241.367	0	24.137	36	45	9
216	D	ADRIACOMMERCE	215.169	0,00	215.169	215.169	107.585	4	0	-4
217	D	IMPOL D.D.	210.006	0,00	210.006	0	105.003	60	79	19
218	D	URANKAR NATAŠA	203.040	0,00	203.040	60.480	40.608	10	3	-8

Št.	Tuji / dom.	Naziv	Vsota računov v SIT	Delež prometa v %	Vsota plačil v SIT	Storno v SIT	Povprečje plačil v SIT	Povprečje dogov. roka plačila v dneh	Povprečje izvedenega plačila v dneh	Povprečje zamud v dneh
219	D	INES D.O.O. KRIŽNA GORA	196.350	0,00	196.350	0	49.088	21	306	285
220	T	REŠETAR ŽELJKO	195.117	0,00	195.117	0	21.680	1	5	5
221	D	TITAN LIVARNA	191.590	0,00	191.590	0	95.795	38	43	5
222	D	ŠAMOT-PAVLOVIČ NOVICA	186.000	0,00	186.000	0	186.000	0	0	0
223	D	SODNIK VERICA S.P.	183.441	0,00	183.441	0	22.930	14	22	8
224	D	CARRERA OPTYL	182.669	0,00	182.669	31.059	20.297	11	12	2
225	D	JEDRO, d.o.o.	182.570	0,00	182.570	0	91.285	19	835	816
226	D	ATOTECH - PODNART D.D.	178.500	0,00	178.500	0	89.250	34	45	11
227	T	PYROTEK CZ, s.r.o.	174.893	0,00	174.893	0	87.446	3	1	-2
228	D	LIVARNA D.O.O. TRBOVLJE	165.621	0,00	165.621	0	33.124	32	69	36
229	T	CJEVOMONT D.O.O.	158.311	0,00	158.823	79.243	39.706	23	109	85
230	D	DOLINAR STANKO	155.740	0,00	155.740	0	31.148	18	19	1
231	D	ČIROVIČ ŽELJKO	155.736	0,00	155.736	0	22.248	59	37	-23
232	T	PRIVREDNA JED. NOVI ŽIVOT	141.831	0,00	141.951	0	70.975	15	16	1
233	D	KUPCI - OBČANI	141.596	0,00	163.628	0	7.114	17	28	11
234	T	CROATIA PUMPE d.d.	137.236	0,00	137.236	119	19.605	1	-2	-3
235	D	DOLČIČ BRANKO	133.926	0,00	133.926	0	12.175	21	28	7
236	D	PETROL D.D.	132.000	0,00	132.000	0	33.000	23	31	8
237	D	S.P.Z. D.O.O. LJUBLJANA	131.620	0,00	131.620	131.620	131.620	0	0	0
238	D	PROMARKET BREŽICE	130.978	0,00	130.978	0	65.489	8	17	9
239	D	NOŽI RAVNE	123.198	0,00	123.198	0	24.640	30	38	8
240	D	PEČARSTVO RUDOLF KLUKOVIČ, s.p.	123.138	0,00	123.138	0	61.569	1	-29	-30
241	D	PIRC DARKO S.P.	122.795	0,00	122.795	0	20.466	16	24	8
242	D	GOLMAJER PETER	117.936	0,00	117.936	0	39.312	1	-3	-5
243	D	KALIT D.O.O.	114.000	0,00	114.000	0	28.500	26	30	4
244	D	PELKO IZTOK S.P.	111.780	0,00	111.780	0	12.420	59	40	-19
245	D	KUHAR JANEZ	109.944	0,00	109.944	10.800	18.324	9	10	1
246	T	ICAS s.r.l. IMPORT EXPORT	109.443	0,00	109.443	458	27.361	0	0	0
247	D	KNE DRAGO	105.963	0,00	105.963	0	13.245	64	49	-15
248	D	ZEVIK FRANC	105.900	0,00	105.900	0	9.627	71	47	-24
249	D	JAGODIC ANDREJA	104.868	0,00	104.868	32.400	34.956	2	-3	-5
250	D	FIDELA, ZAKLJUČNA GRAD. D.	103.465	0,00	155.706	0	38.927	8	-5	-14
251	D	PROLOCOJEZERSKO	100.138	0,00	100.138	0	25.035	23	27	5
252	D	PRETENT DOBROVA	97.580	0,00	97.580	0	97.580	3	20	17
253	D	FLOK D.O.O. KOMENDA	96.754	0,00	96.754	0	24.189	19	23	4
254	D	TEHCENTER	94.080	0,00	94.080	0	94.080	1	0	-1
255	D	SCT FINALNA DELA LJUB.	91.800	0,00	91.800	0	91.800	30	43	13
256	D	HRIBAR VOJKO	89.504	0,00	89.504	0	22.376	6	4	-2
257	D	EUROLAB, D.O.O.	88.384	0,00	88.384	0	88.384	1	-5	-6
258	D	POVHE RUDOLF	87.679	0,00	87.679	28.023	14.613	30	19	-11
259	D	BELANČIČ ZLATKO LIVARST.	85.044	0,00	85.044	0	9.449	22	22	0
260	T	KORDUN,d.d.	84.846	0,00	84.846	16	21.212	1	-6	-6
261	T	MEGLIČ MLADEN	81.234	0,00	81.234	0	27.078	1	1	0
262	D	MITROVIČ VLADANKA	80.136	0,00	80.136	0	40.068	7	-7	-14
263	D	AHČIN KNE RENATA	78.840	0,00	78.840	0	13.140	69	40	-28
264	D	KECMAN JOVAN	77.868	0,00	77.868	0	38.934	4	-1	-5
265	D	ŠTER DARJA	75.600	0,00	75.600	0	25.200	34	2	-32
266	D	IMT LJUBLJANA	72.683	0,00	72.683	0	36.342	12	17	5
267	D	CASTLIV D.O.O.	67.858	0,00	67.858	0	16.965	23	26	3
268	D	TEPINA MIRO	65.144	0,00	65.144	0	16.286	90	62	-29
269	D	ITRIJ D.O.O. KROPA	65.127	0,00	65.127	0	65.127	31	31	0
270	D	BAR-METAL	64.855	0,00	64.855	0	64.855	15	21	6
271	D	INTERUNICO	64.252	0,00	64.252	0	21.417	20	15	-5
272	D	PUCONJA MARTIN	63.875	0,00	63.875	0	6.388	36	30	-6
273	D	BERTONCELJ FILIP	61.030	0,00	61.030	0	8.719	56	42	-13

Št.	Tuji / dom.	Naziv	Vsota računov v SIT	Delež prometa v %	Vsota plačil v SIT	Storno v SIT	Povprečje plačil v SIT	Povprečje dogov. roka plačila v dneh	Povprečje izvedenega plačila v dneh	Povprečje zamud v dneh
274	D	LIBER-LEON BERČIČ S.P.	60.561	0,00	60.561	0	20.187	30	32	2
276	D	MARČUN FRANC	60.480	0,00	60.480	0	30.240	32	25	-8
277	D	VURNIK JOŽE	60.480	0,00	60.480	0	30.240	9	-11	-19
275	T	MARTINOVIČ ČASLAV	60.480	0,00	60.480	0	60.480	0	1	1
278	D	NADAREVIČ KATJA	60.068	0,00	60.068	20.000	20.023	0	-2	-3
279	T	ZANEKS 21 D.O.O.E.L SKOPJE	60.054	0,00	60.509	0	30.255	30	127	97
280	D	PETERLIN ZVONKO	59.500	0,00	59.500	0	59.500	1	1	0
281	D	SADAR DOMINIK	58.541	0,00	58.541	0	58.541	0	0	0
282	T	STJEPAN BASAR	57.001	0,00	84.728	0	28.243	1	28	27
283	D	WEALL, d.o.o. INŽENIRING	57.000	0,00	57.000	0	57.000	15	59	44
284	D	DAMJANOVIČ HUSNIJA	56.490	0,00	56.490	0	9.415	51	48	-3
285	D	KOVINA D.D. ŠMARTNO PRI L.	56.157	0,00	56.157	0	11.231	24	31	7
286	D	VIBOR D.O.O. LJUBLJANA	54.000	0,00	54.000	0	54.000	30	85	55
287	D	MORIS D.O.O. LJUBLJANA	53.502	0,00	53.502	0	53.502	1	-20	-21
288	D	TRGOVINA NUBUK	53.250	0,00	53.250	0	53.250	15	14	-1
289	D	PAUKOVIČ STOJAN	52.920	0,00	52.920	0	17.640	38	35	-3
290	D	JENKO Marija	50.868	0,00	50.868	0	25.434	1	-2	-3
291	D	ČEVKA JANKO	49.140	0,00	49.140	0	12.285	51	40	-10
292	D	STANOVNIK MIHA	48.704	0,00	48.704	0	16.235	3	3	-1
293	D	P & P D.O.O. VOJNIK	47.694	0,00	47.694	0	23.847	19	488	469
294	D	LEGAT FRANCI S.P.	47.466	0,00	47.466	0	5.274	17	18	1
295	D	KAVAR	46.594	0,00	46.594	0	5.824	10	14	4
296	D	PALISKA BRUNO	45.600	0,00	45.600	0	11.400	1	0	-1
297	D	BERČIČ -KRANJ,d.o.o.	44.820	0,00	44.820	0	44.820	30	14	-16
298	D	ISOKON D.O.O.	43.022	0,00	86.044	0	43.022	1	1	-1
299	D	BOSMAN ŽELJKO	42.600	0,00	42.600	0	14.200	20	97	77
300	D	DOMINO TRADE D.O.O.	42.162	0,00	42.162	0	21.081	8	6	-3
301	D	ENERING - VLADO GOSTE, s.p.	41.650	0,00	41.650	0	41.650	1	-14	-15
302	D	MIRNIK	40.979	0,00	40.979	0	20.490	23	24	2
303	D	KLENOMETAL	40.743	0,00	40.743	0	13.581	20	50	30
304	T	PROTECME S.R.L.	40.207	0,00	40.207	0	20.104	15	214	199
305	D	LEGAT NATAŠA S.P.	40.068	0,00	40.068	0	40.068	47	30	-17
306	D	NASTRAN MAJDA	40.068	0,00	40.068	0	40.068	8	1	-7
307	D	DRAKSLER JANEZ	40.068	0,00	40.068	0	40.068	8	1	-7
308	D	KOŽELJ JOŽE	40.068	0,00	40.068	0	40.068	11	-9	-20
309	D	ZUPAN ANICA	40.068	0,00	40.068	0	40.068	10	-9	-19
310	D	PELC ANDREJ	40.068	0,00	40.068	0	40.068	31	27	-4
311	D	ZAPLOTNIK MAJDA	40.068	0,00	40.068	0	40.068	0	-2	-2
312	D	PAVLIN RENATA	40.068	0,00	40.068	0	40.068	6	-37	-43
313	D	ROZMAN Marija	38.772	0,00	38.772	10.800	12.924	4	1	-3
314	D	SEDEJ DARJA	37.800	0,00	37.800	0	12.600	60	30	-30
315	D	GODNJAVEC IGOR	37.800	0,00	37.800	0	37.800	45	46	1
316	D	JAGODIČ JOŽE	37.800	0,00	37.800	0	37.800	1	1	0
317	D	GRUDNIK MIHELCA	37.800	0,00	37.800	21.600	18.900	28	19	-10
318	D	ANTOLIČ MATEJA	37.800	0,00	37.800	0	37.800	19	6	-13
319	D	ČEKIČ FADIL	37.800	0,00	37.800	0	18.900	41	32	-9
320	D	KOCET ANTON	37.800	0,00	37.800	0	12.600	36	37	1
321	D	SGP D.D. TRŽIČ	37.440	0,00	37.440	0	18.720	15	17	2
322	D	SUMAND D.O.O.	33.720	0,00	33.720	0	33.720	15	7	-8
323	D	LIVARSTVO D.O.O. BOROVNIC.	32.746	0,00	32.746	0	10.915	0	1	1
324	D	PANPLAST UVOZ-IZVOZ	31.345	0,00	31.345	0	31.345	1	-4	-5
325	D	PLANIKI KRANJ	31.324	0,00	31.324	0	6.265	13	391	378
326	D	FEROPAL	31.289	0,00	31.289	0	6.258	1	6	6
327	D	HUDOVERNIK ANTON	30.240	0,00	30.240	0	30.240	13	-9	-22
328	D	HIPPA FINANČNE STORITVE	30.240	0,00	30.240	0	30.240	6	4	-2

Št.	Tuji / dom.	Naziv	Vsota računov v SIT	Delež prometa v %	Vsota plačil v SIT	Storno v SIT	Povprečje plačil v SIT	Povprečje dogov. roka plačila v dneh	Povprečje izvedenega plačila v dneh	Povprečje zamud v dneh
329	D	ŠPENDAL MILAN	30.240	0,00	30.240	0	30.240	0	-9	-9
330	D	URBANC VLADIMIR	30.240	0,00	30.240	0	30.240	0	-21	-21
331	D	ANTOLIN ALOJZIJA	30.000	0,00	30.000	0	30.000	8	-28	-36
332	D	ZUPANČIČ EMA	30.000	0,00	30.000	0	10.000	45	33	-12
333	D	ŠTUHEC TANJA	29.453	0,00	29.453	0	14.726	1	0	-1
334	T	GORIČKI RUDOLF	29.073	0,00	29.073	0	14.537	1	1	0
335	D	GOLJA MIRA	28.620	0,00	28.620	0	28.620	0	-6	-6
336	D	HOČEVAR FRANČIŠKA	27.000	0,00	27.000	0	27.000	1	0	-1
337	D	JALEN ZDRAVKO	26.635	0,00	26.635	0	6.659	29	33	4
338	D	MPI D.O.O.	26.597	0,00	26.597	0	13.298	60	70	10
339	D	PUČKO ALOJZ	26.460	0,00	26.460	0	26.460	41	26	-15
340	D	ŠENK BERNARDA	26.460	0,00	26.460	0	26.460	19	47	28
341	D	MRZIČ RADOVAN	26.460	0,00	26.460	0	13.230	88	19	-70
342	D	ZADNEK DENIS	26.460	0,00	26.460	0	13.230	76	49	-27
343	D	LOMBAR ANA	26.460	0,00	26.460	0	13.230	72	82	10
344	D	ŽEMVA SUZANA	26.460	0,00	26.460	0	13.230	73	68	-5
346	D	DAJK	26.340	0,00	26.340	0	26.340	8	5	-3
345	T	MLADEN MEGLIČ	26.340	0,00	26.340	0	26.340	1	1	0
347	D	ŽITO P.T.	26.121	0,00	26.121	0	26.121	15	42	27
348	D	PAN-JAN	25.585	0,00	25.585	0	25.585	1	0	-1
349	D	INTERMETAL D.O.O.	25.151	0,00	25.151	0	8.384	0	-1	-1
350	D	FAZER AVTOOPREMA	24.978	0,00	24.978	0	24.978	1	3	2
351	D	PINTARIČ MARKO	23.870	0,00	23.870	0	7.957	30	45	16
352	D	PAVLIN DARINKA	22.896	0,00	22.896	0	22.896	0	0	0
353	D	LIVEL D.O.O.	22.800	0,00	22.800	0	22.800	15	15	0
354	D	GO-LIX, d.o.o. NOVA GORICA	22.695	0,00	22.695	0	22.695	15	42	27
355	D	HOZIAN SLAVKO	22.499	0,00	22.499	0	22.499	8	1	-7
356	D	PEKO, TOVARNA OBUTVE, d.d.	21.950	0,00	21.950	0	21.950	15	21	6
357	D	R & S INŽENIRING d.o.o.	21.168	0,00	21.168	0	21.168	15	13	-2
358	D	VEBER BOJAN	21.060	0,00	21.060	0	10.530	20	16	-4
359	D	R & S D.O.O. PRESERJE	20.779	0,00	20.779	0	20.779	1	0	-1
360	D	SŽ ACRONI D.O.O. JESENICE	20.052	0,00	20.052	0	20.052	30	35	5
361	D	HOČEVAR RAJKO	19.497	0,00	19.497	0	6.499	0	3	2
362	D	DALEN INŽENIRING IN TRG.	18.130	0,00	18.130	0	18.130	1	-7	-8
363	D	ZALOŽNIK D.O.O	17.850	0,00	17.850	0	17.850	15	49	34
364	D	MIBO MODELI d.o.o	17.560	0,00	17.560	0	17.560	15	15	0
365	D	RAVNIKAR MAJA	17.433	0,00	17.433	0	8.717	0	3	3
366	D	META MEGLIČ-ČUK	17.172	0,00	17.172	0	17.172	16	13	-3
367	D	KELVIŠAR MATJAŽ	16.304	0,00	16.304	0	16.304	15	3	-12
368	D	ŠKERJANEC TATJANA	16.200	0,00	16.200	0	8.100	25	10	-16
369	T	VELIMIR CAFUK	15.530	0,00	15.530	5.177	5.177	1	3	2
370	D	METALLIV ŠKOFJA LOKA	15.165	0,00	15.165	0	7.583	15	15	-1
371	D	ART CENTER	14.994	0,00	14.994	0	14.994	1	-5	-6
372	D	MOSTAR FRANC S.P.	12.301	0,00	12.301	0	12.301	1	2	1
373	D	BORUT KAMŠEK, S K D	11.944	0,00	11.944	0	11.944	30	36	6
374	D	BALINARSKI KLUB VAN-DEM	11.550	0,00	11.550	0	11.550	15	19	4
375	D	PROIZ. TRGOVSKA ZADRUGA	11.500	0,00	11.500	0	11.500	30	28	-2
376	D	KOLENKO MILAN	11.012	0,00	11.012	0	1.835	21	18	-3
377	D	TZT D.O.O.	10.535	0,00	10.535	0	10.535	1	-2	-3
378	D	FILIPIČ DRAGAN	10.392	0,00	10.392	0	10.392	1	1	0
379	D	ALJOŠA DROBNIČ ODVETNIK	10.062	0,00	10.062	10.062	10.062	8	0	-8
380	D	MVA	9.044	0,00	9.044	0	9.044	1	1	0
381	D	KOMUNALA KRANJ	8.932	0,00	8.932	0	8.932	15	16	1
382	T	MEDVIDOVIČ MARIO	8.747	0,00	8.747	0	4.373	0	1	1
383	D	ALVOS, d.o.o.	8.600	0,00	8.600	0	8.600	15	36	21

Št.	Tuji / dom.	Naziv	Vsota računov v SIT	Delež prometa v %	Vsota plačil v SIT	Storno v SIT	Povprečje plačil v SIT	Povprečje dogov. roka plačila v dneh	Povprečje izvedenega plačila v dneh	Povprečje zamud v dneh
384	D	LIVARSTVO PETEK, D.O.O.	8.244	0,00	8.244	0	4.122	12	136	125
385	D	BECELE FRANC	8.092	0,00	8.092	0	8.092	30	29	-1
386	T	IMT OUR	8.018	0,00	8.018	8.018	8.018	8	0	-8
387	D	RUS ANTON	7.946	0,00	7.946	0	3.973	0	2	2
388	D	KASTELIC MARIJAN, s.p.	7.600	0,00	7.600	0	7.600	15	3	-12
389	D	MIHALIČ, s.p. ŽIČNI IZDELKI	7.600	0,00	7.600	0	7.600	15	13	-2
390	D	LEOPOLD VOLČIČ ŽABNICA	7.565	0,00	7.565	0	7.565	15	20	5
391	D	CIRIL BEČAN, s.p.	7.182	0,00	7.182	0	3.591	8	98	90
392	D	HRNČIČ VALENTINA	7.140	0,00	7.140	0	1.785	30	23	-7
393	D	LJUBEČNA CELJE, D.D.	7.096	0,00	7.096	0	7.096	2	0	-2
394	D	GRADBINEC D.D. KRANJ	6.713	0,00	6.713	0	6.713	15	90	75
395	D	BENKO MARJETA	6.396	0,00	6.396	0	6.396	1	-7	-8
396	D	TEKSTINA	6.396	0,00	6.396	0	6.396	15	17	2
397	D	GOSPODARSKA DRUŽBA	6.390	0,00	6.390	0	6.390	15	4	-11
398	D	VRABEC JANEZ	6.129	0,00	6.129	0	6.129	1	0	-1
399	D	LIVARNA ŠMARJE, D.O.O.	5.481	0,00	5.481	0	2.741	16	7	-9
400	D	SLADIČ SILVO	5.474	0,00	5.474	0	5.474	1	-2	-3
401	D	MERNIK, d.o.o.	4.500	0,00	4.500	0	4.500	15	14	-1
402	D	BOBER	4.475	0,00	4.475	0	4.475	8	22	14
403	D	GRANATUS D.O.O. STRANICE	4.200	0,00	4.200	0	4.200	1	1	0
404	D	MOŠTROKOL BRANKA	3.344	0,00	3.344	0	1.672	15	22	7
405	D	PREVODNIK JERNEJ	3.332	0,00	3.332	0	3.332	30	34	4
406	D	KEPIC VINKO	3.213	0,00	3.213	0	3.213	1	0	-1
407	D	MIRT BRANKO S.P.-VITRO	3.005	0,00	3.005	0	1.502	0	1	1
408	D	MIRAN PAPLER	2.856	0,00	2.856	0	2.856	1	1	0
409	D	ELKOTERM D.O.O. BREZJE	2.585	0,00	2.585	0	2.585	8	776	768
410	D	KOČJAN MILAN	2.400	0,00	2.400	0	2.400	30	27	-3
411	D	VOGELNIK ALEŠ	2.400	0,00	2.400	0	2.400	30	27	-3
412	D	MIRSAĐ RAHINIČ	2.358	0,00	2.358	0	1.179	0	0	0
413	D	AŽMAN BOGDAN	2.268	0,00	2.268	0	1.134	38	39	2
414	D	TEPINA JOŽE	2.160	0,00	2.160	0	2.160	30	27	-3
415	D	GLAMOČANIN SVETOMIR	2.160	0,00	2.160	0	2.160	30	27	-3
416	D	OSNOVNA ŠOLA OREHEK	2.160	0,00	2.160	0	2.160	15	7	-8
417	D	HUDOBIVNIK JANEZ	2.142	0,00	2.142	0	2.142	1	1	0
418	D	VAKARIČIČ ZORAN	2.142	0,00	2.142	0	2.142	1	1	0
419	D	SMERKOLJ JOŽE	2.142	0,00	2.142	0	2.142	1	0	-1
420	D	ČAJIČ SRETENIJA	1.904	0,00	1.904	0	1.904	15	42	27
421	D	SERVIS ZA PROTOKOL.STOR.BRDO	1.800	0,00	1.800	0	1.800	30	30	0
422	D	PRELJVUKIČ SADIK	1.190	0,00	1.190	0	1.190	15	42	27
423	T	PODUZEČE PROIZ.SIV I OBOJ LJEVA.SL.BROD	951	0,00	951	0	951	0	0	0
424	D	ZAVOD ZA ZDRAVSTVENO V.	825	0,00	825	0	825	15	15	0
425	D	POGORELEC TOMAŽ	480	0,00	480	0	480	0	69	69
426	D	FENOLIT D.D.	476	0,00	476	0	476	45	46	1
427	T	RO KOMBINAT ALUMINIJA	441	0,00	441	0	441	0	0	0
428	D	KAVČIČ MILOŠ	298	0,00	298	0	298	30	35	5
429	T	ŽELJEZARA SISAK-METAVAL	169	0,00	169	169	169	0	0	0
430	D	ŠILAR JOŽE	72	0,00	72	0	72	20	15	5

Slika 5: Graf prometa kupcev po državah in letih

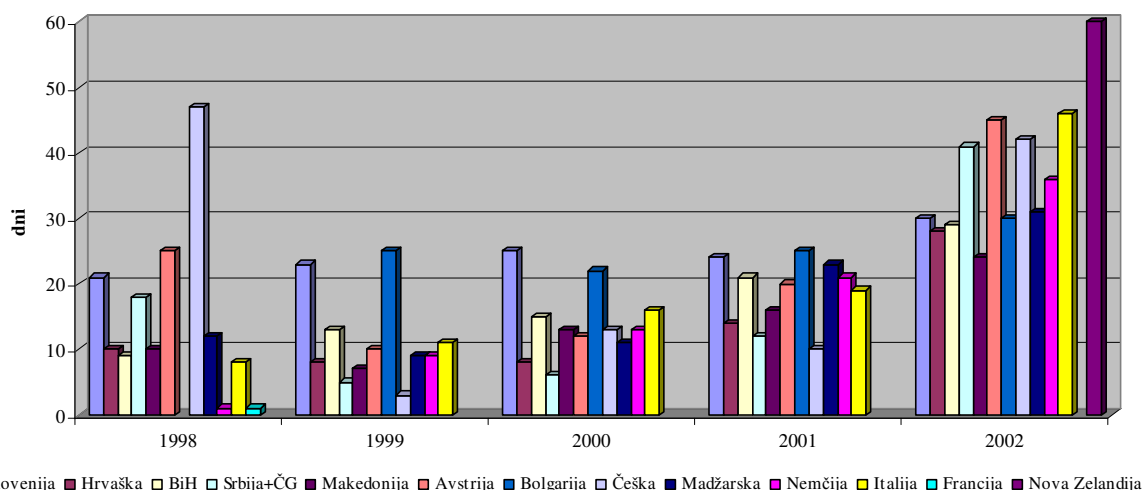
Leto	1998	1999	2000	2001	2002
Slovenija	78,84	60,71	65,33	56,08	72,02
Hrvaška	7,45	16,35	6,53	11,44	8,14
BiH	3,83	3,56	5,24	6,54	4,86
Srbija+ČG	2,94	4,46	6,86	6,12	5,39
Makedonija	3,88	2,60	3,62	4,03	0,92
Avstrija	0,73	3,16	2,07	1,31	1,38
Bolgarija	0,00	0,29	1,55	1,91	1,95
Češka	0,21	0,93	2,24	3,85	2,54
Madžarska	0,15	1,84	0,34	0,42	0,49
Nemčija	0,47	0,47	0,40	0,68	1,30
Italija	1,15	5,64	5,82	7,62	0,34
Francija	0,33	0,00	0,00	0,00	0,00
Nova Zelandija	0,00	0,00	0,00	0,00	0,66

Tabela 4: Delež prometa v odstotkih po državah na opazovano leto

Zgornja tabela 4 in slika 5 predstavljata delež prometa v odstotkih po posameznih državah, s katerimi je poslovala naša družba v letih od 1998 do 2002. V vseh letih je bilo največ ustvarjenega prometa s slovenskimi kupci, sledile so jim države bivše Jugoslavije (Hrvaška, Srbija in Črna gora, Bosna in Hercegovina ter Makedonija), države članice CEFTE (Bolgarija, Češka in Madžarska). Zelo malo prometa pa je imela naša družba z državami, ki so bile članice ES v teh letih.

Povprečni dogovorjeni plačilni roki v letu 1998 so bili najdaljši s češkimi kupci (47 dni), najkrajši pa z nemškimi in francoskimi kupci (1 dan – predplačilo). V letu 1999 so bili najdaljši povprečni dogovorjeni roki plačil z bolgarskimi kupci (25 dni) in slovenskimi kupci (23 dni), najkrajši pa s češkimi kupci (3 dni) ter srbskimi in črnogorskimi kupci (5 dni). Tudi v letih 2000 in 2001 so bili dogovorjeni povprečni roki plačil najdaljši s slovenskimi in bolgarskimi kupci. V letu 2002 pa so se dogovorjeni povprečni roki plačil podaljšali z vsemi kupci. Tako so najkrajši povprečni dogovorjeni roki plačil bili dogovorjeni z makedonskimi kupci (24 dni), najdaljši pa s kupcem, ki je imel sedež podjetja na Novi Zelandiji (60 dni).

Naši izdelki so v nizkem cenovnem razredu in ne prenesejo transporta na velike razdalje. Čim je oddaljenost kupca 2 000 km, je cena transporta tako visoka, da je ne moremo vračunati v ceno izdelka, ne da bi se mu bistveno povišala cena. Tako smo lahko konkurenčni s ceno naših izdelkov na oddaljenosti približno 1 000 km od naše družbe. Zato so naši kupci iz bližnjih držav, kar je razvidno iz tabel in diagramov.

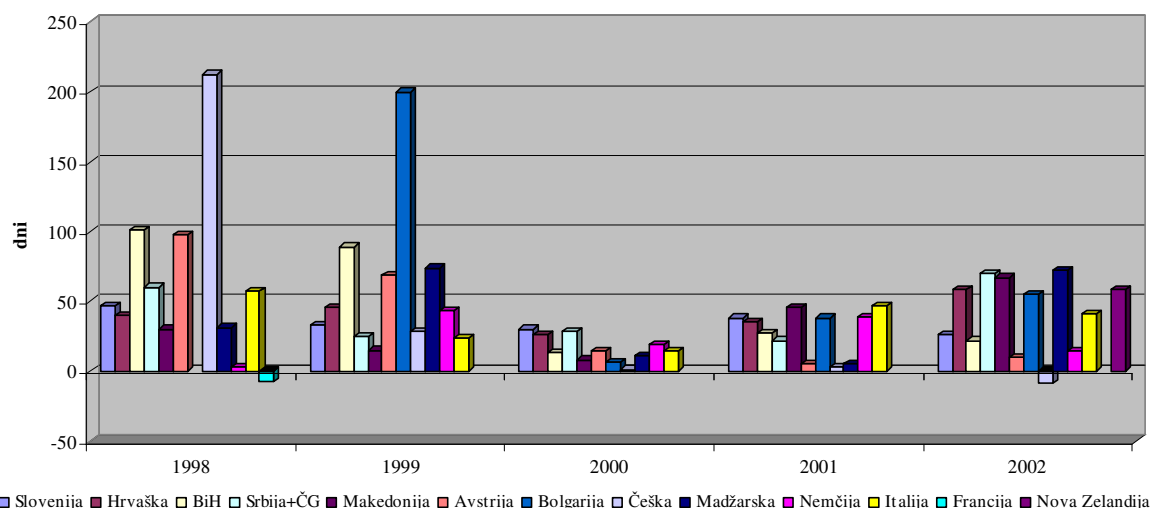
Slika 6: Graf povprečnih dogovorjenih rokov plačil po državah in letih

Povprečni dog. roki plačil v dneh	1998	1999	2000	2001	2002
Slovenija	21	23	25	24	30
Hrvaška	10	8	8	14	28
BiH	9	13	15	21	29
Srbija+ČG	18	5	6	12	41
Makedonija	10	7	13	16	24
Avstrija	25	10	12	20	45
Bolgarija		25	22	25	30
Češka	47	3	13	10	42
Madžarska	12	9	11	23	31
Nemčija	1	9	13	21	36
Italija	8	11	16	19	46
Francija	1				
Nova Zelandija					60

Tabela 5: Povprečni dogovorjeni roki plačil po državah in letih

Povprečne zamude v dneh	1998	1999	2000	2001	2002
Slovenija	47	33	30	38	26
Hrvaška	40	46	26	35	58
BiH	101	89	13	27	22
Srbija+ČG	60	25	28	22	70
Makedonija	30	15	8	46	67
Avstrija	98	69	14	5	10
Bolgarija		200	6	38	55
Češka	213	28	1	3	-9
Madžarska	31	74	11	5	72
Nemčija	3	43	19	39	14
Italija	57	24	14	47	41
Francija	-8				
Nova Zelandija					58

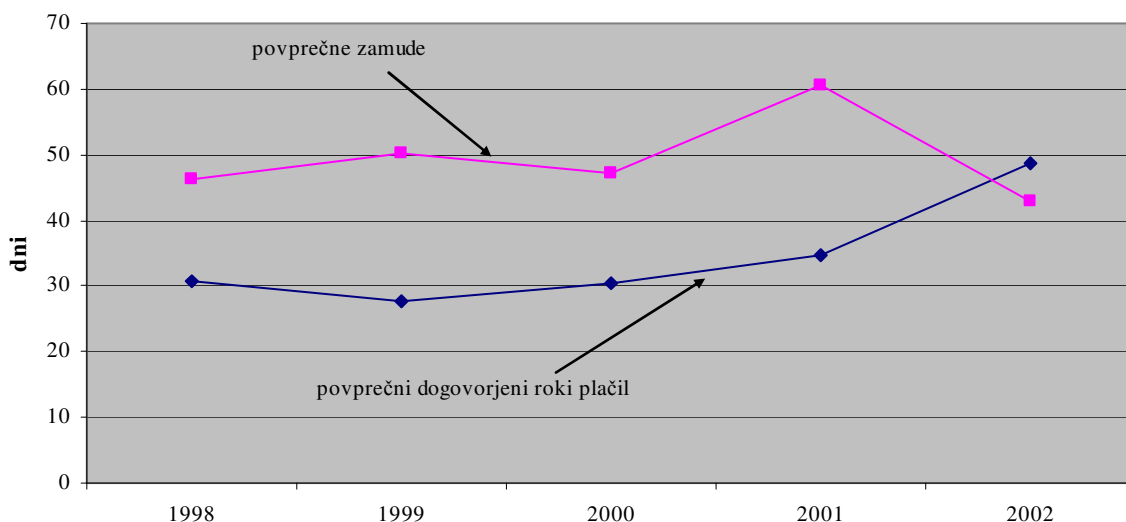
Tabela 6: Povprečne zamude po državah in letih

Slika 7: Graf povprečnih zamud po državah in letih

V naše podjetje je prispel denar v letu 1998 iz Češke s povprečno zamudo 213 dni, iz Bosne in Hercegovine z 101 dnevno povprečno zamudo, najhitreje pa iz Francije, kar 8 dni pred dogovorjenim rokom plačila. V letu 1999 so z največjo zamudo plačevali bolgarski kupci (200 dni), bosanski kupci so se poboljšali v primerjavi z letom 1998 in plačevali s povprečno 89 dnevno zamudo. V letu 1999 so bili najboljši plačniki makedonski kupci, ki so imeli povprečno zamudo 15 dni. Tudi v letu 2000 so bili makedonski kupci med najboljšimi plačniki (povprečna zamuda 8 dni) skupaj z bolgarskimi (povprečna zamuda 6 dni) in češkimi kupci (povprečna zamuda 1 dan). Najslabši plačniki so bili slovenski kupci, ki so plačevali s povprečnimi zamudami 30 dni. Iz grafa je razvidno, da so bile povprečne zamude najkrajše v letu 2000. V letu 2001 se je plačilna disciplina malo poslabšala, v letu 2002 pa še bolj, vendar pa ni bila tako slaba kot v letih 1999 in 1998. V naslednjem diagramu se zamude bistveno razlikujejo, ker so zajeta vsa plačila v povprečju. Vemo pa, da je zdaleč največ plačil s strani slovenskih kupcev.

Dogovorjeni plačilni roki se daljšajo, kar si lahko ogledamo v spodnjem diagramu (slika 8) in tabeli 7, ki ji sledi. V istem diagramu si lahko ogledamo tudi povprečne zamude, ki so bile najvišje v letu 2001 (61 dni) in najnižje v letu 2002 (43 dni).

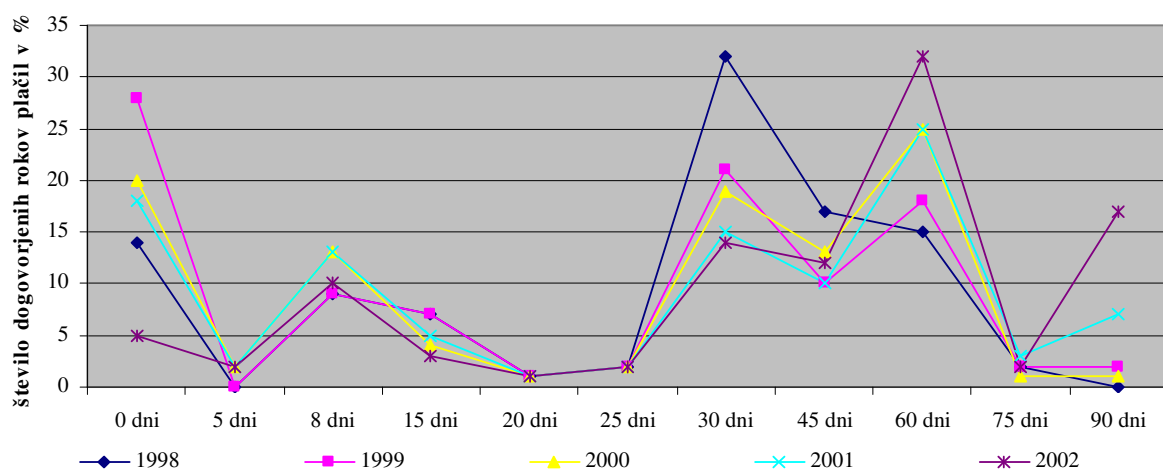
Slika 8: Graf povprečnih dogovorjenih rokov plačil in zamude po letih

Tudi v Sloveniji se kaže trend zmanjšanja zamud. Slovenska podjetja so marca 2004 s plačili računov povprečno zamujala 26 dni, kar je bilo enako kot marca lani, vendar pa je delež zamujenih računov za 14 odstotkov manjši.

Za 11 odstotkov se je delež zamujenih računov marca 2004 zmanjšal tudi glede na zamude v letošnjem februarju, čeprav se je povprečna zamuda povečala za en dan. Najbolj so podjetja zamujala s plačili decembra 2001, ko je povprečna zamuda znašala 38 dni. Že tradicionalno visoka je bila tudi zamuda lanskega (leto 2003) decembra, in sicer je znašala 34 dni (I.d.o.o.).

Leto	0 dni	5 dni	8 dni	15 dni	20 dni	25 dni	30 dni	45 dni	60 dni	75 dni	90 dni	120 dni	150 dni
1998	14	0	9	7	1	2	32	17	15	2	0	0	0
1999	28	0	9	7	1	2	21	10	18	2	2	0	0
2000	20	2	13	4	1	2	19	13	25	1	1	0	0
2001	18	2	13	5	1	2	15	10	25	3	7	0	0
2002	5	2	10	3	1	2	14	12	32	2	17	0	0

Tabela 7: Dogovorjeni roki plačil v odstotkih po posameznih letih

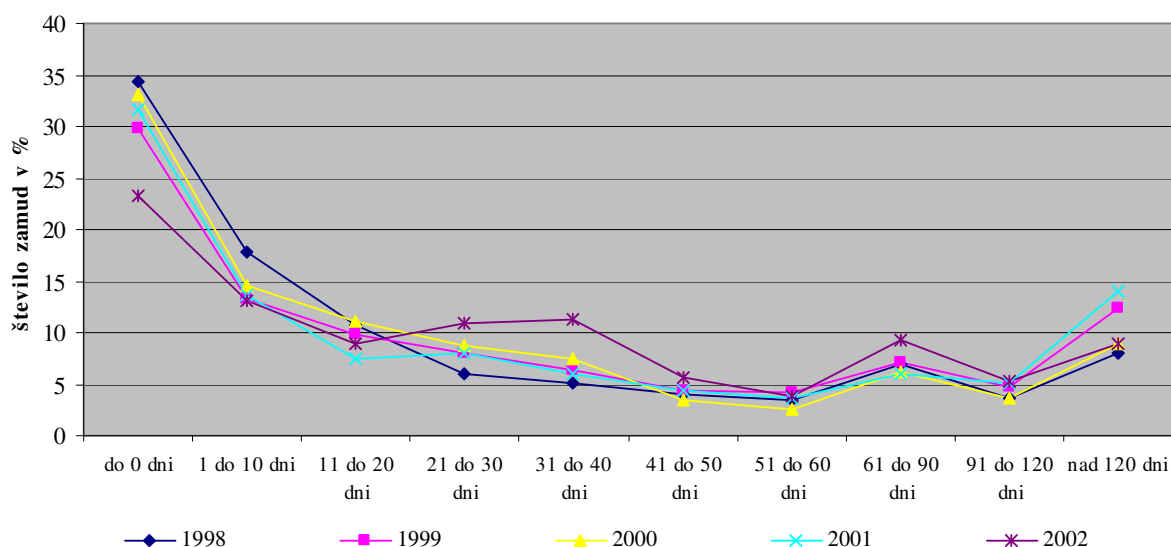

Slika 9: Graf dogovorjenih rokov plačil v odstotkih po letih

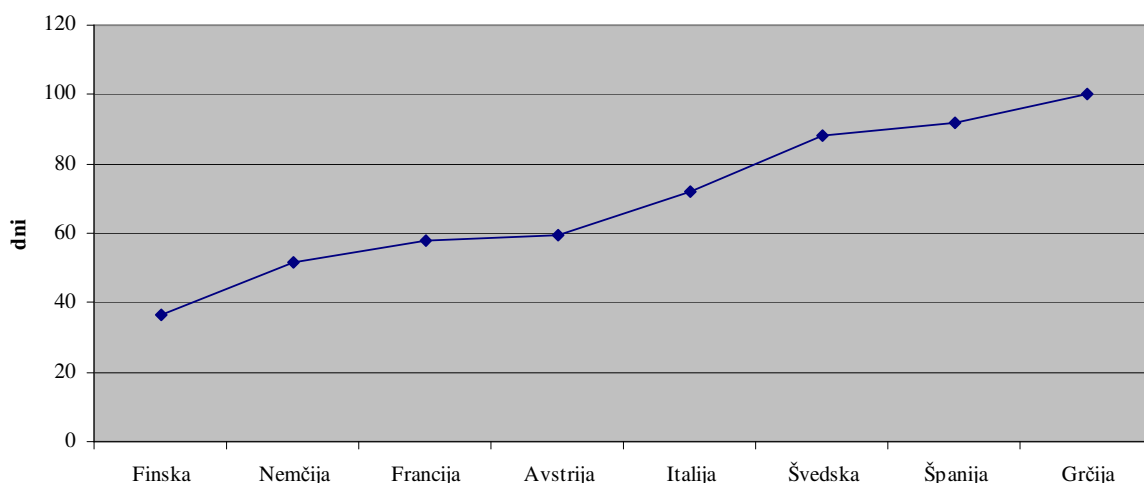
Leto	Do 0 dni	1 do 10 dni	11 do 20 dni	21 do 30 dni	31 do 40 dni	41 do 50 dni	51 do 60 dni	61 do 90 dni	91 do 120 dni	Nad 120 dni
1998	34	18	11	6	5	4	4	7	4	8
1999	30	13	10	8	6	4	4	7	5	12
2000	33	15	11	9	8	4	3	6	4	9
2001	32	14	7	8	6	4	4	6	5	14
2002	23	13	9	11	11	6	4	9	5	9

Tabela 8: Število zamud v odstotkih po posameznih letih

V zgornjih dveh tabelah 7 in 8, grafu (slika 9) in grafu (slika 10) na naslednji strani si lahko ogledamo, kolikšen je bil odstotek plačil glede na dogovorjene plačilne roke in pa število zamud v odstotkih po posameznih dogovorjenih plačilnih rokih. Vidimo, da je bilo največ dogovorjenih plačilnih rokov 30 dni, sledi jim 0 dni, potem pa 60 dni in nato 45 dni. Skoraj tretjina plačil je bilo izvedenih do 0 dni, kar pomeni v roku ali pred dogovorjenim rokom plačila, sledijo plačila z zamudami do 10 dni in nato do 20 dni.

Slika 10: Graf števila zamud v odstotkih po letih

Slika 11: Graf rokov plačil držav EU po podatkih Banke Slovenije ob koncu leta 2002

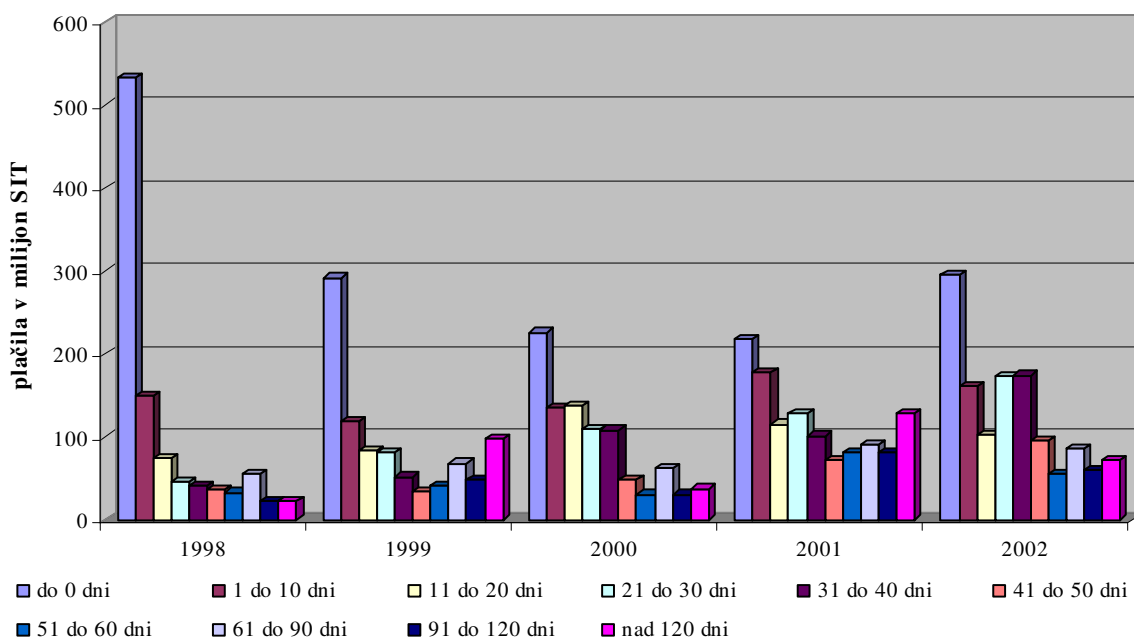
Po podatkih Banke Slovenije države EU veljajo za zanesljive plačnice. Plačilni roki evropskih držav so v letu 2002 v povprečju znašali 62,1 dneva, kar je celih 23 odstotkov pod svetovnim povprečjem. Pri tem izstopa Finska, nanjo je bilo potrebno v lanskem decembru na plačilo računa čakati v povprečju 36,4 dneva. Med članicami EU najdlje zavračajo s plačilom podjetja v Grčiji (100,2 dneva).

Čeprav je bilo potrebno na plačilo blaga oziroma storitev iz držav nekdanje Jugoslavije v letu 2002 v povprečju čakati kar 132,7 dneva, pa je bilo tja lani namenjenega kar 18 % celotnega slovenskega izvoza. Med temi državami je najpomembnejša trgovinska partnerica Hrvaška, pa čeprav je bolj slaba plačnica. Ob koncu leta 2002 je bilo potrebno na plačilo hrvaškega partnerja čakati v povprečju kar 138,6 dneva, medtem ko je iz BiH prišel denar v 100,9 dneva, iz Makedonije v 124,5 dneva, iz Srbije in Črne gore pa šele po 168 dneh.

Plačilni roki članic Srednjeevropskega sporazuma o prosti trgovini (CEFTA) so v okviru svetovnega povprečja, gibljejo se okoli 80 dni. Vendar pa v združenju držav, v katero Slovenija izvozi osem odstotkov celotnega izvoza, obstajajo velike razlike v plačilnih rokih. Medtem ko je potrebno na plačilo iz Slovaške, Madžarske in Češke čakati le okrog 50 dni, pa potuje denar iz Poljske, Bolgarije in Romunije še enkrat dlje.

Vse vidnejšo vlogo v trgovinski bilanci Slovenije pridobivajo države nekdanje Sovjetske zveze, ki – z izjemo Ruske federacije – veljajo za nadpovprečno dobre plačnice. Iz Ukrajine, Belorusije, Litve in Estonije je ob koncu leta prišlo plačilo povprečno v 70 dneh, iz Latvije pa celo v 50 dneh. Na plačilo računa iz Ruske federacije je

nasprotno potrebno počakati v povprečju kar 128,5 dneva. Nadpovprečno dolgo se čaka tudi na denar iz ZDA, namreč 94,5 dneva (Gačnik, 2003).

Slika 12: Graf zneskov plačil v odvisnosti od zamud po letih

Leto	Do 0 dni	1 do 10 dni	11 do 20 dni	21 do 30 dni	31 do 40 dni	41 do 50 dni	51 do 60 dni	61 do 90 dni	91 do 120 dni	Nad 120 dni
1998	53	15	7	5	4	4	3	6	2	2
1999	32	13	9	9	6	4	4	7	5	11
2000	24	15	15	12	12	5	3	7	3	4
2001	18	15	10	11	8	6	7	8	7	11
2002	23	13	8	14	14	7	4	7	5	6

Tabela 9: Zneski plačil v odvisnosti od zamud v odstotkih in po letih

Iz grafa (slika 12) in tabele 9 razberemo, da je bila več kot polovica računov (53 %) plačana brez zamud v letu 1998, v naslednjem letu 32 %, v letu 2000 le še 24 %, podobno je bilo v letu 2002. Najmanjši delež je bil plačan v letu 2001, in sicer 18 % celotnega prometa. Z zamudo plačil do 10 dni so bili plačani računi v letu 1998, 2000 in 2001 z enakim deležem 15 % celotnega prometa. Najdaljši plačilni roki so bili v letu 2002 in tu beležimo 14 % delež zamud od 21 do 30 dni in od 31 do 40 dni, kar je največ v opazovanih letih. Zelo velik odstotek plačanih računov z zamudami nad 120 dni je bil v letu 1999 in 2001, kar enajstina.

Za analizo zamud sem potrebovala bonitete vseh kupcev, s katerimi smo sodelovali v opazovanih letih. Nekateri naši kupci so fizične osebe, zanje bonitete ne obstajajo in jih nimam. Ravno tako je težko pridobiti podatke tujih kupcev za izračun vseh kazalnikov. Tu sem se poslužila bonitetnih poročil in zbiranja podatkov s pomočjo ankete ali osebnim kontaktom. Pri domačih kupcih sem uporabila spletne strani, kjer imajo nekateri predstavljeno poslovno poročilo, ankete in pa revizijska poročila z bilanco stanja in poslovnim uspehom ter finančnih podatkov, ki jih objavlja GVIN na svoji spletni strani. Tu je mogoč dostop samo proti plačilu. Na ta način sem zbrala podatke in izračunala vse kazalnike, ki sestavljajo boniteto posameznih kupcev. V raziskavo je bilo vključeno 218 bonitet domačih kupcev in 13 bonitet tujih kupcev. Večina bonitet vsebuje bilanco stanja, poslovni izid in že prej opisane kazalnike za leta od 1998 – 2002.

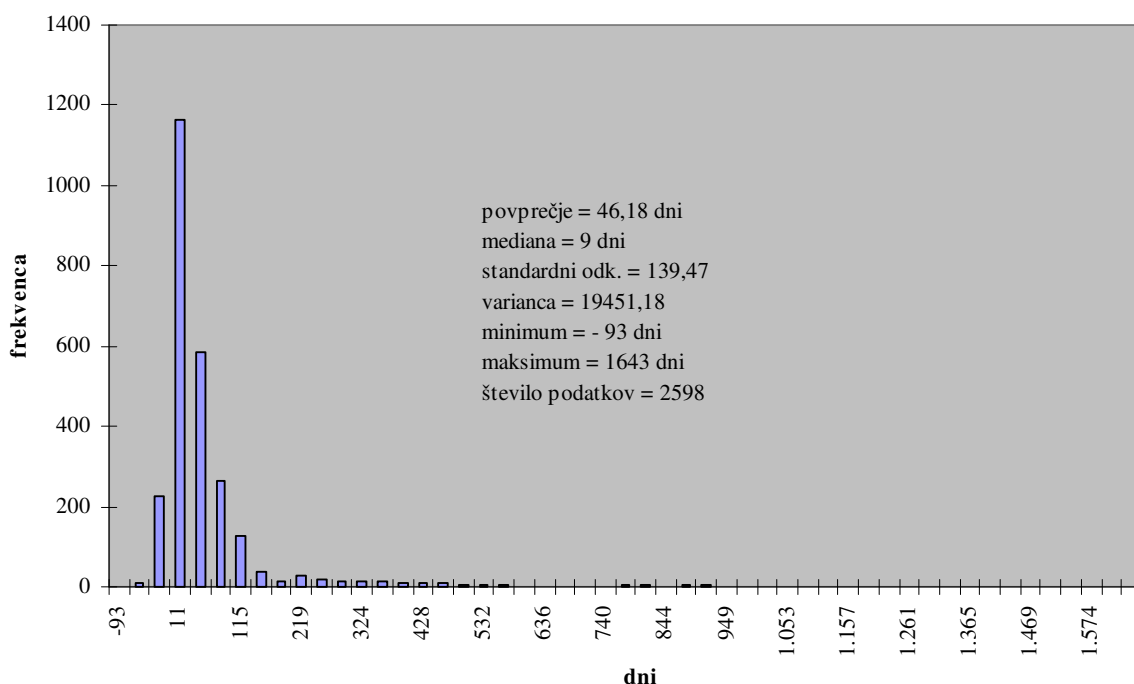
8. ANALIZA PODATKOV

Zaradi nazornejšega prikaza frekvenčnih porazdelitev zamud kupcev sem le-te po posameznih letih predstavila s pomočjo histograma in enostavnih statistik.

Frekvenčne porazdelitve, ki imajo enako široke razrede, prikazujemo s histogramom. Tega dobimo tako, da nad vsakim razredom narišemo pravokotnik z višino, ki je enaka frekvenci oziroma relativni frekvenci razreda, širina pravokotnika pa se ujema s širino razreda (Jesenko, 2001, str. 24).

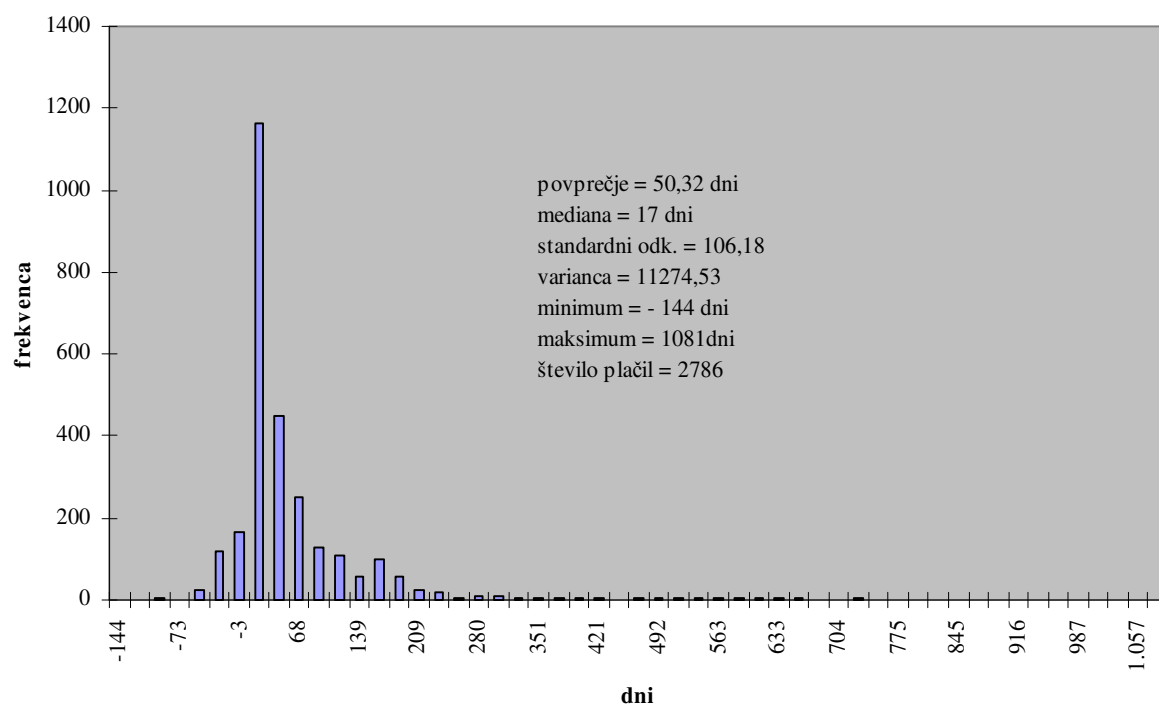
Enostavne statistike so:

- Aritmetična sredina ali povprečje kaže velikost učinkov pojava na enoto populacije (Jesenko, 2001, str. 37). Aritmetično sredino lahko računamo le iz kvantitativnih podatkov.
- Mediana je veličina, ki jo določamo za podatke, urejene v naraščajočem redu, in ima lastnost, da ima 50 % podatkov manjše ali enake vrednosti od nje, 50 % pa večje ali enake vrednosti. Mediano lahko računamo iz kvantitativnih in kvalitativnih podatkov, če jih le moremo zapisati v urejeni vrsti (Jesenko, 2001, str. 40).
- Varianca je najpogosteje uporabljena mera, s katero merimo variabilnost podatkov. Varianca je povprečni kvadratni odklik vrednosti od aritmetične sredine (Jesenko, 2001, str. 58-59).
- Standardni odklon je kvadratni koren iz variance, ki ima isto mersko enoto kot podatki, in je pogosteje uporabljen zaradi lažje predstave.
- Minimum je najnižja vrednost iz nabora podatkov, ki jih obdelujemo.
- Maksimum je najvišja vrednost iz nabora podatkov, ki jih obdelujemo.

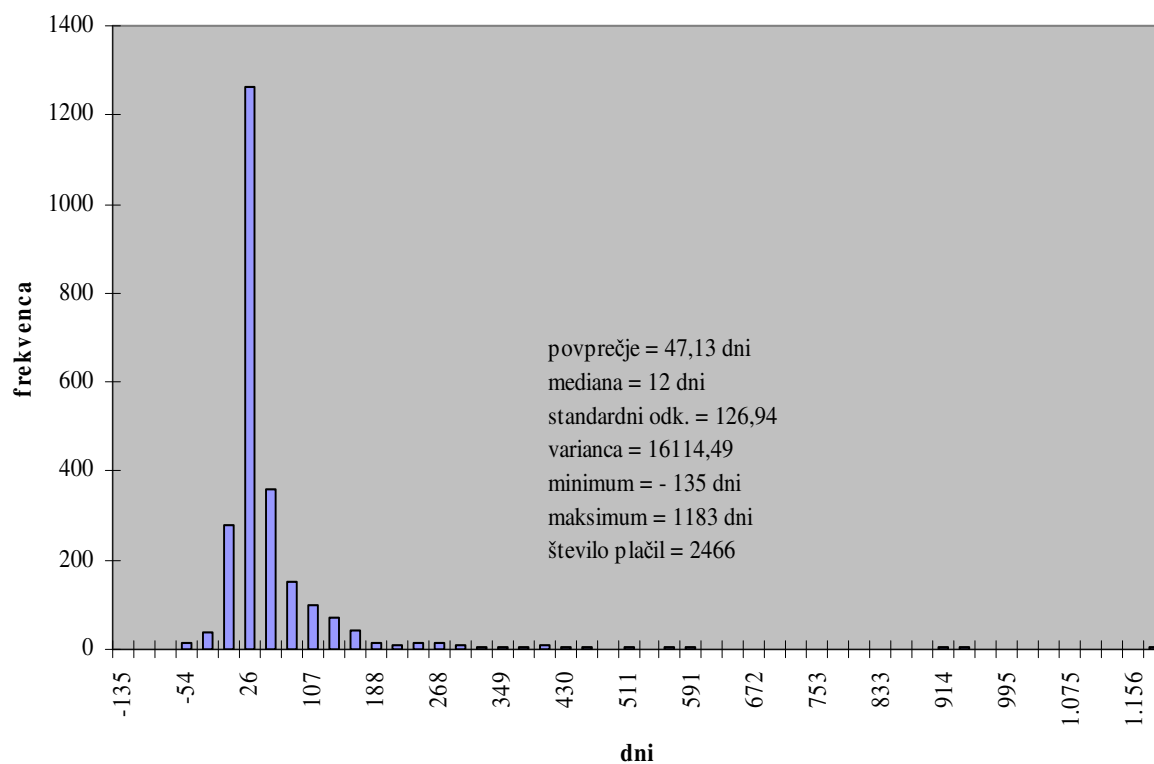

Slika 13: Graf zamud kupcev v letu 1998

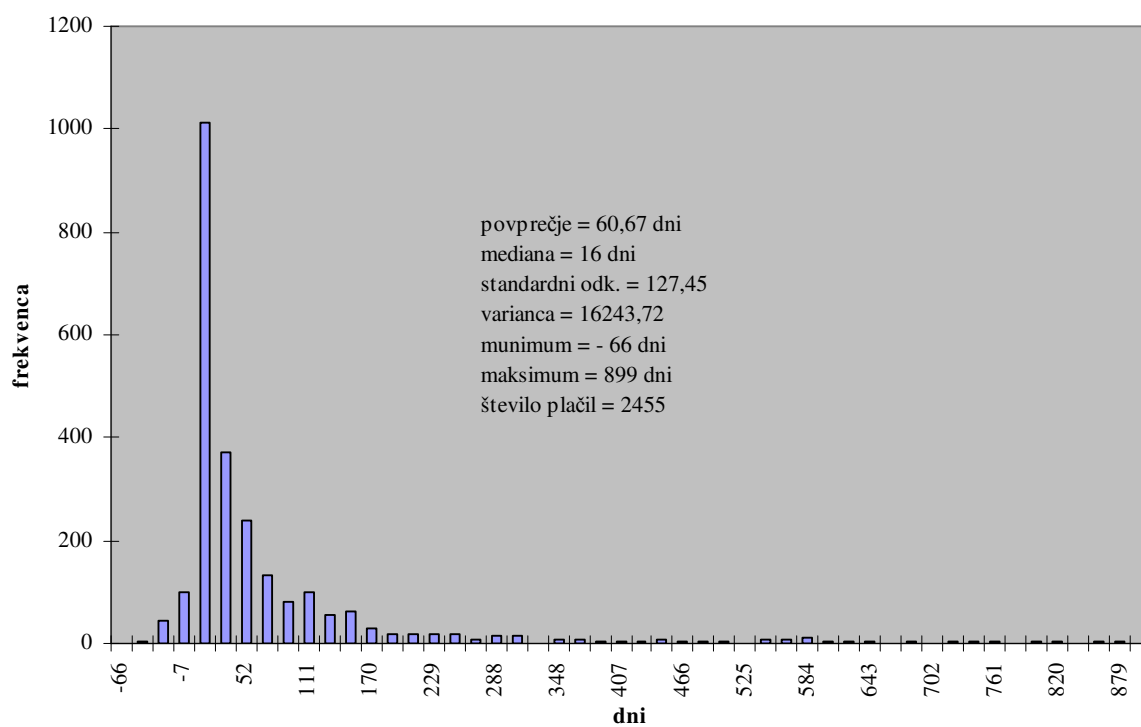
Ob pregledu histogramov zasledimo, da povprečne zamude variirajo od 42,9 dni v letu 2002 do 60,67 dni v letu 2001. Mediana po letih narašča, in sicer je v letu 1998 9 dni, v letu 1999 17 dni, v letu 2000 12 dni, leta 2001 je 16 dni in v letu 2002 je 26 dni. Standardni odklon in s tem tudi varianca je najmanjši v letu 2002, ko ima vrednost 67,87. Najvišji pa je odklon v letu 1998, in sicer 139,47, varianca pa je 19451,18. Minimum je bil najnižji v letu 2002, ko je bilo plačilo izvedeno kar 187 dni pred izdajo računa. Do tega prihaja, ko nek kupec plača več, kot znaša njegov dolg. Ta znesek pusti do izdaje novega računa, ne da bi zahteval vračilo preplačila. Maksimum zamude plačila je dosežen v letu 1998, in sicer je to kar 1643 dni. V takšnih primerih običajno zapremo plačilo z odpisom dolga.

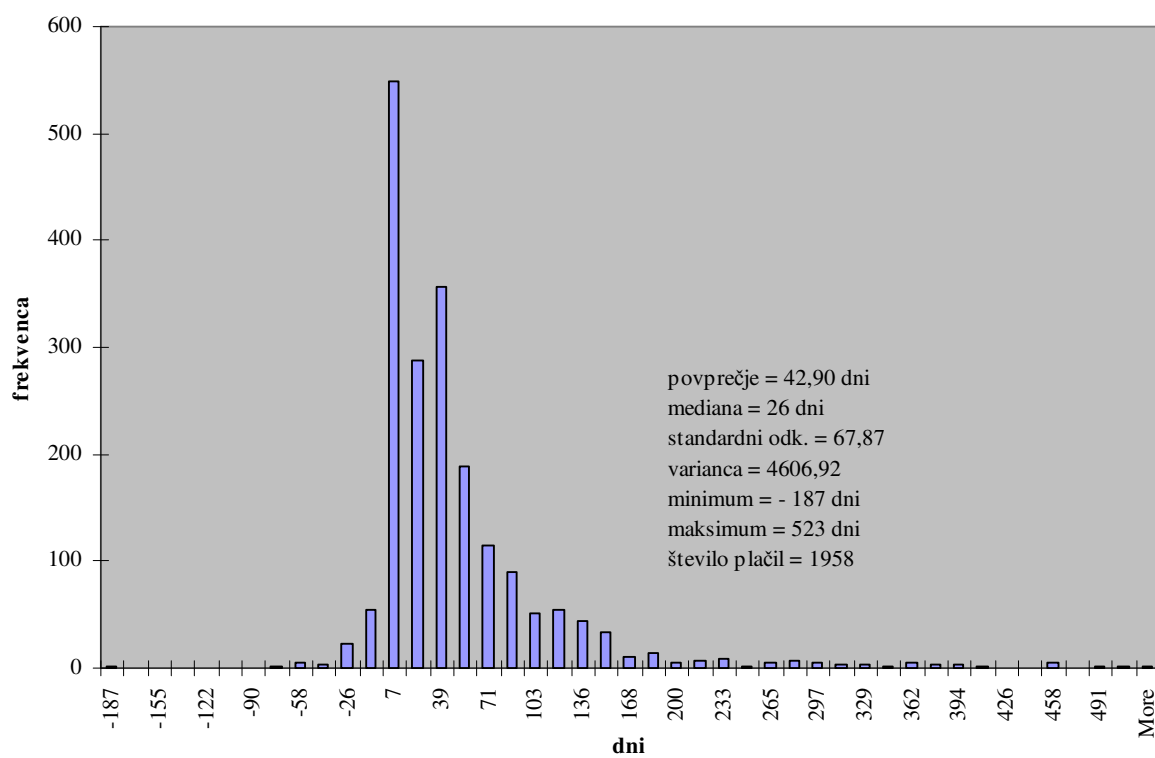
Slika 14: Graf zamud kupcev v letu 1999

Slika 15: Graf zamud kupcev v letu 2000

Slika 16: Graf zamud kupcev v letu 2001

Slika 17: Graf zamud kupcev v letu 2002

8.1. Revizijsko mnenje

Družbe se vse bolj zavedajo, da je njihov ugled odločilni dejavnik pri določanju tržne vrednosti. Ker mediji, javnost in naložbeniki vse več pozornosti posvečajo etični problematiki, ni čudno, da vedno več družb namenja precejšnje vire za vzpostavitev etičnih programov in standardov. Natančno opredeljeni etični standardi in pisne smernice o sprejemljivem poslovnem ravnanju pomagajo vzpostaviti ozračje, ki spodbuja točno računovodsko poročanje in občutek zaupanja ter odgovornosti med zaposlenimi (Vremec, 2003 str. 40). Močan dejavnik pri tem je revizijsko mnenje, ki ga podajo ob zunanjem pregledu zakoniti revizorji, ki morajo biti neodvisni. To mnenje je podano kot spremno besedilo ob revidiranih računovodskih izkazih. Dobimo ga lahko na spletni strani GVIN.

Poročilo zakonitih revizorjev vključuje:

- a) uvod, ki opredeljuje vsaj letni računovodski izkaz, ki je predmet zakonsko določene revizije, skupaj z okvirom poročanja o finančnem položaju, ki je bil uporabljen pri njegovi pripravi;
- b) opis namena zakonsko določene revizije, ki opredeli vsaj revizijske standarde, po katerih je bila izvedena revizija;
- c) revizijsko mnenje, ki jasno navede mnenje zakonskih revizorjev o tem, ali so letni računovodski izkazi dejanski in pošten prikaz v skladu z ustreznim okvirom poročanja o finančnem položaju in, kjer je to ustrezno, ali letni računovodski izkaz izpolnjuje zakonsko določene zahteve; revizijsko mnenje je brez pridržka, s pridržkom ali negativno. Če zakonski revizorji ne morejo podati revizijskega mnenja, mnenje odklonijo;
- d) navedbo morebitnih zadev, na katere zakoniti revizorji posebej opozarjajo, ne da bi se zato spremenilo njihovo mnenje;
- e) mnenje glede skladnosti letnega poročila z letnim računovodskim izkazom za isto poslovno leto.

(1) Evropski svet je na srečanju v Lizboni 23. in 24. marca 2000 poudaril potrebo po pospešenem uresničevanju notranjega trga na področju finančnih storitev, postavil rok 2005 za izvajanje akcijskega načrta Komisije za finančne storitve in pozval k sprejetju ukrepov za večjo primerljivost računovodskih izkazov, ki jih pripravljajo družbe v Skupnosti, s katerih vrednostnimi papirji se sme trgovati na organiziranem trgu (v nadaljevanju: družbe, ki kotirajo na borzi).

(2) Komisija je 13. junija 2000 objavila sporočilo z naslovom "Strategija EU za poročanje o finančnem položaju: Pot naprej", v katerem je predlagala, da vse družbe, ki kotirajo na borzi, svoje konsolidirane računovodske izkaze pripravijo po enotnih računovodskih standardih, in sicer mednarodnih računovodskih standardih (MRS) najpozneje do leta 2005.

(3) Uredba (ES) št. 1606/2002 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. julija 2002 o uporabi mednarodnih računovodskih standardov³ (v nadaljnjem besedilu: Uredba o MRS) je uvedla zahtevo, da od leta 2005 naprej vse družbe, ki kotirajo na borzi, pripravijo konsolidirane računovodske izkaze v skladu z MRS, sprejetimi za uporabo v Skupnosti. Poleg tega državam članicam daje možnost, da dovolijo ali zahtevajo uporabo sprejetih MRS pri pripravi letnih računovodskih izkazov ter da dovolijo ali zahtevajo uporabo sprejetih MRS v družbah, ki ne kotirajo na borzi.

(4) Letno poročilo in konsolidirano letno poročilo sta pomembna elementa poročanja o finančnem položaju. Razširitev obstoječe zahteve, da predstavljata pošten pregled razvoja poslovanja in njegovega stanja na način, skladen z velikostjo in zapletenostjo poslovanja, je v skladu s trenutno najboljšo prakso: potrebo za spodbujanje večje doslednosti in dodatno merilo v zvezi z informacijami, ki naj bi jih vseboval "pošten pregled". Informacije naj ne bi bile omejene zgolj na finančni vidik poslovanja družbe, ampak naj bi pripeljale do analize okoljskih in družbenih vidikov, potrebnih za razumevanje razvoja, uspešnosti ali položaja družbe. To se sklada tudi s priporočilom Komisije 2001/453/ES z dne 30. maja 2001 o priznavanju, merjenju in razkrivanju okoljskih vprašanj v letnih računovodskih izkazih in letnih poročilih družb⁴. Upoštevanje razvijajoč se značaj tega področja poročanja o finančnem položaju in potencialnega bremena za podjetja pa se lahko države članice odločijo, da se odpovejo obveznosti posredovanja nefinančnih informacij pri letnem poročilu (sedma direktiva sveta ES).

Revizijsko mnenje zakonitega revizorja je kvalitativen kazalnik. Zanimalo me je, ali so zamude linearno odvisne od tega kazalnika ali ne. Tako si lahko v naslednjih tabelah ogledamo nekaj enostavnih statistik po posameznih letih, ko so bile frekvenčne porazdelitve narejene ob določenem revizijskem mnenju in določenem roku plačila. Iz teh histogramov ne zasledimo povezave med roki plačil in plačili ter revizijskim mnenjem. V tabelah so prikazane statistike samo za najbolj množična plačila po dogovorjenih rokih plačila.

³ UL L 243, 11.9.2002, str. 1

⁴ UL L 156, 13.6.2001, str. 33

Revizijsko mnenje v letu 1998	Brez	1	1	1	2
Rok plačila [dni]	30	60	45	30	60
Število plačil	696	250	148	128	66
Povprečje plačil [dni]	54	71	92	43	61
Mediana [dni]	32	72	95	39	58
Standardni odklon	92,8	19,5	37,1	28,4	21,5
Maksimum [dni]	897	114	168	188	160
Minimum [dni]	0	- 26	- 1	- 62	0

Tabela 10: Enostavne statistike glede na revizijsko mnenje in dogovorjene roke plačil v letu 1998

V letu 1998 je bilo veliko podjetij brez revizijskega mnenja. Največ plačil je bilo pri dogovorjenem roku plačila 30 dni, kar 696. V povprečju so ti kupci plačevali v 54 dneh s standardnim odklonom 93.

Podjetja z revizijskim mnenjem 1 so večinoma imela dogovorjen rok plačila 60 dni. Ti kupci so plačevali povprečno v 71 dneh. Kupci z dogovorjenim rokom plačila 45 dni so plačevali povprečno v 92 dneh. Podjetja, ki so imela dogovorjen rok plačila 30 dni, so potrebovala za plačilo povprečno 43 dni.

Največ podjetij z revizijskim mnenjem 2 je imelo dogovorjen rok plačila 60 dni in so poravnava račune povprečno v 61 dneh.

Revizijsko mnenje v letu 1999	Brez	Brez	1	1	1
Rok plačila [dni]	0	30	60	45	30
Število plačil	710	430	424	165	152
Povprečje plačil [dni]	52	63	90	76	51
Mediana [dni]	17	35	86	72	41
Standardni odklon	69,8	75,1	36,3	25,4	39,5
Maksimum [dni]	283	610	320	187	353
Minimum [dni]	- 144	- 17	- 18	- 5	- 51

Tabela 11: Enostavne statistike glede na revizijsko mnenje in dogovorjene roke plačil v letu 1999

V letu 1999 so poslovali z nami kupci, ki so bili brez revizijskega mnenja in tisti, ki so ga imeli. Največ plačil kupcev brez revizijskega mnenja je bilo pri dogovorjenem roku plačila 0 dni in to kar 710. V povprečju so potrebovali ti kupci za plačilo 52 dni. Brez revizije so bili tudi kupci, ki so imeli dogovorjen rok plačila 30 dni in so za plačilo potrebovali povprečno 63 dni. Vsem kupcem, ki so bili brez revizijskega mnenja, računovodski izkazi niso bili revidirani.

Kupci, ki so imeli revizijsko mnenje 1, so imeli največkrat dogovorjen rok plačila 60, 45 in 30 dni. Povprečna plačila so bila zelo različna; od 90 dni (60 dni dogovorjen rok plačila) do 51 dni (30 dni dogovorjen rok plačila).

Revizijsko mnenje v letu 2000	Brez	Brez	1	1	1
Rok plačila [dni]	0	30	60	45	8
Število plačil	434	328	479	237	163
Povprečje plačil [dni]	4	73	104	79	234
Mediana [dni]	0	41	92	69	146
Standardni odklon	27,9	76,2	36,6	35,9	276,5
Maksimum [dni]	384	685	227	393	1191
Minimum [dni]	- 55	- 25	0	0	- 3

Tabela 12: Enostavne statistike glede na revizijsko mnenje in dogovorjene roke plačil v letu 2000

Pri letu 2000 sem v tabeli zajela podatke brez revizijskega mnenja z dogovorjenim rokom plačila 0 dni (povprečna plačila 4 dni) in 30 dni (povprečna plačila 73 dni).

Kupci z revizijskim mnenjem 1 so imeli največkrat dogovorjen rok plačila 60 dni (plačila povprečno v 104 dneh), 45 dni (plačila povprečno v 79 dneh) in 8 dni (plačila povprečno v 234 dneh).

Revizijsko mnenje v letu 2001	Brez	Brez	1	1	1	1
Rok plačila [dni]	0	60	60	8	45	90
Število plačil	364	177	414	191	170	170
Povprečje plačil [dni]	9	106	122	277	88	125
Mediana [dni]	0	86	112	222	56	117
Standardni odklon	39,1	63,6	40,7	269,9	54,9	37,8
Maksimum [dni]	271	466	224	907	236	343
Minimum [dni]	- 44	3	32	- 12	11	91

Tabela 13: Enostavne statistike glede na revizijsko mnenje in dogovorjene roke plačil v letu 2001

Leto 2001 nam postreže z naslednjimi podatki:

- Kupci brez revidiranih računovodskih izkazov so imeli največkrat dogovorjen rok plačila 0 dni (plačila povprečno 9 dni) in pa 60 dni (plačila povprečno v 106 dneh).
- Kupci z revidiranimi izkazi so imeli največkrat dogovorjen rok plačila 60 dni (plačila povprečno v 122 dneh), 8 dni (plačila povprečno v 277 dneh), 45 dni (plačila povprečno v 88 dneh) in pa 90 dni (plačila povprečno v 125 dneh).

Revizijsko mnenje v letu 2002	Brez	Brez	1	1	1
Rok plačila [dni]	30	60	60	90	45
Število plačil	185	142	492	323	193
Povprečje plačil [dni]	58	111	111	115	89
Mediana [dni]	35	112	101	119	74
Standardni odklon	66,5	62,9	36,7	16,9	51,5
Maksimum [dni]	516	285	219	181	204
Minimum [dni]	0	0	0	80	- 42

Tabela 14: Enostavne statistike glede na revizijsko mnenje in dogovorjene roke plačil v letu 2002

V tabeli 14 so zbrani najbolj značilni podatki za leto 2002. Brez revizijskega mnenja je imelo največ kupcev dogovorjen rok plačila 30 dni, plačevali pa so povprečno v 58 dneh. Sledili so jim kupci z dogovorjenim rokom plačila 60 dni, ki so potrebovali za plačilo povprečno 111 dni.

Z revizijskim mnenjem je imelo največ kupcev dogovorjen rok plačila 60 dni. Ti so potrebovali za plačilo v povprečju 111 dni. Sledili so jim kupci z dogovorjenim rokom plačila 90 dni (plačevanje povprečno v 115 dneh) in pa kupci z dogovorjenim rokom plačila 45 dni (plačevanje povprečno v 89 dneh).

8.2. Dodana vrednost na zaposlenega

Podatke sem razvrstila po dodani vrednosti nad 5.000,00 SIT; 0,00 – 5.000,00 SIT in na 0 SIT. Znotraj te razvrstitve pa na roke plačil. Tako razdeljenim podatkom sem statistično ocenjevala plačila s pomočjo enostavnih statistik. Tudi tu nisem zasledila vidne povezave med določenimi roki plačil in izvedenimi plačili kot dodano vrednostjo na zaposlenega. Dobila sem zelo različna povprečja plačil, standardne odklone in minimume ter maksimume, ki ne kažejo na povezavo višje dodane vrednosti na zaposlenega s povprečnimi plačili. Nekako bi razumeli, da če ima podjetje višjo dodano vrednost na zaposlenega, da plačuje račune hitreje z manjšimi zamudami ne glede na to, kakšen rok plačila ima.

V letu 1998 je bilo največ plačil pri dodani vrednosti nad 5.000,00 SIT z dogovorjenim rokom plačila 30 dni, ki so bila plačana povprečno v 17 dneh.

Največ kupcev je imelo dodano vrednost na zaposlenega med 0 in 5.000,00 SIT. Največ je bilo tistih, ki so imeli dogovorjen rok plačila 45 dni. Ti so plačevali povprečno v 91 dneh. Sledili so jim kupci z dogovorjenim rokom plačila 60 dni, ki so potrebovali za plačilo povprečno 71 dni. Tem so sledila plačila z dogovorjenim rokom plačila 30 dni (plačilo povprečno v 62 dneh).

Pri dodani vrednosti na zaposlenega 0,00 SIT so zajeti tudi kupci, za katere ni podatkov o boniteti. Največ je bilo plačil z dogovorjenim rokom plačila 0 dni, kar 305. Izvedena plačila pa so bila v povprečno 45 dneh. Sledila so jim plačila z dogovorjenim rokom plačila 30 dni, ki so bila izvedena povprečno v 95 dneh.

Dodana vrednost na zaposlenega v letu 1998	Nad 5.000,00 SIT	0,00 – 5.000,00 SIT	0,00 – 5.000,00 SIT	0,00 – 5.000,00 SIT	0,00 SIT	0,00 SIT
Rok plačila [dni]	30	45	60	30	0	30
Število plačil	344	420	353	218	305	269
Povprečje plačil [dni]	17	91	71	54	45	95
Mediana [dni]	24	78	70	41	7	66
Standardni odklon	17,1	77,3	23,7	55,9	82,1	129,0
Maksimum [dni]	87	928	160	403	538	897
Minimum [dni]	- 62	- 1	- 26	2	- 92	0

Tabela 15: Enostavne statistike glede na dodano vrednost na zaposlenega in dogovorjene roke plačil v letu 1998

Leto 1999 nam postreže s podobnimi podatki kot leto 1998. Tudi tu imamo največ plačil pri dodani vrednosti na zaposlenega nad 5.000,00 SIT pri dogovorjenem roku plačila 30 dni (povprečje plačil 30 dni).

Največ plačil pri dodani vrednosti na zaposlenega med 0,00 – 5.000,00 SIT je pri dogovorjenem roku plačila 60 dni (povprečje plačila 89 dni), sledijo dogovorjen rok plačila 45 dni (povprečje plačil 96 dni) in pa 30 dni (povprečje plačil 62 dni).

Pri dodani vrednosti na zaposlenega 0,00 SIT je največ plačil pri dogovorjenem plačilnem roku 0 dni (povprečje plačil 53 dni) in pa 30 dni (povprečje plačil 108 dni).

Dodana vrednost na zaposlenega v letu 1999	Nad 5.000,00 SIT	0,00 – 5.000,00 SIT	0,00 – 5.000,00 SIT	0,00 – 5.000,00 SIT	0,00 SIT	0,00 SIT
Rok plačila [dni]	30	60	45	30	0	30
Število plačil	241	461	237	143	724	207
Povprečje plačil [dni]	30	89	96	62	53	108
Mediana [dni]	31	85	70	35	25	91
Standardni odklon	35,6	35,7	132,6	118,1	70,1	94,3
Maksimum [dni]	353	320	832	869	283	610
Minimum [dni]	- 51	- 18	- 57	0	- 144	0

Tabela 16: Enostavne statistike glede na dodano vrednost na zaposlenega in dogovorjene roke plačil v letu 1999

Dodana vrednost na zaposlenega v letu 2000	Nad 5.000,00 SIT	0,00 – 5.000,00 SIT	0,00 – 5.000,00 SIT	0,00 – 5.000,00 SIT	0,00 SIT	0,00 SIT
Rok plačila [dni]	30	60	45	8	30	0
Število plačil	147	548	253	226	403	364
Povprečje plačil [dni]	39	99	81	257	89	2
Mediana [dni]	33	89	69	153	71	0
Standardni odklon	32,5	36,1	48,4	298,1	78,0	16,5
Maksimum [dni]	393	221	484	1191	685	223
Minimum [dni]	2	0	3	- 3	- 25	- 55

Tabela 17: Enostavne statistike glede na dodano vrednost na zaposlenega in dogovorjene roke plačil v letu 2000

V letu 2000 sem v tabeli zajela naslednje podatke:

- Pri dodani vrednosti na zaposlenega nad 5.000,00 SIT je bilo največ plačil z dogovorjenim rokom plačila 30 dni, ki so bila plačana povprečno v 30 dneh.
- Pri dodani vrednosti na zaposlenega med 0,00 – 5.000,00 SIT je bilo največ računov z dogovorjenim rokom plačila 60 dni, ki so bili plačani povprečno v 99 dneh. Sledili so jim računi z dogovorjenim rokom plačila 45 dni (plačani povprečno v 81 dneh) in nato računi z dogovorjenim rokom plačila 8 dni (plačani povprečno v 257 dneh).
- Pri dodani vrednosti na zaposlenega 0,00 SIT je bilo največ izdanih računov z dogovorjenim rokom plačila 30 dni (povprečna plačila 89 dni) in z dogovorjenim rokom plačila 0 dni (povprečna plačila 2 dni).

Dodana vrednost na zaposlenega v letu 2001	Nad 5.000,00 SIT	0,00 – 5.000,00 SIT	0,00 – 5.000,00 SIT	0,00 SIT	0,00 SIT	0,00 SIT
Rok plačila [dni]	90	60	45	0	30	60
Število plačil	141	397	173	366	170	120
Povprečje plačil [dni]	116	124	90	8	98	130
Mediana [dni]	116	114	54	0	66	118
Standardni odklon	8,7	41,2	55,2	41	117,3	80,3
Maksimum [dni]	147	224	236	417	619	466
Minimum [dni]	97	5	11	- 44	0	3

Tabela 18: Enostavne statistike glede na dodano vrednost na zaposlenega in dogovorjene roke plačil v letu 2001

V letu 2001 je prišlo do rahle spremembe, in sicer pri dodani vrednosti na zaposlenega nad 5.000,00 SIT. Tu je bilo največ plačil pri dogovorjenem roku plačila 90 dni, in sicer 141 (plačilo v povprečno 16 dneh).

Pri dodani vrednosti na zaposlenega med 0,00 – 5.000,00 SIT je bilo največ plačil pri dogovorjenem roku plačila 60 dni povprečno plačanih v 124 dneh. Sledila so jim plačila z dogovorjenim rokom plačila 45 dni, ki so bila plačana v povprečno 90 dneh.

Pri dodani vrednosti na zaposlenega 0,00 SIT je bilo največ plačil pri dogovorjenem roku plačila 0 dni, in sicer 366 (povprečje plačil 8 dni), sledila so plačila pri dogovorjenem roku plačila 30 dni (povprečje plačila 98 dni) in potem dogovorjen rok plačila 60 dni (povprečje plačil 130 dni).

Dodana vrednost na zaposlenega v letu 2002	Nad 5.000,00 SIT	Nad 5.000,00 SIT	0,00 – 5.000,00 SIT	0,00 – 5.000,00 SIT	0,00 SIT
Rok plačila [dni]	90	60	60	45	60
Število plačil	258	180	339	111	115
Povprečje plačil [dni]	118	115	110	54	102
Mediana [dni]	120	103	101	48	108
Standardni odklon	14,7	56,7	29,3	22,1	54,7
Maksimum [dni]	154	285	213	111	230
Minimum [dni]	80	0	46	- 42	0

Tabela 19: Enostavne statistike glede na dodano vrednost na zaposlenega in dogovorjene roke plačil v letu 2002

V letu 2002 vidimo v tabeli, da je pri dodani vrednosti na zaposlenega nad 5.000,00 SIT največ plačil pri dogovorjenem roku plačila 90 dni, in sicer 258 (povprečje plačil 118 dni), sledijo pa plačila z dogovorjenim rokom plačila 60 dni (povprečje plačil 115 dni).

Kupci, ki imajo dodano vrednost na zaposlenega med 0,00 – 5.000,00 SIT, so imeli največ dogovorjenih rokov plačil 60 dni (povprečna plačila 110 dni), sledi jim dogovorjeni rok plačil 45 dni (povprečje plačil 54 dni).

Plačila kupcev, ki so imela dodano vrednost na zaposlenega 0,00 SIT ali pa so brez bonitete, so zajeta v tabeli le tista, ki imajo dogovorjeni rok plačila 60 dni. Ta plačila so bila izvedena v povprečju v 102 dneh.

8.3. Poslovni uspeh

Poslovni uspeh podjetja ali ustanove je odvisen od kombinacije pomembnih poslovnih odločitev in mnogih podrobnosti v operativni izvedbi. Zato morajo usposobljeni in urejeni kadri delo opraviti natančno in pravočasno. Vodstvo mora zagotoviti potrebno disciplino in sodelovanje ter skrbeti za kvaliteto proizvodov ter urejenost in tehnično opremljenost delovnega okolja.

Empirična raziskava Collinsa in Porrassa, s katero sta avtorja raziskovala značilnosti podjetij, dolgoročno nadpovprečno uspešnih (vizionarskih) v njihovih panogah, ki že več kot petdeset let prehitujejo svoje konkurente v poslovnih izidih, je pokazala nekatere značilnosti, ki so bile v povezavi s strateškim načrtovanjem skupni imenovalec analiziranih vizionarskih podjetij. Avtorja ugotavljata, da se pri ustvarjanju vizije podjetja velja osredotočiti na dve osnovni soodvisni sestavini: ključno ideologijo in zamišljeno bodočnost. Ideologija, ki bi bila primerna za katerokoli podjetje, ne obstaja. Potrebno je raziskati sestavine v vsakem podjetju ločeno, jih narediti razpoznavne in jih opredeliti kot ideološki kult. Pri razjasnitvi ključne ideologije je odločilen korak osvojitve prepričanj, ki so verodostojna. Izključno je to notranja značilnost podjetja, s katero se identificirajo

zaposleni. Podjetje mora pravočasno oblikovati in uresničevati strategije, ki jih mora prilagajati hitro spreminjajočemu zunanjemu okolju. Torej se mora hitro in pravilno odzivati na zunanje spremembe. Temu morajo slediti zaposleni (Kokol, 2003, str. 223-224).

Poslovni uspeh v letu 1998	Nad 10.000,00 SIT	Nad 10.000,00 SIT	0,00 - 10.000,00 SIT	0,00 SIT	0,00 SIT	Negativni
Rok plačila [dni]	60	30	30	0	30	45
Število plačil	234	123	392	305	267	284
Povprečje plačil [dni]	71	51	22	45	96	88
Mediana [dni]	71	39	27	7	66	91
Standardni odklon	19,8	66,8	21,0	82,1	128,4	38,4
Maksimum [dni]	114	403	147	538	897	168
Minimum [dni]	- 26	- 62	0	- 92	0	- 1

Tabela 20: Enostavne statistike glede na poslovni uspeh in dogovorjene roke plačil v letu 1998

V letu 1998 je bilo največ računov kupcev s poslovnim uspehom obračunskega obdobja nad 10.000,00 SIT dogovorjenih z rokom plačila 60 dni, ki so bili plačani povprečno v 71 dneh. Sledili so jim računi z dogovorjenim rokom plačila 30 dni, ki so bili v povprečju plačani v 51 dneh.

Največ plačil kupcev s poslovnim uspehom obračunskega obdobja med 0,00 – 10.000,00 SIT je bilo z dogovorjenim rokom plačila 30 dni, ki so bila izvedena v povprečju v 22 dneh s standardnim odklonom 21, maksimumom 147 dni ter minimumom 0 dni.

V tabeli sem zajela tudi plačila kupcev, ki so imela poslovni uspeh 0,00 SIT ali pa so bila brez bonitete. Največ plačil je bilo računov z dogovorjenim rokom plačila 0 dni in sicer 305 (povprečje plačil 45 dni, stand. odk. 82), sledijo jim plačila z dogovorjenim rokom plačila 30 dni. Tu je bilo plačil 267, ki so bila plačana v povprečju v 96 dneh s standardnim odklonom 128.

Nekaj kupcev je imelo tudi negativni poslovni uspeh. V tabeli sem zajela le račune z dogovorjenim rokom plačila 45 dni, ki so bili plačani povprečno v 88 dneh s standardnim odklonom 38.

Poslovni uspeh v letu 1999	Nad 10.000,00 SIT	Nad 10.000,00 SIT	Nad 10.000,00 SIT	0,00 – 10.000,00 SIT	0,00 SIT	0,00 SIT
Rok plačila [dni]	60	45	30	30	0	30
Število plačil	378	154	145	228	725	204
Povprečje plačil [dni]	86	71	51	26	53	109
Mediana [dni]	85	70	41	30	24	91
Standardni odklon	32,2	26,7	39,9	30,2	70,1	94,6
Maksimum [dni]	320	148	353	277	283	610
Minimum [dni]	- 18	- 57	- 51	- 17	- 144	0

Tabela 21: Enostavne statistike glede na poslovni uspeh in dogovorjene roke plačil v letu 1999

V letu 1999 sem tudi razdelila kupce glede na poslovni uspeh nad 10.000,00 SIT v obračunskem obdobju. Ti kupci so imeli dogovorjen rok plačila največkrat 60 dni (povprečna plačila v 86 dneh z odklonom 32) potem pa še 45 dni (povprečna plačila 71 dni z odklonom 27) in pa 30 dni (povprečna plačila 51 dni z odklonom 40).

Nekateri kupci so imeli poslovni uspeh obračunskega obdobja med 0,00 – 10.000,00 SIT. V tabeli sem zajela le statistike za dogovorjen plačilni rok 30 dni, ki je bil izveden v povprečju v 26 dneh z odklonom 30.

Kupci s poslovnim uspehom obračunskega obdobja 0,00 SIT so imeli največ plačil računov z dogovorjenim rokom plačila 0 dni (povprečje plačil 53 dni z odklonom 70) in pa 30 dni (povprečje plačil 109 dni s standardnim odklonom 95, maksimumom 610 dni in minimumom 0 dni).

Poslovni uspeh v letu 2000	Nad 10.000,00 SIT	Nad 10.000,00 SIT	0,00 - 10.000,00 SIT	0,00 SIT	0,00 SIT	Negativni
Rok plačila [dni]	60	8	45	0	30	45
Število plačil	480	158	99	361	201	105
Povprečje plačil [dni]	102	195	48	2	90	97
Mediana [dni]	91	80	49	0	73	94
Standardni odklon	36,6	280,5	13,7	16,6	78,2	36,1
Maksimum [dni]	221	1191	112	223	685	181
Minimum [dni]	0	- 58	3	- 55	-25	9

Tabela 22: Enostavne statistike glede na poslovni uspeh in dogovorjene roke plačil v letu 2000

Kakor je razvidno iz zgornje tabele 22, so bili v letu 2000 kupci, ki so imeli:

- poslovni uspeh obračunskega obdobja nad 10.000,00 SIT z izdanimi računi in dogovorjenim rokom plačila 60 dni (povprečje plačil 102 dni z odklonom 37) in pa 8 dni (povprečje plačil 195 dni z odklonom 281);
- poslovni uspeh obračunskega obdobja med 0,00 – 10.000,00 SIT z izdanimi računi ter z dogovorjenim rokom plačila 45 dni in v povprečju plačanim v 48 dneh;
- poslovni uspeh obračunskega obdobja 0,00 SIT z izdanimi računi ter dogovorjenim rokom plačila 0 dni (povprečje plačil 2 dneva z odklonom 17) in 30 dni (povprečje plačil 90 dni z odklonom 78);
- negativni poslovni uspeh obračunskega obdobja z izdanimi računi z dogovorjenim rokom plačila 45 dni in v povprečju plačanim v 97 dneh z odklonom 36.

Poslovni uspeh v letu 2001	Nad 10.000,00 SIT	Nad 10.000,00 SIT	Nad 10.000,00 SIT	0,00 – 10.000,00 SIT	0,00 SIT	0,00 SIT	0,00 SIT	Negativni
Rok plačila [dni]	60	8	90	30	0	45	30	8
Število plačil	403	177	141	65	366	202	163	94
Povprečje plačil [dni]	120	194	116	41	8	66	101	291
Mediana [dni]	111	57	116	32	0	53	70	200
Standardni odklon	41,7	234,5	8,7	27,7	40,7	46,7	119,0	316,2
Maksimum [dni]	224	857	147	166	417	274	619	907
Minimum [dni]	32	- 29	97	- 12	- 44	6	0	7

Tabela 23: Enostavne statistike glede na poslovni uspeh in dogovorjene roke plačil v letu 2001

Leto 2001 nam ni prineslo nič novega, še vedno sem razdeljevala kupce glede na poslovni uspeh obračunskega obdobja in po dogovorjenih rokih plačil. Tako imamo kupce s poslovnim uspehom nad 10.000,00 SIT z dogovorjenim rokom plačila 60 dni, ki so plačali v tem letu 403-krat v povprečju v 120 dneh z odklonom 42. Kupce z dogovorjenim rokom plačila 8 dni (povprečje plačil 194 dni, odklon 235) in pa 90 dni (povprečje plačil 116 dni, standardni odklon 9).

Za kupce s poslovnim uspehom med 0,00 – 10.000,00 SIT sem zajela v tabeli statistike le za račune z dogovorjenim rokom plačila 30 dni. Ti so bili v povprečju plačani v 41 dneh.

Veliko je bilo plačil kupcev, ki so imeli poslovni uspeh obračunskega obdobja 0,00 SIT z dogovorjenim rokom plačila 0 dni (povprečje plačil 8 dni), 45 dni (povprečje plačil 66 dni) in pa 30 dni (povprečje plačil 101 dan).

Pri negativnem poslovnem uspehu obračunskega obdobja sem zajela le dogovorjeni rok plačila 8 dni. Tu je bilo plačil 94, ki so bila izvedena povprečno v 291 dneh s standardnim odklonom 316.

Poslovni uspeh v letu 2002	Nad 10.000,00 SIT	0,00 - 10.000,00 SIT	0,00 - 10.000,00 SIT	0,00 SIT	Negativni
Rok plačila [dni]	30	90	45	60	60
Število plačil	349	220	155	116	73
Povprečje plačil [dni]	107	123	92	102	100
Mediana [dni]	100	122	70	108	83
Standardni odklon	32,7	10,1	56,1	54,7	40,0
Maksimum [dni]	213	154	204	230	205
Minimum [dni]	30	94	- 42	0	46

Tabela 24: Enostavne statistike glede na poslovni uspeh in dogovorjene roke plačil v letu 2002

V tabeli 24 si lahko ogledamo na kakšen način so plačevali kupci z dogovorjenim rokom plačila 30 dni, ki so imeli poslovni uspeh v obračunskem obdobju nad 10.000,00 SIT. Plačil je bilo 349 in so bila v povprečju plačana v 107 dneh z odklonom 33.

Največ je bilo plačil kupcev s poslovnim uspehom med 0,00 – 10.000,00 SIT z dogovorjenim rokom plačila 90 dni (povprečje plačil 123 dni) in pa 45 dni (povprečje plačil 92 dni).

Kupci, ki so imeli poslovni uspeh obračunskega obdobja enak 0, so imeli največkrat dogovorjen rok plačila 60 dni. Ti računi so bili v povprečju plačani v 102 dneh.

Kupci z negativnim poslovnim uspehom obračunskega obdobja so imeli največkrat dogovorjen rok plačila 60 dni (povprečje plačil 100 dni z odklonom 40).

Ko sem zasledovala, ali je povezava med roki plačil in poslovnim uspehom vidna, sem s pomočjo histogramov prišla do rezultata, da tu ni vidne povezave. Podatke sem delila glede na poslovni uspeh nad 10.000,00 SIT v obračunskem obdobju enega leta, na 0,00 – 10.000,00 SIT; na 0,00 SIT in pa na negativni poslovni uspeh obračunskega obdobja.

8.4. Letni promet

V tabeli 25 si lahko ogledamo, kakšen je bil celotni promet v posameznih letih. Dodala sem še delež in število tistih kupcev, ki so presegli celotni promet 10.000.000,00 SIT v posameznem letu. Vidimo, da je za nas najpomembnejših 30 največjih kupcev, ki dosežejo več kot 80 % celotnega prometa. Zato je smiselno poznati te kupce čim bolje. Vsekakor moramo biti seznanjeni z njihovo boniteto, načrti razvoja v prihodnosti, njihovo vizijo in strategijo, kako doseči zastavljene cilje. V tesnem kontaktu pa moramo biti tudi z zaposlenimi v teh podjetjih. Kajti le ti nam bodo zaupali tudi notranje informacije. Lahko nas bodo opozorili na morebitni preobrat v njihovem poslovanju.

Leto	Celotni promet v letu	Vsota prometa nad 10.000.000,00 SIT	Delež v %	Število kupcev, ki so presegli letni promet 10.000.000,00 SIT
1998	1.020.318.399	829.863.525	81,3	16
1999	922.572.154	726.607.728	78,8	20
2000	925.675.177	746.146.591	80,6	27
2001	1.197.063.893	1.004.309.726	83,9	26
2002	1.379.421.066	1.158.877.364	84,0	30
Skupaj	5.445.050.688	4.465.804.935	82,0	Povprečje 23,8

Tabela 25: Promet po letih

V spodnjih petih tabelah sem tabelarično predstavila histograme, ki razdelijo kupce na tiste, ki so presegli 10.000.000,00 SIT letnega prometa in na tiste, ki te vsote niso dosegli. Podatke sem razvrščala tudi po rokih plačila. Nisem našla povezave med roki plačil, izvedenimi plačili in prometom.

Promet v letu 1998	Nad 10.000.000 SIT	Nad 10.000.000 SIT	Nad 10.000.000 SIT	Pod 10.000.000 SIT	Pod 10.000.000 SIT	Pod 10.000.000 SIT
Rok plačila [dni]	30	45	60	30	8	15
Število plačil	491	334	287	340	215	148
Povprečje plačil [dni]	38	98	68	73	186	40
Mediana [dni]	30	90	66	41	35	16
Standardni odklon	42,6	84,0	20,5	120,9	272,1	83,2
Maksimum [dni]	313	928	160	897	1436	522
Minimum [dni]	0	- 1	- 26	- 62	- 33	- 8

Tabela 26: Enostavne statistike glede na promet in dogovorjene roke plačil v letu 1998

V zgornji tabeli 26 si lahko ogledamo najznačilnejše zbirne enostavnih statistik za leto 1998. Pri prometu nad 10.000.000,00 SIT po določenem kupcu vidimo, da je bilo največ plačil računov (kar 491) z dogovorjenim rokom plačila 30 dni (povprečna plačila 38 dni), pri 45 dneh jih je bilo 334 (povprečna plačila 98 dni) in pa 60 dni, ko je bilo plačil 287 (povprečje plačil 68 dni).

Pregled po prometu pod 10.000.000,00 SIT v letu na enega kupca nam pove, da je bilo izdanih največ računov z dogovorjenim rokom plačila 30 dni (povprečje plačil 73 dni z odklonom 121), 8 dni (povprečje plačil 186 dni z odklonom 272) in pa 15 dni (povprečje plačil 40 dni z odklonom 83).

Promet v letu 1999	Nad 10.000.000 SIT	Nad 10.000.000 SIT	Nad 10.000.000 SIT	Pod 10.000.000 SIT	Pod 10.000.000 SIT	Pod 10.000.000 SIT
Rok plačila [dni]	0	60	30	30	0	15
Število plačil	560	378	298	293	245	152
Povprečje plačil [dni]	59	85	66	64	29	34
Mediana [dni]	31	84	34	40	1	21
Standardni odklon	72,8	32,7	81,6	98,2	54,0	41,0
Maksimum [dni]	230	320	610	869	283	305
Minimum [dni]	- 144	- 18	- 51	- 34	- 43	- 7

Tabela 27: Enostavne statistike glede na promet in dogovorjene roke plačil v letu 1999

Kupci, ki so presegli letni promet 10.000.000,00 SIT v letu 1999, so največkrat imeli dogovorjene plačilne roke 0 dni (število plačil 560, povprečje plačil 59 dni), 60 dni (število plačil 378, povprečje plačil 85 dni) in pa 30 dni (število plačil 298, povprečje plačil 66 dni).

Kupci, ki pa so napravili manj prometa kot 10.000.000,00 SIT, so imeli večinoma dogovorjene plačilne roke 30 dni (število plačil 293, povprečje plačil 64 dni), 0 dni (število plačil 245, povprečje plačil 29 dni) in 15 dni (število plačil 152, povprečje plačil 34 dni).

Promet v letu 2000	Nad 10.000.000 SIT	Nad 10.000.000 SIT	Nad 10.000.000 SIT	Nad 10.000.000 SIT	Pod 10.000.000 SIT	Pod 10.000.000 SIT
Rok plačila [dni]	60	0	45	30	30	0
Število plačil	488	277	265	210	249	224
Povprečje plačil [dni]	102	1	80	79	53	7
Mediana [dni]	90	0	73	44	35	0
Standardni odklon	37,7	16,2	34,1	63,2	70,7	35,6
Maksimum [dni]	221	223	196	292	685	384
Minimum [dni]	0	- 28	3	0	- 25	- 98

Tabela 28: Enostavne statistike glede na promet in dogovorjene roke plačil v letu 2000

V letu 2000 je prišlo do rahlega preobrata pri kupcih, ki imajo letni promet nad 10.000.000,00 SIT. Začeli so plačevati račune z daljšimi dogovorjenimi roki plačil, in sicer je bilo 488 plačil računov z dogovorjenim rokom plačila 60 dni (povprečje plačil 102 dni, odklon 38), 277 plačil računov z dogovorjenim rokom plačila 0 dni (povprečje plačil 1 dan, odklon 16), 265 plačil računov z dogovorjenim rokom plačila 45 dni (povprečje plačil 80 dni, odklon 34) ter 210 plačil računov z dogovorjenim rokom plačila 30 dni (povprečje plačil 79 dni, odklon 63).

Kupci, ki so imeli manjši letni promet kot 10.000.000,00 SIT, so imeli največkrat dogovorjene plačilne roke 30 dni (število plačil 249, povprečje plačil 53 dni) in 0 dni (število plačil 224, povprečje plačil 7 dni).

Promet v letu 2001	Nad 10.000.000 SIT	Nad 10.000.000 SIT	Nad 10.000.000 SIT	Nad 10.000.000 SIT	Pod 10.000.000 SIT	Pod 10.000.000 SIT
Rok plačila [dni]	60	0	8	90	0	30
Število plačil	467	243	174	173	206	187
Povprečje plačil [dni]	127	11	131	126	12	51
Mediana [dni]	113	0	26	117	0	36
Standardni odklon	49,4	43,7	185,5	42,3	48,0	43,8
Maksimum [dni]	466	417	672	384	345	290
Minimum [dni]	19	- 44	- 29	91	- 29	- 12

Tabela 29: Enostavne statistike glede na promet in dogovorjene roke plačil v letu 2001

Kupci z letnim prometom nad 10.000.000,00 SIT so v letu 2001 večinoma plačevali račune z dogovorjenimi plačilnimi roki 60 dni (povprečje plačil 127 z odklonom 49 in številom plačil 467), 0 dni (povprečje plačil 11 dni z odklonom 44 in številom plačil 243), 8 dni (povprečje plačil 131 dni z odklonom 186 in številom plačil 174) in 90 dni (povprečje plačil 126 dni z odklonom 42 in številom plačil 173).

Kupci z letnim prometom manjšim kot 10.000.000,00 SIT so plačevali račune z dogovorjenim rokom plačila 0 dni (povprečje plačil 12 dni, število plačil 206) in 30 dni (povprečje plačil 51 dni, število plačil 187).

Promet v letu 2002	Nad 10.000.000 SIT	Nad 10.000.000 SIT	Nad 10.000.000 SIT	Pod 10.000.000 SIT	Pod 10.000.000 SIT
Rok plačila [dni]	60	90	45	30	60
Število plačil	514	332	203	222	121
Povprečje plačil [dni]	113	117	87	61	98
Mediana [dni]	108	119	69	36	78
Standardni odklon	40,1	19,7	54,0	64,8	55,8
Maksimum [dni]	230	235	334	516	285
Minimum [dni]	0	80	- 42	0	0

Tabela 30: Enostavne statistike glede na promet in dogovorjene roke plačil v letu 2002

V letu 2002 so kupci, ki imajo letni promet nad 10.000.000,00 SIT, plačevali račune že s precej daljšimi dogovorjenimi roki plačil, in sicer 60 dni (število plačil 514, povprečje plačil 113 dni in odklon 40), 90 dni (število plačil 332, povprečje plačil 117 dni z odklonom 20) in 45 dni (število plačil 203, povprečje plačil 87 dni z odklonom 54).

Tudi pri kupcih, ki napravijo manj letnega prometa kot 10.000.000,00 SIT, opazimo podaljšanje dogovorjenih rokov plačil. Največ je plačil računov z dogovorjenim rokom plačila 30 dni, in sicer 222 (povprečje plačil 61 dni z odklonom 65) in pa 60 dni (število plačil 121, povprečje plačil 98 dni z odklonom 56).

9. IZBIRA METOD ZA DOLOČANJE BONITETNE OCENE

Za določanje bonitetne ocene sem uporabila Kraličkov in Altmanov model. Oba modela sem opisala že v tretjem poglavju, kjer sem predstavila glavne načine določanja bonitetne ocene. Metodi vsebujeta kvantitativne kazalnike, ki so med lažje dosegljivimi. Metodi sami sta zelo enostavni in nam podata vrednosti, ki dokaj dobro uvrstijo preučevano podjetje v določen bonitetni razred. Podatek, ki ga hitro dobimo na relativno enostaven način, je v današnjem času velika prednost. Dobro vemo, da nam časa za detaljno raziskovanje in iskanje težko dosegljivih podatkov primanjkuje. To si lahko privoščijo raziskovalne ustanove. Podjetje, ki pa je ves čas na trgu, mora biti inovativno, hitro prilagodljivo, da opazi priložnosti in jih tudi izkoristi sebi v prid. Temu primerno se morajo obnašati tudi zaposleni, ki morajo slediti vodstvu in čim boljše opravljati svoje zadolžitve.

Leto	Podjetje v resnih težavah	Vmesna meja	Finančno močno podjetje	Brez bonitetne ocene	Vsa plačila
1998	47	976	827	748	2598
1999	82	942	649	1113	2786
2000	276	832	616	742	2466
2001	141	948	579	788	2456
2002	424	886	253	395	1958
Skupaj	970	4584	2924	3786	12264

Tabela 31: Število plačil glede na izračunano bonitetno oceno po Altmanovem modelu

Iz zgornje tabele 31 je razvidno, da se število plačil podjetij ocenjenih kot podjetje v resnih težavah z leti povečuje. Le v letu 2001 je bilo manjše število plačil kot pa v letu 2000. Podjetjem z bonitetno oceno vmesna meja, določeno po Altmanovem modelu, pa z leti pada število plačil. Največ plačil je v letu 1998, najmanj pa v letu 2002, ko jih je 886. V letu 2001 je število plačil višje kot v letih 2000 in 2002. Število plačil podjetij, ocenjenih po Altmanovem modelu kot finančno močno podjetje, se z leti enakomerno zmanjšuje.

Leto	Podjetje v resnih težavah	Vmesna meja	Finančno močno podjetje	Brez bonitetne ocene	Vsi kupci
1998	6	43	51	89	189
1999	12	51	37	100	200
2000	18	37	41	115	211
2001	12	33	36	107	188
2002	15	41	19	70	145
Skupaj	63	205	184	481	933

Tabela 32: Število kupcev glede na izračunano bonitetno oceno po Altmanovem modelu

Pri pregledu tabele 32 zasledimo enak trend naraščanja in padanja kot pri številu plačil. Tu si lahko ogledamo še, koliko je bilo kupcev v posameznih letih, ki niso imeli bonitetne ocene. Vidimo, da je takih v letu 1998 89 izmed 189. V letu 1999 je bila polovica kupcev z bonitetno oceno. V letu 2000 ni imelo bonitetne ocene 115 kupcev izmed 211. Tudi v letu 2001 je bilo več kupcev brez bonitetne ocene, in sicer 107, kot tistih z bonitetno oceno (81). V letu 2002 pa se je zgodil preobrat. Bonitetno oceno je imelo 75 kupcev, brez ocene pa je bilo 70 kupcev.

Leto	Ogrožen obstoj	Mejna vrednost	Povprečno	Zelo dobro	Izjemno dobro	Brez bonitetne ocene	Vsa plačila
1998	313	699	577	146	115	748	2598
1999	120	938	433	28	154	1113	2786
2000	325	923	285	79	112	742	2466
2001	381	966	91	73	157	788	2456
2002	194	1074	160	48	87	395	1958
Skupaj	1333	4600	1546	374	625	3786	12264

Tabela 33: Število plačil glede na izračunano bonitetno oceno po Kraličkovem modelu

Leto	Ogrožen obstoj	Mejna vrednost	Povprečno	Zelo dobro	Izjemno dobro	Brez bonitetne ocene	Vsi kupci
1998	16	30	27	15	12	89	189
1999	14	38	27	8	13	100	200
2000	11	39	26	5	15	115	211
2001	13	37	16	6	9	107	188
2002	13	26	19	8	9	70	145
Skupaj	67	170	115	42	58	481	933

Tabela 34: Število kupcev glede na izračunano bonitetno oceno po Kraličkovem modelu

Ob pregledu tabel 33 in 34 zasledimo podobnosti, ki sem jih že opisala, le da je po Kraličkovem modelu 5 različnih ocen. Plačila so razdeljena na pet različnih razredov ravno tako kot, so razvrščeni kupci.

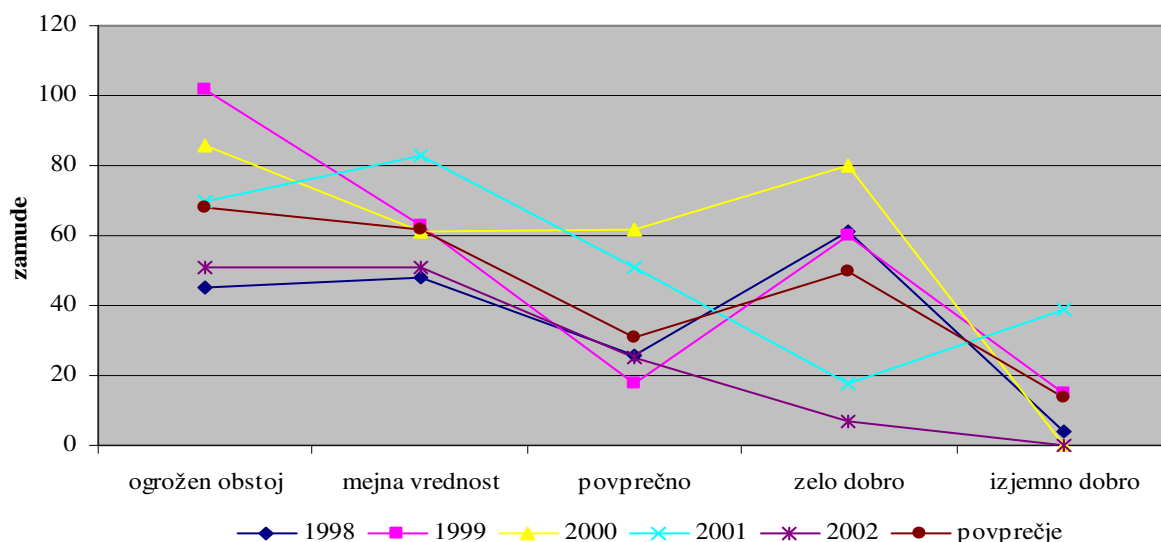
10. ANALIZA RAZLIČNIH METOD ZA DOLOČITEV BONITETNE OCENE

10.1. Kraličkov model

Pri Kraličkovem modelu moramo poznati naslednje kazalnike: sredstva, zaloge, zunajbilančna sredstva, finančne in poslovne obveznosti, zunajbilančne obveznosti, poslovne prihodke, davke, čisti poslovni izid obračunskega obdobja in enostavni denarni tok. S pomočjo histogramov sem ugotovila, da je možno s pomočjo Kraličkovega modela ugotoviti neko povezavo med zamudami in bonitetno oceno in s tem posredno tudi s sodelujočimi kazalniki. Poskusila sem tudi z izločitvijo plačil obresti. Tu se še lepše vidi, da obstaja povezava z bonitetno oceno, kar si lahko ogledamo v spodnjih tabelah. Povprečne zamude so daljše pri bonitetni oceni ogrožen obstoj, kot pri oceni izjemno dobro.

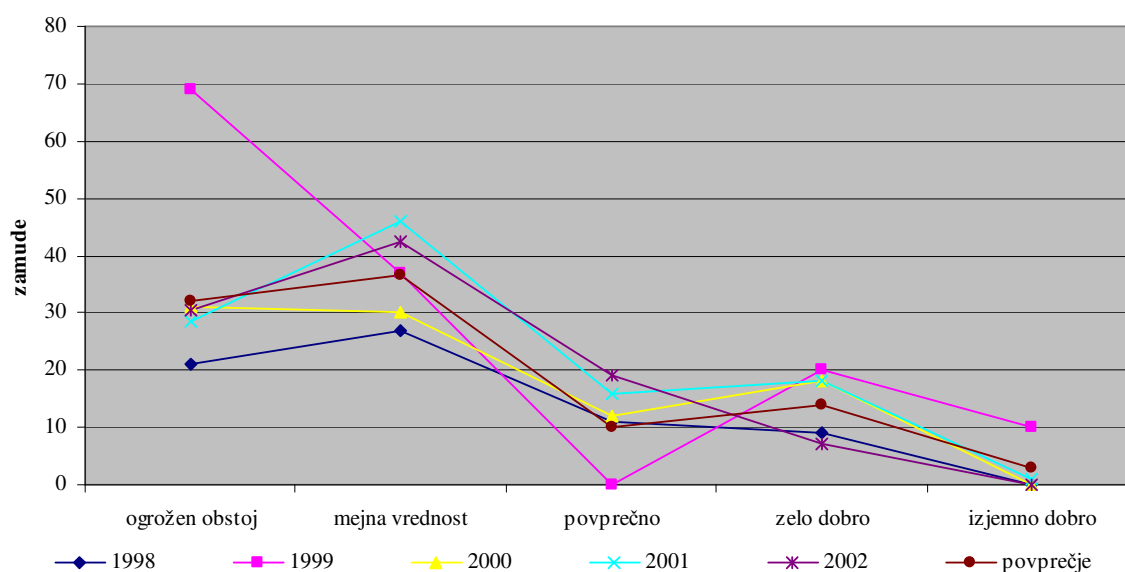
Ocena	Ogrožen obstoj	Mejna vrednost	Povprečno	Zelo dobro	Izjemno dobro
Povprečje zamud [dni]	68	62	31	50	14
Mediana [dni]	12	27	3	10	0
Standardni odklon	151,8	123,0	123,5	165,8	79,8
Varianca	23031	15125	15261	27477	6376
Maksimum [dni]	1057	1183	1183	986	842
Minimum [dni]	- 77	- 87	- 135	- 41	- 41

Tabela 35: Enostavne statistike glede na bonitetno oceno (zajem vseh podatkov od 1998 – 2002 skupaj)

Slika 18: Graf povprečnih zamud po letih glede na bonitetno oceno, določeno po Kraličkovem modelu

Iz grafa (slika 18) razberemo, da so kupci z oceno mejna vrednost v letu 2001 imeli višje povprečne zamude kot pa kupci z bonitetno oceno po Kraličkovem modelu ogrožen obstoj. To si lahko razlagamo tudi z recesijo, ki je bila v tem letu. Ti kupci so odlašali s plačevanjem, ker tudi od svojih kupcev niso dobili plačil. Pri kupcih, ki imajo oceno ogrožen obstoj, se je velikokrat dogajalo, da so morali plačevati blago pred prevzemom. Zato so tudi povprečne zamude krajše. Pri bonitetni oceni zelo dobro, določeni s pomočjo Kraličkovega modela, so povprečne zamude v vseh petih opazovanih letih precej višje kot pri oceni povprečno, ravno tako določeni s pomočjo Kraličkovega modela. Podobno se je zgodilo tudi v letu 1998, 1999 in 2000. Zakaj je prišlo do takšne povprečne zamude, je možno razložiti s tem, da ti kupci investirajo ali denar naložijo med tem časom. S plačevanjem obveznosti svojim dobaviteljem pa malo počakajo in tako izkoristijo to obveznost kot brezplačen kredit (če dobavitelj ne zaračunava obresti). Le v letu 2001 so bile zamude krajše pri kupcih z bonitetno oceno zelo dobro, določeno po Kraličkovem modelu, kot pri kupcih z oceno izjemno dobro. V letu 2001 lahko rečemo, da se je podobno dogajalo s kupci z bonitetno oceno izjemno dobro, saj so zavlačevali s plačevanjem svojih obveznosti do dobavitelja (nas) zaradi lastnih interesov. V letu 2002 se je stanje nekako normaliziralo, kar pomeni, da se je pričela gospodarska rast v Evropi in v svetu. Pri nas se je to najbolj opazilo v drugi polovici leta. Če si še ogledamo povprečne zamude v odvisnosti od bonitetne ocene, vidimo linearno povezavo. Torej: zamude so najdaljše pri najslabši oceni, pri najboljši bonitetni oceni pa najkrajše.

Slika 19: Graf povprečnih zamud po letih glede na bonitetno oceno (pri podatkih so izpuščene obresti)

Podoben diagram kot pri vseh podatkih dobimo pri povprečnih zamudah v odvisnosti od bonitetne ocene, če izločimo obresti. Tu je dobro vidno, kako velik porast k povprečnim zamudam dobimo, če upoštevamo ali izločimo obresti.

Ocena	Ogrožen obstoj	Mejna vrednost	Povprečno	Zelo dobro	Izjemno dobro
Povprečje zamud [dni]	32	36,9	9,5	13	3
Mediana [dni]	8	24	2	7	0
Standardni odklon	74,4	60,4	58,3	48,3	15,6
Varianca	5539	3647	3403	2333	245
Maksimum [dni]	953	953	883	548	220
Minimum [dni]	- 77	- 87	- 135	- 41	- 41

Tabela 36: Enostavne statistike glede na bonitetno oceno (zajem podatkov brez obresti in njihovih plačil od 1998 – 2002 skupaj)

Izmed vseh plačil sem izločila plačila in račune za obresti, ker vsi kupci plačujejo obresti kasneje ali pa sploh ne. Tako moramo priznavati popuste za obresti, ki so bile zaračunane pred enim ali celo več leti. Zgodi pa se tudi, da se po dveh ali treh letih te terjatve odpišejo. V zgornjih dveh tabelah si lahko ogledamo enostavne statistike po posameznih bonitetnih ocenah za vsa plačila in plačila, kjer so izločene obresti. Oba grafa nam posredujeta informacijo, da so zamude v zvezi z bonitetno oceno, pridobljeno po Kraličkovem modelu, in posredno tudi s kazalniki, ki pri tej bonitetni oceni nastopajo. Slabše ko je ocenjen kupec, z večjo zamudo bo plačeval račune. Če je kupec bolje ocenjen, bodo zamude krajše.

Ocena	Ogrožen obstoj	Mejna vrednost	Povprečno	Zelo dobro	Izjemno dobro
Povprečje zamud [dni]	21	27	12	9	0
Mediana [dni]	7	14	0	6	0
Standardni odklon	69,6	53,2	84,5	22,5	7,7
Varianca	4842	2831	7134	508	59
Maksimum [dni]	953	953	883	84	26
Minimum [dni]	-77	- 86	- 92	- 41	- 33

Tabela 37: Enostavne statistike glede na bonitetno oceno (zajem podatkov brez obresti in njihovih plačil za leto 1998)

V letu 1998 so bile statistike po Kraličkovem modelu naslednje:

- Pri bonitetni oceni ogrožen obstoj je bilo povprečje zamud 21 dni, standardni odklon 70, maksimum 953 dni in minimum -77 dni.
- Pri bonitetni oceni mejna vrednost so bile povprečne zamude 27 dni in standardni odklon 53.
- Pri oceni povprečno so bile povprečne zamude 12 dni in standardni odklon 85.
- Pri oceni zelo dobro so bile povprečne zamude 9 dni (odklon 23, maksimum 84 dni in minimum -41 dni).
- Povprečne zamude pri oceni izjemno dobro so bile 0 dni (odklon 8, maksimum 26 dni, minimum -33 dni).

Ocena	Ogrožen obstoj	Mejna vrednost	Povprečno	Zelo dobro	Izjemno dobro
Povprečje zamud [dni]	69	37	0	20	10
Mediana [dni]	20	22	1	19	0
Standardni odklon	159,2	90,0	23,0	20,6	18,3
Varianca	25342	8104	526	428	334
Maksimum [dni]	873	873	126	70	77
Minimum [dni]	- 59	- 78	- 102	- 16	- 30

Tabela 38: Enostavne statistike glede na bonitetno oceno (zajem podatkov brez obresti in njihovih plačil za leto 1999)

Tudi v letu 1999 se opazi povezava med zamudami in bonitetno oceno. Pri bonitetni oceni ogrožen obstoj so povprečne zamude 69 dni (odklon 159), pri oceni mejna vrednost 37 dni (odklon 90), pri oceni povprečno 0 dni (odklon 23), pri oceni zelo dobro so povprečne zamude 20 dni (odklon 21) in pri oceni izjemno dobro 10 dni (odklon 18).

Ocena	Ogrožen obstoj	Mejna vrednost	Povprečno	Zelo dobro	Izjemno dobro
Povprečje zamud [dni]	31	30	12	18	0
Mediana [dni]	19,5	20	6	16	0
Standardni odklon	48,0	40,0	46,8	22,8	8,1
Varianca	2300	1598	2187	521	66
Maksimum [dni]	383	383	439	98	29
Minimum [dni]	- 53	- 60	- 135	- 23	- 41

Tabela 39: Enostavne statistike glede na bonitetno oceno (zajem podatkov brez obresti in njihovih plačil za leto 2000)

Iz zgornje tabele 39 razberemo, da so bile povprečne zamude v letu 2000 naslednje:

Pri bonitetni oceni ogrožen obstoj 31 dni (odklon 48), pri oceni mejna vrednost 30 dni (odklon 40), pri oceni povprečno 12 dni (odklon 47), pri oceni zelo dobro 18 dni (odklon 23) in pri bonitetni oceni izjemno dobro 0 dni (odklon 8).

V letu 2001 pa so bile povprečne zamude pri bonitetni oceni ogrožen obstoj 29 dni (mediana 1 dan, odklon 64), pri oceni mejna vrednost 46 dni (mediana 27 dni, odklon 57), pri oceni povprečno 16 dni (mediana 10 dni, odklon 20), pri oceni zelo dobro so kupci zamujali s plačili v povprečju za 18 dni (mediana 1 dan, odklon 96). Kupci z bonitetno oceno izjemno dobro so v povprečju zamujali s plačili za 1 dan (mediana 0 dni, odklon 11).

Ocena	Ogrožen obstoj	Mejna vrednost	Povprečno	Zelo dobro	Izjemno dobro
Povprečje zamud [dni]	29	46	16	18	1
Mediana [dni]	1	27	10	- 1	0
Standardni odklon	63,8	57,1	20,4	95,5	11,0
Varianca	4066	3264	416	9119	122
Maksimum [dni]	302	405	70	548	36
Minimum [dni]	- 55	- 55	- 34	- 36	- 34

Tabela 40: Enostavne statistike glede na bonitetno oceno (zajem podatkov brez obresti in njihovih plačil za leto 2001)

Ocena	Ogrožen obstoj	Mejna vrednost	Povprečno	Zelo dobro	Izjemno dobro
Povprečje zamud [dni]	31	42	19	7	0
Mediana [dni]	17,5	31	6	2	0
Standardni odklon	41,7	52,4	30,8	12,2	25,6
Varianca	1740	2748	947	150	655
Maksimum [dni]	230	390	179	30	220
Minimum [dni]	- 30	- 87	- 23	- 18	- 32

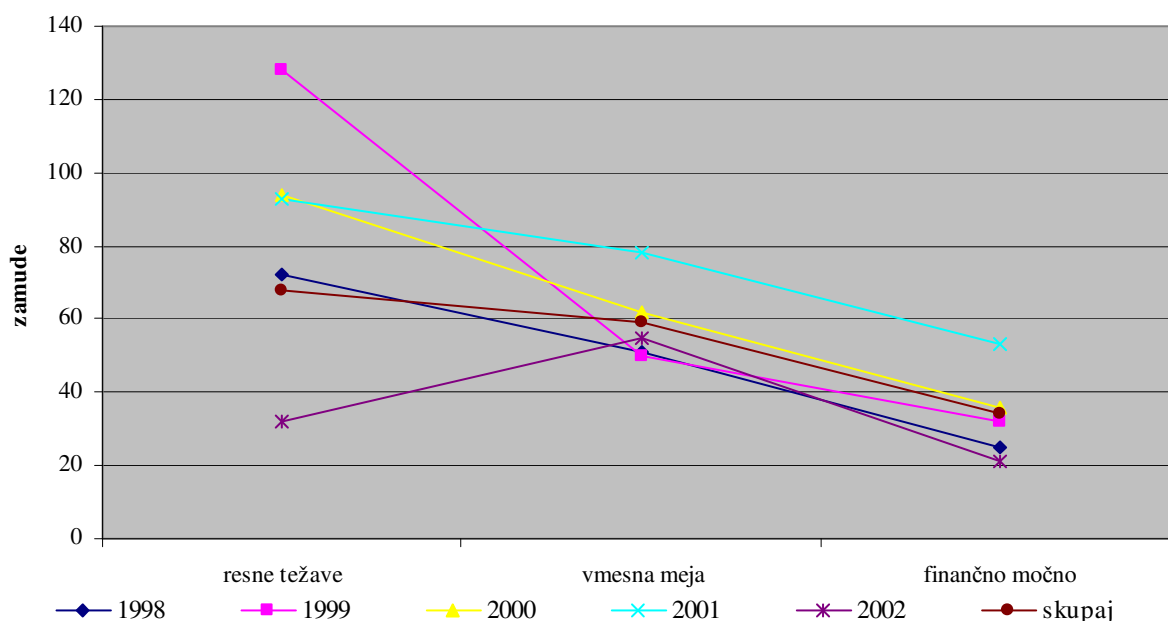
Tabela 41: Enostavne statistike glede na bonitetno oceno (zajem podatkov brez obresti in njihovih plačil za leto 2002)

Tabela 41 nam prikazuje, s kakšnimi zamudami so kupci plačevali račune v letu 2002. Kupci so bili ocenjeni in razvrščeni po Kraličkovem modelu. Kupci z bonitetno oceno ogrožen obstoj so povprečno zamujali s plačili za 31 dni (mediana 18 dni, odklon 42). Kupci z bonitetno oceno mejna vrednost so zamujali povprečno za 42 dni (mediana 31 dni, odklon 52). Ostali kupci, ki so imeli boljšo bonitetno oceno, so zamujali manj in sicer z bonitetno oceno povprečno za 19 dni (odklon 31), z oceno zelo dobro za 7 dni (odklon 12) in z oceno izjemno dobro so plačevali povprečno na dan plačila (zamuda 0 dni, odklon 26).

10.2. Altmanov model

Izračun povprečnih zamud glede na Altmanov model nam pokaže močno povezavo z bonitetno oceno, posredno pa tudi z vsemi kazalniki, ki nastopajo pri izračunu te ocene. Spodnji črtni diagram je zelo nazoren. Povprečne zamude so veliko večje pri bonitetni oceni, ko je podjetje v resnih težavah, kot pa, ko ima podjetje oceno med finančno močnim in podjetjem v resnih težavah. Najnižje zamude so pri bonitetni oceni finančno močno podjetje. Iz diagrama lahko razberemo, da je skoraj linearna odvisnost med bonitetno oceno in zamudami v letih 1998, 2000 in 2001. Podjetja s slabšo bonitetno oceno po Altmanovem modelu plačujejo račune z večjimi zamudami kot podjetja, ki imajo boljšo bonitetno oceno po Altmanovem modelu.

Kazalniki, ki nastopajo v enačbi za izračun bonitetne ocene po Altmanovem modelu, so naslednji: sredstva, osnovni kapital, rezervacije, finančne in poslovne obveznosti, poslovni prihodki, finančni odhodki, finančni odhodki od obresti, davki, čisti poslovni izid obračunskega obdobja, delež obratnih sredstev v sredstvih, preneseni čisti poslovni uspeh in amortizacija.

Slika 20: Graf zamud po letih glede na bonitetno oceno, določeno po Altmanovem modelu

11. OBLIKOVANJE ZVEZE MED KAZALNIKI IN ZAMUDAMI

11.1. Korelacija

Analiza linearne korelacije proučuje, kako dobro izbrana regresijska premica povezuje količini (pojava). Koeficient določenosti (determinacijski koeficient) D meri linearno povezavo med vzrokom X in posledico Y, določeno z regresijsko premico:

$$D = 1 - \frac{S_{\epsilon}^2}{S_y^2}$$

S_{ϵ}^2nepojasnjena varianca

S_y^2začetna varianca

$$\text{Ali drugače: } D = \left[\frac{n \sum xy - \sum x \sum y}{\sqrt{[n \sum x^2 - (\sum x)^2] \times [\sum y^2 - (\sum y)^2]}} \right]^2$$

D = 1: popolna matematična povezava v obliki linearne funkcije (napaka ϵ v modelu je 0)

D = 0: med količinama X in Y ni nobene linearne odvisnosti

0 < D < 1: med X in Y obstaja linearna povezava

Koeficient določenosti nam pove, kako dobro podaja ocenjena regresijska premica odvisnost med pojavoma X in Y. Bliže ko je 1, bolj sta pojava odvisna. Bliže ko je D nič, slabše nam ocenjena regresijska premica opisuje linearno povezanost med proučevanima pojavoma. Vsaka vrednost D večja od 0,5 kaže na močno linearno odvisnost med pojavoma Y in X (Waters, 1997, str. 248).

Za linearno regresijo velja, da je koeficient določenosti enak kvadratu koeficienta korelacije.

$$D = r^2$$

Koeficientu korelacije pravimo tudi Pearsonov koeficient korelacije. Meri linearno odvisnost med dvostransko odvisnima pojavoma X in Y. Njegova vrednost se nahaja med -1 in +1.

$$-1 \leq r \leq +1$$

Koeficient korelacije = $\sqrt{\text{determinacijski koeficient}}$

$$R = \frac{S_{xy}}{\sqrt{S_{xx} \cdot S_{yy}}}$$

$$S_{xx} = \sum_{i=1}^n x_i^2 - \frac{1}{n} \left(\sum_{i=1}^n x_i \right)^2$$

$$S_{yy} = \sum_{i=1}^n y_i^2 - \frac{1}{n} \left(\sum_{i=1}^n y_i \right)^2$$

$$S_{xy} = \sum_{i=1}^n x_i y_i - \frac{1}{n} \left(\sum_{i=1}^n x_i \right) \left(\sum_{i=1}^n y_i \right)$$

S_{xy}pojasnjena varianca
(Jesenko, 2001, str. 296)

Korelacijski koeficient opredeljuje smer in jakost povezanosti med spremenljivkama x in y.

Determinacijski koeficient r^2	Absolutna vrednost korelacijskega koeficienta $ r $	Pomen vrednosti parametra
0	0	Korelacije ni
0,00 – 0,25	0,00 – 0,50	Slaba korelacija
0,26 – 0,64	0,51 – 0,79	Srednje močna korelacija
0,65 – 0,99	0,80 – 0,99	Močna korelacija
1	1	Popolna korelacija

Tabela 42: Odnos med determinacijskim in korelacijskim koeficientom (Artenjak, 2003, str. 154)

S pomočjo korelacije sem ocenjevala povezanost med kazalniki, določenim rokom plačila na računu, dejanskim plačilom in zamudami. V vseh primerih je korelacija šibka. V prvi tabeli sem zajemala podatke celokupno iz vseh petih let. Najmočnejša je povezava kazalnikov z rokom plačila, in sicer med 0,3 in 0,509.

Ob opazovanju korelacije med izvedenim plačilom in kazalniki je korelacijski koeficient dosegal najvišje vrednosti med 0,101 in 0,150.

Ob korelaciji zamud in kazalnikov lahko opazimo, da je korelacijski koeficient še nižji, in sicer dosega najvišje absolutne vrednosti med 0,060 in 0,107.

V tabelah, ki sledijo, si lahko natančneje ogledamo, s katerimi kazalniki so bile najmočnejše korelacije.

Tabela 43: Korelacija posameznih kazalnikov z dogovorjenim rokom plačila, dejanskim plačilom in zamudo

<i>Korelacija 1998 - 2002</i>	<i>Korelacija: rok plačila</i>	<i>Korelacija: plačilo</i>	<i>Korelacija: zamuda</i>
Zamuda		0,976	1,000
Sredstva	0,358	0,148	0,069
Stalna sredstva	0,363	0,145	0,065
Neopredmetena dolgoročna sredstva		0,101	
Opredmetena osnovna sredstva	0,412	0,151	0,060
Zemljišča in zgradbe	0,350	0,144	0,066
Oprema in druga opredmetena osnovna sredstva	0,499	0,131	
Dolgoročne finančne naložbe		0,127	0,069
Lastni deleži			0,087
Gibljava sredstva	0,354	0,149	0,071
Zaloge	0,385	0,150	0,065
Poslovne terjatve	0,331	0,149	0,076
Dolgoročne poslovne terjatve			0,051
Kratkoročne poslovne terjatve	0,331	0,149	0,075
Kratkoročne finančne naložbe		0,102	
Zunajbilančna sredstva		0,129	0,064
Obveznosti do virov sredstev	0,364	0,148	0,068
Kapital	0,419	0,137	
Osnovni kapital	0,392	0,122	
Finančne in poslovne obveznosti	0,317	0,148	0,079
Dolgoročne finančne in poslovne obveznosti		0,118	0,056
Kratkoročne finančne in poslovne obveznosti	0,319	0,152	0,082
Zunajbilančne obveznosti		0,134	0,070
Čisti prihodki od prodaje	0,341	0,136	0,061

<i>Korelacija 1998 - 2002</i>	<i>Korelacija: rok plačila</i>	<i>Korelacija: plačilo</i>	<i>Korelacija: zamuda</i>
Usredstveni lastni proizvodi in lastne storitve		0,122	0,075
Kosmati donos od poslovanja	0,343	0,138	0,062
Stroški blaga, materiala in storitev	0,317	0,134	0,064
Stroški dela	0,501	0,173	0,063
Poslovni prihodki	0,343	0,138	0,063
Poslovni odhodki	0,337	0,137	0,063
Finančni prihodki		0,128	0,064
Finančni odhodki	0,364	0,143	0,063
Izredni prihodki	0,301		
Celotni prihodki	0,343	0,138	0,063
Celotni odhodki	0,339	0,137	0,063
Povprečno število zaposlencev	0,509	0,176	0,064
Število mesecev poslovanja	0,404	0,128	
Delež dolgov v financiranju		0,100	0,064
Obračanje obratnih sredstev			-0,069
Obračanje kratkoročnih poslovnih terjatev			-0,071
Dnevi vezave zalog 1	0,405	0,166	0,076
Celotna gospodarnost	0,362		
Gospodarnost poslovanja	0,365		
Čista dobičkovnost skupnih prihodkov			-0,058
Proizvodnost sredstev			-0,085
Čista donosnost sredstev			-0,070
Čista donosnost kapitala			-0,094
Delež davka iz dobička / izgube v celotnem dobičku / izgubi		-0,116	-0,107
Skupni prihodki na zaposlenega		-0,107	-0,103
Čisti dobiček (izguba) na zaposlenega			-0,058
Enostavni denarni tok	0,359	0,108	
Koeficient obračanja osnovnih sredstev		-0,115	-0,103
Prosti denarni tok			-0,058
Revalorizacijski popravek kapitala		0,130	0,066
Čista izguba poslovnega leta			0,055
Kratkoročne obveznosti iz poslovanja	0,306	0,148	0,081
Kratkoročne obveznosti iz financiranja	0,328	0,153	0,081
Amortizacija	0,461	0,140	
R-0	-0,475	-0,175	-0,070
R-1	0,480	0,171	0,065
R-4			0,065

Tabela 44: Korelacija posameznih kazalnikov z zamudami po posameznih letih

<i>Korelacija zamud 1998 - 2002</i>	<i>1998</i>	<i>1999</i>	<i>2000</i>	<i>2001</i>	<i>2002</i>
Sredstva	-0,052		0,154	0,135	0,122
Stalna sredstva				0,130	0,118
Neopredmetena dolgoročna sredstva	-0,065			0,146	0,130
Dolgoročno odloženi stroški poslovanja					0,125
Druga neopredmetena dolgoročna sredstva					0,135
Opredmetena osnovna sredstva					0,102
Zemljišča in zgradbe				0,131	0,109
Dolgoročne finančne naložbe	-0,052			0,136	0,121
Gibljava sredstva	-0,059		0,171	0,140	0,118

<i>Korelacija zamud 1998 - 2002</i>	<i>1998</i>	<i>1999</i>	<i>2000</i>	<i>2001</i>	<i>2002</i>
Zaloge	-0,051				0,125
Poslovne terjatve	-0,056		0,186	0,151	0,121
Dolgoročne poslovne terjatve				0,141	0,118
Kratkoročne poslovne terjatve	-0,056		0,187	0,151	0,121
Kratkoročne finančne naložbe	-0,066		0,152		
Aktivne časovne razmejitve		0,109			
Zunajbilančna sredstva			0,153		0,125
Obveznosti do virov sredstev	-0,052		0,154	0,135	0,115
Kapital	-0,055				
Preneseni čisti poslovni izid					0,107
Čisti poslovni izid poslovnega leta		-0,160			
Prevrednotovalni popravki kapitala					0,101
Finančne in poslovne obveznosti			0,173	0,142	0,126
Dolgoročne finančne in poslovne obveznosti	-0,052			0,131	0,147
Kratkoročne finančne in poslovne obveznosti			0,177	0,141	0,121
Pasivne časovne razmejitve				0,153	0,114
Zunajbilančne obveznosti			0,153		
Čisti prihodki od prodaje	-0,060		0,160	0,133	0,118
Sprememba vrednosti zalog proizvodnje in nedokončane proizvodnje				0,131	
Usredstveni lastni proizvodi in lastne storitve	-0,069		0,206	0,166	
Drugi poslovni prihodki			0,161	0,161	
Kosmati donos od poslovanja	-0,057		0,163	0,135	0,118
Stroški blaga, materiala in storitev	-0,061		0,166	0,134	0,123
drugi odhodki iz poslovanja					0,125
Stroški dela				0,132	
Stroški plač		0,174			
Poslovni prihodki	-0,057		0,163	0,134	0,121
Poslovni odhodki	-0,055		0,166	0,135	0,122
Finančni prihodki	-0,061			0,147	0,119
Finančni odhodki				0,144	0,124
Davek iz dobička iz rednega delovanja					-0,105
Celotni prihodki	-0,057		0,161	0,135	0,120
Celotni odhodki	-0,056		0,165	0,135	0,122
Davek iz dobička zunaj rednega delovanja		-0,073			
Davki skupaj		-0,073			-0,110
Povprečno število zaposlencev				0,138	
Število mesecev poslovanja	-0,075			0,163	
Dodana vrednost na zaposlenega		-0,093			
Delež obratnih sredstev v sredstvih	-0,110	-0,072		0,180	
Delež finančnih naložb v sredstvih		-0,074			
Delež kapitala v financiranju	-0,062	-0,102			-0,167
Delež dolgov v financiranju			0,184		0,181
Kapitalska pokritost stalnih sredstev	-0,166	-0,186			
Finančni vzvod (celotne obveznosti do kapitala)	-0,055	0,170			
Dolgoročna pokritost dolgoročnih sredstev in zalog	-0,171	-0,167			
Kratkoročni koeficient likvidnosti	-0,133	-0,108			
Pospešeni koeficient likvidnosti	-0,155	-0,118			
Razmerje med kratkoročnimi poslovnimi terjatvami in kratkoročnimi obveznostmi				0,209	
Obračanje obratnih sredstev	-0,156	-0,104			-0,124

<i>Korelacija zamud 1998 - 2002</i>	<i>1998</i>	<i>1999</i>	<i>2000</i>	<i>2001</i>	<i>2002</i>
Obračanje zalog 1	0,056				-0,122
Obračanje kratkoročnih poslovnih terjatev	-0,145	-0,117			-0,193
Dnevi vezave zalog 1				0,145	0,145
Dnevi vezave kratkoročnih poslovnih terjatev					0,140
Dnevi vezave kratkoročnih poslovnih obveznosti				0,136	
Celotna gospodarnost	-0,071				
Gospodarnost poslovanja	-0,070				
Čista dobičkovnost skupnih prihodkov		-0,126			
Proizvodnost sredstev	-0,159	-0,121			
Čista donosnost sredstev		-0,094			
Čista donosnost kapitala	-0,071	-0,113		-0,161	
Dobičkovnost prihodkov iz poslovanja					
Celotna dobičkovnost prihodkov iz poslovanja		-0,102			
Delež davka iz dobička/izgube v celotnem dobičku/izgubi	-0,166	-0,110			-0,105
Skupni prihodki na zaposlenega	-0,165	-0,142			
Čisti dobiček (izguba) na zaposlenega		-0,109			
Povprečna mesečna plača na zaposlenega	-0,069	-0,075			
Sprememba v obratnih sredstvih				-0,137	
Popravljeni denarni tok				-0,133	
Naložbe v opredmetena osnovna sredstva	0,053				
Koeficient obračanja osnovnih sredstev	-0,160	-0,141			
Koeficient obračanja sredstev	-0,159	-0,121			
Multiplikator kapitala	-0,057	0,170			
Prosti denarni tok	0,053				
Rezerve	-0,065				
Preneseni čisti poslovni uspeh					0,111
Revalorizacijski popravek kapitala	-0,055		0,157	0,140	0,101
Nerazdeljeni čisti dobiček poslovnega leta	-0,062			-0,018	
Čista izguba poslovnega leta			0,182		
Kratkoročne obveznosti iz poslovanja			0,165	0,138	0,122
Kratkoročne obveznosti iz financiranja			0,180	0,143	0,120
Drugi izredni prihodki			0,157	0,182	
Obveznosti na lastniškem računu					0,124
Bilančni dobiček					0,123
R-0				-0,159	
R-1				0,135	
R-4		0,174			

11.2. Večkratna regresija

Na splošno ugotavljamo, da na posamezni pojav lahko vpliva več dejavnikov, katerih smer in jakost delovanja je različna. Zato je naloga statistične analize, da opredelimo te dejavnike, določimo funkcijsko obliko te povezanosti, izračunamo regresijske koeficiente, določimo njihov pomen in ugotovimo kakovost uporabljene regresijske funkcije za predvidevanje. Tej regresijski funkciji pravimo večkratna regresija. Za izražanje takšne večkratne odvisnosti pogosto uporabljamo model v obliki linearne funkcije:

$$Y = b_0 + b_1x_1 + b_2x_2 + \dots + b_kx_k + \varepsilon$$

εnapaka modela

$b_0, b_1, b_2, \dots, b_k$ koeficienti so realna števila

Ocene koeficientov določimo iz vzorčnih podatkov. Izbrana linearna funkcija določa hiper-ravnino v $k + 1$ razsežnem prostoru.

S statistiko t testiramo koeficiente linearne regresije, kjer se ničelna hipoteza nanaša na njihove predpostavljene vrednosti.

$$t = \frac{\hat{b}_i - b_i}{S_\varepsilon \sqrt{|c_{ii}|}}$$

$$S_\varepsilon = \sqrt{\frac{Y^T Y - B^T X^T Y}{n - k - 1}}$$

S_εnepistranska ocena napake modela
(Jesenko, 2001, str. 320).

Ko je korelacija med odvisno spremenljivko in neodvisnimi spremenljivkami zelo visoka, pravimo, da so med seboj multikolinearne. Pri večkratni regresiji se velikokrat pojavi problem, ker napake niso neodvisne. Medsebojni odvisnosti napak pravimo avtokorelacija (Waters, 1997, str. 257).

Koeficienti značilno vplivajo na regresijsko enačbo v primeru, ko je absolutna vrednost statistike t večja od 2 ali je absolutna vrednost p vrednosti manjša kot 0,05.

V mojem primeru so zamude in povprečne zamude v posameznem letu po posameznih kupcih odvisna spremenljivka. Želim jih izračunati oziroma napovedati s pomočjo večkratne regresije. Kot neodvisne spremenljivke sem uporabila kazalnike, ki nastopajo v Altmanovem in Kraličkovem modelu. S pomočjo korelacije sem določila najbolj povezane kazalnike z zamudami. Izmed teh sem izbrala tiste kazalnike, ki so si med seboj najbolj različni po vsebini in se v vseh letih najbolj pojavljajo. Ti kazalniki so bili neodvisne spremenljivke pri ocenjevanju s pomočjo večkratne regresije. Za ocenjevanje s pomočjo večkratne regresije sem uporabila še nekaj drugih izborov, in sicer:

- izbor na podlagi računovodske presoje,
- izbor na podlagi moje presoje,
- izbor, določen s pomočjo večkratne regresije z uporabo SPSS programa.

11.2.1. Altmanov model

Primerjala sem korelacijski in determinacijski koeficient, oba pridobljena s pomočjo večkratne regresije. V mojem primeru so odvisna spremenljivka Y zamude. Neodvisne spremenljivke X pa so kazalniki, pridobljeni s pomočjo Altmanovega modela. Altmanov model slabše opisuje povezavo med zamudami in kazalniki, ki nastopajo v spremenljivkah X kot pa koeficienti, ocenjeni s pomočjo večkratne regresije. Korelacijski koeficient je pri Altmanovem modelu napovedovanja zamud 0,0277, determinacijski pa še nižji, in sicer 0,000767. Pri ocenjenih koeficientih s pomočjo regresije sta oba koeficienta višja. Determinacijski koeficient je 0,0108, korelacijski pa 0,1040. Standardna napaka je pri obeh izračunih približno enaka. Zelo različna pa je F slučajna spremenljivka, ki je pri Altmanovem modelu 9,41 in pri ocenjenih koeficientih 134,17.

Model ocenjevanja Altmanovega modela brez omejitev:

$$Y = 54,43853 + 7,961816 * X_1 - 17,4019 * X_2 + 19,30289 * X_3 - 7,58234 * X_4 - 2,56501 * X_5$$

$$0 < \frac{D_1 - D_2}{D_2} \approx F$$

D_1determinacijski koeficient ocenjevanja Altmanovega modela z eno neodvisno spremenljivko
 D_2determinacijski koeficient Altmanovega modela brez omejitev

<i>Neodvisne spremenljivke</i>	<i>Koeficienti ocenjevanja Altmanovega modela brez omejitev</i>	<i>Koeficienti Altmanovega modela</i>
X1	7,961816	1,2
X2	-17,4019	1,4
X3	19,30289	3,3
X4	-7,58234	0,6
X5	-2,56501	0,999
<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje Altman. modela brez omejitev</i>	<i>Altmanov model</i>
Korelacijski koeficient	0,104035588	0,027692846
Determinacijski koeficient	0,010823403	0,000766894
Uravnotežen determinacijski koef.	0,010742733	0,000685404
Standardna napaka	117,4337448	118,029183
F slučajna spremenljivka	134,1687361	9,410868167
Število podatkov	12264	12264
Konstanta	54,43853187 (t = 47,87646749) (p = 0)	49,94394779 (t = 46,71433208) (p = 0)
Ocena Z	1 (t = 11,5831229) (p = 7,2637E-31)	-0,030351742 (t = -3,067713834) (p = 0,002162733)

Tabela 45: Ocenjevanje neodvisnih spremenljivk Altmanovega modela in ocene Altmanovega modela

$$F \approx \frac{0,010823403 - 0,000766894}{0,000766894} = 13,1 \quad \Rightarrow \quad p\text{-vrednost} = 0,010535 \quad (\text{primerjava z oceno Altman. modela})$$

11.2.1.1. Ocenjevanje Altmanovega modela z uporabo vseh neodvisnih spremenljivk modela in brez omejitev

<i>Neodvisne spremenljivke</i>	<i>Koeficienti ocenjevanja</i>	<i>t-statistika</i>	<i>p-vrednost</i>
X1	7,961815667	7,789053925	7,29365E-15
X2	-17,40193551	-7,224364152	5,33251E-13
X3	19,30288709	6,06531793	1,35572E-09
X4	-7,582336357	-8,532939764	1,59367E-17
X5	-2,565014046	-6,945406214	3,96436E-12
<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>		
Korelacijski koeficient	0,104035588		
Determinacijski koeficient	0,010823403		
Uravnotežen determinacijski koef.	0,010419921		
Standardna napaka	117,4529036		
F slučajna spremenljivka	26,82499375		
Značilna F slučajna spremenljivka	4,48872E-27		
Število podatkov	12264		
Konstanta	54,43853187	47,87646749	0
Ocena Z	1	11,5831229	7,2637E-31

Tabela 46: Ocenjevanje neodvisnih spremenljivk Altmanovega modela brez omejitev

V zgornji tabeli imamo prikazane koeficiente, ocenjene s pomočjo večkratne regresije. Te koeficiente pripišemo posamezni neodvisni spremenljivki Altmanovega modela. Ob pregledu t-statistik in p-vrednosti, ki pripadajo posamezni neodvisni spremenljivki, ugotovimo, da so vse močno značilne in z njihovo pomočjo dokaj dobro napovemo, kako bo s plačili določenega kupca. Čim višja je vrednost spremenljivke X1, tem večje bodo zamude pri plačilih. Večjo vrednost spremenljivke X1 ima podjetje z večjo vrednostjo obratnega kapitala in nizko vrednostjo celotnih sredstev. Neodvisna spremenljivka X2 ima negativen doprinos k zamudam. Čim višja je vrednost spremenljivke, manjše bodo zamude. Višjo vrednost spremenljivke X2 dobimo, če je zadržani dobiček večji in vrednost celotnih sredstev manjša. Neodvisna spremenljivka X3 ima pozitiven doprinos k zamudam; čim

večjo vrednost ima, večje so zamude. Do večje vrednosti X_3 pridemo, če je dobiček pred obdavčitvijo čim večji in vrednost celotnih sredstev čim manjša. Neodvisni spremenljivki X_4 in X_5 sta negativno odvisni z zamudami: večjo vrednost imata, nižje so zamude. Večjo vrednost X_4 dobimo, če je tržna vrednost kapitala čim višja in knjižna vrednost celotnih obveznosti čim nižja. Večjo vrednost X_5 pa pridobimo z višjo vrednostjo prodaje in nižjo vrednostjo celotnih sredstev.

11.2.1.2. Ocenjevanje ocene Altmanovega modela z omejitvijo s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 - 2001

<i>Neodvisne spremenljivke</i>	<i>Koeficienti ocenjevanja</i>	<i>t-statistika</i>	<i>p-vrednost</i>
Konstanta	43,982	16,326	0,000
Z neodvisna sprem. Altm. modela	-0,02706	-2,716	0,007
D98 slamnata spremenljivka za leto 1998	2,291	0,646	0,518
D99 slamnata spremenljivka za leto 1999	6,396	1,829	0,067
D00 slamnata spremenljivka za leto 2000	3,229	0,900	0,368
D01 slamnata spremenljivka za leto 2001	16,709	4,651	0,000
<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>		
Korelacijski koeficient	0,05603526		
Determinacijski koeficient	0,00313995		
Uravnotežen determinacijski koef.	0,00273333		
Standardna napaka	117,9082		
F slučajna spremenljivka	7,722		
Značilna F slučajna spremenljivka	2,92E-07		
Število podatkov	12264		

Tabela 47: Ocenjevanje ocene Altmanovega modela z omejitvijo s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998-2001

Ocenjevanje ocene Altmanovega modela z omejitvijo s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 – 2001 nam poda dva značilna kazalnika poleg konstante, ki je vedno močno značilna in pozitivna:

- oceno Altmanovega modela, ki ima negativen doprinos k zamudam, to je, čim višja je ocena, manjše bodo zamude,
- D01 slamnata spremenljivka za leto 2001, ki ima pozitiven doprinos k zamudam.

Leta 2001 je bila močna recesija v svetu. Takrat se je tudi zgodil napad na nebotičnika v New Yorku (11.09.2001). Vidimo, da se posledice makroekonomskih šokov, ki se dogajajo v svetu, odražajo tudi na poslovanju majhnih poslovnih sistemov, kot je naša družba. Zato so zamude daljše, kot bi bile, če ne bi bilo recesije. Tudi močno značilna p-vrednost (0,998) nam potrdi močan vpliv dogodkov na zamude v letu 2001.

$$F \approx \frac{0,00313995 - 0,000766894}{0,000766894} = 3,094 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 0,1374 \text{ (primerjava z oceno Altmanovega modela)}$$

$$F \approx \frac{0,00313995 - 0,00254016}{0,00254016} = 0,236 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 0,998 \text{ (primerjava s slamnatimi spremenljivkami)}$$

11.2.1.3. Ocenjevanje Altmanovega modela z vsemi neodvisnimi spremenljivkami z omejitvijo s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 - 2001

Tako kot je razvidno iz tabele 47, kjer je prikazano ocenjevanje ocene Altmanovega modela z omejitvijo s slamnatimi spremenljivkami, tako vidimo tudi pri ocenjevanju vseh neodvisnih spremenljivk Altmanovega modela z omejitvijo s slamnatimi spremenljivkami podobne značilnosti. Značilne so vse neodvisne spremenljivke Altmanovega modela in pa slamnata spremenljivka za leto 2001. Iz vrednosti p-vrednosti, ki so predstavljene v tabeli 48 na naslednji strani, lahko razberemo naslednje:

- Ocenjeni Altmanov model malo slabše napoveduje zamude kot ocenjeni model z omejitvami s slamnatimi spremenljivkami, vendar še vedno tako dobro, da lahko potrdimo ničelno hipotezo, da enako napovedujeta zamude.

- Ocenjeni Altmanov model z omejitvami s slamnatimi spremenljivkami bistveno bolje napoveduje zamude kot pa ocenjene slamnate spremenljivke od leta 1998 – 2001 (p-vrednost = 0,016).

<i>Neodvisne spremenljivke</i>	<i>Koeficienti ocenjevanja</i>	<i>t-statistika</i>	<i>p-vrednost</i>
Konstanta	46,884	17,307	0,000
X1 Altmanova neodvisna spremenljivka	7,844	7,610	0,000
X2 Altmanova neodvisna spremenljivka	-17,056	-7,029	0,000
X3 Altmanova neodvisna spremenljivka	19,382	6,036	0,000
X4 Altmanova neodvisna spremenljivka	-7,793	-8,760	0,000
X5 Altmanova neodvisna spremenljivka	-2,57	-6,890	0,000
D98 slamnata spremenljivka za leto 1998	6,143	1,726	0,084
D99 slamnata spremenljivka za leto 1999	6,722	1,931	0,054
D00 slamnata spremenljivka za leto 2000	5,788	1,617	0,106
D01 slamnata spremenljivka za leto 2001	18,444	5,143	0,000
<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>		
Korelacijski koeficient	0,1150509		
Determinacijski koeficient	0,01323671		
Uravnotežen determinacijski koef.	0,01251197		
Standardna napaka	117,3287		
F slučajna spremenljivka	18,264		
Značilna F slučajna spremenljivka	1,5070E-03		
Število podatkov	12264		

Tabela 48: Ocenjevanje Altmanovega modela z vsemi neodvisnimi spremenljivkami z omejitvijo z slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998-2001

$$F \approx \frac{0,01323671 - 0,010823403}{0,010823403} = 0,223 \Rightarrow \text{p-vrednost} = 0,9999 \text{ (primerjava s spr. Altman. modela)}$$

$$F \approx \frac{0,01323671 - 0,00254016}{0,00254016} = 4,211 \Rightarrow \text{p-vrednost} = 0,01608 \text{ (primerjava s slamnatimi spremenljivkami)}$$

11.2.2. Kraličkov model

Kraliček je uporabil model za ocenjevanje bonitete podjetja s šestimi neodvisnimi spremenljivkami, katerim je določil koeficiente. Primerjala sem njegov model za opisovanje zamud in pa ocenjen model. S pomočjo večkratne regresije sem pridobila koeficiente ocenjenega modela in ostale statistike.

Tudi tu opazimo, da ocenjeni model bolje opisuje povezanost zamud kot pa Kraličkov model:

$$Y = 42,8411 - 5,7162 * X_1 - 0,08117 * X_2 + 1,724302 * X_3 - 33,4023 * X_4 + 98,00263 * X_5 - 0,23321 * X_6$$

Determinacijski koeficient je pri Kraličkovem modelu 0,00087, pri ocenjenem modelu pa 0,01097. Še vedno je šibka korelacija med izračunanimi odvisnimi spremenljivkami oziroma povprečnimi zamudami in resničnimi zamudami. Korelacijski koeficient je pri Kraličkovem modelu pod 0,1, in sicer je 0,02951. To bi lahko opisali kot da korelacije med izračunanimi in resničnimi zamudami ni. Pri ocenjenem Kraličkovem modelu pa že lahko govorimo o šibki korelaciji med napovedanimi in resničnimi zamudami. Tu je korelacijski koeficient višji od 0,1, in sicer 0,10473. Standardna napaka je približno enaka, in sicer je pri Kraličkovem modelu 118 in prilagojenem 117. Slučajna spremenljivka F je bistveno različna. Pri Kraličkovem modelu je 10,69 in pri ocenjenem modelu 135,988.

$$F \approx \frac{0,1096857 - 0,00087111}{0,00087111} = 11,59 \Rightarrow \text{p-vrednost} = 0,00558 \text{ (primerjava z oceno Kral. modela)}$$

Ocenjen Kraličkov model s pomočjo večkratne regresije bistveno bolje napoveduje zamude kot Kraličkov model, kar nam potrdi tudi p-vrednost. P-vrednost je nizka, in sicer 0,00558, kar zavrne ničelno hipotezo, da Kraličkov model enako dobro napoveduje zamude kot ocenjeni Kraličkov model.

$$F \approx \frac{0,01096857 - 0,000766894}{0,000766894} = 13,30 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 0,004035 \text{ (primerjava z oceno Altman. modela)}$$

Podobno se zgodi pri preverjanju verjetnosti, da Altmanov model tako dobro napoveduje zamude kot ocenjeni Kraličkov model. Tudi tu je p-vrednost prenizka, in sicer 0,004035, kar pomeni zavrnitev ničelne hipoteze.

<i>Neodvisne spremenljivke</i>	<i>Koeficienti ocenjevanja Kraličkovega modela brez omejitev</i>	<i>Koeficienti Kraličkovega modela</i>
X1	-5,71619928	1,5
X2	-0,081169872	0,08
X3	1,724302171	10
X4	-33,40227558	5
X5	98,00263325	0,3
X6	-0,233213256	0,1
<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje Kraličkovega modela brez omejitev</i>	<i>Kraličkov model</i>
Korelacijski koeficient	0,104730942	0,029514567
Determinacijski koeficient	0,01096857	0,00087111
Uravnotežen determinacijski koef.	0,010887912	0,000789628
Standardna napaka	117,4251275	118,0230279
F slučajna spremenljivka	135,9882044	10,69085986
Število podatkov	12264	12264
Konstanta	42,8411087 (t = 35,3499273) (p = 9,4838E-261)	49,90742221 (t = 46,73372129) (p = 0)
Ocena DF	0,999999555 (t = 11,66139805) (p = 2,9344E-31)	-0,048612199 (t = -3,269688037) (p = 0,00107963)

Tabela 49: Ocenjevanje neodvisnih spremenljivk Kraličkovega modela in ocene Kraličkovega modela

11.2.2.1. Ocenjevanje Kraličkovega modela z uporabo vseh neodvisnih spremenljivk modela in brez omejitev

<i>Neodvisne spremenljivke</i>	<i>Koeficienti ocenjevanja</i>	<i>t-statistika</i>	<i>p-vrednost</i>
X1	-5,71619928	-4,461857777	8,19762E-06
X2	-0,081169872	-1,437643487	0,150560763
X3	1,724302171	0,861693512	0,388873054
X4	-33,40227558	-4,425369359	9,71088E-06
X5	98,00263325	8,941383036	4,39017E-19
X6	-0,233213256	-1,045490032	0,295817163
<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje Kraličkovega modela brez omejitev</i>		
Korelacijski koeficient	0,104730942		
Determinacijski koeficient	0,01096857		
Uravnotežen determinacijski koef.	0,010887912		
Standardna napaka	117,4251275		
F slučajna spremenljivka	135,9882044		
Značilna F slučajna spremenljivka	1,02807E-26		
Število podatkov	12264		
Konstanta	42,8411087	35,3499273	9,4838E-261
Ocena DF	0,999999555	11,66139805	2,9344E-31

Tabela 50: Ocenjevanje Kraličkovega modela z uporabo vseh neodvisnih spremenljivk modela in brez omejitev

Z uporabo večkratne regresije in resničnih zamud sem dobila koeficiente neodvisnih spremenljivk Kraličkovega modela. Značilne spremenljivke, ki imajo vpliv na napovedovanje zamud, so X1, X4 in X5. Spremenljivki X1 in X4 imata negativen vpliv na zamude, kar pomeni: večja je vrednost spremenljivk, manjše so zamude. Pozitiven vpliv na zamude ima spremenljivka X5: večja je vrednost, večje bodo zamude. Lahko rečemo: če bo čisti denarni tok večji in manjše obveznosti ter večji bruto dobiček in manjši prihodki iz poslovanja, manjša bo zamuda plačil taistega kupca. Čim višje bodo vrednosti zalog in manjši prihodki iz poslovanja, večje bodo zamude.

11.2.2.2. Ocenjevanje ocene Kraličkovega modela z omejitvijo s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 - 2001

Pri ocenjevanju ocene Kraličkovega modela z omejitvijo s slamnatimi spremenljivkami (glej tabelo spodaj), dobimo podobne značilne kazalnike kot pri ocenjevanju Altmanovega modela z omejitvijo s slamnatimi spremenljivkami. Značilna kazalnika sta dva:

- ocena Kraličkovega modela: negativno odvisna z zamudami,
- D01 slamnata spremenljivka za leto 2001: pozitivno odvisna z zamudami.

Tudi tu se odraža močan vpliv recesije v letu 2001. Ničelna hipoteza, da slamnate spremenljivke enako dobro napovedo zamude kot ocenjen Kraličkov model z omejitvijo s slamnatimi spremenljivkami, je potrjena s p-vrednostjo, ki pove, da je to možno z verjetnostjo 0,99463.

<i>Neodvisne spremenljivke</i>	<i>Koeficienti ocenjevanja</i>	<i>t-statistika</i>	<i>p-vrednost</i>
Konstanta	44,015	16,353	0,000
DF neodvisna sprem. Kraličk. modela	-0,0436746	-2,917	0,004
D98 slamnata spremenljivka za leto 1998	2,193	0,618	0,537
D99 slamnata spremenljivka za leto 1999	6,339	1,813	0,070
D00 slamnata spremenljivka za leto 2000	3,167	0,883	0,377
D01 slamnata spremenljivka za leto 2001	16,622	4,627	0,000
<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>		
Korelacijski koeficient	0,05685033		
Determinacijski koeficient	0,00323196		
Uravnotežen determinacijski koef.	0,00282538		
Standardna napaka	117,9027		
F slučajna spremenljivka	7,949		
Značilna F slučajna spremenljivka	1,7270E-07		
Število podatkov	12264		

Tabela 51: Ocenjevanje ocene Kraličkovega modela z omejitvijo s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998-2001

$$F \approx \frac{0,00323196 - 0,00087111}{0,00087111} = 2,710 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 0,169 \text{ (primerjava z oceno Kraličkovega modela)}$$

$$F \approx \frac{0,00323196 - 0,00254016}{0,00254016} = 0,272 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 0,99463 \text{ (primerjava s slamnatimi spremenljivkami)}$$

11.2.2.3. Ocenjevanje Kraličkovega modela z vsemi neodvisnimi spremenljivkami z omejitvijo s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 - 2001

Ocenjevanje Kraličkovega modela z vsemi neodvisnimi spremenljivkami z omejitvijo s slamnatimi spremenljivkami za leta 1998 – 2001 nam določi naslednje značilne kazalnike:

- X1 Kraličkova neodvisna spremenljivka: negativna odvisnost z zamudami
- X4 Kraličkova neodvisna spremenljivka: negativna odvisnost z zamudami
- X5 Kraličkova neodvisna spremenljivka: pozitivna odvisnost z zamudami
- D98 slamnata spremenljivka za leto 1998: pozitivna odvisnost z zamudami
- D99 slamnata spremenljivka za leto 1999: pozitivna odvisnost z zamudami
- D01 slamnata spremenljivka za leto 2001: pozitivna odvisnost z zamudami

$$F \approx \frac{0,01394031 - 0,01096857}{0,01096857} = 0,2709 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 0,999876 \text{ (primerjava s spr. Kral. modela)}$$

P-vrednost z verjetnostjo 0,999876 potrdi ničelno hipotezo, da nam ocenjen Kraličkov model enako dobro napove zamude kot ocenjen Kraličkov model z omejitvijo s slamnatimi spremenljivkami.

<i>Neodvisne spremenljivke</i>	<i>Koeficienti ocenjevanja</i>	<i>t-statistika</i>	<i>p-vrednost</i>
Konstanta	32,291	10,713	0,000
X1 Kraličkova neodvisna spremenljivka	-6,065	-4,735	0,000
X2 Kraličkova neodvisna spremenljivka	-0,908715	-1,610	0,107
X3 Kraličkova neodvisna spremenljivka	2,134	1,062	0,288
X4 Kraličkova neodvisna spremenljivka	-32,466	-4,302	0,000
X5 Kraličkova neodvisna spremenljivka	103,538	9,304	0,000
X6 Kraličkova neodvisna spremenljivka	-0,268	-1,198	0,231
D98 slamnata spremenljivka za leto 1998	8,995	2,501	0,012
D99 slamnata spremenljivka za leto 1999	11,544	3,284	0,001
D00 slamnata spremenljivka za leto 2000	7,163	1,996	0,046
D01 slamnata spremenljivka za leto 2001	20,928	5,810	0,000
<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>		
Korelacijski koeficient	0,11806912		
Determinacijski koeficient	0,01394031		
Uravnotežen determinacijski koef.	0,01313556		
Standardna napaka	117,2916		
F slučajna spremenljivka	17,323		
Značilna F slučajna spremenljivka	1,0340E-31		
Število podatkov	12264		

Tabela 52: Ocenjevanje Kraličkovega modela z vsemi neodvisnimi spremenljivkami z omejitvijo s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998-2001

11.2.2.4. Ocenjevanje slamnatih spremenljivk za leta od 1998 do 2001

<i>Neodvisne spremenljivke</i>	<i>Koeficienti ocenjevanja</i>	<i>t-statistika</i>	<i>p-vrednost</i>
Konstanta	42,903	16,097	0,000
D98 slamnata spremenljivka za leto 1998	3,273	0,927	0,354
D99 slamnata spremenljivka za leto 1999	7,423	2,134	0,033
D00 slamnata spremenljivka za leto 2000	4,223	1,183	0,237
D01 slamnata spremenljivka za leto 2001	17,74	4,965	0,000
<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>		
Korelacijski koeficient	0,05040009		
Determinacijski koeficient	0,00254016		
Uravnotežen determinacijski koef.	0,0022147		
Standardna napaka	117,9388		
F slučajna spremenljivka	7,805		
Značilna F slučajna spremenljivka	2,8100E-06		
Število podatkov	12264		

Tabela 53: Ocenjevanje slamnatih spremenljivk za leta od 1998 do 2001

$$F \approx \frac{0,01394031 - 0,00254016}{0,00254016} = 4,488 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 0,008624 \text{ (primerjava s spr. Kral. modela + slam. s.)}$$

Značilna kazalnika pri ocenjevanju slamnatih spremenljivk za leta 1998 do 2001 sta D01 slamnata spremenljivka za leto 2001, ki ima močan pozitiven vpliv na zamude, in D99 slamnata spremenljivka za leto 1999. Ničelna

hipoteza, da slamnate spremenljivke napovedo zamude enako dobro kot ocenjen Kraličkov model z omejitvami s slamnatimi spremenljivkami, je ovržena, ker je to možno le z 0,008624 verjetnosti.

11.2.3. Izbira kazalnikov po računovodski presoji

S pomočjo računovodkinje sem določila kazalnike, ki jih sama najbolj pogleda, če pregleduje boniteto določenega kupca. Ti kazalniki so naslednji: neopredmetena dolgoročna sredstva, opredmetena osnovna sredstva, dolgoročne finančne naložbe, gibljiva sredstva, kapital, finančne in poslovne obveznosti, poslovni prihodki, poslovni odhodki, finančni prihodki, finančni odhodki, čista donosnost kapitala in skupni prihodki na zaposlenega.

11.2.3.1. Ocenjevanje računovodskega izbora kazalnikov brez omejitev

Pri uporabi večkratne regresije in resničnih zamud sem dobila naslednje kazalnike, ki so značilni in vplivajo na to, ali bodo zamude manjše ali večje:

- Neopredmetena dolgoročna sredstva so negativno odvisna z zamudami: večja vrednost neopredmetenih dolgoročnih sredstev, nižje zamude.
- Poslovni prihodki so pozitivno odvisni z zamudami: večji poslovni prihodki, večje zamude kupca, ker s svojo velikostjo ta isti kupec opravičuje večje zamude.
- Poslovni odhodki so negativno odvisni: višji poslovni odhodki, večje tudi zamude.
- Čista donosnost kapitala: večja je vrednost, nižje bodo zamude.
- Skupni prihodki na zaposlenega so najbolj značilni in so negativno odvisni z zamudo. Čim večji bodo skupni prihodki na zaposlenega, manjše bodo zamude.

<i>Neodvisne spremenljivke</i>	<i>Koeficienti ocenjevanja</i>	<i>t-statistika</i>	<i>p-vrednost</i>
Konstanta	52,2572274	39,42271449	0
Neopredmetena dolgoročna sredstva	-4,79396E-05	-2,031317197	0,042244364
Opredmetena osnovna sredstva	-1,14338E-06	-0,34237426	0,73207513
Dolgoročne finančne naložbe	3,00254E-06	0,74138924	0,458471678
Gibljiva sredstva	3,12645E-06	0,989552306	0,322412535
Kapital	-3,19344E-06	-0,948698008	0,342792941
Finančne in poslovne obveznosti	2,24596E-06	0,736774282	0,461273734
Poslovni prihodki	6,96706E-06	4,514184138	6,41536E-06
Poslovni odhodki	-7,80115E-06	-5,687904361	1,31551E-08
Finančni prihodki	-1,63064E-05	-1,564410152	0,117747107
Finančni odhodki	1,59139E-05	2,313892089	0,020690105
Čista donosnost kapitala	-11,21022213	-9,501876938	2,4414E-21
Skupni prihodki na zaposlenega	-0,000131361	-10,78610777	5,2933E-27
<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>		
Korelacijski koeficient	0,179516187		
Determinacijski koeficient	0,032226062		
Uravnotežen determinacijski koef.	0,031278115		
Standardna napaka	116,2084855		
F slučajna spremenljivka	33,99566986		
Značilna F slučajna spremenljivka	1,85145E-78		
Število podatkov	12264		

Tabela 54: Ocenjevanje izbora kazalnikov po računovodski presoji brez omejitev

Pri izbiri kazalnikov po računovodski presoji z uporabo resničnih zamud dobimo korelacijski koeficient 0,1795 in determinacijski koeficient 0,0322 pri standardni napaki 116. Ti rezultati nam pokažejo, da nam računovodska presoja bistveno bolje napove večje ali manjše zamude kot Altmanov ali Kraličkov model. Tudi izračunane p-vrednosti nam potrdijo, da je napovedovanje zamud bistveno boljše po računovodskem izboru kot z Altmanovim in Kraličkovim modelom. To pomeni, da lahko ovržemo ničelno hipotezo, da Altmanov in Kraličkov model dobro napovedujeta zamude. Verjetnost za potrditev ničelne hipoteze, da Kraličkov model enako dobro napove zamude kot ocenjen izbor na podlagi računovodske presoje, je zelo majhna, in sicer 9,966E-08. Podobno majhno verjetnost 4,93E-08 dobimo pri preizkusu ničelne hipoteze, da Altmanov model enako dobro napoveduje zamude kot ocenjen izbor na podlagi računovodske presoje.

$$F \approx \frac{0,032226062 - 0,000766894}{0,000766894} = 41,02 \quad \Rightarrow \quad p\text{-vrednost} = 4,93\text{E-}08 \text{ (primerjava z oceno Altman. modela)}$$

$$F \approx \frac{0,032226062 - 0,00087111}{0,00087111} = 35,99 \quad \Rightarrow \quad p\text{-vrednost} = 9,966\text{E-}08 \text{ (primerjava z oceno Kral. modela)}$$

11.2.3.2. Ocenjevanje računovodskega izbora kazalnikov z omejitvijo s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 - 2001

<i>Neodvisne spremenljivke</i>	<i>Koeficienti ocenjevanja</i>	<i>t-statistika</i>	<i>p-vrednost</i>
Konstanta	41,67392506	14,41726798	9,72021E-47
Neopredmetena dolgoročna sredstva	-5,29443E-05	-2,227533272	0,02592975
Opredmetena osnovna sredstva	-2,91444E-06	-0,864122328	0,387537618
Dolgoročne finančne naložbe	7,40658E-08	0,018045369	0,985602954
Gibljava sredstva	1,98582E-06	0,622613956	0,53354983
Kapital	-1,1699E-06	-0,343592496	0,731158667
Finančne in poslovne obveznosti	3,96923E-06	1,289726239	0,19717008
Poslovni prihodki	5,43391E-06	3,400200252	0,000675514
Poslovni odhodki	-6,71714E-06	-4,795212645	1,64415E-06
Finančni prihodki	-8,95997E-06	-0,844393525	0,398466033
Finančni odhodki	1,61045E-05	2,317177122	0,020510491
Čista donosnost kapitala	-0,108562545	-9,15927322	6,04859E-20
Skupni prihodki na zaposlenega	-0,000134004	-10,84893902	2,68486E-27
D98 slamnata spremenljivka za leto 1998	14,56688365	3,782422568	0,000156048
D99 slamnata spremenljivka za leto 1999	14,06730087	3,934891083	8,36942E-05
D00 slamnata spremenljivka za leto 2000	7,252239921	1,999520714	0,045574084
D01 slamnata spremenljivka za leto 2001	14,49826881	3,910905674	9,24469E-05
<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>		
Korelacijski koeficient	0,184504208		
Determinacijski koeficient	0,034041803		
Uravnotežen determinacijski koeficient	0,032779834		
Standardna napaka	116,118377		
F slučajna spremenljivka	26,97515535		
Značilna F slučajna spremenljivka	2,7494E-80		
Število podatkov	12264		

Tabela 55: Ocenjevanje računovodskega izbora kazalnikov z omejitvijo s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998-2001

Ocenjevanje računovodskega izbora kazalnikov z omejitvijo slamnatih spremenljivk za leta 1998 – 2001 nam poda enake značilne kazalnike kot pa ocenjevanje enakega izbora brez omejitve. Tu se spremenijo le koeficienti vseh sodelujočih kazalnikov. Dobimo pa tudi značilne koeficiente pri slamnatih spremenljivkah za leto 1998, 1999 in 2001. Z uporabo slamnatih spremenljivk izločimo vpliv let, ki jih kazalniki vsebujejo. Pridobimo boljše korelacije, in sicer je korelacijski koeficient 0,1845 in determinacijski koeficient 0,03404, kar so višje vrednosti kot pri ocenjevanju enakovrednega izbora brez omejitev.

$$F \approx \frac{0,034041803 - 0,00254016}{0,00254016} = 12,40 \quad \Rightarrow \quad p\text{-vrednost} = 9,676\text{E-}07 \text{ (primerjava s slamnatimi spremenljivkami)}$$

$$F \approx \frac{0,034041803 - 0,032226062}{0,32226062} = 0,056 \quad \Rightarrow \quad p\text{-vrednost} = 1 \text{ (primerjava z ocenjenim izborom brez omejitev)}$$

Verjetnost ničelne hipoteze, da ocenjeni izbor na podlagi računovodske presoje enako dobro napoveduje zamude kot ocenjen izbor na podlagi računovodske presoje z omejitvijo s slamnatimi spremenljivkami za leta 1998 – 2001, je enaka 1, kar pomeni potrditev te hipoteze v celoti.

11.2.3.3. Ocenjevanje računovodskega izbora kazalnikov z omejitvijo ene neodvisne spremenljivke ocene Altmanovega modela

Finančni odhodki so postali neznatna spremenljivka pri ocenjevanju računovodskega izbora kazalnikov z omejitvijo ene neodvisne spremenljivke ocene Altmanovega modela (ocena Z). Ostalim značilnim kazalnikom so se spremenili koeficienti. Tudi neodvisna spremenljivka ocena po Altmanovem modelu je neznatna. Korelacijski in determinacijski koeficient je tu le malenkost višji kot pri ocenjevanju tovrstnega izbora brez omejitev.

<i>Neodvisne spremenljivke</i>	<i>Koeficienti ocenjevanja</i>	<i>t-statistika</i>	<i>p-vrednost</i>
Konstanta	52,27802622	39,43495905	0
Neopredmetena dolgoročna sredstva	-5,51762E-05	-2,255176741	0,024139811
Opredmetena osnovna sredstva	-2,02187E-06	-0,589433144	0,555581618
Dolgoročne finančne naložbe	2,05152E-06	0,495813795	0,620034686
Gibljava sredstva	2,4906E-06	0,775908649	0,437817904
Kapital	-2,17208E-06	-0,622880609	0,533374577
Finančne in poslovne obveznosti	2,88319E-06	0,929803255	0,352491282
Poslovni prihodki	6,74846E-06	4,338128629	1,44851E-05
Poslovni odhodki	-7,54491E-06	-5,426343556	5,86148E-08
Finančni prihodki	-1,41612E-05	-1,336296381	0,18147724
Finančni odhodki	1,40271E-05	1,98114555	0,047597273
Čista donosnost kapitala	-0,112514028	-9,532265191	1,82649E-21
Skupni prihodki na zaposlenega	-0,000131123	-10,76513067	6,63447E-27
Z neodvisna sprem. Altm. modela	-0,01229179	-1,121355345	0,262158617
<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>		
Korelacijski koeficient	0,179792634		
Determinacijski koeficient	0,032325391		
Uravnotežen determinacijski koeficient	0,031298471		
Standardna napaka	116,2072645		
F slučajna spremenljivka	31,47800374		
Značilna F slučajna spremenljivka	5,99288E-78		
Število podatkov	12264		

Tabela 56: Ocenjevanje računovodskega izbora kazalnikov z omejitvijo ene neodvisne spremenljivke ocene Altmanovega modela

$$F \approx \frac{0,032325391 - 0,000766894}{0,000766894} = 41,15 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 1,18E-08 \text{ (primerjava z oceno Altm. modela)}$$

$$F \approx \frac{0,032325391 - 0,032226062}{0,032226062} = 0,003 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 1 \text{ (primerjava z ocenjenim izborom brez omejitev)}$$

Verjetnost potrjevanja ničelne hipoteze, da Altmanov model enako dobro napoveduje zamude kot ocenjen izbor kazalnikov na podlagi računovodske presoje z omejitvijo z eno neodvisno spremenljivko oceno Altmanovega modela, je zelo majhna, in sicer 1,18E-08.

P-vrednost ničelne hipoteze, da ocenjen računovodski izbor kazalnikov enako dobro napove zamude kot istovrstni izbor z omejitvami z oceno Altmanovega modela, je 1. Ničelna hipoteza je potrjena.

11.2.3.4. Ocenjevanje računovodskega izbora kazalnikov z omejitvijo ene neodvisne spremenljivke ocene Altmanovega modela in s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 - 2001

Ocenjevanje računovodskega izbora kazalnikov z omejitvami:

- ena neodvisna spremenljivka ocena po Altmanovem modelu,
- slamnate spremenljivke za leto 1998, 1999, 2000, 2001,

nam poda enake značilne kazalnike kot ocenjevanje tovrstnega izbora brez omejitve, doda pa še značilne kazalnike za leto 1998, 1999 in 2001.

<i>Neodvisne spremenljivke</i>	<i>Koeficienti ocenjevanja</i>	<i>t-statistika</i>	<i>p-vrednost</i>
Konstanta	41,868	14,388	0,000
Neopredmetena dolgoročna sredstva	-5,665E-05	-2,302	0,021
Opredmetena osnovna sredstva	-3,338E-06	-0,967	0,333
Dolgoročne finančne naložbe	-3,766E-07	-0,090	0,928
Gibljava sredstva	1,683E-06	0,521	0,603
Kapital	-6,743E-07	-0,192	0,848
Finančne in poslovne obveznosti	4,271E-06	1,368	0,171
Poslovni prihodki	5,340E-06	3,324	0,001
Poslovni odhodki	-6,601E-06	-4,665	0,000
Finančni prihodki	-7,913E-06	-0,735	0,462
Finančni odhodki	1,510E-05	2,108	0,035
Čista donosnost kapitala	-0,109	-9,174	0,000
Skupni prihodki na zaposlenega	-1,339E-04	-10,837	0,000
Z neodvisna sprem. Altm. modela	-0,006	-0,580	0,562
D98 slamnata spremenljivka za leto 1998	14,375	3,719	0,000
D99 slamnata spremenljivka za leto 1999	13,841	3,849	0,000
D00 slamnata spremenljivka za leto 2000	7,062	1,939	0,052
D01 slamnata spremenljivka za leto 2001	14,245	3,816	0,000
<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>		
Korelacijski koeficient	0,18457613		
Determinacijski koeficient	0,03406834		
Uravnotežen determinacijski koeficient	0,03272743		
Standardna napaka	116,1215		
F slučajna spremenljivka	25,407		
Značilna F slučajna spremenljivka	1,236E-79		
Število podatkov	12264		

Tabela 57: Ocenjevanje računovodskega izbora kazalnikov z omejitvijo ene neodvisne spremenljivke ocene Altmanovega modela in s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998-2001

$$F \approx \frac{0,03406834 - 0,00313995}{0,00313995} = 9,85 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 2,297E-06 \text{ (spremen. Altman. modela + slamnate s.)}$$

$$F \approx \frac{0,03406834 - 0,032226062}{0,032226062} = 0,057 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 1 \text{ (primerjava z ocenjenim izborom brez omejitev)}$$

11.2.3.5. Ocenjevanje računovodskega izbora kazalnikov z omejitvijo z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Altmanovega modela

Pri ocenjevanju računovodskega izbora kazalnikov z omejitvijo, to je z uporabo vseh neodvisnih spremenljivk, ki nastopajo v Altmanovem modelu, dobimo enake značilne kazalnike z drugačnimi koeficienti, kot pri ocenjevanju tovrstnega izbora brez omejitev. Dodani so še značilni koeficienti za neodvisne spremenljivke Altmanovega modela X1 in X4.

$$F \approx \frac{0,03852155 - 0,010823403}{0,010823403} = 2,559 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 0,0149 \text{ (primerjava s spr. Altm. modela)}$$

$$F \approx \frac{0,03852155 - 0,032226062}{0,032226062} = 0,195 \Rightarrow p\text{-vrednost} \approx 1 \text{ (primerjava z ocenjenim izborom brez omejitev)}$$

Verjetnost za potrditev ničelne hipoteze, da ocenjeni Altmanov model enako dobro napoveduje zamude kot ocenjeni računovodski izbor kazalnikov z omejitvami z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Altmanovega modela, je enaka 0,0149. Ničelna hipoteza, da računovodski izbor brez omejitev in z omejitvami enako dobro napovedujeta zamude, je potrjena, ker je p-vrednost približno enaka 1.

<i>Neodvisne spremenljivke</i>	<i>Koeficienti ocenjevanja</i>	<i>t-statistika</i>	<i>p-vrednost</i>
Konstanta	54,840	39,506	0,000
Neopredmetena dolgoročna sredstva	-7,526E-05	-3,054	0,002
Opredmetena osnovna sredstva	-4,158E-06	-1,210	0,226
Dolgoročne finančne naložbe	1,354E-06	0,328	0,743
Gibljava sredstva	7,463E-07	0,232	0,816
Kapital	5,259E-07	0,150	0,880
Finančne in poslovne obveznosti	4,118E-06	1,329	0,184
Poslovni prihodki	6,423E-06	4,100	0,000
Poslovni odhodki	-7,015E-06	-5,016	0,000
Finančni prihodki	-1,841E-05	-1,727	0,084
Finančni odhodki	1,562E-05	2,175	0,030
Čista donosnost kapitala	-0,1180749	-9,763	0,000
Skupni prihodki na zaposlenega	-1,297E-04	-8,793	0,000
X1 Altmanova neodvisna spremenljivka	2,997	2,465	0,014
X2 Altmanova neodvisna spremenljivka	-5,502	-1,892	0,059
X3 Altmanova neodvisna spremenljivka	1,274	0,325	0,745
X4 Altmanova neodvisna spremenljivka	-7,187	-7,872	0,000
X5 Altmanova neodvisna spremenljivka	-0,402	-0,881	0,379
<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>		
Korelacijski koeficient	0,19626909		
Determinacijski koeficient	0,03852155		
Uravnotežen determinacijski koeficient	0,03718682		
Standardna napaka	115,8535		
F slučajna spremenljivka	28,861		
Značilna F slučajna spremenljivka	1,594E-91		
Število podatkov	12264		

Tabela 58: Ocenjevanje računovodskega izbora kazalnikov z omejitvijo z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Altmanovega modela

11.2.3.6. Ocenjevanje računovodskega izbora kazalnikov z omejitvijo z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Altmanovega modela in s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 - 2001

Tudi to ocenjevanje je prineslo enake značilne koeficiente, kot ocenjevanje tovrstnega izbora brez omejitev; koeficienti so se spremenili in pridobili smo še naslednje značilne kazalnike:

- X1 neodvisno spremenljivko Altmanovega modela: pozitivna odvisnost z zamudami
- X4 neodvisno spremenljivko Altmanovega modela: negativna odvisnost z zamudami
- vse slamnate spremenljivke za leta: pozitivno odvisne z zamudami

$$F \approx \frac{0,04033067 - 0,01323671}{0,01323671} = 2,047 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 0,0279 \text{ (prim. sprem. Alt. modela + slamnate s.)}$$

$$F \approx \frac{0,04033067 - 0,032226062}{0,032226062} = 0,25 \Rightarrow p\text{-vrednost} \approx 1 \text{ (primerjava z ocenjenim izborom brez omejitve)}$$

Verjetnost potrditve ničelne hipoteze, da je napovedovanje zamud enakovredno pri ocenjenem računovodskem izboru kazalnikov z omejitvami z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Altmanovega modela in slamnatimi spremenljivkami kot z ocenjenim Altmanovim modelom z omejitvijo s slamnatimi spremenljivkami, je 0,0279. Ničelne hipoteze ne moremo potrditi.

<i>Neodvisne spremenljivke</i>	<i>Koeficienti ocenjevanja</i>	<i>t-statistika</i>	<i>p-vrednost</i>
Konstanta	43,676	14,962	0,000
Neopredmetena dolgoročna sredstva	-7,672E-05	-3,096	0,002
Opredmetena osnovna sredstva	-5,643E-06	-1,633	0,103
Dolgoročne finančne naložbe	-1,215E-06	-0,291	0,771
Gibljava sredstva	-2,200E-07	-0,068	0,946
Kapital	2,213E-06	0,628	0,530
Finančne in poslovne obveznosti	5,659E-06	1,814	0,070
Poslovni prihodki	4,914E-06	3,032	0,002
Poslovni odhodki	-5,970E-06	-4,188	0,000
Finančni prihodki	-1,236E-05	-1,140	0,254
Finančni odhodki	1,670E-05	2,293	0,022
Čista donosnost kapitala	-0,1143691	-9,427	0,000
Skupni prihodki na zaposlenega	-1,318E-04	-8,858	0,000
X1 Altmanova neodvisna spremenljivka	3,102E+00	2,533	0,011
X2 Altmanova neodvisna spremenljivka	-5,615	-1,918	0,055
X3 Altmanova neodvisna spremenljivka	1,686	0,427	0,669
X4 Altmanova neodvisna spremenljivka	-7,276	-7,962	0,000
X5 Altmanova neodvisna spremenljivka	-0,454	-0,985	0,325
D98 slamnata spremenljivka za leto 1998	15,385	3,981	0,000
D99 slamnata spremenljivka za leto 1999	14,197	3,955	0,000
D00 slamnata spremenljivka za leto 2000	8,89	2,442	0,150
D01 slamnata spremenljivka za leto 2001	15,079	4,036	0,000
<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>		
Korelacijski koeficient	0,20082497		
Determinacijski koeficient	0,04033067		
Uravnotežen determinacijski koeficient	0,03868444		
Standardna napaka	115,7634		
F slučajna spremenljivka	24,499		
Značilna F slučajna spremenljivka	1,821E-93		
Število podatkov	12264		

Tabela 59: Ocenjevanje računovodskega izbora kazalnikov z omejitvijo z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Altmanovega modela in s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998-2001

11.2.3.7. Ocenjevanje računovodskega izbora kazalnikov z omejitvijo z eno neodvisno spremenljivko oceno Kraličkega modela

Kot pri ocenjevanju računovodskega izbora z omejitvijo z eno neodvisno spremenljivko oceno Altmanovega modela, je tudi pri tem ocenjevanju, ko sem zamenjala neodvisno spremenljivko z oceno Kraličkega modela, postal kazalnik finančnih odhodkov neznačilen.

$$F \approx \frac{0,032401124 - 0,00087111}{0,00087111} = 36,20 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 2,505E-08 \text{ (primerjava z oceno Kral. modela)}$$

$$F \approx \frac{0,032401124 - 0,032226062}{0,032226062} = 0,005 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 1 \text{ (primerjava z ocenjenim izborom brez omejitev)}$$

Verjetnost ničelne hipoteze, da je napovedovanje zamud enako dobro pri Kraličkovem modelu in ocenjenem računovodskem izboru z omejitvijo z oceno Kraličkovega modela, je zelo majhna, in sicer 2,5E-08. Ničelno hipotezo ovržemo.

Ničelna hipoteza, da z ocenjenim računovodskim izborom brez omejitev enako dobro napovemo zamude kot z ocenjenim izborom z omejitvami z oceno Kraličkovega modela, je potrjena, ker dobimo p-vrednost 1.

<i>Neodvisne spremenljivke</i>	<i>Koeficienti ocenjevanja</i>	<i>t-statistika</i>	<i>p-vrednost</i>
Konstanta	52,26878592	39,43271515	0
Neopredmetena dolgoročna sredstva	-5,75131E-05	-2,351355254	0,018720917
Opredmetena osnovna sredstva	-2,3042E-06	-0,671930546	0,501640585
Dolgoročne finančne naložbe	1,75909E-06	0,425422167	0,670536423
Gibljava sredstva	2,29412E-06	0,715038907	0,474598629
Kapital	-1,84408E-06	-0,529017801	0,596802687
Finančne in poslovne obveznosti	3,08284E-06	0,994586357	0,319957131
Poslovni prihodki	6,68123E-06	4,296081982	1,75184E-05
Poslovni odhodki	-7,46769E-06	-5,373851131	7,84845E-08
Finančni prihodki	-1,34794E-05	-1,272313798	0,203285798
Finančni odhodki	1,34258E-05	1,896991606	0,057852531
Čista donosnost kapitala	-0,112530126	-9,535790189	1,76593E-21
Skupni prihodki na zaposlenega	-0,000131343	-10,7851997	5,34546E-27
DF neodvisna sprem. Kralič. modela	-0,024530922	-1,48873343	0,13658332
<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>		
Korelacijski koeficient	0,180003122		
Determinacijski koeficient	0,032401124		
Uravnotežen determinacijski koeficient	0,031374284		
Standardna napaka	116,2027171		
F slučajna spremenljivka	31,55422063		
Značilna F slučajna spremenljivka	3,75842E-78		
Število podatkov	12264		

Tabela 60: Ocenjevanje računovodskega izbora kazalnikov z omejitvijo z eno neodvisno spremenljivko oceno Kraličkovega modela

11.2.3.8. Ocenjevanje računovodskega izbora z omejitvijo z eno neodvisno spremenljivko oceno Kraličkovega modela in s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 - 2001

Primerjava ocenjevanja z omejitvijo, kot je prikazano v tabeli 61, nam poda enake značilne kazalnike kot pri ocenjevanju taistega izbora z omejitvijo ene neodvisne spremenljivke ocene Altmanovega modela in z vključitvijo slamnatih spremenljivk za leta od 1998 – 2001.

$$F \approx \frac{0,03411292 - 0,00323196}{0,00323196} = 9,555 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 2,866E-06 \text{ (ocena Kral. modela + slamnate s.)}$$

$$F \approx \frac{0,03411292 - 0,032226062}{0,32226062} = 0,059 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 1 \text{ (primerjava z ocenjenim izborom brez omejitev)}$$

Verjetnost potrditve ničelne hipoteze, da ocenjeni računovodski izbor kazalnikov z omejitvijo z oceno Kraličkovega modela in slamnatimi spremenljivkami enako dobro napoveduje zamude kot istovrstni ocenjeni izbor brez omejitev, je enaka 1.

Ničelna hipoteza, da Kraličkov model z omejitvijo s slamnatimi spremenljivkami enako dobro napove zamude kot ocenjeni računovodski izbor kazalnikov z omejitvami z oceno Kraličkovega modela in s slamnatimi spremenljivkami, je zavrnjena, ker smo dobili verjetnost zelo nizko (p -vrednost = 2,87E-06).

<i>Neodvisne spremenljivke</i>	<i>Koeficienti ocenjevanja</i>	<i>t-statistika</i>	<i>p-vrednost</i>
Konstanta	41,980	14,434	0,000
Neopredmetena dolgoročna sredstva	-5,901E-05	-2,398	0,017
Opredmetena osnovna sredstva	-3,605E-06	-1,045	0,296
Dolgoročne finančne naložbe	-6,502E-07	-0,156	0,876
Gibljava sredstva	1,498E-06	0,464	0,643
Kapital	-3,629E-07	-0,103	0,918
Finančne in poslovne obveznosti	4,457E-06	1,429	0,153
Poslovni prihodki	5,284E-06	3,290	0,001
Poslovni odhodki	-6,532E-06	-4,618	0,000
Finančni prihodki	-7,265E-06	-0,675	0,500
Finančni odhodki	1,447E-05	2,021	0,043
Čista donosnost kapitala	-0,109	-9,184	0,000
Skupni prihodki na zaposlenega	-1,339E-04	-10,848	0,000
DF neodvisna sprem. Kraličk. modela	-1,600E-02	-0,950	0,342
D98 slamnata spremenljivka za leto 1998	14,524	3,688	0,000
D99 slamnata spremenljivka za leto 1999	13,705	3,812	0,000
D00 slamnata spremenljivka za leto 2000	6,946	1,907	0,056
D01 slamnata spremenljivka za leto 2001	14,076	3,770	0,000
<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>		
Korelacijski koeficient	0,184697		
Determinacijski koeficient	0,03411292		
Uravnotežen determinacijski koeficient	0,03277207		
Standardna napaka	116,1188		
F slučajna spremenljivka	25,441		
Značilna F slučajna spremenljivka	9,408E-80		
Število podatkov	12264		

Tabela 61: Ocenjevanje računovodskega izbora z omejitvijo z eno neodvisno spremenljivko oceno Kraličkovega modela in s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998-2001

11.2.3.9. Ocenjevanje računovodskega izbora kazalnikov z omejitvijo z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Kraličkovega modela

Pri ocenjevanju računovodskega izbora kazalnikov z omejitvijo, to je z dodatkom vseh neodvisnih spremenljivk, ki nastopajo v Kraličkovem modelu, je prišlo do sprememb značilnih kazalnikov. Tu so značilni kazalniki naslednji:

- poslovni prihodki: pozitivno odvisni z zamudami
- poslovni odhodki: negativno odvisni z zamudami
- čista donosnost kapitala: negativno odvisna z zamudami
- skupni prihodki na zaposlenega: negativno odvisni z zamudami
- X1 neodvisna spremenljivka Kraličkovega modela: negativno odvisna z zamudami
- X3 neodvisna spremenljivka Kraličkovega modela: negativno odvisna z zamudami
- X4 neodvisna spremenljivka Kraličkovega modela: negativno odvisna z zamudami
- X5 neodvisna spremenljivka Kraličkovega modela: pozitivno odvisna z zamudami
- X6 neodvisna spremenljivka Kraličkovega modela: pozitivno odvisna z zamudami

$$F \approx \frac{0,03911785 - 0,01096857}{0,01096857} = 2,566 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 0,0121 \text{ (primerjava s sprem. Kral. modela)}$$

$$F \approx \frac{0,03911785 - 0,032226062}{0,032226062} = 0,21 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 1 \text{ (primerjava z ocenjenim izborom brez omejitev)}$$

<i>Neodvisne spremenljivke</i>	<i>Koeficienti ocenjevanja</i>	<i>t-statistika</i>	<i>p-vrednost</i>
Konstanta	46,857	30,019	0,000
Neopredmetena dolgoročna sredstva	-4,533E-05	-1,841	0,066
Opredmetena osnovna sredstva	-1,498E-06	-0,437	0,662
Dolgoročne finančne naložbe	6,265E-06	1,507	0,132
Gibljava sredstva	3,794E-06	1,184	0,236
Kapital	-4,179E-06	-1,194	0,233
Finančne in poslovne obveznosti	7,516E-07	0,242	0,809
Poslovni prihodki	7,632E-06	4,906	0,000
Poslovni odhodki	-7,955E-06	-5,734	0,000
Finančni prihodki	-1,193E-05	-1,127	0,260
Finančni odhodki	7,682E-06	1,078	0,281
Čista donosnost kapitala	-0,1063872	-8,986	0,000
Skupni prihodki na zaposlenega	-1,323E-04	-10,307	0,000
X1 Kraličkova neodvisna spremenljivka	-4,778	-3,724	0,000
X2 Kraličkova neodvisna spremenljivka	-0,700	-1,252	0,211
X3 Kraličkova neodvisna spremenljivka	-5,002	-2,398	0,017
X4 Kraličkova neodvisna spremenljivka	-19,934	-2,638	0,008
X5 Kraličkova neodvisna spremenljivka	99,444	7,241	0,000
X6 Kraličkova neodvisna spremenljivka	0,547	2,353	0,019
<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>		
Korelacijski koeficient	0,19778234		
Determinacijski koeficient	0,03911785		
Uravnotežen determinacijski koeficient	0,03770537		
Standardna napaka	115,8223		
F slučajna spremenljivka	27,694		
Značilna F slučajna spremenljivka	2,205E-92		
Število podatkov	12264		

Tabela 62: Ocenjevanje računovodskega izbora kazalnikov z omejitvijo z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Kraličkovega modela

Verjetnost, da velja ničelna hipoteza, to je, da enako dobro napovedujeta zamude ocenjeni Kraličkov model in ocenjeni računovodski izbor kazalnikov z omejitvami z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Kraličkovega modela, je enaka 0,0121. To pomeni zavrnitev ničelne hipoteze.

Ocenjeni računovodski izbor kazalnikov brez omejitev in z omejitvijo z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Kraličkovega modela enako dobro napovedujeta zamude (p-vrednost = 1).

11.2.3.10. Ocenjevanje računovodskega izbora kazalnikov z omejitvami z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Kraličkovega modela in s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 - 2001

Podobno kot pri prejšnjem ocenjevanju, ko so bile kot omejitve uporabljene vse neodvisne spremenljivke Kraličkovega modela, tudi tu (tabela 63) zasledimo enake značilne kazalnike, katerim so se pridružile še vse slamnate spremenljivke za leta od 1998 - 2001, ki so pozitivno odvisne z zamudami. To pomeni: čim večja bo vrednost koeficienta pred slamnato spremenljivko, večja bo zamuda ali drugače povedano: večji vpliv bo imelo opazovano leto.

$$F \approx \frac{0,04178348 - 0,01394031}{0,01394031} = 2,25 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 0,0136 \text{ (sprem. Kral. modela + slamnate s.)}$$

$$F \approx \frac{0,04178348 - 0,032226062}{0,032226062} = 0,297 \Rightarrow p\text{-vrednost} \approx 1 \text{ (primerjava z ocenjenim izborom brez omejitev)}$$

Verjetnost, da ocenjeni Kraličkov model z omejitvami s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 - 2001 enako dobro napoveduje zamude kot ocenjeni računovodski izbor kazalnikov z omejitvami z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Kraličkovega modela in s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 - 2001, je enaka 0,0136. To pomeni, da ocenjeni Kraličkov model z omejitvijo s slamnatimi spremenljivkami veliko slabše napoveduje zamude, kot v spodnji tabeli predstavljeni ocenjen izbor.

<i>Neodvisne spremenljivke</i>	<i>Koeficienti ocenjevanja</i>	<i>t-statistika</i>	<i>p-vrednost</i>
Konstanta	32,680	10,449	0,000
Neopredmetena dolgoročna sredstva	-4,629E-05	-1,871	0,061
Opredmetena osnovna sredstva	-3,123E-06	-0,906	0,365
Dolgoročne finančne naložbe	3,655E-06	0,873	0,382
Gibljava sredstva	2,905E-06	0,901	0,367
Kapital	-2,500E-06	-0,711	0,477
Finančne in poslovne obveznosti	2,332E-06	0,748	0,455
Poslovni prihodki	5,892E-06	3,677	0,000
Poslovni odhodki	-6,754E-06	-4,787	0,000
Finančni prihodki	-3,994E-06	-0,371	0,710
Finančni odhodki	8,004E-06	1,111	0,267
Čista donosnost kapitala	-0,1018669	-8,569	0,000
Skupni prihodki na zaposlenega	-1,348E-04	-10,384	0,000
X1 Kraličkova neodvisna spremenljivka	-5,022	-3,914	0,000
X2 Kraličkova neodvisna spremenljivka	-0,710	-1,281	0,200
X3 Kraličkova neodvisna spremenljivka	-4,536	-2,167	0,030
X4 Kraličkova neodvisna spremenljivka	-20,488	-2,711	0,007
X5 Kraličkova neodvisna spremenljivka	111,468	8,022	0,000
X6 Kraličkova neodvisna spremenljivka	0,510	2,186	0,029
D98 slamnata spremenljivka za leto 1998	19,246	4,934	0,000
D99 slamnata spremenljivka za leto 1999	17,764	4,922	0,000
D00 slamnata spremenljivka za leto 2000	10,413	2,852	0,004
D01 slamnata spremenljivka za leto 2001	17,381	4,628	0,000
<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>		
Korelacijski koeficient	0,20441008		
Determinacijski koeficient	0,04178348		
Uravnotežen determinacijski koeficient	0,04006134		
Standardna napaka	115,6805		
F slučajna spremenljivka	24,262		
Značilna F slučajna spremenljivka	1,221E-96		
Število podatkov	12264		

Tabela 63: Ocenjevanje računovodskega izbora kazalnikov z omejitvijami z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Kraličkovega modela in s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998-2001

11.2.4. Izbira kazalnikov, izpeljana iz korelacije

S pomočjo korelacije sem določila sedem kazalnikov, ki so bili v petih letih 1998 – 2002 najbolj korelirani z zamudami. Ti kazalniki so naslednji: lastni deleži, poslovne terjatve, finančne in poslovne obveznosti, čista donosnost kapitala, skupni prihodki na zaposlenega, koeficient obračanja osnovnih sredstev in kratkoročne obveznosti iz poslovanja. Z večkratno regresijo pri resničnih zamudah sem dobila naslednje kazalnike, ki so značilni:

- lastni deleži: čim višja je njihova vrednost, večje bodo zamude
- finančne in poslovne obveznosti: pozitivno odvisne z zamudami, enako kot zgornji kazalnik
- čista donosnost kapitala: višja je vrednost, manjše bodo zamude; najpomembnejši kazalnik izbora
- skupni prihodki na zaposlenega: negativen vpliv tako kot predhodni in kot naslednji kazalnik
- koeficient obračanja osnovnih sredstev: višja je vrednost, manjše bodo zamude

<i>Neodvisne spremenljivke</i>	<i>Koeficienti ocenjevanja brez omejitev</i>	<i>t-statistika</i>	<i>p-vrednost</i>
Konstanta	50,0148906	40,58777441	0
Lastni deleži	0,000340915	7,145147297	9,499E-13
Poslovne terjatve	-1,19593E-06	-1,147293333	0,251282804
Finančne in poslovne obveznosti	2,03224E-06	2,26692347	0,023412245
Čista donosnost kapitala	-11,72873975	-9,977300104	2,35223E-23
Skupni prihodki na zaposlenega	-8,16917E-05	-4,523797187	6,13107E-06
Koeficient obračanja osnovnih sredstev	-0,114098983	-3,525507057	0,000424216
Kratkoročne obveznosti iz poslovanja	-2,39385E-06	-1,444119467	0,148730935
<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>		
Korelacijski koeficient	0,173344446		
Determinacijski koeficient	0,030048297		
Uravnotežen determinacijski koeficient	0,02949431		
Standardna napaka	116,3154294		
F slučajna spremenljivka	54,240098		
Značilna F slučajna spremenljivka	5,9057E-231		
Število podatkov	12264		

Tabela 64: Ocenjevanje izbora kazalnikov na podlagi korelacije brez omejitev

Determinacijski (0,030048297) in korelacijski (0,173344446) koeficient je nižji kot pri računovodskem izboru, standardna napaka pa je enaka 116.

$$F \approx \frac{0,030048297 - 0,000766894}{0,000766894} = 38,18 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 7,6275E-05 \text{ (primerjava z oceno Altm. modela)}$$

$$F \approx \frac{0,030048297 - 0,00087111}{0,00087111} = 33,49 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 1,12E-04 \text{ (primerjava z oceno Kralič. modela)}$$

Primerjava s Kraličkovim in Altmanovim modelom nam pove, da izbor kazalnikov na podlagi korelacije bolje napoveduje zamude.

Verjetnost ničelne hipoteze, da je napovedovanje zamud z Altmanovim modelom enako dobro kot z ocenjenim izborom na podlagi korelacije, je zelo majhna, in sicer 7,627E-05. To pomeni zavrnitev ničelne hipoteze. Tudi verjetnost, da Kraličkov model enako dobro napoveduje zamude kot ocenjeni izbor na podlagi korelacije, je zelo majhna: 1,12E-04. Ovržemo postavljeno ničelno hipotezo.

11.2.4.1. Ocenjevanje izbora kazalnikov na podlagi korelacije z omejitvijo s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 - 2001

Ocenjevanje izbora kazalnikov na podlagi korelacije z omejitvami s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 - 2001 nam poda enake značilne kazalnike kot ocenjevanje izbora kazalnikov na podlagi korelacije brez omejitev. Pri tem ocenjevanju dobimo še dodatne značilne kazalnike, in sicer so to slamnate spremenljivke za leta 1998, 1999 in 2001. To pomeni, da ima opazovano leto vpliv na zamudo; čim večji bo koeficient, večja bo zamuda.

$$F \approx \frac{0,03174492 - 0,00254016}{0,00254016} = 11,50 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 9,04E-05 \text{ (primerjava s slamnatimi spremenljivkami)}$$

$$F \approx \frac{0,03174492 - 0,030048297}{0,030048297} = 0,056 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 1 \text{ (primerjava z ocenjenim izborom brez omejitev)}$$

Verjetnost, da velja ničelna hipoteza, da ocenjene slamnate spremenljivke enako dobro napovedo zamude kot ocenjen izbor kazalnikov na podlagi korelacije z omejitvami s slamnatimi spremenljivkami, je zelo majhna, in sicer $9,04E-05$. Zavrnilo ničelno hipotezo.

Verjetnost ničelne hipoteze, da ocenjeni izbor kazalnikov na podlagi korelacije enako dobro napove zamude kot taisti ocenjeni izbor z omejitvijo s slamnatimi spremenljivkami, je enaka 1. Potrdimo ničelno hipotezo.

<i>Neodvisne spremenljivke</i>	<i>Koeficienti ocenjevanja</i>	<i>t-statistika</i>	<i>p-vrednost</i>
Konstanta	41,751	15,032	0,000
Lastni deleži	0,00033438	6,919	0,000
Poslovne terjatve	-1,730E-06	-1,639	0,101
Finančne in poslovne obveznosti	2,518E-06	2,784	0,005
Čista donosnost kapitala	-0,1142395	-9,669	0,000
Skupni prihodki na zaposlenega	-7,858E-05	-4,303	0,000
Koeficient obračanja osnovnih sredstev	-0,1204645	-3,714	0,000
Kratkoročne obveznosti iz poslovanja	-2,897E-06	-1,743	0,081
D98 slamnata spremenljivka za leto 1998	9,291	2,591	0,010
D99 slamnata spremenljivka za leto 1999	11,054	3,153	0,002
D00 slamnata spremenljivka za leto 2000	4,090	1,135	0,257
D01 slamnata spremenljivka za leto 2001	14,589	4,056	0,000
<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>		
Korelacijski koeficient	0,17817105		
Determinacijski koeficient	0,03174492		
Uravnotežen determinacijski koeficient	0,03087561		
Standardna napaka	116,2326		
F slučajna spremenljivka	36,517		
Značilna F slučajna spremenljivka	5,82E-78		
Število podatkov	12264		

Tabela 65: Ocenjevanje izbora kazalnikov na podlagi korelacije z omejitvijo slamnatih spremenljivk za leta od 1998-2001

11.2.4.2. Ocenjevanje izbora kazalnikov na podlagi korelacije z omejitvijo z eno neodvisno spremenljivko oceno Altmanovega modela

<i>Neodvisne spremenljivke</i>	<i>Koeficienti ocenjevanja</i>	<i>t-statistika</i>	<i>p-vrednost</i>
Konstanta	50,224	40,677	0,000
Lastni deleži	0,00033248	6,953	0,000
Poslovne terjatve	-9,413E-07	-0,899	0,369
Finančne in poslovne obveznosti	1,707E-06	1,886	0,590
Čista donosnost kapitala	-0,1168648	-9,943	0,000
Skupni prihodki na zaposlenega	-8,151E-05	-4,515	0,000
Koeficient obračanja osnovnih sredstev	-0,1146366	-3,543	0,000
Kratkoročne obveznosti iz poslovanja	-1,903E-06	-1,141	0,254
Z neodvisna sprem. Altmanovega modela	-0,0251259	-2,551	0,011
<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>		
Korelacijski koeficient	0,17482324		
Determinacijski koeficient	0,03056316		
Uravnotežen determinacijski koeficient	0,02993032		
Standardna napaka	116,2893		
F slučajna spremenljivka	48,295		
Značilna F slučajna spremenljivka	2,78E-77		
Število podatkov	12264		

Tabela 66: Ocenjevanje izbora kazalnikov na podlagi korelacije z omejitvijo z eno neodvisno spremenljivko oceno Altmanovega modela

Ocenjevanje izbora kazalnikov na podlagi korelacije z omejitvijo z eno neodvisno spremenljivko oceno Altmanovega modela ima enake značilne kazalnike. Tu ni značilen le kazalnik finančne in poslovne obveznosti. Je pa značilna neodvisna spremenljivka ocena Altmanovega modela.

Korelacijski in determinacijski koeficient sta pri tovrstnem ocenjevanju večja kot pri ocenjevanju istovrstnega izbora kazalnikov brez omejitve in malo manjša kot pri ocenjevanju izbora kazalnikov na podlagi korelacije z omejitvami s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 - 2001.

$$F \approx \frac{0,03056316 - 0,00076684}{0,00076684} = 38,85 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 1,76E-05 \text{ (primerjava z oceno Altm. modela)}$$

$$F \approx \frac{0,03056316 - 0,030048297}{0,030048297} = 0,017 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 1 \text{ (primerjava ocenjenega izbora brez omejitev)}$$

Ničelna hipoteza, da izbor kazalnikov na podlagi korelacije z omejitvami z eno neodvisno spremenljivko oceno Altmanovega modela enako dobro napoveduje zamude kot Altmanov model, je ovržena, ker je p-vrednost 1,76E-05, torej je verjetnost zelo majhna.

Verjetnost veljavnosti ničelne hipoteze pri trditvi, da ocenjeni izbor kazalnikov na podlagi korelacije enako dobro napoveduje zamude kot istovrstni izbor z omejitvami z eno neodvisno spremenljivko oceno Altmanovega modela, je enaka 1.

11.2.4.3. Ocenjevanje izbora kazalnikov na podlagi korelacije z omejitvijo z eno neodvisno spremenljivko oceno Altmanovega modela in s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 - 2001

<i>Neodvisne spremenljivke</i>	<i>Koeficienti ocenjevanja</i>	<i>t-statistika</i>	<i>p-vrednost</i>
Konstanta	42,684	15,168	0,000
Lastni deleži	0,00032873	6,792	0,000
Poslovne terjatve	-1,486E-06	-1,399	0,162
Finančne in poslovne obveznosti	2,219E-06	2,422	0,015
Čista donosnost kapitala	-0,114048	-9,653	0,000
Skupni prihodki na zaposlenega	-7,835E-05	-4,290	0,000
Koeficient obračanja osnovnih sredstev	-0,120747	-3,723	0,000
Kratkoročne obveznosti iz poslovanja	-2,464E-06	-1,472	0,141
Z neodvisna sprem. Altmanovega modela	-0,0204011	-2,050	0,040
D98 slamnata spremenljivka za leto 1998	8,372	2,318	0,020
D99 slamnata spremenljivka za leto 1999	10,114	2,861	0,004
D00 slamnata spremenljivka za leto 2000	3,240	0,893	0,372
D01 slamnata spremenljivka za leto 2001	13,681	3,776	0,000
<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>		
Korelacijski koeficient	0,17910011		
Determinacijski koeficient	0,03207685		
Uravnotežen determinacijski koeficient	0,03112875		
Standardna napaka	116,2174		
F slučajna spremenljivka	33,833		
Značilna F slučajna spremenljivka	4,65E-78		
Število podatkov	12264		

Tabela 67: Ocenjevanje izbora kazalnikov na podlagi korelacije z omejitvijo z eno neodvisno spremenljivko oceno Altmanovega modela in s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998-2001

Ocenjevanje izbora kazalnikov na podlagi korelacije z omejitvijo z eno neodvisno spremenljivko oceno Altmanovega modela in slamnatih spremenljivk za leta od 1998 - 2001 nam poda enake značilne kazalnike kot ocenjevanje enakega izbora z omejitvijo s slamnatimi spremenljivkami. Tu je značilen kazalnik več, in sicer ocena Altmanovega modela (ocena Z).

$$F \approx \frac{0,03207685 - 0,00313995}{0,00313995} = 9,216 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 1,23E-04 \text{ (ocena Altman. modela + slamnate s.)}$$

$$F \approx \frac{0,03207685 - 0,030048297}{0,030048297} = 0,067 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 1 \text{ (primerjava z ocenjenim izborom brez omejitev)}$$

Ničelno hipotezo, da Altmanov model z omejitvami s slamnatimi spremenljivkami enako dobro napoveduje zamude kot ocenjeni izbor kazalnikov na podlagi korelacije z omejitvami z eno neodvisno spremenljivko oceno Altmanovega modela in slamnatimi spremenljivkami zavrnilo, ker je verjetnost zelo majhna, in sicer je 1,23E-4.

Ničelno hipotezo, da ocenjeni izbor kazalnikov na podlagi korelacije enako dobro napoveduje zamude kot ocenjeni izbor kazalnikov na podlagi korelacije z omejitvami z eno neodvisno spremenljivko oceno Altmanovega modela in s slamnatimi spremenljivkami, potrdimo (p-vrednost = 1).

11.2.4.4. Ocenjevanje izbora kazalnikov na podlagi korelacije z omejitvijo z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Altmanovega modela

<i>Neodvisne spremenljivke</i>	<i>Koeficienti ocenjevanja</i>	<i>t-statistika</i>	<i>p-vrednost</i>
Konstanta	53,855	40,424	0,000
Lastni deleži	0,00033288	6,984	0,000
Poslovne terjatve	-6,299E-07	-0,603	0,546
Finančne in poslovne obveznosti	1,497E-06	1,657	0,097
Čista donosnost kapitala	-0,1223354	-10,207	0,000
Skupni prihodki na zaposlenega	-7,319E-05	-3,728	0,000
Koeficient obračanja osnovnih sredstev	-0,135878	-4,204	0,000
Kratkoročne obveznosti iz poslovanja	-1,846E-06	-1,109	0,267
X1 Altmanova neodvisna spremenljivka	3,217	2,703	0,007
X2 Altmanova neodvisna spremenljivka	-6,162	-2,172	0,030
X3 Altmanova neodvisna spremenljivka	1,532	0,399	0,690
X4 Altmanova neodvisna spremenljivka	-7,925	-9,004	0,000
X5 Altmanova neodvisna spremenljivka	-0,432966	-0,968	0,333
<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>		
Korelacijski koeficient	0,19594124		
Determinacijski koeficient	0,03839297		
Uravnotežen determinacijski koeficient	0,03745106		
Standardna napaka	115,8376		
F slučajna spremenljivka	40,761		
Značilna F slučajna spremenljivka	4,3627E-95		
Število podatkov	12264		

Tabela 68: Ocenjevanje izbora kazalnikov na podlagi korelacije z omejitvijo z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Altmanovega modela

Pri ocenjevanju izbora kazalnikov na podlagi korelacije z omejitvami z vsemi neodvisnimi spremenljivkami, ki nastopajo v Altmanovem modelu, dobimo iste značilne kazalnike kot pri ocenjevanju tovrstnega izbora brez omejitev. Izjema je kazalnik finančne in poslovne obveznosti, ki je tu neznačilen. Dodane pa so značilne neodvisne spremenljivke Altmanovega modela in te so X1, X2 in X4.

Korelacijski in determinacijski koeficient sta pri tovrstnem ocenjevanju (glej zgornjo tabelo) najvišja izmed vseh dosedanjih ocenjevanj izbora kazalnikov na podlagi korelacije.

$$F \approx \frac{0,03839297 - 0,010823403}{0,010823403} = 2,547 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 0,04038 \text{ (primerjava s sprem. Altman. modela)}$$

$$F \approx \frac{0,03839297 - 0,030048297}{0,030048297} = 0,278 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 0,999289 \text{ (prim. z ocenjenim izborom brez omejitev)}$$

Verjetnost, da potrdimo ničelno hipotezo, enakovredno napovedovanje zamud z ocenjenim Altmanovim modelom in ocenjenim izborom kazalnikov na podlagi korelacije z omejitvijo z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Altmanovega modela, je enaka 0,04038.

Verjetnost potrditve ničelne hipoteze, da velja enakovredno napovedovanje zamud z ocenjenim izborom kazalnikov na podlagi brez omejitev in ocenjenim izborom kazalnikov na podlagi korelacije z omejitvami z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Altmanovega modela, je enaka 0,999289.

11.2.4.5. Ocenjevanje izbora kazalnikov na podlagi korelacije z omejitvijo z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Altmanovega modela in s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 - 2001

<i>Neodvisne spremenljivke</i>	<i>Koeficienti ocenjevanja</i>	<i>t-statistika</i>	<i>p-vrednost</i>
Konstanta	45,679	16,112	0,000
Lastni deleži	0,00032605	6,758	0,000
Poslovne terjatve	-1,207E-06	-1,140	0,255
Finančne in poslovne obveznosti	2,030E-06	2,220	0,026
Čista donosnost kapitala	-0,1190871	-9,895	0,000
Skupni prihodki na zaposlenega	-6,993E-05	-3,524	0,000
Koeficient obračanja osnovnih sredstev	-0,1422946	-4,393	0,000
Kratkoročne obveznosti iz poslovanja	-2,416E-06	-1,446	0,148
X1 Altmanova neodvisna spremenljivka	3,165	2,650	0,008
X2 Altmanova neodvisna spremenljivka	-5,935	-2,086	0,037
X3 Altmanova neodvisna spremenljivka	1,660	0,431	0,667
X4 Altmanova neodvisna spremenljivka	-8,036	-9,118	0,000
X5 Altmanova neodvisna spremenljivka	-0,441276	-0,995	0,320
D98 slamnata spremenljivka za leto 1998	9,416	2,611	0,009
D99 slamnata spremenljivka za leto 1999	10,204	2,894	0,004
D00 slamnata spremenljivka za leto 2000	4,852	1,340	0,180
D01 slamnata spremenljivka za leto 2001	14,605	4,032	0,000
<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>		
Korelacijski koeficient	0,19979701		
Determinacijski koeficient	0,03991884		
Uravnotežen determinacijski koeficient	0,03866455		
Standardna napaka	115,7646		
F slučajna spremenljivka	31,826		
Značilna F slučajna spremenljivka	4,9153E-96		
Število podatkov	12264		

Tabela 69: Ocenjevanje izbora kazalnikov na podlagi korelacije z omejitvijo z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Altmanovega modela in s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998-2001

Na podlagi zgornje tabele 69 razberemo kazalnike, ki imajo

- pozitiven vpliv na zamude: lastni deleži, finančne in poslovne obveznosti, X1 Altmanova neodvisna spremenljivka, D98 slamnata spremenljivka za leto 1998, D99 slamnata spremenljivka za leto 1999 in D01 slamnata spremenljivka za leto 2001,
- negativen vpliv na zamude: čista donosnost kapitala, skupni prihodki na zaposlenega, koeficient obračanja osnovnih sredstev, X2 Altmanova neodvisna spremenljivka in X4 Altmanova neodvisna spremenljivka.

Determinacijski in korelacijski koeficient sta pri ocenjevanju izbora na podlagi korelacije brez in z vsemi možnimi omejitvami pri omejitvi, ki je predstavljena zgoraj, največja. To pomeni, da ocenjevanje izbora

kazalnikov na podlagi korelacije z omejitvami z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Altmanovega modela in s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 - 2001 najbolj napove zamude.

$$F \approx \frac{0,03991884 - 0,01323671}{0,01323671} = 2,016 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 0,0558 \text{ (sprem. Altman. modela + slamnate spr.)}$$

$$F \approx \frac{0,03991884 - 0,030048297}{0,030048297} = 0,328 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 0,99669 \text{ (prim. z ocenjenim izborom brez omejitev)}$$

Verjetnost, da velja ničelna hipoteza, da ocenjeni Altmanov model z omejitvijo s slamnatimi spremenljivkami enako dobro napove zamude kot ocenjeni izbor kazalnikov na podlagi korelacije z omejitvijo z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Altmanovega modela in s slamnatimi spremenljivkami, je enaka 0,0558.

Verjetnost veljavnosti ničelne hipoteze, enakovrednega napovedovanja zamud z ocenjenim izborom kazalnikov na podlagi korelacije brez omejitev in z omejitvami z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Altmanovega modela in s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 - 2001, je enaka 0,99669.

11.2.4.6. Ocenjevanje izbora na podlagi korelacije z omejitvijo z eno neodvisno spremenljivko oceno Kraličkovega modela

<i>Neodvisne spremenljivke</i>	<i>Koeficienti ocenjevanja</i>	<i>t-statistika</i>	<i>p-vrednost</i>
Konstanta	50,221	40,700	0,000
Lastni deleži	0,00033163	6,937	0,000
Poslovne terjatve	-9,026E-07	-0,862	0,389
Finančne in poslovne obveznosti	1,663E-06	1,837	0,066
Čista donosnost kapitala	-0,1165945	-9,919	0,000
Skupni prihodki na zaposlenega	-8,189E-05	-4,536	0,000
Koeficient obračanja osnovnih sredstev	-0,1149847	-3,554	0,000
Kratkoročne obveznosti iz poslovanja	-1,840E-06	-1,103	0,270
DF neodvisna sprem. Kraličk. modela	-0,0429119	-2,899	0,004
<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>		
Korelacijski koeficient	0,17525152		
Determinacijski koeficient	0,03071309		
Uravnotežen determinacijski koeficient	0,03008035		
Standardna napaka	116,2803		
F slučajna spremenljivka	48,539		
Značilna F slučajna spremenljivka	1,0954E-77		
Število podatkov	12264		

Tabela 70: Ocenjevanje izbora na podlagi korelacije z omejitvijo z eno neodvisno spremenljivko oceno Kraličkovega modela

Pri ocenjevanju izbora kazalnikov na podlagi korelacije z omejitvijo ene neodvisne spremenljivke ocene Kraličkovega modela smo dobili naslednje značilne kazalnike:

- lastni deleži: pozitivni vpliv na zamude
- čista donosnost kapitala: negativni vpliv na zamude
- skupni prihodki na zaposlenega: negativni vpliv na zamude
- koeficient obračanja osnovnih sredstev: negativni vpliv na zamude
- DF neodvisna spremenljivka ocena Kraličkovega modela: negativni vpliv na zamude

$$F \approx \frac{0,03071309 - 0,00087111}{0,00087111} = 34,26 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 2,71E-05 \text{ (primerjava z oceno Kral. modela)}$$

$$F \approx \frac{0,03071309 - 0,030048297}{0,030048297} = 0,022 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 1 \text{ (primerjava z ocenjenim izborom brez omejitev)}$$

Verjetnost potrditve ničelne hipoteze, da Kraličkov model enako dobro napoveduje zamude kot ocenjeni izbor kazalnikov na podlagi korelacije z omejitvijo ocene Kraličkovega modela, je zelo majhna, in sicer $2,71E-05$. Zavrnilno ničelno hipotezo.

Verjetnost potrditve ničelne hipoteze, da ocenjen izbor kazalnikov na podlagi korelacije brez omejitev enako dobro napove zamude kot ocenjeni izbor kazalnikov na podlagi korelacije z omejitvijo ocene Kraličkovega modela, je enaka 1. Potrdimo ničelno hipotezo.

11.2.4.7. Ocenjevanje izbora kazalnikov na podlagi korelacije z omejitvijo z eno neodvisno spremenljivko oceno Kraličkovega modela in s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 - 2001

<i>Neodvisne spremenljivke</i>	<i>Koeficienti ocenjevanja</i>	<i>t-statistika</i>	<i>p-vrednost</i>
Konstanta	42,813	15,225	0,000
Lastni deleži	0,00032802	6,779	0,000
Poslovne terjatve	-1,441E-06	-1,357	0,175
Finančne in poslovne obveznosti	2,168E-06	2,367	0,018
Čista donosnost kapitala	-0,1138478	-9,636	0,000
Skupni prihodki na zaposlenega	-7,865E-05	-4,308	0,000
Koeficient obračanja osnovnih sredstev	-0,12101	-3,732	0,000
Kratkoročne obveznosti iz poslovanja	-2,395E-06	-1,431	0,153
DF neodvisna sprem. Kraličk. modela	-0,0358525	-2,397	0,017
D98 slamnata spremenljivka za leto 1998	8,213	2,273	0,023
D99 slamnata spremenljivka za leto 1999	9,973	2,822	0,005
D00 slamnata spremenljivka za leto 2000	3,106	0,856	0,392
D01 slamnata spremenljivka za leto 2001	13,516	3,730	0,000
<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>		
Korelacijski koeficient	0,17944017		
Determinacijski koeficient	0,03219877		
Uravnotežen determinacijski koeficient	0,0312508		
Standardna napaka	116,2101		
F slučajna spremenljivka	33,966		
Značilna F slučajna spremenljivka	2,1910E-78		
Število podatkov	12264		

Tabela 71: Ocenjevanje izbora kazalnikov na podlagi korelacije z omejitvijo z eno neodvisno spremenljivko oceno Kraličkovega modela in s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998-2001

Ocenjevanje izbora kazalnikov na podlagi korelacije z omejitvami z eno neodvisno spremenljivko oceno Kraličkovega modela in s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 - 2001 nam poda enake značilne kazalnike kot ocenjevanje istovrstnega izbora kazalnikov brez omejitve. Tu so še dodani značilni kazalniki omejitev, in sicer:

- DF neodvisna spremenljivka ocene Kraličkovega modela: negativna odvisnost z zamudami
- D98 slamnata spremenljivka za leto 1998: pozitivna odvisnost z zamudami
- D99 slamnata spremenljivka za leto 1999: pozitivna odvisnost z zamudami
- D01 slamnata spremenljivka za leto 2001: pozitivna odvisnost z zamudami

$$F \approx \frac{0,03219877 - 0,00323196}{0,00323196} = 8,96 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 1,418E-04 \text{ (ocena Kral. modela + slamnate sprem.)}$$

$$F \approx \frac{0,03219877 - 0,030048297}{0,030048297} = 0,072 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 1 \text{ (primerjava z ocenjenim izborom brez omejitev)}$$

Verjetnost potrditve ničelne hipoteze, da s Kraličkovim modelom z omejitvijo s slamnatimi spremenljivkami enako dobro napovemo zamude kot z ocenjenim izborom kazalnikov na podlagi korelacije z omejitvijo z eno

neodvisno spremenljivko oceno Kraličkovega modela in s slamnatimi spremenljivkami, je 1,418E-04. Zavrnilo ničelno hipotezo.

Verjetnost sprejetja ničelne hipoteze, da ocenjeni izbor kazalnikov na podlagi korelacije enako dobro napove zamude kot istovrstni izbor z omejitvijo ocene Kraličkovega modela in s slamnatimi spremenljivkami, je 1.

11.2.4.8. Ocenjevanje izbora kazalnikov na podlagi korelacije z omejitvijo z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Kraličkovega modela

<i>Neodvisne spremenljivke</i>	<i>Koeficienti ocenjevanja</i>	<i>t-statistika</i>	<i>p-vrednost</i>
Konstanta	46,068	29,575	0,000
Lastni deleži	0,00031244	6,471	0,000
Poslovne terjatve	-5,239E-07	-0,501	0,616
Finančne in poslovne obveznosti	7,461E-07	0,812	0,417
Čista donosnost kapitala	-0,1084113	-9,176	0,000
Skupni prihodki na zaposlenega	-8,401E-05	-4,579	0,000
Koeficient obračanja osnovnih sredstev	-0,118056	-3,648	0,000
Kratkoročne obveznosti iz poslovanja	-3,751E-07	-0,221	0,825
X1 Kraličkova neodvisna spremenljivka	-4,762	-3,749	0,000
X2 Kraličkova neodvisna spremenljivka	-0,779011	-1,397	0,163
X3 Kraličkova neodvisna spremenljivka	-5,955	-2,856	0,004
X4 Kraličkova neodvisna spremenljivka	-21,565	-2,859	0,004
X5 Kraličkova neodvisna spremenljivka	55,483	4,759	0,000
X6 Kraličkova neodvisna spremenljivka	0,62852779	2,704	0,007
<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>		
Korelacijski koeficient	0,18894049		
Determinacijski koeficient	0,03569851		
Uravnotežen determinacijski koeficient	0,03467517		
Standardna napaka	116,0046		
F slučajna spremenljivka	34,884		
Značilna F slučajna spremenljivka	5,3080E-87		
Število podatkov	12264		

Tabela 72: Ocenjevanje izbora kazalnikov na podlagi korelacije z omejitvijo z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Kraličkovega modela

Tako kot pri omejitvi ocenjevanja izbora na podlagi korelacije z Altmanovimi neodvisnimi spremenljivkami so tudi tu enaki značilni kazalniki, vendar z drugačnimi koeficienti. Dodani so še značilni kazalniki omejitev, in sicer spremenljivk Kraličkovega modela.

Pozitivno odvisni z zamudami so naslednji značilni kazalniki:

- lastni deleži
- X5 Kraličkova neodvisna spremenljivka
- X6 Kraličkova neodvisna spremenljivka

Negativno odvisni z zamudami so naslednji značilni kazalniki:

- čista donosnost kapitala
- skupni prihodki na zaposlenega
- koeficient obračanja osnovnih sredstev
- X1 Kraličkova neodvisna spremenljivka
- X3 Kraličkova neodvisna spremenljivka
- X4 Kraličkova neodvisna spremenljivka

$$F \approx \frac{0,03569851 - 0,01096857}{0,01096857} = 2,255 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 0,0537 \text{ (primerjava s sprem. Kralič. modela)}$$

$$F \approx \frac{0,03569851 - 0,030048297}{0,030048297} = 0,188 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 1 \text{ (primerjava z ocenjenim izborom brez omejitev)}$$

Verjetnost, da ocenjeni Kraličkov model enako dobro opisuje zamude kot ocenjeni izbor kazalnikov na podlagi korelacije z omejitvijo z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Kraličkovega modela, je 0,0537.

Verjetnost sprejetja ničelne hipoteze, da ocenjeni izbor kazalnikov na podlagi korelacije brez omejitev enako dobro napove zamude kot istovrstni ocenjeni izbor z omejitvami z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Kraličkovega modela, je enaka 1.

11.2.4.9. Ocenjevanje izbora kazalnikov na podlagi korelacije z omejitvijo z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Kraličkovega modela in s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 - 2001

<i>Neodvisne spremenljivke</i>	<i>Koeficienti ocenjevanja</i>	<i>t-statistika</i>	<i>p-vrednost</i>
Konstanta	36,586	11,952	0,000
Lastni deleži	0,00030455	6,232	0,000
Poslovne terjatve	-1,180E-06	-1,112	0,266
Finančne in poslovne obveznosti	1,269E-06	1,370	0,171
Čista donosnost kapitala	-0,1052125	-8,863	0,000
Skupni prihodki na zaposlenega	-8,046E-05	-4,338	0,000
Koeficient obračanja osnovnih sredstev	-0,1231765	-3,800	0,000
Kratkoročne obveznosti iz poslovanja	-8,570E-07	-0,504	0,614
X1 Kraličkova neodvisna spremenljivka	-4,969	-3,910	0,000
X2 Kraličkova neodvisna spremenljivka	-0,0823849	-1,477	0,140
X3 Kraličkova neodvisna spremenljivka	-5,493	-2,624	0,009
X4 Kraličkova neodvisna spremenljivka	-21,528	-2,854	0,004
X5 Kraličkova neodvisna spremenljivka	61,347	5,217	0,000
X6 Kraličkova neodvisna spremenljivka	0,58748854	2,518	0,012
D98 slamnata spremenljivka za leto 1998	10,702	2,94	0,003
D99 slamnata spremenljivka za leto 1999	12,235	3,454	0,001
D00 slamnata spremenljivka za leto 2000	4,701	1,296	0,195
D01 slamnata spremenljivka za leto 2001	15,198	4,176	0,000
<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>		
Korelacijski koeficient	0,1937591		
Determinacijski koeficient	0,03754258		
Uravnotežen determinacijski koeficient	0,03620649		
Standardna napaka	115,9125		
F slučajna spremenljivka	28,099		
Značilna F slučajna spremenljivka	6,6846E-89		
Število podatkov	12264		

Tabela 73: Ocenjevanje izbora kazalnikov na podlagi korelacije z omejitvijo z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Kraličkovega modela in s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998-2001

Ocenjevanje izbora kazalnikov na podlagi korelacije z zgoraj predstavljenimi omejitvami (tabela zgoraj) nam posreduje naslednje značilne kazalnike:

- lastni deleži: pozitivno odvisni z zamudami
- čista donosnost kapitala: negativno odvisna z zamudami
- skupni prihodki na zaposlenega: negativno odvisni z zamudami
- koeficient obračanja osnovnih sredstev: negativno odvisen z zamudami
- X1 Kraličkova neodvisna spremenljivka: negativno odvisna z zamudami
- X3 Kraličkova neodvisna spremenljivka: negativno odvisna z zamudami
- X4 Kraličkova neodvisna spremenljivka: negativno odvisna z zamudami
- X5 Kraličkova neodvisna spremenljivka: pozitivno odvisna z zamudami
- X6 Kraličkova neodvisna spremenljivka: pozitivno odvisna z zamudami
- D98 slamnata spremenljivka za leto 1998: pozitivno odvisna z zamudami
- D99 slamnata spremenljivka za leto 1999: pozitivno odvisna z zamudami
- D01 slamnata spremenljivka za leto 2001: pozitivno odvisna z zamudami

$$F \approx \frac{0,03754258 - 0,01394031}{0,01394031} = 1,693 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 0,1064 \text{ (sprem. Kral. modela + slamnate sp.)}$$

$$F \approx \frac{0,03754258 - 0,030048297}{0,030048297} = 0,249 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 0,99979 \text{ (prim. z ocenjenim izborom brez omejitev)}$$

Verjetnost sprejetja ničelne hipoteze, da ocenjeni Kraličkov model z omejitvami s slamnatimi spremenljivkami enako dobro napove zamude kot ocenjeni izbor kazalnikov na podlagi korelacije z omejitvami z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Kraličkovega modela in s slamnatimi spremenljivkami, je enaka 0,1064.

11.2.5. Izbira kazalnikov po moji presoji

Izbrani kazalniki po moji presoji so naslednji: neopredmetena dolgoročna sredstva, opredmetena osnovna sredstva, dolgoročne finančne naložbe, gibljava sredstva, kapital, finančne in poslovne obveznosti, poslovni prihodki, poslovni odhodki, finančni prihodki, finančni odhodki, čista donosnost kapitala, skupni prihodki na zaposlenega, število zaposlenih v obračunskem obdobju, dnevi vezave zalog, dnevi vezave kratkoročnih poslovnih terjatev in dnevi vezave kratkoročnih poslovnih obveznosti.

<i>Neodvisne spremenljivke</i>	<i>Koeficienti ocenjevanja brez omejitev</i>	<i>t-statistika</i>	<i>p-vrednost</i>
Konstanta	46,40465491	30,08718471	6,2227E-192
Neopredmetena dolgoročna sredstva	6,91328E-06	0,266796573	0,789630285
Opredmetena osnovna sredstva	3,30844E-06	0,954094672	0,340054553
Dolgoročne finančne naložbe	9,3454E-06	2,213296752	0,026895553
Gibljava sredstva	7,37893E-06	2,232502816	0,025599752
Kapital	-9,84298E-06	-2,702104147	0,006899709
Finančne in poslovne obveznosti	-2,57763E-06	-0,805986817	0,420266099
Poslovni prihodki	6,60046E-06	4,272560248	1,94701E-05
Poslovni odhodki	-7,60318E-06	-5,526580125	3,3321E-08
Finančni prihodki	-5,95109E-06	-0,561482565	0,574478887
Finančni odhodki	1,90986E-06	0,267251869	0,789279742
Št. zaposlenih v obračunskem obdobju	0,019541222	2,699616979	0,006951466
Dnevi vezave zalog	0,208752829	5,088902931	3,65478E-07
Dnevi vez. kratkoročnih poslovnih terjatev	-1,29237E-05	-0,422182891	0,672898939
Dnevi vez. kratkoroč. poslov. obveznosti	0,003576125	0,378936997	0,704741219
Čista donosnost kapitala	-10,76498362	-9,123365815	8,41195E-20
Skupni prihodki na zaposlenega	-0,000120118	-9,758683242	2,04371E-22
<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>		
Korelacijski koeficient	0,191169948		
Determinacijski koeficient	0,036545949		
Uravnotežen determinacijski koeficient	0,035287252		
Standardna napaka	115,9677669		
F slučajna spremenljivka	29,03474193		
Značilna F slučajna spremenljivka	5,63414E-87		
Število podatkov	12264		

Tabela 74: Ocenjevanje izbora kazalnikov po moji presoji brez omejitev

V zgornji tabeli si lahko ogledamo, kateri so značilni kazalniki in kakšne vrednosti imajo njihovi koeficienti. Kazalniki, ki imajo vpliv na zamude, so naslednji:

- dolgoročne finančne naložbe: višja je vrednost, večje so zamude
- gibljava sredstva: višja je vrednost, višje so zamude
- kapital: višja je vrednost, manjše so zamude
- poslovni prihodki: višja je vrednost, višje so zamude
- poslovni odhodki: višja je vrednost, manjše so zamude

- čista donosnost kapitala: višja je vrednost, manjše so zamude
- skupni prihodki na zaposlenega: enako kot zgornji kazalnik je tudi ta najpomembnejši pri tovrstnem izboru; višji kot je, manjše bodo zamude
- število zaposlenih v obračunskem obdobju: višja je vrednost, višje so zamude
- dnevi vezave zalog: višja je vrednost, višje so zamude

Primerjava vseh ocenjenih modelov, pri katerih določamo, kako močna je povezava zamud in odgovarjajočih kazalnikov, nam pove, da najbolj napovedujejo zamude kazalniki, ki so izbrani na podlagi moje presoje. Ocenjevanje kazalnikov, določenih na podlagi mojega izbora, nam s pomočjo večkratne regresije pri uporabljenih resničnih zamudah poda najmočnejši korelacijski koeficient, in sicer je to 0,191, in determinacijski koeficient, ki pa ima vrednost 0,037.

$$F \approx \frac{0,036545949 - 0,000766894}{0,000766894} = 46,65 \Rightarrow \text{p-vrednost} = 6,91\text{E-}11 \text{ (primerjava z oceno Alt. modela)}$$

$$F \approx \frac{0,036545949 - 0,00087111}{0,00087111} = 40,95 \Rightarrow \text{p-vrednost} = 1,8\text{E-}10 \text{ (primerjava z oceno Kral. modela)}$$

Verjetnost potrditve ničelne hipoteze, da Altmanov model enako dobro napoveduje zamude kot ocenjen izbor kazalnikov na podlagi moje presoje, je zelo majhna (p-vrednost = 6,9E-11), in sicer zavrnemo ničelno hipotezo. Verjetnost potrditve ničelne hipoteze, da Kraličkov model enako dobro napoveduje zamude kot ocenjen izbor kazalnikov na podlagi moje presoje, je zelo majhna (p-vrednost = 1,8E-10), in sicer zavrnemo ničelno hipotezo.

11.2.5.1. Ocenjevanje izbora kazalnikov po moji presoji z omejitvijo s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 - 2001

Ocenjevanje izbora kazalnikov po moji presoji z omejitvijo to je dodanimi slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 – 2001 (tabela 75), nam ponudi drugačne značilne kazalnike kot pa ocenjevanje tovrstnega izbora brez omejitev. Značilni kazalniki so naslednji:

- poslovni prihodki: pozitivno odvisni z zamudami
- poslovni odhodki: negativno odvisni z zamudami
- število zaposlenih v obračunskem obdobju: pozitivno odvisno z zamudami
- dnevi vezave zalog: pozitivno odvisni z zamudami
- čista donosnost kapitala: negativno odvisna z zamudami
- skupni prihodki na zaposlenega: negativno odvisni z zamudami
- vse slamnate spremenljivke za leta: pozitivno odvisne z zamudami

$$F \approx \frac{0,03884898 - 0,00254016}{0,00254016} = 14,29 \Rightarrow \text{p-vrednost} = 1,007\text{E-}08 \text{ (primerjava s slamnatimi sp.)}$$

$$F \approx \frac{0,03884898 - 0,036545949}{0,036545949} = 0,063 \Rightarrow \text{p-vrednost} = 1 \text{ (primerjava z ocenjenim izborom brez omejitev)}$$

Verjetnost potrditve ničelne hipoteze, da slamnate spremenljivke enako dobro napovedujejo zamude kot ocenjeni izbor kazalnikov po moji presoji z omejitvijo s slamnatimi spremenljivkami, je zelo majhna, in sicer 1,0E-08. Zato ovržemo ničelno hipotezo.

Verjetnost potrditve ničelne hipoteze, da ocenjeni izbor kazalnikov po moji presoji enako dobro opisuje zamude kot ocenjeni izbor kazalnikov po moji presoji z omejitvijo s slamnatimi spremenljivkami, je enaka 1. Ničelna hipoteza je tako potrjena.

<i>Neodvisne spremenljivke</i>	<i>Koeficienti ocenjevanja</i>	<i>t-statistika</i>	<i>p-vrednost</i>
Konstanta	33,625	10,953	0,000
Neopredmetena dolgoročna sredstva	4,280E-07	0,016	0,987
Opredmetena osnovna sredstva	1,107E-06	0,316	0,752
Dolgoročne finančne naložbe	5,868E-06	1,374	0,170
Gibljava sredstva	5,903E-06	1,771	0,077
Kapital	-7,285E-06	-1,980	0,048
Finančne in poslovne obveznosti	-4,433E-07	-0,137	0,891
Poslovni prihodki	4,770E-06	2,981	0,003
Poslovni odhodki	-6,228E-06	-4,426	0,000
Finančni prihodki	2,333E-06	0,216	0,829
Finančni odhodki	1,310E-06	0,181	0,856
Št. zaposlenih v obračunskem obdobju	0,01743740	2,404	0,016
Dnevi vezave zalog	0,22954710	5,570	0,000
Dnevi vez. kratkoročnih poslovnih terjatev	-1,274E-05	-0,417	0,677
Dnevi vez. kratkoroč. poslov. obveznosti	0,00470525	0,499	0,618
Čista donosnost kapitala	-0,1032159	-8,706	0,000
Skupni prihodki na zaposlenega	-0,000123514	-9,900	0,000
D98 slamnata spremenljivka za leto 1998	17,522	4,521	0,000
D99 slamnata spremenljivka za leto 1999	15,880	4,424	0,000
D00 slamnata spremenljivka za leto 2000	9,387	2,582	0,010
D01 slamnata spremenljivka za leto 2001	16,531	4,454	0,000
<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>		
Korelacijski koeficient	0,19710145		
Determinacijski koeficient	0,03884898		
Uravnotežen determinacijski koeficient	0,03727886		
Standardna napaka	115,848		
F slučajna spremenljivka	24,743		
Značilna F slučajna spremenljivka	3,1955E-90		
Število podatkov	12264		

Tabela 75: Ocenjevanje izbora kazalnikov po moji presoji z omejitvijo s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998-2001

11.2.5.2. Ocenjevanje izbora kazalnikov po moji presoji z omejitvijo ene neodvisne spremenljivke ocene po Altmanovem modelu

Determinacijski (0,03664691) in korelacijski (0,19143382) koeficient sta le malo višja pri ocenjevanju izbora kazalnikov po moji presoji z omejitvijo z eno neodvisno spremenljivko oceno Altmanovega modela, kot pri tovrstnem izboru brez omejitev. Izgubili smo en značilni kazalnik, in sicer dolgoročne finančne naložbe. Ostali značilni kazalniki so ostali. Ocena Altmanovega modela je neznačilen kazalnik.

$$F \approx \frac{0,03664691 - 0,000766894}{0,000766894} = 46,79 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 1,56E-11 \text{ (primerjava z oceno Altman. modela)}$$

$$F \approx \frac{0,03664691 - 0,036545949}{0,036545949} = 0,003 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 1 \text{ (primerjava z ocenjenim izborom brez omejitev)}$$

Verjetnost veljavnosti ničelne hipoteze, da Altmanov model enako dobro opisuje zamude kot ocenjeni izbor kazalnikov po moji presoji z omejitvijo ocene Altmanovega modela, je zelo majhna, in sicer 1,56E-11. Ničelno hipotezo zavrnamo.

Verjetnost potrditve ničelne hipoteze, da ocenjeni izbor kazalnikov po moji presoji brez omejitev enako dobro opisuje zamude kot istovrstni izbor z omejitvijo ocene Altmanovega modela, je enaka 1.

<i>Neodvisne spremenljivke</i>	<i>Koeficienti ocenjevanja</i>	<i>t-statistika</i>	<i>p-vrednost</i>
Konstanta	46,426	30,099	0,000
Neopredmetena dolgoročna sredstva	-8,247E-08	-0,003	0,998
Opredmetena osnovna sredstva	2,454E-06	0,692	0,489
Dolgoročne finančne naložbe	8,423E-06	1,959	0,050
Gibljava sredstva	6,775E-06	2,024	0,043
Kapital	-8,858E-06	-2,365	0,018
Finančne in poslovne obveznosti	-1,968E-06	-0,607	0,544
Poslovni prihodki	6,374E-06	4,092	0,000
Poslovni odhodki	-7,349E-06	-5,272	0,000
Finančni prihodki	-3,724E-06	-0,345	0,730
Finančni odhodki	-1,223E-08	-0,002	0,999
Št. zaposlenih v obračunskem obdobju	0,01987217	2,743	0,006
Dnevi vezave zalog	0,20708370	5,045	0,000
Dnevi vez. kratkoročnih poslovnih terjatev	-1,310E-05	-0,428	0,669
Dnevi vez. kratkoroč. poslov. obveznosti	0,00388931	0,412	0,680
Čista donosnost kapitala	-0,1080457	-9,153	0,000
Skupni prihodki na zaposlenega	-0,000119860	-9,736	0,000
Z neodvisna sprem. Altm. modela	-0,0124084	-1,133	0,257
<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>		
Korelacijski koeficient	0,19143382		
Determinacijski koeficient	0,03664691		
Uravnotežen determinacijski koeficient	0,03530957		
Standardna napaka	115,9664		
F slučajna spremenljivka	27,403		
Značilna F slučajna spremenljivka	1,6661E-86		
Število podatkov	12264		

Tabela 76: Ocenjevanje izbora kazalnikov po moji presoji z omejitvijo ene neodvisne spremenljivke ocene po Altmanovem modelu

11.2.5.3. Ocenjevanje izbora kazalnikov po moji presoji z omejitvijo ene neodvisne spremenljivke ocene po Altmanovem modelu in s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 - 2001

V tabeli 77 si lahko ogledamo pridobljene koeficiente pri ocenjevanju izbora kazalnikov po moji presoji z omejitvami z eno neodvisno spremenljivko oceno Altmanovega modela in slamnatih spremenljivk za leta od 1998 - 2001. Negativno odvisni z zamudami so naslednji značilni kazalniki: poslovni odhodki, čista donosnost kapitala in skupni prihodki na zaposlenega. Pozitivno odvisni z zamudami pa so naslednji značilni kazalniki: poslovni prihodki, število zaposlenih, dnevi vezave zalog in vse slamnate spremenljivke za leta od 1998 - 2001.

$$F \approx \frac{0,0388681 - 0,00313995}{0,00313995} = 11,38 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 3,43E-08 \text{ (ocena Altm. modela + slamnate spr.)}$$

$$F \approx \frac{0,0388681 - 0,036545949}{0,036545949} = 0,064 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 1 \text{ (primerjava z ocenjenim izborom brez omejitev)}$$

Verjetnost veljavnosti ničelne hipoteze, da Altmanov model z omejitvijo s slamnatimi spremenljivkami enako dobro napove zamude kot ocenjeni izbor kazalnikov po moji presoji z omejitvijo ocene Altmanovega modela in s slamnatimi spremenljivkami, je zelo majhna, in sicer 3,43E-08. Zato zavrnemo ničelno hipotezo.

Verjetnost veljavnosti ničelne hipoteze, da ocenjeni izbor kazalnikov po moji presoji brez omejitev enako dobro opisuje zamude kot ocenjeni istovrstni izbor z omejitvami ocene Altmanovega modela in s slamnatimi spremenljivkami, je enaka 1. Ničelno hipotezo potrdimo.

<i>Neodvisne spremenljivke</i>	<i>Koeficienti ocenjevanja</i>	<i>t-statistika</i>	<i>p-vrednost</i>
Konstanta	33,800	10,937	0,000
Neopredmetena dolgoročna sredstva	-2,578E-06	-0,096	0,923
Opredmetena osnovna sredstva	7,634E-07	0,214	0,831
Dolgoročne finančne naložbe	5,503E-06	1,269	0,204
Gibljava sredstva	5,664E-06	1,681	0,093
Kapital	-6,887E-06	-1,828	0,068
Finančne in poslovne obveznosti	-2,029E-07	-0,062	0,950
Poslovni prihodki	4,688E-06	2,915	0,004
Poslovni odhodki	-6,133E-06	-4,317	0,000
Finančni prihodki	3,248E-06	0,297	0,767
Finančni odhodki	4,542E-07	0,061	0,951
Št. zaposlenih v obračunskem obdobju	0,01760283	2,424	0,015
Dnevi vezave zalog	0,22859950	5,540	0,000
Dnevi vez. kratkoročnih poslovnih terjatev	-1,281E-05	-0,419	0,675
Dnevi vez. kratkoroč. poslov. obveznosti	0,00482555	0,511	0,609
Čista donosnost kapitala	-0,1034245	-8,718	0,000
Skupni prihodki na zaposlenega	-0,000123400	-9,889	0,000
Z neodvisna sprem. Altm. modela	-0,0054458	-0,493	0,622
D98 slamnata spremenljivka za leto 1998	17,350	4,458	0,000
D99 slamnata spremenljivka za leto 1999	15,679	4,340	0,000
D00 slamnata spremenljivka za leto 2000	9,221	2,526	0,012
D01 slamnata spremenljivka za leto 2001	16,311	4,363	0,000
<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>		
Korelacijski koeficient	0,19714994		
Determinacijski koeficient	0,0388681		
Uravnotežen determinacijski koeficient	0,03721937		
Standardna napaka	115,8516		
F slučajna spremenljivka	23,575		
Značilna F slučajna spremenljivka	1,4347E-89		
Število podatkov	12264		

Tabela 77: Ocenjevanje izbora kazalnikov po moji presoji z omejitvijo ene neodvisne spremenljivke ocene po Altmanovem modelu in s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998-2001

11.2.5.4. Ocenjevanje izbora kazalnikov po moji presoji z omejitvijo z vsemi neodvisnimi spremenljivkami po Altmanovem modelu

Tudi pri ocenjevanju izbora kazalnikov po moji presoji z omejitvami z vsemi neodvisnimi spremenljivkami, ki nastopajo v Altmanovem modelu, dobimo enake značilne kazalnike kot pri prejšnjem ocenjevanju z drugačnimi koeficienti. Zamenjali so se le kazalniki omejitev, in sicer je tu značilen samo en kazalnik neodvisne spremenljivke Altmanovega modela X4, ki je negativno odvisen z zamudami.

$$F \approx \frac{0,04331558 - 0,010823403}{0,010823403} = 3,002 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 0,00186 \text{ (primerjava s sprem. Altman. modela)}$$

$$F \approx \frac{0,04331558 - 0,036545949}{0,036545949} = 0,185 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 1 \text{ (primerjava z ocenjenim izborom brez omejitev)}$$

Verjetnost veljavnosti ničelne hipoteze, da ocenjeni Altmanov model enako dobro napoveduje zamude kot ocenjeni izbor kazalnikov po moji presoji z omejitvami z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Altmanovega modela, je 0,00186.

Ničelno hipotezo, da ocenjeni izbor kazalnikov po moji presoji brez omejitev enako dobro napove zamude kot ocenjeni izbor kazalnikov po moji presoji z omejitvami z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Altmanovega modela, potrdimo (p-vrednost = 1).

<i>Neodvisne spremenljivke</i>	<i>Koeficienti ocenjevanja</i>	<i>t-statistika</i>	<i>p-vrednost</i>
Konstanta	48,934	30,982	0,000
Neopredmetena dolgoročna sredstva	-1,993E-05	-0,746	0,456
Opredmetena osnovna sredstva	3,597E-07	0,101	0,919
Dolgoročne finančne naložbe	8,125E-06	1,892	0,059
Gibljava sredstva	5,067E-06	1,515	0,130
Kapital	-6,342E-06	-1,692	0,091
Finančne in poslovne obveznosti	-9,003E-07	-0,278	0,781
Poslovni prihodki	6,148E-06	3,926	0,000
Poslovni odhodki	-6,867E-06	-4,904	0,000
Finančni prihodki	-8,501E-06	-0,785	0,432
Finančni odhodki	1,684E-06	0,227	0,820
Št. zaposlenih v obračunskem obdobju	0,02114269	2,907	0,004
Dnevi vezave zalog	0,21923986	5,348	0,000
Dnevi vez. kratkoročnih poslovnih terjatev	-1,374E-05	-0,450	0,653
Dnevi vez. kratkoroč. poslov. obveznosti	0,00437023	0,455	0,649
Čista donosnost kapitala	-0,1118358	-9,215	0,000
Skupni prihodki na zaposlenega	-0,000122068	-8,147	0,000
X1 Altmanova neodvisna spremenljivka	2,217	1,791	0,073
X2 Altmanova neodvisna spremenljivka	-3,856	-1,301	0,193
X3 Altmanova neodvisna spremenljivka	-0,2649996	-0,067	0,947
X4 Altmanova neodvisna spremenljivka	-7,800	-8,523	0,000
X5 Altmanova neodvisna spremenljivka	-0,1887237	-0,407	0,684
<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>		
Korelacijski koeficient	0,20812395		
Determinacijski koeficient	0,04331558		
Uravnotežen determinacijski koeficient	0,04167447		
Standardna napaka	115,5832		
F slučajna spremenljivka	26,394		
Značilna F slučajna spremenljivka	1,8726E-101		
Število podatkov	12264		

Tabela 78: Ocenjevanje izbora kazalnikov po moji presoji z omejitvijo z vsemi neodvisnimi spremenljivkami po Altmanovem modelu

11.2.5.5. Ocenjevanje izbora kazalnikov po moji presoji z omejitvijo z vsemi neodvisnimi spremenljivkami po Altmanovem modelu in s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 - 2001

Determinacijski (0,04568845) in korelacijski koeficient (0,21374858) sta najvišja pri ocenjevanju izbora kazalnikov po moji presoji z omejitvami z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Altmanovega modela in slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 – 2001. To nam pokaže primerjava vseh omejitev tovrstnega izbora kazalnikov. Značilni kazalniki, ki so pozitivno odvisni z zamudami, so naslednji: poslovni prihodki, število zaposlenih v obračunskem obdobju, dnevi vezave zalog, slamnata spremenljivka za leto 1998, slamnata spremenljivka za leto 1999, slamnata spremenljivka za leto 2000 in slamnata spremenljivka za leto 2001. Značilni kazalniki, ki so negativno odvisni z zamudami, pa so naslednji: poslovni odhodki, čista donosnost kapitala, skupni prihodki na zaposlenega in X4 Altmanova neodvisna spremenljivka.

$$F \approx \frac{0,04568845 - 0,01323671}{0,01323671} = 2,452 \quad \Rightarrow \quad p\text{-vrednost} = 0,00465 \quad (\text{spr. Altman. modela + slamnate spr.})$$

$$F \approx \frac{0,04568845 - 0,036545949}{0,036545949} = 0,250 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 1 \quad (\text{primerjava z ocenjenim izborom brez omejitev})$$

Verjetnost veljavnosti ničelne hipoteze, da ocenjeni Altmanov model z omejitvijo s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 - 2001 enako dobro napove zamude kot ocenjeni izbor kazalnikov po moji presoji z omejitvami z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Altmanovega modela in s slamnatimi spremenljivkami, je enaka 0,00465. Ničelno hipotezo, da ocenjeni izbor po moji presoji enako dobro napoveduje zamude kot istovrstni ocenjeni izbor z omejitvami z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Altmanovega modela in s slamnatimi spremenljivkami, potrdimo (p-vrednost = 1).

<i>Neodvisne spremenljivke</i>	<i>Koeficienti ocenjevanja</i>	<i>t-statistika</i>	<i>p-vrednost</i>
Konstanta	35,384	11,454	0,000
Neopredmetena dolgoročna sredstva	-2,214E-05	-0,823	0,410
Opredmetena osnovna sredstva	-1,506E-06	-0,422	0,673
Dolgoročne finančne naložbe	5,082E-06	1,174	0,241
Gibljava sredstva	3,788E-06	1,126	0,260
Kapital	-4,191E-06	-1,111	0,266
Finančne in poslovne obveznosti	1,009E-06	0,310	0,757
Poslovni prihodki	4,353E-06	2,687	0,007
Poslovni odhodki	-5,538E-06	-3,876	0,000
Finančni prihodki	-1,695E-06	-0,154	0,877
Finančni odhodki	2,174E-06	0,289	0,773
Št. zaposlenih v obračunskem obdobju	0,01905627	2,613	0,009
Dnevi vezave zalog	0,24177700	5,868	0,000
Dnevi vez. kratkoročnih poslovnih terjatev	-1,382E-05	-0,453	0,650
Dnevi vez. kratkoroč. poslov. obveznosti	0,00547236	0,570	0,569
Čista donosnost kapitala	-0,1071257	-8,800	0,000
Skupni prihodki na zaposlenega	-0,000124880	-8,262	0,000
X1 Altmanova neodvisna spremenljivka	2,313	1,856	0,064
X2 Altmanova neodvisna spremenljivka	-3,933	-1,319	0,187
X3 Altmanova neodvisna spremenljivka	0,1052725	0,026	0,979
X4 Altmanova neodvisna spremenljivka	-7,942	-8,669	0,000
X5 Altmanova neodvisna spremenljivka	-0,2345567	-0,502	0,616
D98 slamnata spremenljivka za leto 1998	18,433	4,742	0,000
D99 slamnata spremenljivka za leto 1999	16,231	4,500	0,000
D00 slamnata spremenljivka za leto 2000	11,206	3,073	0,002
D01 slamnata spremenljivka za leto 2001	17,409	4,655	0,000
<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>		
Korelacijski koeficient	0,21374858		
Determinacijski koeficient	0,04568845		
Uravnotežen determinacijski koeficient	0,04373897		
Standardna napaka	115,4587		
F slučajna spremenljivka	23,436		
Značilna F slučajna spremenljivka	5,5590E-105		
Število podatkov	12264		

Tabela 79: Ocenjevanje izbora kazalnikov po moji presoji z omejitvijo z vsemi neodvisnimi spremenljivkami po Altmanovem modelu in s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998-2001

11.2.5.6. Ocenjevanje izbora kazalnikov po moji presoji z omejitvijo ene neodvisne spremenljivke ocene po Kraličkovem modelu

Ocenjevanje izbora kazalnikov po moji presoji z omejitvijo z eno neodvisno spremenljivko oceno po Kraličkovem modelu nam poda naslednje značilne kazalnike:

- negativno odvisni z zamudami so: kapital, poslovni odhodki, čista donosnost kapitala in skupni prihodki na zaposlenega,
- pozitivno odvisni z zamudami so: poslovni prihodki, število zaposlenih v obračunskem obdobju in dnevi vezave zalog.

<i>Neodvisne spremenljivke</i>	<i>Koeficienti ocenjevanja</i>	<i>t-statistika</i>	<i>p-vrednost</i>
Konstanta	46,421	30,098	0,000
Neopredmetena dolgoročna sredstva	-2,232E-06	-0,084	0,933
Opredmetena osnovna sredstva	2,195E-06	0,619	0,536
Dolgoročne finančne naložbe	8,155E-06	1,897	0,580
Gibljava sredstva	6,596E-06	1,970	0,049
Kapital	-8,557E-06	-2,284	0,220
Finančne in poslovne obveznosti	-1,785E-06	-0,550	0,582
Poslovni prihodki	6,312E-06	4,054	0,000
Poslovni odhodki	-7,279E-06	-5,224	0,000
Finančni prihodki	-3,103E-06	-0,288	0,773
Finančni odhodki	-5,535E-07	-0,075	0,940
Št. zaposlenih v obračunskem obdobju	0,01988377	2,746	0,006
Dnevi vezave zalog	0,02068350	5,040	0,000
Dnevi vez. kratkoročnih poslovnih terjatev	-1,287E-05	-0,420	0,674
Dnevi vez. kratkoroč. poslov. obveznosti	0,00389389	0,413	0,680
Čista donosnost kapitala	-0,1080547	-9,156	0,000
Skupni prihodki na zaposlenega	-0,000120090	-9,757	0,000
DF neodvisna sprem. Kraličk. modela	-0,0241962	-1,470	0,142
<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>		
Korelacijski koeficient	0,1916141		
Determinacijski koeficient	0,03671596		
Uravnotežen determinacijski koeficient	0,03537872		
Standardna napaka	115,9623		
F slučajna spremenljivka	27,457		
Značilna F slučajna spremenljivka	1,0859E-86		
Število podatkov	12264		

Tabela 80: Ocenjevanje izbora kazalnikov po moji presoji z omejitvijo ene neodvisne spremenljivke ocene po Kraličkovem modelu

$$F \approx \frac{0,03671596 - 0,00087111}{0,00087111} = 41,15 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 4,28E-11 \text{ (primerjava z oceno Kralič. modela)}$$

$$F \approx \frac{0,03671596 - 0,036545949}{0,036545949} = 0,005 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 1 \text{ (primerjava z ocenjenim izborom brez omejitev)}$$

Verjetnost potrditve ničelne hipoteze, da Kraličkov model enako dobro pojasnjuje zamude kot ocenjeni izbor kazalnikov po moji presoji z omejitvijo ocene Kraličkovega modela, je zelo majhna ($p\text{-vrednost} = 4,28E-11$). Ničelno hipotezo zavržemo.

Verjetnost sprejetja ničelne hipoteze, da ocenjeni izbor kazalnikov po moji presoji brez omejitev enako dobro napove zamude kot ocenjeni izbor kazalnikov po moji presoji z omejitvijo ocene Kraličkovega modela, je enaka 1. Ničelno hipotezo sprejmemo.

11.2.5.7. Ocenjevanje izbora kazalnikov po moji presoji z omejitvijo ene neodvisne spremenljivke ocene po Kraličkovem modelu in s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 - 2001

<i>Neodvisne spremenljivke</i>	<i>Koeficienti ocenjevanja</i>	<i>t-statistika</i>	<i>p-vrednost</i>
Konstanta	33,913	10,977	0,000
Neopredmetena dolgoročna sredstva	-4,708E-06	-0,175	0,861
Opredmetena osnovna sredstva	5,227E-07	0,146	0,884
Dolgoročne finančne naložbe	5,255E-06	1,212	0,225
Gibljava sredstva	5,499E-06	1,632	0,103
Kapital	-6,606E-06	-1,753	0,080
Finančne in poslovne obveznosti	-3,582E-08	-0,011	0,991
Poslovni prihodki	4,636E-06	2,883	0,004
Poslovni odhodki	-6,070E-06	-4,275	0,000
Finančni prihodki	3,851E-06	0,352	0,725
Finančni odhodki	-1,178E-07	-0,016	0,987
Št. zaposlenih v obračunskem obdobju	0,01766557	2,434	0,015
Dnevi vezave zalog	0,22809191	5,529	0,000
Dnevi vez. kratkoročnih poslovnih terjatev	-1,269E-05	-0,415	0,678
Dnevi vez. kratkoroč. poslov. obveznosti	0,00485822	0,515	0,607
Čista donosnost kapitala	-0,1035099	-8,727	0,000
Skupni prihodki na zaposlenega	-0,000123499	-9,899	0,000
DF neodvisna sprem. Kraličk. modela	-0,0138340	-0,834	0,404
D98 slamnata spremenljivka za leto 1998	17,231	4,428	0,000
D99 slamnata spremenljivka za leto 1999	15,549	4,305	0,000
D00 slamnata spremenljivka za leto 2000	9,109	2,495	0,013
D01 slamnata spremenljivka za leto 2001	16,152	4,320	0,000
<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>		
Korelacijski koeficient	0,19724		
Determinacijski koeficient	0,03890361		
Uravnotežen determinacijski koeficient	0,03725494		
Standardna napaka	115,8494		
F slučajna spremenljivka	23,597		
Značilna F slučajna spremenljivka	1,1540E-89		
Število podatkov	12264		

Tabela 81: Ocenjevanje izbora kazalnikov po moji presoji z omejitvijo ene neodvisne spremenljivke ocene po Kraličkovem modelu in s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998-2001

Primerjava tabele 81, to je ocenjevanje izbire kazalnikov po moji presoji z omejitvijo z eno neodvisno spremenljivko oceno Kraličkovega modela in slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 - 2001 nam prinese enake značilne kazalnike kot ocenjevanje izbora kazalnikov po moji presoji z omejitvami z eno neodvisno spremenljivko oceno Altmanovega modela in slamnatimi spremenljivkami za leta (tabela 77).

$$F \approx \frac{0,03890361 - 0,00323196}{0,00323196} = 11,04 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 4,538\text{E-}08 \text{ (ocena Kralič. modela + slamnate spr.)}$$

$$F \approx \frac{0,03890361 - 0,036545949}{0,036545949} = 0,065 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 1 \text{ (prim. z ocenjenim izborom brez omejitev)}$$

Verjetnost sprejetja ničelne hipoteze, da Kraličkov model z omejitvijo s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 - 2001 enako dobro pojasnjuje zamude kot ocenjeni izbor kazalnikov po moji presoji z omejitvijo ocene Kraličkovega modela in s slamnatimi spremenljivkami, je zelo majhna ($p\text{-vrednost} = 4,538\text{E-}08$). Zato zavrnemo ničelno hipotezo.

Ničelna hipoteza, da ocenjeni izbor kazalnikov po moji presoji brez omejitev enako dobro pojasnjuje zamude kot istovrstni izbor z omejitvijo ocene Kraličkovega modela in s slamnatimi spremenljivkami, je potrjena ($p\text{-vrednost} = 1$).

11.2.5.8. Ocenjevanje izbora kazalnikov po moji presoji z omejitvijo z vsemi neodvisnimi spremenljivkami po Kraličkovem modelu

<i>Neodvisne spremenljivke</i>	<i>Koeficienti ocenjevanja</i>	<i>t-statistika</i>	<i>p-vrednost</i>
Konstanta	46,290	29,252	0,000
Neopredmetena dolgoročna sredstva	-1,831E-05	-0,681	0,496
Opredmetena osnovna sredstva	7,940E-07	0,223	0,823
Dolgoročne finančne naložbe	8,865E-06	2,061	0,039
Gibljava sredstva	6,072E-06	1,814	0,070
Kapital	-7,316E-06	-1,951	0,051
Finančne in poslovne obveznosti	-1,449E-06	-0,447	0,655
Poslovni prihodki	7,186E-06	4,571	0,000
Poslovni odhodki	-7,905E-06	-5,642	0,000
Finančni prihodki	-6,700E-06	-0,621	0,535
Finančni odhodki	2,296E-06	0,310	0,757
Št. zaposlenih v obračunskem obdobju	0,01484395	2,026	0,043
Dnevi vezave zalog	0,13333700	1,650	0,099
Dnevi vez. kratkoročnih poslovnih terjatev	3,804E-05	1,047	0,295
Dnevi vez. kratkoroč. poslov. obveznosti	-0,00521370	-0,506	0,613
Čista donosnost kapitala	-0,1030497	-8,644	0,000
Skupni prihodki na zaposlenega	-0,000126780	-9,729	0,000
X1 Kraličkova neodvisna spremenljivka	-4,712	-3,651	0,000
X2 Kraličkova neodvisna spremenljivka	-0,071826	-1,289	0,198
X3 Kraličkova neodvisna spremenljivka	-4,064	-1,916	0,055
X4 Kraličkova neodvisna spremenljivka	-24,170	-2,618	0,009
X5 Kraličkova neodvisna spremenljivka	48,457	1,643	0,100
X6 Kraličkova neodvisna spremenljivka	0,440410	1,863	0,062
<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>		
Korelacijski koeficient	0,19940273		
Determinacijski koeficient	0,03976145		
Uravnotežen determinacijski koeficient	0,03803567		
Standardna napaka	115,8025		
F slučajna spremenljivka	23,04		
Značilna F slučajna spremenljivka	2,9890E-91		
Število podatkov	12264		

Tabela 82: Ocenjevanje izbora kazalnikov po moji presoji z omejitvijo z vsemi neodvisnimi spremenljivkami po Kraličkovem modelu

Ocenjevanje izbora kazalnikov po moji presoji z omejitvijo z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Kraličkovega modela (tabela 82) nam poda naslednje značilne kazalnike:

- dolgoročne finančne naložbe: pozitivno odvisne z zamudami ali drugače povedano, da bo višja vrednost kazalnika imela za posledico večje zamude
- poslovni prihodki: pozitivno odvisni z zamudami
- poslovni odhodki: negativno odvisni z zamudami, višja bo vrednost kazalnika, manjše bodo zamude
- število zaposlenih v obračunskem obdobju: pozitivno odvisno z zamudami
- čista donosnost kapitala: negativno odvisna z zamudami
- skupni prihodki na zaposlenega: negativno odvisni z zamudami
- X1 Kraličkova neodvisna spremenljivka: negativno odvisna z zamudami
- X4 Kraličkova neodvisna spremenljivka: negativno odvisna z zamudami

$$F \approx \frac{0,03976145 - 0,01096857}{0,01096857} = 2,625 \Rightarrow \text{p-vrednost} = 0,00487 \text{ (primerjava s spr. Kralič. modela)}$$

$$F \approx \frac{0,03976145 - 0,036545949}{0,036545949} = 0,088 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 1 \text{ (primerjava z ocenjenim izborom brez omejitev)}$$

Verjetnost sprejetja ničelne hipoteze, da ocenjeni Kraličkov model enako dobro pojasnjuje zamude kot ocenjeni izbor kazalnikov po moji presoji z omejitvijo z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Kraličkovega modela, je zelo majhna, in sicer 0,00487.

Ničelno hipotezo, da ocenjeni izbor kazalnikov po moji presoji brez omejitve enako dobro pojasni zamude kot ocenjeni izbor kazalnikov po moji presoji z omejitvami z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Kraličkovega modela, potrdimo (p-vrednost = 1).

11.2.5.9. Ocenjevanje izbora kazalnikov po moji presoji z omejitvijo z vsemi neodvisnimi spremenljivkami po Kraličkovem modelu in s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 - 2001

<i>Neodvisne spremenljivke</i>	<i>Koeficienti ocenjevanja</i>	<i>t-statistika</i>	<i>p-vrednost</i>
Konstanta	32,623	10,398	0,000
Neopredmetena dolgoročna sredstva	-2,440E-05	-0,901	0,368
Opredmetena osnovna sredstva	-1,232E-06	-0,344	0,731
Dolgoročne finančne naložbe	5,806E-06	1,339	0,181
Gibljava sredstva	4,765E-06	1,414	0,157
Kapital	-5,058E-06	-1,340	0,180
Finančne in poslovne obveznosti	5,161E-07	0,158	0,874
Poslovni prihodki	5,555E-06	3,435	0,001
Poslovni odhodki	-6,723E-06	-4,718	0,000
Finančni prihodki	5,923E-08	0,005	0,996
Finančni odhodki	3,535E-06	0,472	0,637
Št. zaposlenih v obračunskem obdobju	0,018986	1,619	0,106
Dnevi vezave zalog	0,111438	1,379	0,168
Dnevi vez. kratkoročnih poslovnih terjatev	3,845E-05	1,059	0,290
Dnevi vez. kratkoroč. poslov. obveznosti	-0,00306877	-0,298	0,766
Čista donosnost kapitala	-0,0989996	-8,274	0,000
Skupni prihodki na zaposlenega	-0,000130230	-9,869	0,000
X1 Kraličkova neodvisna spremenljivka	-4,943	-3,829	0,000
X2 Kraličkova neodvisna spremenljivka	-0,073156	-1,313	0,189
X3 Kraličkova neodvisna spremenljivka	-3,730	-1,753	0,080
X4 Kraličkova neodvisna spremenljivka	-24,547	-2,658	0,008
X5 Kraličkova neodvisna spremenljivka	68,150	2,296	0,022
X6 Kraličkova neodvisna spremenljivka	0,417517	1,761	0,078
D98 slamnata spremenljivka za leto 1998	18,691	4,776	0,000
D99 slamnata spremenljivka za leto 1999	17,133	4,726	0,000
D00 slamnata spremenljivka za leto 2000	10,076	2,756	0,006
D01 slamnata spremenljivka za leto 2001	16,970	4,51	0,000
<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>		
Korelacijski koeficient	0,20555237		
Determinacijski koeficient	0,04225178		
Uravnotežen determinacijski koeficient	0,04021684		
Standardna napaka	115,6711		
F slučajna spremenljivka	20,763		
Značilna F slučajna spremenljivka	3,8120E-95		
Število podatkov	12264		

Tabela 83: Ocenjevanje izbora kazalnikov po moji presoji z omejitvijo z vsemi neodvisnimi spremenljivkami po Kraličkovem modelu in s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998-2001

V tabeli 83 si lahko ogledamo koeficiente, t-vrednosti in p-vrednosti posameznih kazalnikov, izbranih po moji presoji in ocenjenih z večkratno regresijo z omejitvijo z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Kraličkovega modela in s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 - 2001. Pozitivno odvisni z zamudami so naslednji značilni kazalniki: poslovni prihodki, X5 Kraličkova spremenljivka in vse slamnate spremenljivke od 1998 – 2001. Negativno odvisni z zamudami so naslednji značilni kazalniki: poslovni odhodki, čista donosnost kapitala, skupni prihodki na zaposlenega, X1 Kraličkova neodvisna spremenljivka in X4 Kraličkova neodvisna spremenljivka.

$$F \approx \frac{0,04225178 - 0,01394031}{0,01394031} = 2,285 \Rightarrow \text{p-vrednost} = 0,0068 \text{ (sprem. Kral. modela + slamnate spr.)}$$

$$F \approx \frac{0,04225178 - 0,036545949}{0,036545949} = 0,156 \Rightarrow \text{p-vrednost} = 1 \text{ (primerjava z ocenjenim izborom brez omejitev)}$$

Verjetnost sprejetja ničelne hipoteze, da ocenjeni Kraličkov model z omejitvami s slamnatimi spremenljivkami enako dobro pojasnjuje zamude kot ocenjeni izbor kazalnikov po moji presoji z omejitvami z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Kraličkovega modela in s slamnatimi spremenljivkami, je majhna, in sicer 0,0068.

Verjetnost potrditve ničelne hipoteze, da ocenjeni izbor kazalnikov po moji presoji brez omejitev enako dobro napove zamude kot ocenjeni izbor kazalnikov po moji presoji z omejitvami z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Kraličkovega modela in s slamnatimi spremenljivkami, je enaka 1. Ničelno hipotezo potrdimo.

Primerjava determinacijskih in korelacijskih koeficientov nam poda naslednje:

- ocenjeni izbor kazalnikov po moji presoji z omejitvami z vsemi spremenljivkami Altmanovega modela in s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 - 2001:
 - korelacijski koeficient je 0,21375
 - determinacijski koeficient je 0,0457
- ocenjeni izbor kazalnikov po moji presoji z omejitvami z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Kraličkovega modela in s slamnatimi spremenljivkami za leta 1998 - 2001:
 - korelacijski koeficient je 0,20555
 - determinacijski koeficient je 0,04225

11.2.6. Izbira kazalnikov s pomočjo večkratne regresije

Z uporabo SPSS programa, ki vsebuje tudi večkratno regresijo, je mogoče analizirati veliko količino podatkov. Izmed 125 različnih kazalnikov sem s pomočjo večkratne regresije dobila 20 značilnih kazalnikov, ki napovedujejo večje ali manjše zamude. V tabeli 84 si lahko ogledamo vse kazalnike in njihovo pomembnost pri napovedovanju zamud.

- Pozitivno odvisni z zamudami so naslednji kazalniki: zunajbilančne obveznosti, stroški dela, finančni odhodki, število mesecev poslovanja, dolgoročna pokritost dolgoročnih sredstev in zalog, multiplikator kapitala in slabo revizijsko mnenje.
- Negativno odvisni pa so naslednji kazalniki: opredmetena osnovna sredstva, denarna sredstva, pasivne časovne razmejitve, stroški plač, povprečno število zaposlenih, dodana vrednost na zaposlenega, delež kapitala v financiranju, finančni vzvod, obračanje obratnih sredstev, obračanje kratkoročnih poslovnih terjatev, čista donosnost kapitala, koeficient obračanja osnovnih sredstev in rezerve.

$$F \approx \frac{0,068 - 0,000766894}{0,000766894} = 87,67 \Rightarrow \text{p-vrednost} = 5,46\text{E-}16 \text{ (primerjava z oceno Altman. modela)}$$

$$F \approx \frac{0,068 - 0,00087111}{0,00087111} = 77,06 \Rightarrow \text{p-vrednost} = 1,835\text{E-}15 \text{ (primerjava z oceno Kralič. modela)}$$

Korelacijski (0,26017162) in determinacijski (0,06768927) koeficient je najvišji izmed vseh modelov in izborov, kar potrjujejo tudi zgornje primerjave z Altmanovim (p-vrednost = 5,46E-16) in Kraličkovim modelom (p-vrednost = 1,835E-15). Lahko rečemo, da je najboljši model za napovedovanje zamud pridobljen s pomočjo večkratne regresije, ki je izmed 125 različnih kazalnikov izbral 20 najpomembnejših.

<i>Neodvisne spremenljivke</i>	<i>Koeficienti ocenjevanja</i>	<i>t-statistika</i>	<i>p-vrednost</i>
Konstanta	43,548	23,354	0,000
Opredmetena osnovna sredstva	-6,336E-06	-5,877	0,000
Denarna sredstva	-9,042E-05	-3,904	0,000
Pasivne časovne razmejitev	-4,078E-05	-5,479	0,000
Zunajbilančne obveznosti	1,707E-06	2,316	0,021
Stroški dela	5,888E-05	10,306	0,000
Stroški plač	-3,191E-05	-8,653	0,000
Finančni odhodki	4,718E-05	8,882	0,000
Št. zaposlenih v obračunskem obdobju	-0,13542988	-9,075	0,000
Število mesecev poslovanja	3,693	9,967	0,000
Dodana vrednost na zaposlenega	-0,000644846	-3,448	0,001
Delež kapitala v financiranju	-0,5207302	-10,661	0,000
Finančni vzvod	-0,1266479	-6,089	0,000
Dolg. pokritost dolg. sredstev in zalog	4,17	8,438	0,000
Obračanje obratnih sredstev	-10,038	-9,677	0,000
Obračanje kratkoroč. poslovnih terjatev	-0,3690431	-2,243	0,025
Čista donosnost kapitala	-0,10321221	-8,901	0,000
Koeficient obračanja osnovnih sredstev	-0,296375	-10,251	0,000
Multiplikator kapitala	12,93	6,267	0,000
Rezerve	-1,316E-05	-11,444	0,000
Revizijsko mnenje - zelo slabo	141,099	7,765	0,000
<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>		
Korelacijski koeficient	0,26017162		
Determinacijski koeficient	0,06768927		
Uravnotežen determinacijski koeficient	0,06616626		
Standardna napaka	114,0967		
F slučajna spremenljivka	44,444		
Značilna F slučajna spremenljivka	4,72485E-169		
Število podatkov	12264		

Tabela 84: Ocenjevanje izbora kazalnikov na podlagi večkratne regresije brez omejitev

11.2.6.1. Ocenjevanje izbora kazalnikov na podlagi večkratne regresije z omejitvijo s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 - 2001

Tudi pri ocenjevanju, kot je navedeno v naslovu (glej tabelo 85), dobimo vse kazalnike kot značilne z enakim predznakom kot pri ocenjevanju izbora kazalnikov na podlagi večkratne regresije brez omejitev. Tu so dodani vsi kazalniki slamnatih spremenljivk kot značilni in pozitivno odvisni z zamudami.

$$F \approx \frac{0,06933299 - 0,00254016}{0,00254016} = 26,29 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 3,66E-13 \text{ (primerjava s slamnatimi spr.)}$$

$$F \approx \frac{0,06933299 - 0,06768927}{0,06768927} = 0,024 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 1 \text{ (primerjava z ocenjenim izborom brez omejitev)}$$

Verjetnost veljavnosti ničelne hipoteze, da slamnate spremenljivke enako dobro napovedujejo zamude kot ocenjeni izbor kazalnikov na podlagi večkratne regresije z omejitvijo s slamnatimi spremenljivkami, je zelo majhna, in sicer 3,66E-13. Zato ničelno hipotezo zavrnamo.

Ničelna hipoteza, da ocenjeni izbor kazalnikov na podlagi večkratne regresije brez omejitev enako dobro napove zamude kot ocenjeni izbor kazalnikov na podlagi večkratne regresije z omejitvami s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 – 2001, je potrjena (p-vrednost = 1).

<i>Neodvisne spremenljivke</i>	<i>Koeficienti ocenjevanja</i>	<i>t-statistika</i>	<i>p-vrednost</i>
Konstanta	30,5	8,354	0,000
Opredmetena osnovna sredstva	-6,765E-06	-6,250	0,000
Denarna sredstva	-9,588E-05	-4,096	0,000
Pasivne časovne razmejitve	-4,175E-05	-5,538	0,000
Zunajbilančne obveznosti	2,158E-06	2,903	0,004
Stroški dela	6,143E-05	9,933	
Stroški plač	-2,686E-05	-6,855	0,000
Finančni odhodki	4,640E-05	8,701	0,000
Št. zaposlenih v obračunskem obdobju	-0,14310165	-8,800	0,000
Število mesecev poslovanja	4,027	10,459	0,000
Dodana vrednost na zaposlenega	-0,000616124	-3,279	0,001
Delež kapitala v financiranju	-0,516	-10,530	
Finančni vzvod	-0,121	-5,774	0,000
Dolg. pokritost dolg. sredstev in zalog	4,105	8,244	0,000
Obračanje obratnih sredstev	-10,999	-10,258	0,000
Obračanje kratkoroč. poslovnih terjatev	-0,31784	-1,929	0,054
Čista donosnost kapitala	-0,0991791	-8,513	0,000
Koeficient obračanja osnovnih sredstev	-0,2983	-10,293	0,000
Multiplikator kapitala	12,369	5,963	0,000
Rezerve	-1,325E-05	-11,468	0,000
Revizijsko mnenje - zelo slabo	136,88	7,443	0,000
D98 slamnata spremenljivka za leto 1998	18,46	4,364	0,000
D99 slamnata spremenljivka za leto 1999	13,315	3,393	0,001
D00 slamnata spremenljivka za leto 2000	11,227	2,806	0,005
D01 slamnata spremenljivka za leto 2001	15,355	3,778	0,000
<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>		
Korelacijski koeficient	0,26331159		
Determinacijski koeficient	0,06933299		
Uravnotežen determinacijski koeficient	0,06750801		
Standardna napaka	114,0147		
F slučajna spremenljivka	37,991		
Značilna F slučajna spremenljivka	2,26500E-170		
Število podatkov	12264		

Tabela 85: Ocenjevanje izbora kazalnikov na podlagi večkratne regresije z omejitvijo s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998-2001

11.2.6.2. Ocenjevanje izbora kazalnikov na podlagi večkratne regresije z omejitvijo ene neodvisne spremenljivke ocene po Altmanovem modelu

Pri zgornjem izboru (glej tabelo 86) dobimo samo en neznačilen kazalnik in to je ocena Altmanovega modela. To pomeni, da nam ta ocena ne zmore napovedati zamud. To smo potrdili tudi z izračunom p-vrednosti, ki je 9,585E-17.

$$F \approx \frac{0,06781859 - 0,000766894}{0,000766894} = 87,43 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 9,585E-17 \text{ (primerjava z oceno Altman. modela)}$$

$$F \approx \frac{0,06781859 - 0,06768927}{0,06768927} = 0,002 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 1 \text{ (primerjava z ocenjenim izborom brez omejitev)}$$

Ničelna hipoteza, da nam ocenjeni izbor kazalnikov na podlagi večkratne regresije brez omejitve enako dobro napove zamude kot istovrstni izbor z omejitvijo ocene Altmanovega modela, je potrjena (p-vrednost = 1).

<i>Neodvisne spremenljivke</i>	<i>Koeficienti ocenjevanja</i>	<i>t-statistika</i>	<i>p-vrednost</i>
Konstanta	43,544	23,353	0,000
Opredmetena osnovna sredstva	-6,346E-06	-5,886	0,000
Denarna sredstva	-8,523E-05	-3,627	0,000
Pasivne časovne razmejitve	-4,166E-05	-5,574	0,000
Zunajbilančne obveznosti	1,534E-06	2,049	0,041
Stroški dela	5,945E-05	10,376	0,000
Stroški plač	-3,431E-05	-8,324	0,000
Finančni odhodki	4,981E-05	8,765	0,000
Št. zaposlenih v obračunskem obdobju	-0,1384511	-9,168	0,000
Število mesecev poslovanja	3,698	9,879	0,000
Dodana vrednost na zaposlenega	-0,0006561	-3,505	0,000
Delež kapitala v financiranju	-0,517	-10,579	0,000
Finančni vzvod	-0,1300198	-6,204	0,000
Dolg. pokritost dolg. sredstev in zalog	4,12	8,314	0,000
Obračanje obratnih sredstev	-10,15	-9,752	0,000
Obračanje kratkoroč. poslovnih terjatev	-0,3735203	-2,270	0,023
Čista donosnost kapitala	-0,1033196	-8,910	0,000
Koeficient obračanja osnovnih sredstev	-0,2953117	-10,211	0,000
Multiplikator kapitala	13,265	6,380	0,000
Rezerve	-1,341E-05	-11,504	0,000
Revizijsko mnenje - zelo slabo	141,743	7,798	0,000
Z neodvisna sprem. Altmanovega modela	0,015123	1,303	0,193
<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>		
Korelacijski koeficient	0,26042003		
Determinacijski koeficient	0,06781859		
Uravnotežen determinacijski koeficient	0,06621952		
Standardna napaka	114,0934		
F slučajna spremenljivka	42,411		
Značilna F slučajna spremenljivka	1,39000E-168		
Število podatkov	12264		

Tabela 86: Ocenjevanje izbora kazalnikov na podlagi večkratne regresije z omejitvijo ene neodvisne spremenljivke ocene po Altmanovem modelu

11.2.6.3. Ocenjevanje izbora kazalnikov na podlagi večkratne regresije z omejitvijo ene neodvisne spremenljivke ocene po Altmanovem modelu in s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 - 2001

Tudi pri tem ocenjevanju izbora kazalnikov na podlagi večkratne regresije z omejitvami z eno neodvisno spremenljivko oceno Altmanovega modela in s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 - 2001 je neznačilni kazalnik samo ocena Altmanovega modela, tako kot pri ocenjevanju istovrstnega izbora, kjer je omejitev samo ena neodvisna spremenljivka ocena Altmanovega modela.

$$F \approx \frac{0,06941227 - 0,00313995}{0,00313995} = 21,11 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 1,43\text{E-}12 \text{ (ocena Altman. modela + slamnate spr.)}$$

$$F \approx \frac{0,06941227 - 0,06768927}{0,06768927} = 0,025 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 1 \text{ (primerjava z ocenjenim modelom brez omejitev)}$$

Verjetnost veljavnosti ničelne hipoteze, da Altmanov model z omejitvami s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 - 2001 enako dobro napove zamude kot ocenjeni izbor kazalnikov na podlagi večkratne regresije z omejitvami z oceno Altmanovega modela in s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 - 2001, je zelo majhna, in sicer 1,43E-12. Ničelno hipotezo ovržemo.

<i>Neodvisne spremenljivke</i>	<i>Koeficienti ocenjevanja</i>	<i>t-statistika</i>	<i>p-vrednost</i>
Konstanta	30,726	8,401	0,000
Opredmetena osnovna sredstva	-6,768E-06	-6,252	0,000
Denarna sredstva	-9,175E-05	-3,862	0,000
Pasivne časovne razmejitve	-4,245E-05	-5,607	0,000
Zunajbilančne obveznosti	2,014E-06	2,663	0,008
Stroški dela	6,185E-05	9,979	0,000
Stroški plač	-2,884E-05	-6,596	0,000
Finančni odhodki	4,852E-05	8,481	0,000
Št. zaposlenih v obračunskem obdobju	-0,1454248	-8,857	0,000
Število mesecev poslovanja	4,027	10,459	0,000
Dodana vrednost na zaposlenega	-0,000626	-3,327	0,001
Delež kapitala v financiranju	-0,513	-10,460	0,000
Finančni vzvod	-0,1233985	-5,857	0,000
Dolg. pokritost dolg. sredstev in zalog	4,066	8,140	0,000
Obračanje obratnih sredstev	-11,073	-10,304	0,000
Obračanje kratkoroč. poslovnih terjatev	-0,3221335	-1,954	0,051
Čista donosnost kapitala	-0,99308	-8,524	0,000
Koeficient obračanja osnovnih sredstev	-0,297388	-10,257	0,000
Multiplikator kapitala	12,635	6,044	0,000
Rezerve	-1,344E-05	-11,487	0,000
Revizijsko mnenje - zelo slabo	137,44	7,470	0,000
Z neodvisna sprem. Altmanovega modela	0,01188853	1,021	0,307
D98 slamnata spremenljivka za leto 1998	18,17	4,285	0,000
D99 slamnata spremenljivka za leto 1999	13,145	3,347	0,001
D00 slamnata spremenljivka za leto 2000	10,889	2,712	0,007
D01 slamnata spremenljivka za leto 2001	15,104	3,710	0,000
<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>		
Korelacijski koeficient	0,26346210		
Determinacijski koeficient	0,06941227		
Uravnotežen determinacijski koeficient	0,06751125		
Standardna napaka	114,0145		
F slučajna spremenljivka	36,513		
Značilna F slučajna spremenljivka	8,498E-170		
Število podatkov	12264		

Tabela 87: Ocenjevanje izbora kazalnikov na podlagi večkratne regresije z omejitvijo ene neodvisne spremenljivke ocene po Altmanovem modelu in s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998-2001

11.2.6.4. Ocenjevanje izbora kazalnikov na podlagi večkratne regresije z omejitvijo z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Altmanovega modela

V tabeli 88 so predstavljeni rezultati ocenjevanja izbora kazalnikov na podlagi večkratne regresije z omejitvami z vsemi neodvisnimi spremenljivkami, ki nastopajo v Altmanovem modelu. Opazimo, da sta samo dva kazalnika omejitev značilna, in sicer:

- X1 Altmanova neodvisna spremenljivka: negativno odvisna z zamudami
- X2 Altmanova neodvisna spremenljivka: pozitivno odvisna z zamudami

Lahko rečemo, da nam ocenjeni Altmanov model ne more zadovoljivo napovedati zamud, kar nam potrdi tudi ničelna hipoteza (primerjava z ocenjenim izborom kazalnikov na podlagi večkratne regresije z omejitvami z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Altmanovega modela) p-vrednost je 2,387E-18.

$$F \approx \frac{0,07236890 - 0,010823403}{0,010823403} = 65,86 \Rightarrow \text{p-vrednost} = 2,387\text{E-}18 \text{ (primerjava s spr. Altman. modela)}$$

$$F \approx \frac{0,07236890 - 0,06768927}{0,06768927} = 0,069 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 1 \text{ (primerjava z ocenjenim modelom brez omejitev)}$$

<i>Neodvisne spremenljivke</i>	<i>Koeficienti ocenjevanja</i>	<i>t-statistika</i>	<i>p-vrednost</i>
Konstanta	43,837	23,548	0,000
Opredmetena osnovna sredstva	-6,424E-06	-5,956	0,000
Denarna sredstva	-7,863E-05	-3,349	0,001
Pasivne časovne razmejitve	-3,812E-05	-5,100	0,000
Zunajbilančne obveznosti	8,373E-07	1,112	0,266
Stroški dela	5,641E-05	9,826	0,000
Stroški plač	-3,864E-05	-9,301	0,000
Finančni odhodki	5,294E-05	9,305	0,000
Št. zaposlenih v obračunskem obdobju	-0,1237316	-8,118	0,000
Število mesecev poslovanja	4,685	10,908	0,000
Dodana vrednost na zaposlenega	-0,00065973	-3,523	0,000
Delež kapitala v financiranju	-0,657	-9,157	0,000
Finančni vzvod	-0,1314661	-6,280	0,000
Dolg. pokritost dolg. sredstev in zalog	-0,599	-0,595	0,552
Obračanje obratnih sredstev	-9,46	-6,385	0,000
Obračanje kratkoroč. poslovnih terjatev	-0,1209774	-0,656	0,512
Čista donosnost kapitala	-0,0869328	-7,299	0,000
Koeficient obračanja osnovnih sredstev	-0,243931	-7,619	0,000
Multiplikator kapitala	13,302	6,408	0,000
Rezerve	-1,439E-05	-12,267	0,000
Revizijsko mnenje - zelo slabo	147,6	8,103	0,000
X1 Altmanova neodvisna spremenljivka	-15,179	-5,681	0,000
X2 Altmanova neodvisna spremenljivka	42,128	6,064	0,000
X3 Altmanova neodvisna spremenljivka	-1,622	-0,284	0,776
X4 Altmanova neodvisna spremenljivka	-2,234	-1,741	0,082
X5 Altmanova neodvisna spremenljivka	-0,22218	-0,033	0,973
<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>		
Korelacijski koeficient	0,26901468		
Determinacijski koeficient	0,07236890		
Uravnotežen determinacijski koeficient	0,07047391		
Standardna napaka	113,8332		
F slučajna spremenljivka	38,190		
Značilna F slučajna spremenljivka	4,792E-178		
Število podatkov	12264		

Tabela 88: Ocenjevanje izbora kazalnikov na podlagi večkratne regresije z omejitvijo z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Altmanovega modela

11.2.6.5. Ocenjevanje izbora kazalnikov na podlagi večkratne regresije z omejitvijo z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Altmanovega modela in s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 - 2001

Tudi pri tem ocenjevanju, ko smo ocenjevali izbor kazalnikov na podlagi večkratne regresije z omejitvami z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Altmanovega modela in slamnatih spremenljivk za leta od 1998 - 2001, so neznačilni isti kazalniki kot pri prejšnjem ocenjevanju, in sicer so to neodvisne spremenljivke Altmanovega modela X3, X4 in X5.

$$F \approx \frac{0,07418462 - 0,01323671}{0,01323671} = 4,60 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 4,034E-06 \text{ (primerjava z Altmanovim modelom)}$$

$$F \approx \frac{0,07418462 - 0,06768927}{0,06768927} = 0,096 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 1 \text{ (primerjava z ocenjenim izborom brez omejitev)}$$

<i>Neodvisne spremenljivke</i>	<i>Koeficienti ocenjevanja</i>	<i>t-statistika</i>	<i>p-vrednost</i>
Konstanta	30,965	8,442	0,000
Opredmetena osnovna sredstva	-6,878E-06	-6,354	0,000
Denarna sredstva	-8,798E-05	-3,710	0,000
Pasivne časovne razmejitve	-3,996E-05	-5,285	0,000
Zunajbilančne obveznosti	1,272E-06	1,673	0,094
Stroški dela	6,067E-05	9,784	0,000
Stroški plač	-3,399E-05	-7,692	0,000
Finančni odhodki	5,224E-05	9,111	0,000
Št. zaposlenih v obračunskem obdobju	-0,1362039	-8,281	0,000
Število mesecev poslovanja	5,101	11,467	0,000
Dodana vrednost na zaposlenega	-0,00065003	-3,458	0,001
Delež kapitala v financiranju	-0,642	-8,886	0,000
Finančni vzvod	-0,12273	-5,832	0,000
Dolg. pokritost dolg. sredstev in zalog	-0,685	-0,660	0,510
Obračanje obratnih sredstev	-10,828	-7,094	0,000
Obračanje kratkoroč. poslovnih terjatev	-0,0413265	-0,223	0,824
Čista donosnost kapitala	-0,0823423	-6,875	0,000
Koeficient obračanja osnovnih sredstev	-0,246671	-7,612	0,000
Multiplikator kapitala	12,456	5,967	0,000
Rezerve	-1,440E-05	-12,237	0,000
Revizijsko mnenje - zelo slabo	145,034	7,845	0,000
X1 Altmanova neodvisna spremenljivka	-15,484	-5,649	0,000
X2 Altmanova neodvisna spremenljivka	42,826	6,003	0,000
X3 Altmanova neodvisna spremenljivka	-3,62	-0,627	0,531
X4 Altmanova neodvisna spremenljivka	-2,492	-1,923	0,055
X5 Altmanova neodvisna spremenljivka	0,209041	0,311	0,756
D98 slamnata spremenljivka za leto 1998	19,385	4,565	0,000
D99 slamnata spremenljivka za leto 1999	14,634	3,722	0,000
D00 slamnata spremenljivka za leto 2000	9,357	2,306	0,021
D01 slamnata spremenljivka za leto 2001	13,582	3,280	0,001
<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>		
Korelacijski koeficient	0,27236853		
Determinacijski koeficient	0,07418462		
Uravnotežen determinacijski koeficient	0,07199002		
Standardna napaka	113,7404		
F slučajna spremenljivka	33,803		
Značilna F slučajna spremenljivka	5,660E-180		
Število podatkov	12264		

Tabela 89: Ocenjevanje izbora kazalnikov na podlagi večkratne regresije z omejitvijo z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Altmanovega modela in s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998-2001

11.2.6.6. Ocenjevanje izbora kazalnikov na podlagi večkratne regresije z omejitvijo ene neodvisne spremenljivke ocene po Kraličkovem modelu

Tudi pri tem ocenjevanju (glej tabelo 90) je ocena po Kraličkovem modelu, torej neodvisna spremenljivka, ki je dodana za omejitev, neznačilen kazalnik.

<i>Neodvisne spremenljivke</i>	<i>Koeficienti ocenjevanja</i>	<i>t-statistika</i>	<i>p-vrednost</i>
Konstanta	43,544	23,353	0,000
Opredmetena osnovna sredstva	-6,346E-06	-5,886	0,000
Denarna sredstva	-8,617E-05	-3,668	0,000
Pasivne časovne razmejitve	-4,150E-05	-5,553	0,000
Zunajbilančne obveznosti	1,567E-06	2,094	0,036
Stroški dela	5,936E-05	10,359	0,000
Stroški plač	-3,388E-05	-8,246	0,000
Finančni odhodki	4,934E-05	8,697	0,000
Št. zaposlenih v obračunskem obdobju	-0,1378947	-9,135	0,000
Število mesecev poslovanja	3,697	9,876	0,000
Dodana vrednost na zaposlenega	-0,0006544	-3,495	0,000
Delež kapitala v financiranju	-0,518	-10,606	0,000
Finančni vzvod	-0,12944	-6,176	0,000
Dolg. pokritost dolg. sredstev in zalog	4,126	8,323	0,000
Obračanje obratnih sredstev	-10,112	-9,727	0,000
Obračanje kratkoroč. poslovnih terjatev	-0,37258	-2,264	0,024
Čista donosnost kapitala	-0,103959	-8,916	0,000
Koeficient obračanja osnovnih sredstev	-0,2954249	-10,214	0,000
Multiplikator kapitala	13,207	6,353	0,000
Rezerve	-1,337E-05	-11,470	0,000
Revizijsko mnenje - zelo slabo	141,678	7,794	0,000
DF neodvisna sprem. Kraličk. modela	0,018866	1,085	0,278
<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>		
Korelacijski koeficient	0,26034371		
Determinacijski koeficient	0,06777885		
Uravnotežen determinacijski koeficient	0,06617971		
Standardna napaka	114,0959		
F slučajna spremenljivka	42,385		
Značilna F slučajna spremenljivka	1,796E-168		
Število podatkov	12264		

Tabela 90: Ocenjevanje izbora kazalnikov na podlagi večkratne regresije z omejitvijo ene neodvisne spremenljivke ocene po Kraličkovem modelu

$$F \approx \frac{0,06777885 - 0,00087111}{0,00087111} = 76,81 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 3,45\text{E-}16 \text{ (primerjava z oceno Kralič. modela)}$$

$$F \approx \frac{0,06777885 - 0,06768927}{0,06768927} = 0,001 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 1 \text{ (primerjava z ocenjenim izborom brez omejitev)}$$

Verjetnost veljavnosti ničelne hipoteze, da Kraličkov model enako dobro napoveduje zamude kot ocenjeni izbor kazalnikov na podlagi večkratne regresije z omejitvijo ocene Kraličkovega modela, je zelo majhna, in sicer 3,45E-16.

Verjetnost potrditve ničelne hipoteze, da ocenjeni izbor kazalnikov na podlagi večkratne regresije brez omejitev enako dobro napoveduje zamude kot ocenjeni izbor kazalnikov na podlagi večkratne regresije z omejitvijo ocene Kraličkovega modela, je enaka 1. Ničelno hipotezo smo potrdili.

11.2.6.7. Ocenjevanje izbora kazalnikov na podlagi večkratne regresije z omejitvijo ene neodvisne spremenljivke ocene po Kraličkovem modelu in s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 - 2001

Tudi pri tem ocenjevanju (tabela 91), ko nastopa kot omejitev ocena, tokrat je to ocena Kraličkovega modela, je to edini neznačilen kazalnik.

<i>Neodvisne spremenljivke</i>	<i>Koeficienti ocenjevanja</i>	<i>t-statistika</i>	<i>p-vrednost</i>
Konstanta	30,679	8,387	0,000
Opredmetena osnovna sredstva	-6,796E-06	-6,253	0,000
Denarna sredstva	-9,273E-05	-3,905	0,000
Pasivne časovne razmejitve	-4,228E-05	-5,586	0,000
Zunajbilančne obveznosti	2,049E-06	2,711	0,007
Stroški dela	6,175E-05	9,963	0,000
Stroški plač	-2,837E-05	-6,507	0,000
Finančni odhodki	4,802E-05	8,408	0,000
Št. zaposlenih v obračunskem obdobju	-0,1448593	-8,826	0,000
Število mesecev poslovanja	4,026	10,457	0,000
Dodana vrednost na zaposlenega	-0,0006239	-3,315	0,001
Delež kapitala v financiranju	-0,514	-10,485	0,000
Finančni vzvod	-0,1227837	-5,828	0,000
Dolg. pokritost dolg. sredstev in zalog	4,073	8,152	0,000
Obračanje obratnih sredstev	-11,042	-10,285	0,000
Obračanje kratkoroč. poslovnih terjatev	-0,321041	-1,948	0,051
Čista donosnost kapitala	-0,0993501	-8,527	0,000
Koeficient obračanja osnovnih sredstev	-0,297547	-10,261	0,000
Multiplikator kapitala	12,574	6,015	0,000
Rezerve	-1,339E-05	-11,453	0,000
Revizijsko mnenje - zelo slabo	137,347	7,464	0,000
DF neodvisna sprem. Kraličk. modela	0,013786	0,790	0,430
D98 slamnata spremenljivka za leto 1998	18,228	4,298	0,000
D99 slamnata spremenljivka za leto 1999	13,179	3,355	0,001
D00 slamnata spremenljivka za leto 2000	10,963	2,730	0,006
D01 slamnata spremenljivka za leto 2001	15,155	3,722	0,000
<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>		
Korelacijski koeficient	0,26340166		
Determinacijski koeficient	0,06938043		
Uravnotežen determinacijski koeficient	0,06747934		
Standardna napaka	114,0164		
F slučajna spremenljivka	36,495		
Značilna F slučajna spremenljivka	1,042E-169		
Število podatkov	12264		

Tabela 91: Ocenjevanje izbora kazalnikov na podlagi večkratne regresije z omejitvijo ene neodvisne spremenljivke ocene po Kraličkovem modelu in s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998-2001

$$F \approx \frac{0,06938043 - 0,00323196}{0,00323196} = 20,47 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 2,02\text{E-}12 \text{ (ocena Kralič. modela + slamnate spr.)}$$

$$F \approx \frac{0,06938043 - 0,06768927}{0,06768927} = 0,025 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 1 \text{ (primerjava z ocenjenim izborom brez omejitev)}$$

Verjetnost potrditve ničelne hipoteze, da Kraličkov model z omejitvami s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 - 2001 enako dobro napove zamude kot ocenjeni izbor kazalnikov na podlagi večkratne regresije z omejitvami ocene Kraličkovega modela in s slamnatimi spremenljivkami, je zelo majhna (p -vrednost = $2,02\text{E-}12$). Zato ničelno hipotezo ovržemo.

Tudi pri tem ocenjenem izboru (zgornja tabela) lahko rečemo, da nam istovrstni izbor brez omejitev enako dobro napove zamude (p -vrednost = 1).

11.2.6.8. Ocenjevanje izbora kazalnikov na podlagi večkratne regresije z omejitvijo z vsemi neodvisnimi spremenljivkami po Kraličkovem modelu

<i>Neodvisne spremenljivke</i>	<i>Koeficienti ocenjevanja</i>	<i>t-statistika</i>	<i>p-vrednost</i>
Konstanta	43,598	23,387	0,000
Opredmetena osnovna sredstva	-6,277E-06	-5,814	0,000
Denarna sredstva	-7,737E-05	-3,279	0,001
Pasivne časovne razmejitve	-4,292E-05	-5,742	0,000
Zunajbilančne obveznosti	1,265E-06	1,685	0,092
Stroški dela	5,988E-05	10,444	0,000
Stroški plač	-3,726E-05	-8,918	0,000
Finančni odhodki	5,256E-05	9,109	0,000
Št. zaposlenih v obračunskem obdobju	-0,1429066	-9,428	0,000
Število mesecev poslovanja	3,371	7,723	0,000
Dodana vrednost na zaposlenega	-0,0006024	-3,203	0,001
Delež kapitala v financiranju	-0,511	-9,482	0,000
Finančni vzvod	-0,130936	-6,248	0,000
Dolg. pokritost dolg. sredstev in zalog	4,33	7,199	0,000
Obračanje obratnih sredstev	-10,262	-7,171	0,000
Obračanje kratkoroč. poslovnih terjatev	-0,3575403	-2,147	0,032
Čista donosnost kapitala	-0,1016881	-8,631	0,000
Koeficient obračanja osnovnih sredstev	-0,298923	-9,925	0,000
Multiplikator kapitala	13,348	6,422	0,000
Rezerve	-1,395E-05	-11,770	0,000
Revizijsko mnenje - zelo slabo	140,197	7,694	0,000
X1 Kraličkova neodvisna spremenljivka	-5,032	-3,938	0,000
X2 Kraličkova neodvisna spremenljivka	-0,0459284	-0,837	0,403
X3 Kraličkova neodvisna spremenljivka	-4,087	-0,702	0,483
X4 Kraličkova neodvisna spremenljivka	12,354	1,540	0,124
X5 Kraličkova neodvisna spremenljivka	38,784	2,345	0,019
X6 Kraličkova neodvisna spremenljivka	0,504	0,778	0,437
<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>		
Korelacijski koeficient	0,26402907		
Determinacijski koeficient	0,06971135		
Uravnotežen determinacijski koeficient	0,06773476		
Standardna napaka	114,0008		
F slučajna spremenljivka	35,269		
Značilna F slučajna spremenljivka	7,649E-170		
Število podatkov	12264		

Tabela 92: Ocenjevanje izbora kazalnikov na podlagi večkratne regresije z omejitvijo z vsemi neodvisnimi spremenljivkami po Kraličkovem modelu

Ocenjevanje izbora kazalnikov na podlagi večkratne regresije z omejitvijo z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Kraličkovega modela nam je podalo pet neznačilnih kazalnikov. Ti kazalniki so zunajbilančne obveznosti in neodvisne spremenljivke Kraličkovega modela, ki pripadajo omejitvi in sicer so to: X2, X3, X4, in X6.

$$F \approx \frac{0,06971135 - 0,01096857}{0,01096857} = 5,356 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 2,746E-06 \text{ (primerjava s spr. Kralič. modela)}$$

$$F \approx \frac{0,06971135 - 0,06768927}{0,06768927} = 0,030 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 1 \text{ (primerjava z ocenjenim izborom brez omejitev)}$$

Verjetnost veljavnosti ničelne hipoteze, da nam ocenjeni Kraličkov model enako dobro napove zamude kot ocenjeni izbor kazalnikov na podlagi večkratne regresije z omejitvami z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Kraličkovega modela, je majhna (p -vrednost = $2,746E-06$). Zato ničelno hipotezo ovržemo.

11.2.6.9. Ocenjevanje izbora kazalnikov na podlagi večkratne regresije z omejitvijo z vsemi neodvisnimi spremenljivkami po Kraličkovem modelu in s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 - 2001

<i>Neodvisne spremenljivke</i>	<i>Koeficienti ocenjevanja</i>	<i>t-statistika</i>	<i>p-vrednost</i>
Konstanta	29,959	8,180	0,000
Opredmetena osnovna sredstva	-6,699E-06	-6,182	0,000
Denarna sredstva	-8,266E-05	-3,466	0,001
Pasivne časovne razmejitve	-4,340E-05	-5,733	0,000
Zunajbilančne obveznosti	1,771E-06	2,337	0,019
Stroški dela	6,161E-05	9,919	0,000
Stroški plač	-3,145E-05	-7,129	0,000
Finančni odhodki	5,145E-05	8,862	0,000
Št. zaposlenih v obračunskem obdobju	-0,1486302	-9,017	0,000
Število mesecev poslovanja	3,677	8,267	0,000
Dodana vrednost na zaposlenega	-0,0005632	-2,979	0,003
Delež kapitala v financiranju	-0,5	-9,233	0,000
Finančni vzvod	-0,1242943	-5,901	0,000
Dolg. pokritost dolg. sredstev in zalog	4,361	7,161	0,000
Obračanje obratnih sredstev	-11,496	-7,859	0,000
Obračanje kratkoroč. poslovnih terjatev	-0,2976394	-1,784	0,074
Čista donosnost kapitala	-0,0962761	-8,123	0,000
Koeficient obračanja osnovnih sredstev	-0,3034692	-10,037	0,000
Multiplikator kapitala	12,725	6,090	0,000
Rezerve	-1,404E-05	-11,808	0,000
Revizijsko mnenje - zelo slabo	133,951	7,257	0,000
X1 Kraličkova neodvisna spremenljivka	-5,242	-4,103	0,000
X2 Kraličkova neodvisna spremenljivka	-0,0501152	-0,913	0,361
X3 Kraličkova neodvisna spremenljivka	-6,282	-1,073	0,283
X4 Kraličkova neodvisna spremenljivka	11,714	1,456	0,145
X5 Kraličkova neodvisna spremenljivka	41,617	2,515	0,012
X6 Kraličkova neodvisna spremenljivka	0,743	1,141	0,254
D98 slamnata spremenljivka za leto 1998	19,104	4,497	0,000
D99 slamnata spremenljivka za leto 1999	13,713	3,487	0,000
D00 slamnata spremenljivka za leto 2000	11,399	2,840	0,005
D01 slamnata spremenljivka za leto 2001	16,898	4,128	0,000
<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>		
Korelacijski koeficient	0,26748366		
Determinacijski koeficient	0,07154751		
Uravnotežen determinacijski koeficient	0,06927058		
Standardna napaka	113,9069		
F slučajna spremenljivka	31,423		
Značilna F slučajna spremenljivka	7,204E-172		
Število podatkov	12264		

Tabela 93: Ocenjevanje izbora kazalnikov na podlagi večkratne regresije z omejitvijo z vsemi neodvisnimi spremenljivkami po Kraličkovem modelu in s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998-2001

Tudi pri ocenjevanju izbora kazalnikov na podlagi večkratne regresije z omejitvami z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Kraličkovega modela in slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 – 2001 dobimo iste neznačilne kazalnike kot pri prejšnjem ocenjevanju.

$$F \approx \frac{0,07154751 - 0,01394031}{0,01394031} = 4,13 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 9,384E-06 \quad (\text{spr. Kralič. modela + slamnate spr.})$$

$$F \approx \frac{0,07154751 - 0,06768927}{0,06768927} = 0,057 \Rightarrow p\text{-vrednost} = 1 \quad (\text{primerjava z ocenjenim modelom brez omejitev})$$

Verjetnost sprejetja ničelne hipoteze, da ocenjeni Kraličkov model z omejitvijo s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 - 2001 enako dobro napoveduje zamude kot ocenjeni izbor kazalnikov na podlagi večkratne regresije z omejitvijo z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Kraličkovega modela in s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 - 2001, je tako majhna ($p\text{-vrednost} = 9,4E-06$), da jo ovržemo.

11.2.7. Ocenjevanje vseh kazalnikov

Vse kazalnike, ki sem jih imela, sem zajela z vsemi podatki in jih ocenjevala z večkratno regresijo. V naslednjih tabelah sem zajela koeficiente, ki sem jih pridobila na ta način.

<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>	<i>Primerjave</i>	
Korelacijski koeficient	0,32219031	F-s.s. (z Altmanovim modelom)	134,36
Determinacijski koeficient	0,10380659	F-s.s. (s Kraličkovim modelom)	118,17
Uravnotežen determinacijski koeficient	0,09666121	F-s.s. (z izborom brez omejitev)	0,000
Standardna napaka	112,2183	p-vred. (z Altman. modelom)	4,09E-107
F slučajna spremenljivka	14,528	p-vred. (s Kralič. modelom)	1,1E-103
Značilna F slučajna spremenljivka	2,170E-217	p-vred. (z izborom brez omejit.)	1
Število podatkov	12264		

Tabela 94: Ocenjevanje celotnega izbora kazalnikov brez omejitev

Iz tabele povzamemo naslednje: korelacijski in determinacijski koeficient sta največja izmed vseh izborov brez omejitev. Vendar pa moramo v tem primeru imeti podanih vseh 125 različnih kazalnikov, kar je dokaj težko pridobiti. Zato se je bolje omejiti na manjše število kazalnikov, ki jih lažje pridobimo in nam veliko povedo o zamudah.

<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>	<i>Primerjave</i>	
Korelacijski koeficient	0,32791087	F-s.s. (s slamnatimi spr.)	41,33
Determinacijski koeficient	0,10752554	F-s.s. (z izborom brez omejitev)	0,036
Uravnotežen determinacijski koeficient	0,10011393	p-vred. (s slamnatimi spr.)	3,346E-78
Standardna napaka	112,003	p-vred. (z izborom brez omejit.)	1
F slučajna spremenljivka	14,528		
Značilna F slučajna spremenljivka	2,670E-225		
Število podatkov	12264		

Tabela 95: Ocenjevanje celotnega izbora kazalnikov z omejitvijo s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998-2001

Tudi tu so bile tri značilne slamnate spremenljivke, ki so nastopale kot omejitve, in sicer za leto 1998, 1999 in 2001.

<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>	<i>Primerjave</i>	
Korelacijski koeficient	0,32281499	F-s.s. (z oceno Altman. modela)	134,89
Determinacijski koeficient	0,10420951	F-s.s. (z izborom brez omejitev)	0,004
Uravnotežen determinacijski koeficient	0,09699312	p-vred. (z oceno Altman. mod.)	4,55E-108
Standardna napaka	112,198	p-vred. (z izborom brez omejit.)	1
F slučajna spremenljivka	14,441		
Značilna F slučajna spremenljivka	6,470E-218		
Število podatkov	12264		

Tabela 96: Ocenjevanje celotnega izbora kazalnikov z omejitvijo ene neodvisne spremenljivke ocene Altmanovega modela

<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>	<i>Primerjave</i>	
Korelacijski koeficient	0,32858506	F-s.s. (ocena Altm. + slamn. spr.)	33,399
Determinacijski koeficient	0,10796814	F-s.s. (z izborom brez omejitev)	0,040
Uravnotežen determinacijski koeficient	0,10048625	p-vred. (oc. Altm. + slamn. spr.)	5,55E-73
Standardna napaka	111,980	p-vred. (z izborom brez omej.)	1
F slučajna spremenljivka	14,431		
Značilna F slučajna spremenljivka	6,130E-226		
Število podatkov	12264		

Tabela 97: Ocenjevanje celotnega izbora kazalnikov z omejitvijo ene neodvisne spremenljivke ocene Altmanovega modela in s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998-2001

V vseh ocenjevanjih, kjer sem uporabila oceno Altmanovega ali Kraličkovega modela, so bile te ocene značilne.

<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>	<i>Primerjave</i>	
Korelacijski koeficient	0,32825034	F-s.s. (spr. Altman. modela)	8,96
Determinacijski koeficient	0,10774829	F-s.s. (z izborom brez omejitev)	0,038
Uravnotežen determinacijski koeficient	0,10041250	p-vred. (spr. Altman. modela)	2,1E-38
Standardna napaka	111,985	p-vred. (z izborom brez omej.)	1
F slučajna spremenljivka	14,688		
Značilna F slučajna spremenljivka	1,680E-226		
Število podatkov	12264		

Tabela 98: Ocenjevanje celotnega izbora kazalnikov z omejitvijo z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Altmanovega modela

<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>	<i>Primerjave</i>	
Korelacijski koeficient	0,33539513	F-s.s. (spr. Altm. + slamnat.spr.)	7,50
Determinacijski koeficient	0,11249890	F-s.s. (z izborom brez omejitev)	0,084
Uravnotežen determinacijski koeficient	0,10489872	p-vred. (spr. Altman. + slam.s.)	8,9E-34
Standardna napaka	111,706	p-vred. (z izborom brez omej.)	1
F slučajna spremenljivka	14,819		
Značilna F slučajna spremenljivka	2,736E-237		
Število podatkov	12264		

Tabela 99: Ocenjevanje celotnega izbora kazalnikov z omejitvijo z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Altmanovega modela in s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998-2001

<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>	<i>Primerjave</i>	
Korelacijski koeficient	0,32287530	F-s.s. (ocena Kral.modela)	118,67
Determinacijski koeficient	0,10424846	F-s.s. (z izborom brez omejitev)	0,004
Uravnotežen determinacijski koeficient	0,09703238	p-vred. (ocena Kralič. modela)	1,28E-104
Standardna napaka	112,195	p-vred. (z izborom brez omej.)	1
F slučajna spremenljivka	14,447		
Značilna F slučajna spremenljivka	5,060E-218		
Število podatkov	12264		

Tabela 100: Ocenjevanje celotnega izbora kazalnikov z omejitvijo z eno neodvisno spremenljivko oceno Kraličkovega modela

<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>	<i>Primerjave</i>	
Korelacijski koeficient	0,32867010	F-s.s. (oceno Kral. + slamn.s.)	32,42
Determinacijski koeficient	0,10802403	F-s.s. (s Kraličkovim modelom)	123,01
Uravnotežen determinacijski koeficient	0,10054261	p-vred. (oceno Kralič. + slamn.)	3,51E-72
Standardna napaka	111,977	p-vred. (z izborom brez omej.)	1
F slučajna spremenljivka	14,439		
Značilna F slučajna spremenljivka	4,300E-226		
Število podatkov	12264		

Tabela 101: Ocenjevanje celotnega izbora kazalnikov z omejitvijo z eno neodvisno spremenljivko oceno Kraličkovega modela in s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998-2001

<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>	<i>Primerjave</i>	
Korelacijski koeficient	0,32404045	F-s.s. (spr. Kral. modela)	8,57
Determinacijski koeficient	0,10500221	F-s.s. (z izborom brez omejitev)	0,012
Uravnotežen determinacijski koeficient	0,09742122	p-vred. (s Kralič. modelom)	1,4E-37
Standardna napaka	112,171	p-vred. (z izborom brez omej.)	1
F slučajna spremenljivka	13,851		
Značilna F slučajna spremenljivka	3,340E-217		
Število podatkov	12264		

Tabela 102: Ocenjevanje celotnega izbora kazalnikov z omejitvijo z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Kraličkovega modela

<i>Statistike pri regresiji</i>	<i>Ocenjevanje</i>	<i>Primerjave</i>	
Korelacijski koeficient	0,33010852	F-s.s. (spr. Kral. + slamn.s.)	6,82
Determinacijski koeficient	0,10897163	F-s.s. (z izborom brez omejitev)	0,050
Uravnotežen determinacijski koeficient	0,10112859	p-vred. (spr. Kralič. + slamn.s.)	6,86E-33
Standardna napaka	111,941	p-vred. (z izborom brez omej.)	1
F slučajna spremenljivka	13,894		
Značilna F slučajna spremenljivka	8,150E-226		
Število podatkov	12264		

Tabela 103: Ocenjevanje celotnega izbora kazalnikov z omejitvijo z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Kraličkovega modela in s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998-2001

Najboljši rezultat ocenjevanja s pomočjo večkratne regresije sem pridobila ob ocenjevanju vseh kazalnikov z omejitvijo z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Altmanovega modela in vsemi slamnatimi spremenljivkami za leta 1998 - 2001 (glej tabelo 99). Pridobljeni koeficient korelacije je 0,33539513 in determinacijski koeficient 0,11249890 in sta najvišja izmed vseh predstavljenih ocenjevanj. Standardna napaka je 111,706 in F slučajna spremenljivka 14,819. Lahko rečem, da sem tu izločila največji vpliv zunanjih dejavnikov, ki posredno vplivajo na zamude.

12. ZAKLJUČEK

V magistrskem delu sem raziskovala, kateri kazalniki nam povedo največ o načinu plačevanja računov s strani kupcev. Bodo kupci račune poravnavali pred rokom plačila ali z zamudo in ali bo ta velika ali majhna. V to raziskovanje sem vključila Altmanov in Kraličkov model, ki sta v literaturi najbolj eksaktno predstavljena. Natančno so definirani kazalniki in njihovi koeficienti, ki nastopajo v obeh modelih. Nadaljevala sem z izborom kazalnikov na podlagi računovodske presoje, korelacije in po moji lastni izbiri. Na koncu pa sem vseh 125 kazalnikov ocenila še z večkratno regresijo. Izločila sem najbolj značilne kazalnike in jih ponovno ocenila. Primerjala sem vse dobljene determinacijske koeficiente z determinacijskimi koeficienti Altmanovega in Kraličkovega modela. S pomočjo determinacijskih koeficientov sem izračunala posamezne F-služajne spremenljivke za posamezna ocenjevanja in njihove primerjave. Na podlagi F-služajne spremenljivke sem določila p-vrednosti teh primerjav. Za določitev p-vrednosti sem uporabila enojno analizo variance, s katero sem primerjala medsebojno odvisnost ali neodvisnost posameznih ocenjevanj.

Z omejevanjem zgoraj predstavljenih izborov z različnimi neodvisnimi spremenljivkami sem poskušala izločiti vpliv let in možen vpliv posameznih kazalnikov modelov, s katerimi sem primerjala moje izbore kazalnikov. Moram reči, da je najboljše rezultate prinesla omejitev z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Altmanovega modela in slamnatih spremenljivk za leta od 1998 do 2001 pri vseh ocenjenih izborih. Tu sem dobila najvišje korelacijske in determinacijske koeficiente. Na koncu pa sem predstavila še dobljene rezultate, ko sem uporabila pri ocenjevanju z linearno večkratno regresijo vseh 125 kazalnikov. Tu je bil korelacijski koeficient najvišji prav tako pri enakih omejitvah, kot sem opisala zgoraj, in sicer je dosegel vrednost 0,335, determinacijski koeficient pa 0,104, kar je še vedno slaba korelacija.

F – služajna spremenljivka je najnižja pri omejitvi z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Kraličkovega modela in s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 do 2001 in velja za vse izbore, razen za ocenjevanje vseh kazalnikov.

Standardna napaka je višja (116 – 118) pri tistih modelih in izborih, ki slabše napovedujejo zamude, torej je korelacijski in determinacijski koeficient najnižji. Najnižja je standardna napaka (111 – 113) pri izborih, ki dobro napovedujejo zamude. To je izbor kazalnikov na podlagi večkratne regresije in ocenjevanje vseh kazalnikov.

Korelacijski (0,027693) in determinacijski koeficient (0,000766894) je bil najnižji pri Altmanovem modelu, sledil je Kraličkov model z vrednostjo determinacijskega koeficienta 0,00087111 in korelacijskega 0,029515. Oba modela sem zavrnila, ker ne opisujeta zamud tako, kot vsi ostali izbori. Že ocenjena modela nam podajata boljše rezultate pri opisovanju zamud, kar sem dokazala z enojno analizo variance. Postavila sem ničelno hipotezo, da Altmanov model enako dobro napoveduje zamude kot ocenjeni Altmanov model. Izračunana verjetnost 0,010535 že zadošča za zavrnitev ničelne hipoteze. Pri vseh ostalih izborih je verjetnost napovedovanja zamud v primerjavi z njimi veliko manjša. Najmanjšo verjetnost potrditve ničelne hipoteze dobimo pri predpostavki, da Altmanov model enako dobro napoveduje zamude kot ocenjeni celotni izbor kazalnikov z omejitvijo z eno neodvisno spremenljivko oceno Altmanovega modela. Tu je verjetnost, da se to zgodi, le 4,55E-108. Podobno se dogodi tudi s Kraličkovim modelom. Lahko rečem, da je Altmanov in Kraličkov model napovedovanja zamud neprimeren.

Pri ocenjevanju slamnatih spremenljivk od 1998 do 2001 sem ugotovila, da je najznačilnejši kazalnik spremenljivka za leto 2001, ki ima vedno tudi najvišji koeficient. Sledi mu kazalnik oziroma spremenljivka za leto 1999. Najmanj značilen kazalnik, ki ima tudi najnižje koeficiente, je spremenljivka, ki opisuje leto 2000. Na tej podlagi lahko rečemo, da se makroekonomski šok ali drugače 11.september, kot ga večinoma imenujejo, odrazi tudi na majhnih poslovnih sistemih, kot je naša družba, saj so bile v tistem letu zabeležene najvišje zamude. Pogled na tabelo in graf povprečne zamude po letih glede na bonitetno oceno, določeno po Kraličkovem modelu, nam to razlago potrdi. Pri bonitetni oceni mejna vrednost in izjemno dobro beležimo veliko večje povprečne zamude kot pri bonitetnih ocenah, ki so za stopnjo slabše. Pri kupcih, ki imajo bonitetno oceno ogrožen obstoj, so veljali ostrejši pogoji. Torej smo jih obravnavali strožje kot ostale in zahtevali plačilo blaga vnaprej. Zato so povprečne zamude nižje kot pri bonitetni oceni mejna vrednost. Kupcem, ki imajo bonitetno oceno izjemno dobro, smo dovolili večje zamude, ker smo bili prepričani, da bo terjatev poplačana. Ti kupci so med tem časom izkoriščali svoje obveznosti do nas kot brezobrestni kredit (plačevanje obresti v Sloveniji ni v navadi), ker jim morda njihovi kupci niso redno plačevali svojih obveznosti ali pa so denar med tem časom investirali. V letu 1998 je bila močna recesija, vendar se to v našem poslovnem sistemu še ni tako močno odrazilo v tem letu, ampak v letu 1999. Zato je tudi spremenljivka, ki opisuje leto 1999, značilna v večini izborov in sledi spremenljivki za leto 2001. Zopet izkoristimo pogled na tabelo povprečne zamude po letih glede na bonitetno oceno, določeno po Kraličkovem modelu. V letu 1998 in 1999 so zabeležene povečane povprečne zamude pri kupcih z bonitetno oceno zelo dobro. Te so mnogo večje kot pri kupcih z bonitetno oceno povprečno. Možna razlaga za takšne zamude je, da njihovi kupci niso plačevali svojih obveznosti, zato so te

terjatve in breme prenesli na svojega dobavitelja, torej na nas. Najmanj značilen kazalnik, ki ima tudi najmanjši koeficient od vseh slamatih spremenljivk, je spremenljivka za leto 2000. To je posledica najstabilnejšega gospodarstva v svetu v letu 2000, če opazujemo leta od 1998 do 2002.

Izbira kazalnikov na podlagi večkratne regresije z uporabo SPSS programa je podala najboljše rezultate, in sicer je bila ugotovljena slaba korelacija. Korelacijski koeficient je dosegel magično mejo 0,26. Iz dobljenih rezultatov lahko povzamemo naslednje:

- Za naše podjetje je najboljša napoved podaljševanja zamud, čim se bistveno zmanjšajo vrednosti naslednjih kazalnikov pri določenem kupcu:

POZITIVEN VPLIV NA ZAMUDE +	
<i>KAZALNIK</i>	<i>KOEFICIENT</i>
Konstanta	43,548
Zunajbilančne obveznosti	1,707E-06
Stroški dela	5,888E-05
Finančni odhodki	4,718E-05
Število mesecev poslovanja	3,693
Dolgoročna pokritost dolgoročnih sredstev in zalog	4,17
Multiplikator kapitala	12,93
Revizijsko mnenje – zelo slabo	141,099

Tabela 104: Kazalniki s pozitivnim vplivom na zamude

- Kdaj pa se bodo zamude zmanjšale, nam povedo naslednji kazalniki, v kolikor se njihova vrednost bistveno poveča pri določenem kupcu:

NEGATIVEN VPLIV NA ZAMUDE -	
<i>KAZALNIK</i>	<i>KOEFICIENT</i>
Neopredmetena osnovna sredstva	-6,336E-06
Denarna sredstva	-9,042E-05
Pasivne časovne razmejitev	-4,078E-05
Stroški plač	-3,191E-05
Število zaposlenih v obračunskem obdobju	-0,13542988
Dodana vrednost na zaposlenega	-0,000644846
Finančni vzvod	-0,1266479
Obračanje obratnih sredstev	-10,038
Obračanje kratkoročnih poslovnih terjatev	-0,3690431
Čista donosnost kapitala	-0,10321221
Koeficient obračanja osnovnih sredstev	-0,296375
Rezerve	-1,316E-05

Tabela 105: Kazalniki z negativnim vplivom na zamude

Zdi se mi potrebno, da se pridobijo ti podatki za rizičnega kupca, ki ga je potrebno imeti ves čas pod drobnogledom. Čim pride do izboljšanja njegove bonitete, še posebno zgoraj navedenih kazalnikov, tako da lahko pričakujemo krajše zamude pri njegovih plačilih, lahko omilimo zavarovanja njegovih plačil. Ni nujno potrebno uporabljati akreditiv, predplačilo ali bančno garancijo.

Čim pa pride do bistvenega poslabšanja vrednosti kazalnikov, ki nam največ povedo o zamudah, moramo takoj uporabiti bolj restriktivna sredstva za zavarovanje plačil.

Moje mnenje je, da je potrebno kupca opozarjati na plačilo zapadlih računov takoj, ko le-ti zapadejo v plačilo in so ostali neporavnani. Temu se lahko izognemo tudi z uporabo družb za izterjavo dolgov, ki jih je v Sloveniji že kar nekaj. Te sicer računajo za svoje storitve, to je iskanje verig za pridobivanje denarnih sredstev ali le kompenzacijskih poslov, običajno od 3 do 5 % izterjanega dolga. Če to primerjamo z deležem terjatev, ki smo jih morali odpisati v opazovanih petih letih, in to je 5,77 % celotnega ustvarjenega prometa, lahko rečemo le, da se moramo teh družb posluževati vedno pri vprašljivih kupcih. Iz predstavljene magistrske naloge pa se točno vidi, kateri kupci so tisti, ki imajo najvišje zamude.

Enostavnost Altmanovega in Kraličkovega modela ne more opravičiti uporabe obeh modelov za napovedovanje zamud naših kupcev. Oba modela sta priljubljena zaradi enostavnosti in hitre ocenitve podjetja na podlagi finančnih kazalnikov. Dokazala sem, da Altmanov model najslabše napoveduje zamude, ker ima najnižji determinacijski in korelacijski koeficient. Z izločanjem vpliva let pri Altmanovem modelu sem dobila višji determinacijski (0,00313995) in korelacijski koeficient (0,05603526). Največji je bil vpliv leta 2001. Z ocenitvijo neodvisnih spremenljivk Altmanovega modela s pomočjo večkratne regresije sem ugotovila, katere spremenljivke imajo negativen vpliv na zamude, in sicer so to:

- X2, ki opisuje zadržani dobiček na vrednost celotnih sredstev,
- X4, ki opisuje tržno vrednost kapitala na knjižno vrednost celotnih obveznosti,
- X5, ki opisuje vrednost prodaje na vrednost celotnih sredstev.

Pozitiven vpliv na zamude pa imata naslednji neodvisni spremenljivki Altmanovega modela:

- X1 opisuje vrednost obratnega kapitala na vrednost celotnih sredstev,
- X3 opisuje dobiček pred obdavčitvijo na vrednost celotnih sredstev.

Opisovanje zamud je boljše pri ocenjenem Altmanovem modelu kot pri Altmanovem modelu. Altmanov model opiše le 0,010535 opisanih zamud ocenjenega Altmanovega modela. Omejitev ocenjenega Altmanovega modela s spremenljivkami za leta (z njimi izločimo vpliv let) nam zopet pokaže največji vpliv ekonomskih šokov na zamude v letu 2001. Če primerjamo, kolikšen delež zamud nam pojasni Altmanov model v primerjavi s Kraličkovim modelom, je to 0,984073. Ocenjen Kraličkov model nam tudi bolje pojasni zamude, kar sem dokazala z višjim korelacijskim (0,104730942) in determinacijskim (0,01096857) koeficientom. Tudi pri tem ocenjevanju sem dobila drugačne koeficiente, kot so določeni pri Kraličkovem modelu. Negativen vpliv, kar pomeni: čim večja bo vrednost spremenljivke, manjše bodo zamude, imajo naslednje neodvisne spremenljivke Kraličkovega modela:

- X1 opisuje čisti denarni tok, deljen z obveznostmi,
- X2 opisuje celotna sredstva, deljena z obveznostmi,
- X4 opisuje bruto dobiček, deljen s prihodki iz poslovanja,
- X6 opisuje prihodke iz poslovanja, deljene s celotnimi sredstvi.

Pozitiven vpliv na zamude: to je, večja je vrednost spremenljivke, večje bodo zamude, imata naslednji neodvisni spremenljivki:

- X3 opisuje bruto dobiček, deljen s celotnimi sredstvi,
- X5 opisuje zaloge, deljene s prihodki iz poslovanja.

Kraličkov model opisuje le 0,00558 opisanih zamud s pomočjo ocenjenega Kraličkovega modela. Ko sem omejila Kraličkov model s slamnatimi spremenljivkami za leta 1998 - 2001, se je ravno tako pokazal največji vpliv gospodarskih dogajanj v svetu na zamude v letu 2001. Pri omejitvi ocenjenega Kraličkovega modela s slamnatimi spremenljivkami za leta 1998 - 2001 (odštetje vpliva let na zamude) sem dobila najznačilnejšo spremenljivko za leto 2001, ki ji je sledila spremenljivka za leto 1999 in nato spremenljivka za leto 1998. Neznačilna je bila le spremenljivka za leto 2000. Točno to lahko razberemo iz že prej omenjenega in opisanega diagrama povprečnih zamud po letih glede na bonitetno oceno po Kraličkovem modelu.

Izbor kazalnikov na podlagi računovodske presoje že dokaj dobro opisuje zamude, kar nam pove vrednost korelacijskega koeficienta, ki je 0,179516187, in vrednost determinacijskega koeficienta 0,032226062. Pri tem izboru sodelujejo naslednji kazalniki, ki imajo pozitiven vpliv na zamude:

- dolgoročne finančne naložbe,
- gibljiva sredstva,
- finančne in poslovne obveznosti,
- poslovni prihodki,
- finančni odhodki.

Negativen vpliv na zamude pa imajo naslednji kazalniki:

- neopredmetena dolgoročna sredstva,
- opredmetena osnovna sredstva,
- kapital,
- poslovni odhodki,
- finančni prihodki,
- čista donosnost kapitala,
- skupni prihodki na zaposlenega.

Izbor kazalnikov na podlagi računovodske presoje sem omejevala s slamnatimi spremenljivkami, da bi izločila vpliv let. Viden je vpliv vseh let, najbolj leta 2001 in najmanj leta 2000. Izbor sem omejevala z ocenama po Altmanovem in Kraličkovem modelu. Obe oceni sta se pokazali za neznačilni. To pomeni, da zamud ne moremo pojasniti z njima. Izbor kazalnikov na podlagi računovodske presoje sem omejevala z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Altmanovega modela, da bi odstranila vpliv zastopanih spremenljivk v izboru. Pokazalo se je,

da sta le dve spremenljivki Altmanovega modela značilni, in sicer sta to X1 in X4. Tu sodelujejo naslednji kazalniki: obratni kapital, celotna sredstva, tržna vrednost kapitala in celotne obveznosti. Pri omejevanju istovrstnega izbora z vsemi spremenljivkami Kraličkovega modela sem dobila vse spremenljivke značilne, le X2 ne. Pri spremenljivki X2 so zajeti naslednji kazalniki: celotna sredstva in celotne obveznosti. Pri izločanju vpliva vseh neodvisnih spremenljivk Altmanovega modela in vpliv let pri izboru kazalnikov na podlagi računovodske presoje sem dobila najvišji korelacijski (0,20082497) in determinacijski koeficient (0,04033067). To pomeni, da je vpliv let in vpliv vseh spremenljivk v tem izboru dokaj močan. To nam je pokazala tudi izračunana verjetnost postavljene ničelne hipoteze, da ocenjeni Altmanov model z omejitvijo s slamnatimi spremenljivkami za leta 1998 do 2001 enako dobro napoveduje zamude kot ocenjeni izbor kazalnikov na podlagi računovodske presoje z omejitvami z vsemi neodvisnimi spremenljivkami Altmanovega modela in s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 do 2001, ki je enaka 0,0279. Malo manj je močan vpliv vseh spremenljivk Kraličkovega modela in let pri omejevanju istovrstnega izbora z vsemi spremenljivkami Kraličkovega modela in s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 do 2001 (p -vrednost = 0,0136).

Izbor kazalnikov na podlagi korelacije je prinesel malo slabše rezultate kot pri računovodskem izboru. To se je opazilo že pri ocenjevanju izbora brez omejitev, ko je bil korelacijski koeficient malo nižji, in sicer 0,173345, determinacijski koeficient pa 0,0300483. Vpliv let je bil podoben kot pri računovodskem izboru. Pri ocenjevanju z omejitvijo ocene Altmanovega ali Kraličkovega modela pa sem dobila ti oceni kot značilni. Podobno kot pri računovodskem izboru se je tudi pri izboru na podlagi korelacije dogajalo z omejitvami z vsemi spremenljivkami Altmanovega in Kraličkovega modela.

Izbor kazalnikov po moji presoji je vseboval podobne kazalnike kot računovodski izbor z nekaj dodanimi kazalniki. Rezultati ocenjevanja so bili boljši kot pri računovodskem izboru. Obnašanje omejitev pri ocenjevanju izbora je bilo podobno kot pri računovodskem izboru. Vpliv let je bil ob vseh ocenjevanjih, kjer so bili udeležene slamnate spremenljivke za leta od 1998 - 2001 kot omejitev, zelo značilen, vendar po opisani pomembnosti.

Najboljše rezultate ocenjevanja sem dobila s pomočjo večkratne regresije ob zajetju vseh kazalnikov. Vendar pa ti rezultati niso bili veliko boljši kot ocenjen izbor 20 kazalnikov, ki so predstavljeni v obeh tabelah. Vseh 20 kazalnikov je značilnih, kar pomeni, da imajo močan vpliv na zamude. Predstavljajo hiper-ravnino v prostoru, s pomočjo katere lahko izračunamo povprečne zamude, ki se najbolj približajo resničnim povprečnim zamudam. Verjetnost predpostavke, da Altmanov model enako dobro opisuje zamude kot ocenjeni izbor 20 kazalnikov na podlagi regresije, je zelo majhna, in sicer $5,46E-16$. To pomeni, da to ničelno hipotezo zavrnamo. Verjetnost predpostavke, da Kraličkov model enako dobro opisuje zamude kot ocenjen izbor 20 kazalnikov na podlagi regresije, je tudi zelo majhna, in sicer $1,835E-15$. Tudi tu zavrnamo ničelno hipotezo. Pri tem izboru je ravno tako izražen močan vpliv dogajanj v svetu v vseh letih. To sem dokazala z omejitvami s slamnatimi spremenljivkami za leta od 1998 do 2001. Na ta način sem izločila vpliv let pri korelacijskem in determinacijskem koeficientu, katerih vrednost se je kar precej povišala. Spremenljivke, ki pokažejo vpliv ekonomskih dogajanj v svetu, so vse značilne. Tu je najbolj viden vpliv leta 1998, nato pa 2001, sledi leto 1999. Najmanjši je vpliv leta 2000. Uporabljeni omejitvi oceni Altmanovega in Kraličkovega modela sta vedno neznačilni. To potrjujeta tudi korelacijski in determinacijski koeficient, katerih vrednosti se zvišata le za malenkost. Večina neodvisnih spremenljivk Altmanovega in Kraličkovega modela, ko jih uporabimo kot omejitve pri tem izboru, je neznačilnih. Značilni sta le po dve neodvisni spremenljivki na model. Pri Altmanovem modelu sta to X1 in X2 (obratni kapital, celotna sredstva in zadržani dobiček). Pri Kraličkovem modelu pa sta X1 in X5 (denarni tok, obveznosti, zaloge in celotna sredstva).

Zanimalo me je, kakšne korelacijske in determinacijske koeficiente bom dobila pri ocenjevanju vseh 125 kazalnikov. Nisem bila razočarana. Dobila sem najvišje izmed vseh izborov. Vendar pa menim, da je bolje, če zberemo le 20 kazalnikov, ki nam povedo največ. Zakaj bi zgubljali čas z zbiranjem še preostalih 105 kazalnikov? Danes so zahteve v podjetjih takšne, da moramo biti čim uspešnejši ob najmanjšem vložku energije. Zaposleni morajo biti hitro prilagodljivi, spremljati informacije in jih čimbolj uporabiti pri vsakdanjem delu. Pri tem pa morajo izločati vsa nepotrebna opravila, ki le kradejo čas in energijo, ki sta nujno potrebna za to, da je podjetje konkurenčnejše od tekmeca na trgu.

Vsekakor so nam rezultati predstavili težavnost napovedovanja zamud pri relativno veliki količini podatkov. Kaj pa je tisto, kar vpliva pri vsakem posameznem podjetju na plačevanje računov? Ta odgovor je še vedno odprt in nanj bo moralo odgovoriti vsako podjetje zase, saj pozna svoje kupce in dogajanje, ki vpliva na uspešnost na tržišču.

13. MOŽNA NADGRADNJA PROJEKTA

Moje magistrsko delo je odprlo vrsto vprašanj, na katera še nisem mogla odgovoriti oziroma zahtevajo še bolj poglobljeno preučevanje te tematike. Smiselno bi bilo:

- izdelati model, ki bolje pojasnjuje zamude z uporabo nelinearnih modelov, ekspertnih sistemov in nevronske mreže,
- preveriti model pri drugih panogah ali drugih državah.

14. LITERATURA

1. Antunović Peter: Finance podjetja - teorija in praksa, Center Brdo, Sklad za razvoj managementa, Kranj, 1999
2. Artenjak Janez: Poslovna statistika, Ekonomsko - poslovna fakulteta, Univerza v Mariboru, 2003
3. Balduino William F.: The power of portfolio analytics and new four C's of credit: consistency, compliance, consultancy and creativity, business credit, Publication for credit & finance professionals, Maryland, 6, 2002
4. Borak Neven: Bazelski kapitalni standardi, Ljubljana, Zveza ekonomistov Slovenije, 1997
5. Caouette John B., Altman Edward I., Narayanan Paul: Managing credit risk, New York, John Wiley & Sons Inc., 1998
6. Jesenko Jože: Statistika v organizaciji in managementu, Založba Moderna organizacija, Kranj, 2001
7. Knez-Riedl Jožica: Objektivizacija presoje bonitete podjetja s pomočjo panožnih dejavnikov, Maribor, 1998
8. Knez-Riedl Jožica: Pojmovanje in presojanje bonitete podjetja, Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, Ljubljana, 2000
9. Knez-Riedl Jožica: Kakovost, inovativnost in boniteta podjetja - prešibko upoštevanje kakovosti poslovanja in inovativnosti pri presojanju bonitete podjetja, Organizacija, letnik 36, številka 6, Moderna organizacija, Kranj, 2003, str. 620-627
10. Kokol Andrej: Značilnosti vodenja dejavnosti raziskav in razvoja (RR) ter njihov vpliv na inovativno vizijo poslovnega sistema, Organizacija, letnik 36, številka 4, Moderna organizacija, Kranj, 2003, str. 223-230
11. Kokošar Jernej: Presoja bonitete podjetja in analiza bonitetnih ponudnikov v Sloveniji, Ljubljana, 2003
12. Milost Franko: Nefinančni kazalniki poslovanja: Korak naprej ali izhod v sili?, Organizacija, letnik 36, številka 6, Moderna organizacija, Kranj, 2003, str. 410-413
13. Mramor Dušan: Uvod v poslovne finance, Gospodarski vestnik, Ljubljana, 1993
14. Osmanagić-Benedik Nidžara: Analitično-dijagnostični model za oceno boniteta poljoprivrednih podjetij – teorijska i empirijska analiza. Ekonomski analitičar, Zagreb, 1992
15. Pejić Lazar, Stanišić Milovan, Radovanović Radiša: Ocena boniteta podjetij, Privredni pregled, Beograd, 1991
16. Rebernik Miroslav, Repovž Leon: Podjetniški proces, Od ideje do denarja, Ljubljana, Gospodarski vestnik, 2000
17. Ross Stephen A., Westerfield Randolph W., Jaffe Jeffrey, Corporate finance, Fifth Edition, Irwin McGraw-Hill, 1999
18. Waters Donald: Quantitative methods for business, Second Edition, Addison Wesley Longman Publishers Ltd., Harlow, 1997
19. Vremec Luka: Dobra praksa pri delu revizijskega odbora, Revizor, letnik 14, številka 12, Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2003, str. 24-50

15. VIRI

1. I.d.o.o.: Podjetja marca s plačili povprečno zamujala 26 dni, 2004, <http://www.si-int-news.com/default.asp?področje=4&menu=4&novica=9500> z dne 31.5.2004
2. Gačnik Beti: Države EU najhitreje plačujejo račune, 2003, <http://www.izvoznookno.si/novice.php?mode=seznam&menu=novice&akcija=izbrana> z dne 31.5.2004
3. Sedma direktiva sveta ES z dne 13. junija 1983 o konsolidiranih računovodskih izkazih, ki temelji na členu 54 (3) (g) Pogodbe (83/349/EGS)
4. Spletne strani GVIN